

Riksdagens protokoll

2010/11:112

Torsdagen den 9 juni

Kl. 12.00 – 21.11

Protokoll
2010/11:112

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 1 juni.

2 § Anmälan om kompletteringsval till arbetsmarknadsutskottet

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Hannes Beckman som suppleant i arbetsmarknadsutskottet från och med den 10 juni.

Andre vice talmannen förklarade vald *från och med den 10 juni* till

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Hannes Beckman (M)

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2010/11:403

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:403 Tillstånd för uranbrytning

av Jonas Sjöstedt (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 10 juni 2011.

Skälet till dröjsmålet är planerade nationella och utrikes resor.

Stockholm den 8 juni 2011

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2010/11:406

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:406 Jobben i Norrsundet
av Raimo Pärssinen (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 10 juni 2011.

Skälet till dröjsmålet är planerade nationella och utrikes resor.

Stockholm den 8 juni 2011

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2010/11:408

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:408 Regeringens opinionskampanj för mångkultur

av William Petzäll (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 juni 2011.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 30 maj 2011

Arbetsmarknadsdepartementet

Erik Ullenhag (FP)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2010/11:409

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:409 En sammanhållningspolitik för att stärka det regionala tillväxtarbetet

av Marie Nordén (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 10 juni 2011.

Skälet till dröjsmålet är planerade nationella och utrikes resor.

Stockholm den 8 juni 2011

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2010/11:410

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:410 Inlandsbanan som en nationell möjlighet
av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 juni 2011.

Skälet till dröjsmålet är att det är fullt i kammaren den 7 juni.
Stockholm den 7 juni 2011
Näringsdepartementet
Catharina Elmsäter-Svärd (M)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Prot. 2010/11:112
9 juni

4 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport inkommit från Riksrevisionen:
RiR 2011:21 Användningen av basanslaget för forskning och forskarutbildning

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
EU-dokument
KOM(2011)225 till justitieutskottet
KOM(2011)290 till socialförsäkringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 3 september*.

6 § Ändring i offentlighets- och sekretesslagen

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2010/11:TU28
Ändring i offentlighets- och sekretesslagen.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

7 § Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin

Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2010/11:AU11
Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin.

Anf. 1 TOMAS TOBÉ (M):
Herr talman! Alliansens ansvarstagande för svensk ekonomi i kombination med att etablera en arbetslinje har varit helt avgörande för att

Sverige i dag står starkare än många andra länder. Vi har överskott i de offentliga finanserna, hög tillväxt och snabbt sjunkande arbetslöshet. Det är bra. Det är något som Alliansen inte bara vill slå vakt om utan också förstärka.

Vi ska i dag debattera ett så kallat utskottsinitiativ som en koalition av nejsägare i arbetsmarknadsutskottet står bakom. Det handlar om fas 3, en insats inom jobb- och utvecklingsgarantin som ger långtidsarbetslösa sysselsättning och möjlighet att få förnyad kontakt med arbetsmarknaden – en kontakt som kan bli en bro tillbaka till delaktighet och egenförsörjning. Oppositionen vill med detta utskottsinitiativ säga nej till att fler långtidsarbetslösa ska ges möjlighet till arbetsgemenskap. Det beklagar jag. Detta utskottsinitiativ är kanske ett av de slarvigaste vi har sett i denna kammare. Man har över huvud taget inte klarat av att presentera ett gemensamt alternativ. Det duger inte att bara säga nej. Det duger inte att enskilda partier i debatten drömmer sig tillbaka och vill ha gamla plusjobb. Gör man anspråk på att ta bort åtgärder har man också ett ansvar att erbjuda de långtidsarbetslösa alternativ. Kanske visar detta att det snarare handlar om spelet att vara emot regeringen än om att anstränga sig för att presentera åtgärder som gör att långtidsarbetslösa kommer närmare arbetsmarknaden och ett jobb. Kanske handlar det om att utnyttja ett medialt tillfälle, som Socialdemokraternas Ylva Johansson uttryckte det i tidningen Fokus förra veckan.

Samtidigt skulle man kunna se detta som att oppositionen till viss del med detta ansluter sig till det som arbetsmarknadsministern redan konstaterade i april, nämligen att jobb- och utvecklingsgarantin behöver genomgå en översyn och att politiken behöver fortsätta utvecklas för att fler ska få jobb.

Även om oppositionen inte presenterar något alternativ ger detta ändå en känsla av att man längtar tillbaka till förr. Då undrar jag om man kanske glömt bort varifrån vi kommer och hur den svenska arbetsmarknadspolitik fungerade innan väljarna gav Nya moderaterna och Alliansen mandat att stå upp för en arbetslinje i svensk politik och se att arbete i sig har ett värde som handlar om mer än bara den egna försörjningen. Väljarna hade tröttnat på att arbetslösheten skulle döljas, att det mest erbjöds passiva program eller att arbetslösa skulle gå passivt hemma år efter år utan att något hände.

Det var denna politik som innebar att Sverige förtidspensionerade 140 personer varje dag, trots att många hade arbetsförmåga och hellre ville komma tillbaka till jobb. Det gjorde att utanförskapet växte sig större trots att vi hade ekonomisk tillväxt. I dag gäller inte detta längre. Människor förtidspensioneras inte ut från arbetsmarknaden bara för att det ska se bra ut i statistiken. Faktum är människor som varit arbetslösa i åtta, tio eller tolv år nu kommer tillbaka till arbete. Jag skulle önska att det var ännu fler, och utmaningen är stor, men vi är trots allt i ett läge där 15 personer varje dag får arbete även inom åtgärden fas 3. Det är alltså inte 140 personer varje dag som ska ut från arbetsmarknaden utan 15 personer som kommer in på arbetsmarknaden. Det är en oerhört stor vinst för den enskilde och för samhället i stort.

Långtidsarbetslösheten är en samhällsutmaning som Alliansen tar på största allvar. Med glädje kan vi konstatera att den sjunker och att Sverige tillhör de länder som har lägst långtidsarbetslöshet i EU. Det är en

utveckling som Alliansen inte vill bryta utan snarare förstärka. Därför är vi beredda att prestigelöst lyssna, och låt mig därför sträcka ut en hand till oppositionen. Gör det inte så lätt för er; säg inte bara nej. Bidra i stället till att utveckla hur Sverige bättre ska se till att fler får vara en del av arbetsmarknaden. Detta är inte en samhällsutmaning som löses med att stirra sig blind på vare sig fler AMS-utbildningar eller gamla plusjobb. Den politiken är redan prövad och misslyckad.

Visserligen lämnar sju av tio deltagare jobb- och utvecklingsgarantin för jobb och studier före fas 3. Det är bra, men vi måste också vara ärliga med att det kommer att krävas mer om vi menar allvar med att alla ska få en plats på arbetsmarknaden.

Jag försöker resa så mycket jag hinner i landet och har också träffat många som är arbetslösa och som dessutom har varit det väldigt länge. Då är det ibland riktigt tufft att komma tillbaka och få ett arbete. Ofta får jag höra berättelser om att man har gått både en och två arbetsmarknadsutbildningar utan att det har lett till jobb. Man har provat praktik. Man har sökt otaliga jobb utan att få komma på anställningsintervju. Till slut har man nästan gett upp och passivt gått hemma. Jag menar att det är helt centralt att vi inom arbetsmarknadspolitiken väljer aktivitet före passivitet. Därför blir jag bekymrad om oppositionen verkligen menar allvar med att långsiktigt försöka stänga ned den möjlighet till sysselsättning som nu erbjuds och därmed säga nej till aktivitet.

Herr talman! Att öka sysselsättningen och motverka utanförskapet är den enskilt viktigaste uppgiften för Alliansen.

Därför för vi en bred jobbpolitik som gör det lönsamt att arbeta och driva företag, som stärker matchningen och som ökar efterfrågan på personer som står långt från arbetsmarknaden. Ett exempel på den sista typen av åtgärder är nystartsjobben som ersatte de gamla plusjobben. Antalet långtidsarbetslösa som fått ett riktigt jobb genom nystartssubvention ligger nu på över 40 000 personer varje månad och ökar. Det är en enorm framgång. Jag tror att detta är ett område som kan utvecklas mer, och där skulle jag önska att vi kunde föra en mer nyanserad debatt tillsammans.

Tyvärr kan vi konstatera att många arbetsgivare fortfarande drar sig för att anställa en person som har varit borta från arbetsmarknaden länge. Det måste vi ändra på om vi menar allvar med att alla verkligen ska kunna gå till ett riktigt arbete. En av nycklarna tror jag handlar om kostnaden för att anställa. Det är oerhört centralt att det blir en lägre kostnad för att anställa långtidsarbetslösa. Detta är ett område som vi behöver fortsätta att utveckla.

Något annat som är viktigt är att erbjuda goda möjligheter till utbildning. 70 000 personer fick genom Arbetsförmedlingen del av utbildning förra året. Många har också fått jobb genom att gå en yrkesinriktad utbildning som givit en kompetens som är efterfrågad på arbetsmarknaden just nu. Det är bra, och detta är något som Sverige ska fortsätta att satsa på.

Alliansens ansvarstagande för ekonomin gör att vi har råd att finansiera en utbildningspolitik som till exempel har gjort att vi hade fler platser på komvux under 2010 än vad vi hade något enskilt år under mandatperioden 2002–2006. Det är det som gör att vi har rekordmånga personer som går på högskola och universitet i Sverige. Det är bra, och det är ett

löfte från Alliansen att den utbildningspolitiken kommer att ligga fast. Det är också ett löfte om att vi kommer att stå fast vid och försvara vår arbetslinje, även om andra partier emellanåt kan samla sig för att kollektivt säga nej.

Herr talman! Jobb- och utvecklingsgarantin är fortfarande en relativt ny reform. Det gäller inte minst fas 3 som har funnits sedan 2009. Ingen reform är perfekt från början. Vi har hela tiden varit tydliga med att jobb- och utvecklingsgarantin ska följas upp, utvecklas och kvalitetssäkras.

I det sammanhanget vill jag lyfta fram följande:

För det första har Arbetsförmedlingen fått i uppdrag av regeringen att göra en analys av jobb- och utvecklingsgarantin som ska presenteras i september i år. I analysen ska särskild vikt läggas vid frågan om deltagarna erbjuds aktiviteter efter individuella behov och vilka aktiviteter som de som har lämnat garantin har deltagit i.

För det andra genomför Arbetsförmedlingen nu en särskilt omfattande granskning av samtliga anordnare. En åtgärdsplan för att stärka kontrollerna – inklusive rutiner för inspektioner – har redan sjuvänt. Det arbetet beräknas vara klart till sommaren.

För det tredje ska det övervägas om anordnarbidraget kan få en bättre konstruktion.

För det fjärde har regeringen nyligen tillfört medel för att Arbetsförmedlingen ska kunna erbjuda arbetsmarknadsutbildning för deltagare i fas 3 om utbildningen bedöms kunna leda till ett arbete i anslutning till att den avslutas. Vi har mött många som vittnar om att de efter att ha kommit ut i arbetsgemenskap i fas 3 fått kolleger och nätverk och att de då fått kontakt till jobb och bestämt sig för att utbilda sig.

För det femte ska det övervägas om Arbetsförmedlingens partsråd kan användas på ett effektivare sätt för att minska risken för undanträngning av ordinarie jobb. Mot denna bakgrund framstår oppositionens initiativ som lite yrvaket.

Därför yrkar jag på att riksdagen avslår detta utskottsinitiativ till förmån för alliansens reservation.

(Applåder)

I detta anförande instämde Katarina Brännström, Jenny Petersson och Maria Plass (alla M).

Anf. 2 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationen från Folkpartiet, Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna.

Vi i allianspartierna motsätter oss det initiativ till riksdagsbeslut i fråga om jobb- och utvecklingsgarantin som företrädarna för de rödgröna partierna tillsammans med Sverigedemokraterna föreslår. Deras förslag om att stoppa anvisningarna till fas 3 tycker vi är oansvarigt och riskerar att försämra de långtidsarbetslösas möjligheter att ta del av arbetsplatsförlagd sysselsättning.

Som redovisas i arbetsmarknadsutskottets yttrande till finansutskottet över vårpropositionen har regeringen i regleringsbrevet för 2011 uppdragit åt Arbetsförmedlingen att göra en fördjupad analys av bland annat jobb- och utbildningsgarantin som ska presenteras i augusti i år. I analysen ska särskild vikt läggas vid frågan om deltagarna i garantin erbjuds

aktiviteter efter individuella behov och om vilka aktiviteter som de som har lämnat respektive de som är kvar i garantin har deltagit i. I redovisningen ska det också ingå en analys av vilka typer av sysselsättningar som deltagarna i fas 3 av jobb- och utvecklingsgarantin erbjuds och om tillsättningen av sysselsättningsplatser fungerar.

Det är bra med en sådan översyn eftersom det finns tecken på att jobb- och utvecklingsgarantin kan få en högre kvalitet. Vi vill alla att ännu fler än i dag ska kunna få en möjlighet till jobb bland annat genom sådana kvalitetshöjande insatser.

Herr talman! Regeringen har också genom en ändring i regleringsbrevet för Arbetsförmedlingen beslutat om medel för att kunna erbjuda sådan arbetsmarknadsutbildning för deltagare i jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 som bedöms kunna leda till ett arbete i anslutning till avslutad arbetsmarknadsutbildning. Det kan gälla en kortare utbildning som är en förutsättning för att en person ska kunna komma i fråga för ett specifikt jobb. Då ska Arbetsförmedlingen tillsammans med deltagaren bedöma vilken typ av utbildning som är lämplig och hur lång den bör vara. Att då som de rödgröna partierna tillsammans med Sverigedemokraterna föreslå något slags moratorium, stopp, för anvisningar till garantins fas 3 anser jag i själva verket innebär försämrade möjligheter för långtidsarbetslösa personer att komma ut i praktik och arbete.

Enligt reglerna lämnar deltagarna fas 2 efter 450 dagar. Men med de rödgröna partiernas och Sverigedemokraternas förslag blir dessa personer kvar i den andra fasen utan de möjligheter att få direkt kontakt med en arbetsplats som den tredje fasen av garantin faktiskt ger. Vi tolkar det så att initiativet utgår från den ensidiga kritik av fas 3 som har förekommit i medierna. Där har det till exempel inte framkommit att sju av tio deltagare lämnar garantin för jobb och studier före fas 3 och inte heller att i genomsnitt 400 personer lämnar fas 3 för jobb varje månad. Detta ska ställas mot att Sverige under Socialdemokraternas regeringsinnehav med stöd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet tidigare dolde denna arbetslöshet genom att förtidspensionera 140 personer varje dag.

Jag vill här också nämna det sociala företaget Prio 1 som har den huvudsakliga affärsidén att sysselsätta och coacha långtidsarbetslösa människor på deras väg mot anställning utan att verksamheten konkurrerar med privata intressen. På företaget får deltagarna i fas 3 bland annat träna på att driva second hand-butik, driva kafé, sköta lager och arbeta med logistik och transporter. De får också träna på kundkontakter. Under 2010 gick ca 14 procent av deltagarna vidare till anställning.

Jag vill också nämna Trollhättans kommun där fas 3-deltagare efter en idé från fackförbundet Kommunal stöttar verksamheten på äldreboenden så att undersköterskorna får mer tid för de äldre. Där har ca 10 procent av fas 3-deltagarna fått ett arbete.

Herr talman! I slutet av maj besökte jag arbetsförmedlingarna i Gävle och Hudiksvall. Där diskuterade jag bland annat fas 3 med personalen. Den bild som de gav av denna åtgärd skiljer sig betydligt från den som den rödgröna oppositionen tillsammans med Sverigedemokraterna målar upp. Personalen som jag träffade berättade bland annat att deltagarna över lag var nöjda och trivs bra med sin placering.

I Gävle berättade man att utflödet av deltagare från fas 3 till jobb nu är större än inflödet. På min fråga om det är en bra idé att avskaffa fas 3 svarade en av cheferna mycket tydligt nej.

Den samstämmiga åsikten hos personalen som jag träffade på de båda arbetsförmedlingarna var också att det inte går att avskaffa fas 3 utan att man erbjuder ett tydligt alternativ till de personer som nu är där. Ett avskaffande kommer bara att innebära ytterligare svårigheter och försämrade möjligheter för dessa människor att få en kontakt med arbetsmarknaden.

Det finns skäl att framhålla att de deltagare som går vidare till fas 3 ofta har varit arbetslösa mycket länge – i snitt åtta år, ibland lite kortare tid och ibland ännu längre. De flesta har också tidigare inskrivningsperioder bakom sig. De har alltså varit föremål för coachnings-, utbildnings- och praktikinsatser under en lång tid utan att det har lett vidare till arbete eller utbildning.

Fas 3 är viktig för att de här personerna inte helt ska förlora kontakten med arbetsmarknaden och hamna i passivitet. I grunden handlar det om att aktivitet är bättre än passivitet. Ett erbjudande om arbetsgemenskap gör att långtidsarbetslösa kommer närmare arbetsmarknaden bland annat genom att de kan få nya referenser och skapa nya kontakter i nya nätverk. Dessa kan i en förlängning ge ett jobb, vilket de exempel jag berättade om från företaget Prio 1 och Trollhättans kommun faktiskt visar på.

Samtidigt vill jag förstås understryka vikten av att anordnare som tar emot deltagare i fas 3 klarar den ibland svåra avvägningen när det gäller att erbjuda sysselsättning som är meningsfull men en sysselsättning som inte utgör ett reguljärt arbete.

Som utskottet säger i sitt yttrande till finansutskottet är det centralt att Arbetsförmedlingen förmår utföra sitt kontrolluppdrag gentemot anordnarna. Det finns anledning för myndigheten att intensifiera sina ansträngningar. Vi noterar att regeringen har varit tydlig med att insatserna ska följas upp och vid behov bli bättre.

Herr talman! Arbetslösheten sjunker just nu snabbt i Sverige. Alliansens ansvarstagande för statsfinanserna i kombination med en tydlig arbetslinje som innefattar bland annat nystartsjobb – detta har gett över 40 000 nya jobb – och satsningar på utbildning, bland annat på lärlingsutbildning, innebär sammantaget och kommer, det är jag övertygad om, också fortsättningsvis att innebära att Sveriges arbetsmarknad utvecklas bättre än andra jämförbara länders arbetsmarknad.

Även långtidsarbetslösheten har börjat sjunka. Det är viktigt, för alla som vill arbeta ska ges en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Jobb- och utvecklingsgarantin syftar just till att långtidsarbetslösa personer ska ges möjligheter att få jobb. Ett stopp för anvisningar till fas 3 skulle försämra när det gäller dessa möjligheter.

Jag tycker att det är slarvigt och oseriöst av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet att tillsammans med Sverigedemokraterna inte kunna erbjuda mer än att vara emot regeringen. I praktiken talar Socialdemokraterna om en återgång till tidigare beprövad och misslyckad politik.

Herr talman! Slutligen: Det finns ingen tulipanos men naturligtvis förbättringsmöjligheter när det gäller regler, praxis och handläggning avseende människorna i fas 3. Men låt er inte luras av att det finns en enkel lösning!

Vi i allianspartierna vill å det bestämdaste att det förslag till riksdagsbeslut som Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna lagt fram och gemensamt står bakom avslås. Jag yrkar således bifall till reservationen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Andrén (FP).

Anf. 3 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Sverige är på väg ut ur krisen med god tillväxt och med ett ökat företagande. I maj i år var det 120 000 fler som gick till jobbet än för ett år sedan. Inte minst viktigt är att av dessa är 33 000 unga personer. Prognosen är ljus. År 2015 ligger arbetslösheten, uppskattar vi, på 5 procent – en nivå vi inte sett på mycket länge.

Det är dock viktigt att fortsätta att arbeta för att pressa ned siffran ännu mer. Varje fall där en person som vill och kan jobba inte gör det är givetvis ett misslyckande. Centerpartiet har länge drivit på och sagt att vi måste sänka trösklarna in på arbetsmarknaden. Det handlar om företagsklimat. Det handlar om skatter och inte minst om lagstiftningen på arbetsmarknaden. På det här området finns det mycket kvar att göra. Det finns ett klart behov av fortsatta reformer. Detta kommer vi att fortsätta att driva.

Det är också viktigt att vidta åtgärder som stimulerar dem som i dag är arbetslösa till att ta egna initiativ. Jag tror att vi alla går omkring med idéer om vad man skulle kunna göra och vad man skulle kunna förändra som anställd eller som företagare. Det är viktigt att ta vara på dessa idéer, och det är viktigt att alla sektorer i samhället lokalt och centralt samverkar för att möjliggöra och underlätta sådana initiativ.

Herr talman! När det gäller dagens debatt tycker jag att utskottsinitiativet på ett utmärkt sätt visar upp politikens sämre sidor. Det är så långt ifrån det konstruktiva och framåtsyftande man kan komma.

Tidigare i veckan visade det sig att oppositionen i Sveriges riksdag inte lyckades åstadkomma ett gemensamt fotbollslag till den årliga matchen. Nu manifesteras samma oförmåga här i riksdagens kammare. Detta riskerar att gå ut över Sveriges arbetslösas chanser att ta sig in på arbetsmarknaden. Det enda Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet är överens om är viljan att obstruera gentemot Alliansens och regeringens politik.

Att oppositionen har åsikter om jobb- och utvecklingsgarantin som helhet och i synnerhet om dess tredje fas förstår och respekterar jag. Det är inget unikt. Jag tror inte att någon som följt mediebevakningen av detta eller som träffat någon som ramlat mellan stolarna under den senaste tiden inte drar slutsatsen att detta är något som måste följas upp, utvecklas och förbättras.

Ett jobb är igångsatt. Vi i Alliansen ändrar till exempel regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen för att kunna erbjuda deltagare i fas 3 riktade arbetsmarknadsutbildningar. Arbetsförmedlingen genomför till exempel en granskning av anordnarna av fas 3-platser.

Men den samlade opposition som nu siktar på att gemensamt bygga en majoritet i Sveriges riksdag i frågan har inga svar alls. Det går inte att utläsa vad ni tycker om de förändringar som planeras och genomförs. Och framför allt går det inte att utläsa vad ni själva vill. Ni vill stoppa anvisningarna till fas 3. Men sedan då? Vad blir bättre av det? Hur många fler människor i jobb räknar oppositionen med att åstadkomma genom att en brokig skara i denna kammare utan förvarning eller eftertanke drar i handbromsen?

Enskilda partier i oppositionen har genom medierna presenterat önskelistor om vad man skulle göra om man hade egen majoritet. Men dessa listor verkar vara helt frikopplade från varandra. Det är också ett talande faktum att inget av oppositionens partier talar om hur fler jobb egentligen ska skapas. Det handlar bara om nya varianter av arbetsmarknadspolitiska program och åtgärder.

Sverige behöver vi, tror jag, en förnyad diskussion om hur vi tar till vara allas arbetsinsatser och om hur man ser till att alla på olika sätt kan känna sig sedda, behövda och värdefulla. En väldigt viktig del i det arbetet är att sänka trösklarna så att fler kommer in på arbetsmarknaden. Här spelar en aktiv och innovativ opposition en mycket viktig roll. Men när det gäller den rollen abdikerar ni i oppositionen helt. Ni är bara mot och har inga egna idéer.

När man går från att bara opponera till att bygga majoriteter i riksdagen krävs det att man tar ansvar hela vägen. Men det struntar ni i den samlade oppositionen i för att vinna en kortsiktig medial eller opinionsmässig – vad vet jag – seger. Ni använder deltagarna i jobb- och utvecklingsgarantin som spelbrickor. Det verkar ni över huvud taget inte bry er om.

Med dessa ord yrkar jag helt enkelt avslag på förslaget i betänkandet och således bifall till reservationen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Katarina Brännström, Jenny Petersson och Maria Plass (alla M).

Anf. 4 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! En garanti får man ofta när man köper någonting som är värt lite mer. Garantin brukar gälla i ungefär ett år. Man kan ställa krav på den som har utfärdat garantin. Köper man någonting värdefullt vill man naturligtvis kunna klaga eller få eventuella fel och brister hos den köpta varan eller tjänsten åtgärdade. En garanti som innebär möjligheter för människor måste givetvis vara det absolut viktigaste som går att få när det handlar om en garantis innebörd.

Jobb- och utvecklingsgarantin ska vara en insats för arbetslösa som i alla delar syftar till att ge människor arbete och till att synliggöra människor – inte dölja arbetslösheten i någon form av fullständig passivitet som den tidigare regeringens garanti, aktivitetsgarantin, som ju slutade gälla så fort folk kom utanför Arbetsförmedlingens dörr. Det är inte den

typen av garanti som Alliansen vill arbeta med. Precis som tidigare talare här sagt har vi tvärtom i det stora hela haft goda resultat i och med sänkningen av arbetslösheten.

Om jag minns rätt har det enligt den senaste statistiken inte kommit ut bara 15 personer per dag utan 25 personer per dag från fas 3.

Men jobb- och utvecklingsgarantin ska vara det som namnet säger. Det ska vara en garanti i tre faser, där de olika delarnas insatser ska uppfyllas innan man går över i nästa fas.

Arbetsförmedlingen har i olika rapporter pekat ut en del grupper som har det särskilt tufft på arbetsmarknaden i dag och även framöver.

Det är ungdomar som har bristfällig utbildning, utlandsfödda, särskilt födda utom Europa, där kvinnor har en särställning, funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga, arbetslösa personer som är lite äldre, 55–64 år, samt personer med högst förgymnasial utbildning. Flera av dem befinner sig av naturliga skäl i fas 3. De har varit arbetslösa under lång tid.

Det handlar om att hitta olika möjligheter för att människor ska komma rätt från början. I industrin har man ofta talesättet ”rätt från början”. Det är kanske något som man borde applicera ännu mer på den här typen av åtgärder – att varje människa måste bedömas individuellt och få den hjälp och de möjligheter, insatser och åtgärder som just den personen kan ta till sig.

I alla de grupper som jag nyss nämnde finns det exempelvis människor som är funktionsnedsatta och som inte borde befinna sig i fas 3 över huvud taget. Det finns tio tolv andra program hos Arbetsförmedlingen som kanske bättre skulle tillgodose deras chanser till arbete.

Vi kristdemokrater vill gärna att alla ska få arbeta hundra procent av sin förmåga. Därför är vi inne på att vi måste få en bättre arbetsmarknad som också ser till människors möjligheter att över huvud taget komma ut om dagarna för att pröva hur det skulle vara att gå ut i arbete så småningom. Rätt åtgärd från början är nödvändigt.

Jobb- och utvecklingsgarantin ska därför garantera människors möjligheter att komma in i rätt åtgärder och få rätt insatser i rätt fas. Annars ska man inte gå vidare till nästa fas.

Oppositionens initiativ är oerhört intressant. Man säger: Stoppa inflödet till fas 3! Men var ska då de människor ta vägen som är på väg in i fas 3? Ska de stanna kvar i fas 2 och så händer ingenting, ingenting och ingenting? Eller vad ska de göra? Och vilken ersättning ska de få? Det ska bli intressant att höra om detta från oppositionens talare framöver.

Vi vet att det finns brister i jobb- och utvecklingsgarantins tredje fas. Därför har också regeringen tagit initiativ till åtgärder. Men det är Arbetsförmedlingen som ansvarig myndighet som måste ta sitt ansvar för att rätta till bristerna.

Det är inte acceptabelt att utlovade utbildningar i fas 1 eller fas 2 inte blir av därför att upphandlingarna hos utbildningsföretag inte har gått att genomföra av olika orsaker. Det är heller inte acceptabelt att oseriösa coachningsföretag och anordnare i fas 3 har tagit sin chans att sko sig på arbetslösa människor. Och det är naturligtvis inte acceptabelt att de här människorna får alldeles för lite tid med en handläggare på Arbetsförmedlingen. Det är sådant som måste åtgärdas, vilket kommer att ske.

Den kritik som har framkommit har sin grund i att det finns anordnare som inte tillräckligt väl har planerat den tid som deltagaren ska ha hos anordnaren. Vissa har haft för lite att göra, medan andra har upplevt sig utnyttjade av arbetsgivaren för att de har haft lika mycket att göra och mer därtill än vad anställda på samma arbetsplats har haft. Där har vi haft två diken.

Därför är det nu ännu viktigare att den översyn av jobb- och utvecklingsgarantin som regeringen har initierat verkligen går till grunden med vad som har gått fel i fas 1 och fas 2 eftersom så många människor har hamnat i fas 3. Det går ju inte att säga att därför att så många människor befinner sig i fas 3 är det bara fas 3 vi ska inrikta oss på. Det handlar naturligtvis om att se över de faser som är före och se vad som har gått fel.

Herr talman! Ersättningen har också diskuterats. Den lägsta ersättningen inom garantin ligger på 223 kronor per dag för dem som inte har rätt till a-kassa. Ungefär 10 procent av deltagarna i fas 3 har försörjningsstöd.

Vi kristdemokrater menar att ingen som befinner sig i en arbetsmarknadsåtgärd – oavsett om det är kommunen eller Arbetsförmedlingen som tillhandahåller den – ska behöva söka försörjningsstöd. Vi anser att en obligatorisk och allmän arbetslöshetsförsäkring bör införas där alla personer som uppfyller grundkraven för arbetssökande ska ingå.

Vi menar också att det ska finnas möjlighet att tjäna en extra slant om man får möjlighet hos den anordnare man till exempel är hos. Finns det möjlighet att få några extra timmar där man kan tjäna pengar är väl det jättebra. Då ska man inte mista motsvarande belopp.

Jag vill från Kristdemokraternas sida understryka att det inte är vår hållning att det är fas 3 i sig som är problemet. Problemet ligger snarare i de två första faserna, där människor kanske inte har fått de insatser som de har behövt. Men det handlar också om att se möjligheten att de åtgärder som faktiskt finns utnyttjas på rätt sätt.

Återigen: Det finns inget förslag från oppositionen som på något sätt har påvisat hur fas 3 i sig skulle bli bättre. Man har inte heller på något sätt talat om att just fas 1 och fas 2 bör göras bättre eller följas upp på ett tidigare stadium, så att inte så många människor hamnar i fas 3 över huvud taget.

Jag håller med Emil Källström från Centerpartiet, som var uppe här före mig, att det nog känns mest som om oppositionen har tagit ett medialt tillfälle för att föra fram ett meningslöst förslag där man verkar handlingskraftig men har väldigt lite att komma med.

Tomma tunnor skramlar mest – det vet vi. Det är ett gammalt hederligt ordspråk som verkligen har fått en ny innebörd i dagens debatt, tycker jag.

Att beröva arbetslösa människor möjlighet att skapa sig kontakter och nätverk och få sitt självförtroende upphöjt av att man känner sig sedd och bekräftad av andra människor varje dag, det kan inte vara något negativt i sig. Däremot handlar det om att få människor vidare ut på arbetsmarknaden med hjälp av det höjda självförtroendet, som i alla fall vi från Kristdemokraterna och Alliansen tror bidrar till en ökad möjlighet för de människor som har varit långtidsarbetslösa under många år.

Att avskaffa fas 3 eller att stoppa inflödet hjälper inte. Vi måste i så fall förbättra hela jobb- och utvecklingsgarantin, och de åtgärderna är på gång.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jenny Petersson (M).

Anf. 5 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! I dag har vi en situation i Sverige där jobben växer till i väldigt stark takt. AKU som kom förra veckan visade att vi hade ungefär 120 000 fler sysselsatta än vi hade för ett år sedan. Arbetsförmedlingen räknade med 107 000 nya jobb i år.

Flera branscher har redan pekat på att man har brist och har svårt att få tag på arbetskraft med rätt kompetens. Sju av tio företag och arbetsgivare uppger att det är svårt att rekrytera personal med den kompetens och den profil som man behöver. Ett av fem företag har fått tacka nej till order för att man inte har fått tag i personal med rätt kompetens.

Tittar vi bara några år framåt ser vi framför oss större problem med kompetensbrist. Det är dels därför att vi har en förändring av arbetsmarknaden där de jobb som inte kräver någon gymnasiekompetens minskar i antal, medan de som kräver specialiserad kompetens ökar i antal, dels därför att vi har en demografisk förändring som gör att vi ställs inför stora utmaningar.

I det här läget ställs utbildningspolitiken och arbetsmarknadspolitiken inför stora och spännande utmaningar. Arbetsförmedlingens prognoschef Tord Strannefors sade häromdagen att vi nu har en situation där arbetsmarknaden på allvar riskerar att bli tudelad. Dels får vi en andel med en stor tillväxt och brist på arbetskraft, dels andra – ett par hundratusen – människor som har svårt att få jobb och som håller på att lämnas i ett permanent utanförskap och permanent ratas från arbetsmarknaden.

Vad behövs? Och varför ratas man på arbetsmarknaden? Man ratas oftast därför att man saknar rätt kompetens. Framför allt gäller det den som saknar gymnasiekompetens. Och vad efterlyser man från Arbetsförmedlingen? Man efterlyser fler utbildningsinsatser.

Herr talman! Detta är också socialdemokratins recept för att lösa och klara de utmaningar vi har på arbetsmarknaden. Vi har tre prioriteringar: utbildning, utbildning och utbildning.

För det första handlar det om högre kvalitet i undervisningen i grundskola och gymnasieskola för att få förbättrade skolresultat och minska utslagningen i skolorna. För det andra handlar det om utbildning för omställning för att kunna ta ett nytt jobb, för att kunna hänga med i den förändring som sker på arbetsmarknaden och för att ha ett flexibelt näringsliv i Sverige. För det tredje handlar det om spetsutbildning och forskning där vi som ett litet land måste se till att samla resurserna.

Regeringen, däremot, har konsekvent valt att säga nej till utbildningslinjen. Ni har gjort förändringar i gymnasieskolan som gör att man sänker kompetenskraven och att vi kommer att få svårt att rekrytera ungdomar som vill skaffa sig en bra yrkesutbildning.

Vi har sett sjunkande kunskapsnivåer i grundskola och gymnasieskola ända sedan ni tillträdde. I arbetsmarknadsutbildningen har tre av fyra platser försvunnit. Den är nu nere på rekordlåg nivå med 3 800 platser. I

vuxenutbildningen har var femte plats försvunnit. De gemensamma satsningarna på forskning och utveckling mellan staten och näringslivet, som en tidigare regering tog initiativ till i branschprogrammen, har lagts ned.

Regeringens enda svar och enda väg för att lösa arbetslösheten är lägre löner och lägre skatter. Men ingenting tyder på att det löser problemet, för det är inte så problemet ser ut. Det är bristande matchning mellan kompetens och jobb som är problemet. Svaret på det är utbildning, utbildning och utbildning.

Herr talman! Jobb- och utvecklingsgarantin växer fortfarande trots att vi har en så bra situation på arbetsmarknaden. Det är nu nästan 100 000 personer som är hänvisade till jobb- och utvecklingsgarantin. Förra veckan, samtidigt som vi fick rapporterna om en rekordstark tillväxt av nya jobb, nådde vi all time high i jobb- och utvecklingsgarantin.

Samtidigt vet vi att vi har en dokumenterat låg aktivitetsnivå. Vi hörde också här Penilla Gunther säga just att i fas 2 händer ingenting, ingenting och ingenting. Och det är precis så det ser ut.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering har gjort en undersökning av detta. Det visade sig att det vanligaste för den som befinner sig i fas 1 och 2 är att man har en aktivitet på en till fem timmar per vecka. Den vanligaste aktiviteten är att man själv sitter och söker jobb utan att träffa någon arbetsförmedlare eller få del av några kvalificerade insatser. 80 procent av de arbetslösa i fas 1 och 2 träffar inte ens sin arbetsförmedlare en gång i månaden, utan mer sällan.

Denna dokumenterat låga aktivitetsnivå i fas 1 och 2 leder mycket riktigt, som Penilla Gunther sade, till att allt fler trillar ned i fas 3. Man lämnas i sticket redan när man hamnar i jobb- och utvecklingsgarantin, och sedan tickar dagarna bort så att man ramlar ut i fas 3.

Regeringen har redan från början bestämt sig för att betrakta människor i fas 3 som hopplösa fall. Hur många gånger har vi inte fått höra arbetsmarknadsministern och andra företrädare för regeringen beskriva de långtidsarbetslösa som har hänvisats till fas 3 som människor som är så otroligt svårplacerade, så gamla, så funktionshindrade, som har varit arbetslösa så länge och som har så låg utbildningsnivå? Vad är det för människosyn?

Människor som har oturen att vara långtidsarbetslösa i dag med den borgerliga regeringen är kvinnor och män precis som vi. Många av dem är föräldrar med försörjningsansvar precis som många av oss. Det är människor med olika utbildningsbakgrund, olika åldrar, olika erfarenheter och olika styrkor och svagheter precis som vi. De vill inget hellre än att få försörja sig själva på eget arbete och att kunna försörja sig själva med en egen lön. Det förvägras de i er politik med fas 3.

Vi har bett riksdagens utredningstjänst ta fram nya siffror på vilka som befinner sig i fas 3 i dag. Hur ser de ut? 62 procent är under 55 år. De har alltså minst tio år kvar i yrkeslivet. 78 procent har gymnasial utbildning eller högre utbildning. 22 procent har eftergymnasial utbildning. I genomsnitt har de varit utan arbete i fem och ett halvt år. Som av en händelse är det precis lika länge som Moderaterna har styrt i Arbetsmarknadsdepartementet.

Det är ett hån att hänvisa människor till att den enda aktivitet de ska få är en återvändsgränd i fas 3 och att arbeta gratis. Det enda alternativ som allianspartierna sätter upp är att de i stället skulle kunna förtidspens-

ioneras. Vad är det för syn på människor, och vad är det för tilltro till att man kan åstadkomma förändring med en aktiv politik?

Vi hörde Arbetsförmedlingens chef Angeles Bermudez Svankvist beskriva det som att det hon vill ge människor är en nära-jobbet-upplevelse. Sedan när blev det Arbetsförmedlingens uppgift inte att hjälpa människor till arbete utan att hjälpa dem till en nära-jobbet-upplevelse?

Herr talman! Fas 3 har blivit hårt kritiserat. Det kritiseras av oss rödgröna för själva grundkonstruktionen. Man ska jobba gratis utan ersättning, utan möjlighet till utbildning och utan slut. Det leder inte till arbete. Det leder till fattigdom och till att man ställs utanför arbetsmarknaden med stor risk att permanent placeras utanför den reguljära arbetsmarknaden.

Fas 3 har kritiserats av deltagare och av medier. Människor vittnar om hur man utnyttjas för ordinarie arbete utan att få någon lön. Vi har sett exempel på företag som har satt i system att tjäna pengar på detta. Vi har sett stötande exempel på företag som har fått mångmiljonbelopp för att ta emot människor på veckolånga fikaraster utan att erbjuda någon vettig verksamhet. Företaget Jobbfabriken är ett av de exempel som tydligen är helt uppbyggt kring detta och som har som affärsidé att ta emot fas 3-deltagare.

Arbetsförmedlingens egen internrevision har också varit mycket kritisk. Man pekar på att 47 procent av deltagarna kan antas utföra ordinarie arbete. Detta är ren skandal. 47 procent kan alltså antas utföra ordinarie arbete, men i Alliansens värld är detta människor som aldrig skulle kunna få ett ordinarie arbete. Men de kan tydligen utföra ordinarie arbetsuppgifter.

Internrevisionen säger att Arbetsförmedlingen saknar adekvata kontroller för att säkerställa att hantering och handläggning av jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 följer gällande regelverk. Detta är benhård kritik. Revisionen säger också att Arbetsförmedlingen riskerar att bidra till undanträngning av arbetsmarknadspolitiska program och konkurrensnedvridning på arbetsmarknaden. Det är inte så konstigt. Om 47 procent utför ordinarie arbete utan någon ersättning är det klart att det leder till felaktigheter på hela arbetsmarknaden.

Herr talman! Detta är mycket allvarliga missförhållanden. Det ansvariga statsrådet är inte här för att försvara sin egen politik. Men vi har hört henne i medierna där hon deklarerar att hon och regeringen i stort sett är nöjda med fas 3. Vi har en arbetsmarknadspolitik och en arbetsmarknadsminister, herr talman, som inte ens har styrfart.

Det är därför vi i Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tagit detta initiativ. Så här kan det inte få fortsätta. Det är missförhållanden, felaktigheter, undanträngningseffekter och slöseri med skattemedel. Men allra allvarligast, herr talman, är det faktum att fas 3 inte leder till jobb.

Fas 3 omfattar i dag 26 000 personer, och det växer. Det växer varje dag. Man räknar med att det ska öka med 35 procent bara i år – i år när vi har rekordstark tillväxt av nya jobb.

Arbetsförmedlingens egna prognoser är att man ska ha upp till 50 000 personer i fas 3. Av dem är det 1–2 procent som går vidare till arbete eller studier – 1–2 procent! Resten blir kvar i fas 3 eller lämnar av andra skäl, för att man inte står ut med verksamheten.

Det här är ett kapitalt misslyckande. När ska långtidsarbetslösa få jobb om inte nu, nu när vi har en rekordstark tillväxt av nya jobb på arbetsmarknaden?

Jag tycker att det är ett rimligt krav, herr talman, att arbetsmarknadspolitiska åtgärder som slukar miljardbelopp ska leda till att människor får jobb i något större utsträckning än 1–2 procent. Fas 3 leder inte till jobb och bör därför ersättas av åtgärder som faktiskt gör det. Svårare är det inte.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, som är regeringens eget expertorgan, visade i sin senaste rapport vad det är som fungerar, som leder till arbete. Man pekar på:

1. Regelbundna och kvalitativa möten med arbetsförmedlare. Det fungerar och gör att människor får jobb.
2. Arbetsmarknadsutbildning leder till jobb i väsentligt större utsträckning än det gjorde på 90-talet och är en av de åtgärder som är allra bäst för att se till att människor hamnar i arbete.
3. Subventionerade anställningar – riktiga jobb, avtalsenlig lön men med viss subvention. Det leder också vidare till riktiga jobb.

Dessutom vet vi att reguljär utbildning lönar sig. Den som skaffar sig gymnasiekompetens har betydligt större chans att få jobb än den som inte har det. Den som skaffar sig specialiserade yrkeskunskaper har en mycket god prognos på arbetsmarknaden.

Regeringens politik innebär att arbetsförmedlarna i dag huvudsakligen ägnar tid åt kontroll och administration och inte hinner göra sitt riktiga jobb. Man har en uttalad motvilja mot arbetsmarknadsutbildningar och går emot de flesta experters rekommendationer, och man vill att människor ska gratisarbeta och ha sysselsättning i fas 3 i stället för lönebidrag eller plusjobb.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering är inte heller nådig i sin kritik av fas 3 när det gäller just de arbetslösa som har svårigheter på arbetsmarknaden. Chefen Anders Forslund säger att han inte kan se att det skulle hjälpa de arbetslösa, därför att man konfiskerar deras fritid.

Herr talman! Utskottsinitiativet kräver att regeringen nu stoppar inskrivningarna av nya personer i fas 3 och återkommer med förändringar som åtgärdar missförhållandena i fas 3. Vi är medvetna om att denna markering och krav från riksdagen inte i sig löser problemen.

Arbetsmarknadspolitiken styrs huvudsakligen av förordning och regeringsbrev. Det är instrument som regeringen förfogar över, inte riksdagen. Därför är det rimligt att riksdagen ställer krav på att regeringen börjar använda de instrument som man faktiskt förfogar över för att förändra arbetsmarknadspolitiken så att den leder till jobb. Men om det inte sker inom kort är vi i de rödgröna partierna inte främmande för att återkomma med skarpare initiativ och också ny lagstiftning, om det är nödvändigt för att tillrättalägga missförhållanden och se till att människor får arbete.

Herr talman! Avslutningsvis: Vårt alternativ handlar om att den som blir arbetslös och behöver hjälp för att kunna få ett jobb ska få stöd från Arbetsförmedlingen från första dagen. Man ska få träffa sin arbetsförmedlare ofta och ha kvalificerade möten och regelbundet. Alla sökandes

kunskaper och erfarenheter ska dokumenteras, och de ska erbjudas validering så att vi tar till vara den kompetens som finns. Kvaliteten i programmen ska alltid värnas. Åtgärder ska leda till arbete och egen försörjning. Den som har fel eller gammal kompetens i förhållande till vad som krävs på arbetsmarknaden ska senast inom 90 dagar få eller erbjudas relevant utbildning, antingen inom yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning eller inom reguljär yrkesutbildning.

Vi vill öka volymen på arbetsmarknadsutbildningar riktade till bristyrken, bygga ut den reguljära vuxenutbildningen och yrkesutbildningen och införa utbildningsvikariat inom vård och omsorg.

Vi är övertygade om att de allra flesta som i dag är långtidsarbetslösa kan få ett ordinarie arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Men vi är också medvetna om att det säkert finns personer som inte kommer att lyckas trots stora insatser. De ska också ha rätt att ha ett riktigt arbete med en avtalsenlig lön och rimliga villkor. De ska inte behöva hänvisas till gratisarbete i fas 3. Därför vill vi också se plusjobb i vård och omsorg inom kommuner och landsting och inom ideell sektor. Vi vill utöka of-fentligt skyddade anställningar, speciellt riktade till personer med psykiska funktionshinder, vi vill se gröna jobb som bidrar till förbättrad ytttermiljö i miljonprogramsområdena och vi vill förbättra lönebidragen.

Vi drivs av en människosyn som inte ger upp om en enda människa. Nu står vår linje för arbete och utbildning mot regeringens politik för passivitet och återvändsgränder.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets initiativ och avslag på reservationen.
(Applåder)

Anf. 6 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Ylva Johansson från Socialdemokraterna valde att nämna att det är viktigt med styrfart. Vissa delar av talet gav en känsla av viss upprördhet. Kanske beror det lite grann på att man i det här läget har berett plats för Sverigedemokraterna, att man nu har satt sig i en båt men sedan kommit på att man glömde detta med årorna, man glömde detta med förslagen. Nu blir det lite jobbigt i debatten när man inte längre kan redovisa vilket förslag till alternativ som man vill uppnå med detta utskottsinitiativ.

Samtidigt ska det sägas att jag välkomnar att Socialdemokraterna nu erkänner hur väl arbetslinjen fungerar. Vi är nu i ett läge där vi kan komma ned mot en arbetslöshet på 5 procent mot slutet av mandatperioden, 3 procent med det gamla sättet att räkna.

Jag välkomnar också att man vill se stora satsningar på utbildning. Jag kan lova att vi kommer att fortsätta satsa på vuxenutbildning, högskola, universitet och yrkeshögskola.

När det sedan gäller synen på människor tycker jag nog ändå att Ylva Johansson är svaret skyldig. På vilket sätt var det bättre när vi tidigare hade en politik som handlade om att dölja arbetslöshet, att förtidspensionera 140 personer varje dag. Nu står vi i ett läge där 15 personer av dem varje dag i stället går till arbete. Varför är det så viktigt att stänga ned detta, att stänga denna möjlighet för människor att komma i arbete?

Anf. 7 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Tomas Tobé har problem, för han vinglar åt två håll. Då kan det vara väldigt svårt att hålla farten uppe.

Å ena sidan säger Tomas Tobé att vi har rätt i vår kritik av fas 3. Han säger att regeringen har lyssnat på den. Och Hillevi Engström har gjort som hon brukar göra och lagt huvudet på sned och sagt: Oj, oj, det här får vi ta och titta på. Och det har hon sagt om nästan all kritik som har kommit. Vi har alltså rätt i kritiken – det är vad man säger.

Å andra sidan säger Tomas Tobé att det framstår som en katastrof om den som är långtidsarbetslös får gå på arbetspraktik, får validera sina kunskaper, får utbildning, får starta-eget-stöd i stället för gratisarbete i fas 3.

Vilket ben ska du stå på? Är kritiken mot fas 3 berättigad eller är det en perfekt åtgärd som, vilket du påstår, leder till arbete? Det är ett väldigt spännande påstående eftersom ingenting tyder på det. Enligt Arbetsförmedlingens egna siffror den senaste månaden är det 1,4 procent som lämnar fas 3 för arbete eller studier. Det finns de som lämnar av andra skäl, för att de inte står ut med verksamheten och tycker att det är meningslöst utan någon ersättning. Men de som lämnar för arbete eller studier är 1,4 procent. Det här är ju ingen åtgärd som leder till arbete, Tomas Tobé.

Du kanske lyssnade dåligt på mitt anförande, för jag sade ingen gång att fler människor ska förtidspensioneras, jag sade ingen gång att människor ska hänvisas till någon passivitet. Tvärtom är det du och ditt parti som hela tiden återkommer till att de enda alternativen som finns för människor som har hamnat i långtidsarbetslöshet är antingen gratis sysselsättning i fas 3, som inte leder till jobb, eller förtidspension. Vi avvisar båda vägarna. Vi har en tilltro till människors förmåga och vilja att arbeta. Vi vill ta till vara den. Det är landets största tillgång.

Anf. 8 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Vi kan konstatera, om vi nu enkom tittar på Socialdemokraternas förslag, att ni med en kirurgisk precision har lyckats hitta exakt den politik som ni gick till val på 2002 och 2006, till och med gamla åtgärder som bevisligen inte fungerade i form av plusjobb. Det är inte konstigt att vi då ställer oss frågan vad det var som var bra med den politik som förtidspensionerade 140 personer varje dag bara för att man ville hyfsa till statistiken.

Jag förstår att Ylva Johansson inte vill tala om det, för det är ett jobbigt resultat för Socialdemokraterna att ta ansvar för.

Vi ställer frågan: Varför är det så viktigt att stoppa en möjlighet som bevisligen gör att 15 personer går vidare till arbete? Det är viktigt och en enorm vinst för den enskilde.

Det ser olika ut inom fas 3; man har olika individuella behov. Ingen kan dock förneka att den genomsnittliga inskrivnings- och arbetslöshets-tiden är åtta år.

Det är en enorm utmaning. Om vi ska ta det på allvar – men det kanske vi inte ska – duger det inte att kasta fram alternativ som handlar om att ta bort en åtgärd utan att ha något gemensamt förslag på vad som ska komma i stället.

Vi klarar av att hålla två bollar i luften samtidigt. Vi klarar av att se att vi hela tiden behöver utveckla vår arbetsmarknadspolitik. Vi klarar av att lyssna på de eventuella brister som finns. Vi är dock inte beredda att avvika från en arbetslinje som just nu för Sverige mot rekordlåg arbetslöshet och sjunkande långtidsarbetslöshet. Vi väljer aktivitet före passivitet.

Anf. 9 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Regeringen håller två bollar i luften samtidigt, och det var precis det jag pekade på. Det är två stora problem.

För det första har vi ett enormt och växande problem med kompetensbrist inom allt fler branscher. Det är ett problem som kommer att öka framöver. Det är ett problem som regeringen har negligerat hela tiden och fortfarande väljer att negligera.

För det andra har vi en stor och växande grupp med långtidsarbetslösa som håller på att permanent ratas från den ordinarie arbetsmarknaden och som lämnas i sticket i fas 3.

Dessa två bollar håller regeringen i luften, och det är precis det som är problemet. Ta ned bollen på marken, gör mål och börja ta ansvar!

Tomas Tobé säger att vi vill stoppa den åtgärd som bevisligen leder till att 15 människor kommer vidare till arbete. Är du nöjd med det? 1,4 procent av dem som finns i fas 3 går vidare till arbete eller studier. Är det bra? Är det den ambitionsnivå som Moderaterna har inom arbetsmarknadspolitikerna?

Det är fel att de som finns i fas 3 i genomsnitt har varit inskrivna i åtta år. De siffror vi nyligen fick från riksdagens utredningstjänst visar att den genomsnittliga inskrivningstiden var sju år. Den genomsnittliga arbetslöshetstiden för dem i fas 3 var fem och ett halvt år. Många har nämligen varit inskrivna även när de haft ett arbete. Fem och ett halvt år är som av en händelse exakt lika lång tid som ni har styrt i Arbetsmarknadsdepartementet. Under den tiden har vi sett både uppgång och nedgång på arbetsmarknaden, men vi har sett ett permanent problem med långtidsarbetslösheten. Det har ni inte kunnat åtgärda.

(Applåder)

Anf. 10 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Det är intressant när Ylva Johansson i talarstolen säger att Socialdemokraterna har en människosyn som inte ger upp om en enda människa. Återigen, Ylva Johansson: Vad hände med de 140 personer om dagen som gick i förtidspension under er tid vid makten? Hur kunde man ge upp om de människorna? Borde inte samma ideologi och människosyn genomsyra politiken i partiet under alla år? Eller har Ylva Johansson och Socialdemokraterna bytt inriktning på sin människosyn för att de sitter i opposition?

Det är tomma tunnor som skramlar från Ylva Johansson och Socialdemokraterna. Man talar om att förvägra människor möjligheten till egen försörjning i fas 3. Det handlar om att gå från bidrag till egen försörjning, men vad ska vägen dit bestå av? Vad ska vägen till arbete bestå av, Ylva Johansson?

Ni kommer med förslag på arbetsmarknadsutbildning. Jättebra, säger vi. Det är bra att människor får en relevant utbildning i fas 1 och 2 där så

är möjligt. Nu är det även öppnat för utbildning i fas 3, precis som vi kristdemokrater har jobbat för.

Vad är relevant utbildning för Socialdemokraterna? Vad består den så kallade relevanta utbildningen för människorna i fas 3 av?

Anf. 11 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Penilla Gunther för frågorna. Låt mig först svara på frågan om förtidspensioner. Under vår tid i regeringen var det för många människor som förtidspensionerades. Det var säkert ett av skälen till att vi förlorade valet 2006. Jag hade förmånen att ha ansvaret för den omprövning av vår politik som vi gjorde i form av rådslag där vi lärde av de misstag vi hade begått och de saker vi inte lyckades tillräckligt bra med när vi hade regeringsmakten.

Vi har förändrat vår politik. Vi kommer aldrig att stå för en politik där man förtidspensionerar bort människor från arbetsmarknaden eller lämnar människor i passivitet eller åtgärder som inte leder till arbete.

Det är tråkigt att regeringen inte har lärt sig något av detta utan bara hänvisar till åtgärder som inte fungerar. Fas 3 har flera likheter med det som fanns i aktivitetsgarantin som var en åtgärd som inte fungerade och som vi ville fasa ut.

Penilla Gunther frågar mig vad vi vill göra för att människor ska gå från bidrag till egen försörjning. Jag tackar för frågan och beklagar att du inte uppfattade det i mitt anförande. För att människor ska gå från bidrag till egen försörjning vill vi se till att man har rätt att få insats från första dagen man kommer till Arbetsförmedlingen. Man ska ha rätt att regelbundet få träffa sin arbetsförmedlare vid kvalitativa möten. Man ska senast inom 90 dagar erbjudas relevant utbildning om man behöver det. Man ska få sina kunskaper validerade. Man ska få delta i program som har hög kvalitet och som leder till arbete. Vi vill satsa väsentligt mer på arbetsmarknadsutbildning, på validering, på arbetspraktik och på starta-egget-stöd. Det är sådant som vi vet leder till arbete och som också regeringens eget expertorgan nyligen har visat är det som fungerar.

Anf. 12 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Det här var intressant. Ylva Johansson påstår att jag inte lyssnar, men Ylva Johansson har nog varken läst eller lyssnat tillräckligt. Precis dessa åtgärder finns i jobb- och utvecklingsgarantins första faser. Här finns möjlighet till arbetspraktik, validering och att pröva olika typer av arbeten.

Alliansen och Kristdemokraterna säger att en större och bättre individuell bedömning behövs. Det måste finnas en större flexibilitet i systemet som gör att fler människor kommer ut på arbetsmarknaden.

Att bara angripa fas 3 när man ser att utvecklingen innan dess inte är tillräcklig är ett märkligt förfaringssätt som jag inte förstår mig på.

Jag förstår inte heller när Ylva Johansson säger att den nuvarande regeringen borde ha tagit lärdom av den socialdemokratiska regeringens misstag. Det är ju precis det vi har gjort. Vi har tagit lärdom av den socialdemokratiska regeringspolitik som inte har bidragit till att människor har ökat sin sysselsättning.

Ylva Johansson kan kanske ta lite lärdom av det som har gjorts hittills av regeringen. Det är faktiskt över 120 000 personer som har fått arbete det senaste året.

Prot. 2010/11:112
9 juni

*Fas 3 i jobb- och
utvecklingsgarantin*

Anf. 13 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi är alla glada över att det skapas nya jobb på den svenska arbetsmarknaden. Problemet är dock att alliansregeringen bara ser två alternativ för människor som är långtidsarbetslösa, antingen gratisarbete i återvändsgränden fas 3 eller förtidspension. Det är de två alternativ som finns.

För inte så länge sedan sade statsminister Fredrik Reinfeldt att fas 3 är bättre än passivitet. Det är dock mycket nära passivitet för många av dem som finns i fas 3, kan man säga. Jag tycker att det är en ynkelig människosyn att inte tilltro människor som är långtidsarbetslösa om att kunna få ett riktigt arbete.

Penilla Gunther säger emot sig själv. I fas 1 och 2 ska man erbjudas arbetspraktik, utbildning och kvalificerade insatser. Problemet är att det inte är så i verkligheten, och det sade du själv i ditt huvudanförande. I fas 2 får man ingenting och åter ingenting. Det visas också i de utvärderingar som har gjorts av fas 1 och 2. Det som man vackert talar om borde finnas i fas 3 finns inte.

Ni kan bara bedömas utifrån hur er politik fungerar i verkligheten, inte utifrån hur ni skulle önska att politiken skulle kunna beskrivas.

Verkligheten talar sitt tydliga språk: Fas 3 leder inte till arbete, och fas 1 och 2 fungerar så dåligt att det strömmar ut nya människor i fas 3. Vi har en rekordstor ökning med 35 procent i år, trots att vi har så stark tillväxt av nya jobb. Det kan bara beskrivas som ett totalt misslyckande. (Applåder)

Anf. 14 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag och Ylva Johansson är överens om att jobben i Sverige kommer i hög takt, och det är vi båda glada över. Jag tror att både jag och Ylva Johansson har samma människosyn, jag tror inte att det är någon skillnad. Vi vill väl, vi vill att människor ska komma ut i arbete. Sedan är det uppenbarligen olika vägar vi tror på för att nå dit.

Ylva Johansson säger: utbildning, utbildning, utbildning. Det är positivt. Det är mycket av det som regeringen verkligen satsar på för att klara matchningen och skapa en ny lärlingsutbildning. Vi har inrättat yrkeshögskola och yrkesvux för att kunna ge olika kompetenser så att människor kan ta de jobb som är lediga. Det låter som att Ylva Johansson egentligen tycker att det är bra åtgärder.

När det gäller den omdiskuterade fas 3 och även fas 1 och fas 2 känner jag att de insatser som Ylva Johansson pratar om är det som görs i fas 1 och fas 2 – praktik, utbildningsinsatser och så. Men när det har visat sig att det inte har hjälpt vissa personer att få ett jobb har vi fas 3 som Ylva Johansson fördömer mycket skarpt. Samtidigt säger arbetsförmedlare att det inte är en bra idé att avskaffa fas 3 om man inte har ett tydligt alternativ till vad man vill göra i stället. Att återgå till det som var tidigare, som Ylva Johansson har talat om, är inte det som man verkar tro på allra mest bland dem ute i verksamheten. Sju personer av tio går till arbete eller studier från fas 1 och fas 2. Så illa som Ylva Johansson får det att låta är

det inte. Vi vill att de ska bli ännu bättre, men jag tycker att det är märkligt med en så skarp kritik när det händer positiva saker.

Min fråga till Ylva Johansson är: Vad svarar du arbetsförmedlare ute i landet som säger att fas 3 finns det skäl att utveckla och förbättra förstås, men det finns inte en möjlighet att i dag bara avskaffa den?

Anf. 15 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att höra Hans Backman. Han tror lite hit och han tror lite dit, han tror att det är bra med fas 3, han tror att man får utbildning i fas 2 och han tror nog att allting kan bli bättre till sist. Det är lite grann så där: Än slank han hit, än slank han dit och än slank han ned i diket. Det är bara det att Hans Backman har sitt på det torra. Den som hamnar i diket är den som är långtidsarbetslös på grund av att vi inte har en politik som baseras på vad man vet fungerar och att vi inte har krav på att vi ska ha en arbetsmarknadspolitik som leder till arbete, studier eller egen försörjning utan nöjer oss med en arbetsmarknadspolitik där man tror lite hitan och ditan om vad som kanske fungerar.

Det är kränkande för människor att behöva utsättas för Hans Backmans tyckande hit och dit och inte få åtgärder som faktiskt fungerar.

Regeringen har ett expertorgan som heter Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. De har utvärderat hur fas 1 och fas 2 eller hela jobb- och utvecklingsgarantin fungerar. Det är förödande kritik, framför allt därför att aktivitetsnivån är så låg. Man erbjuds inte utbildning, man erbjuds inte aktiva insatser. Det enda man får göra är att själv söka jobb. Det är den huvudsakliga sysselsättningen, och det tar vanligtvis mellan en och fem timmar i veckan.

Det är inte så konstigt att det inte leder till att man klarar arbetslösheten för dem som har svårigheter på arbetsmarknaden. Man har helt nyligen kommit med förslag om och utvärderat vad som faktiskt fungerar på arbetsmarknaden. Man säger precis det som vi socialdemokrater säger: kvalificerade insatser av duktiga arbetsförmedlare som har tid att regelbundet träffa den arbetslösa och få jobba med det som man är bra på och slippa drunkna i kontroll och administration.

Arbetsmarknadsutbildning är, som inte bara IFAU säger utan även Finanspolitiska rådet och jag tror alla experter, en åtgärd som fungerar och som leder till arbete. Och som nummer tre: subventionerade riktiga anställningar i stället för låtsasarbete, så kallad sysselsättning, i fas 3. Det vet vi fungerar, men det säger Hans Backman nej till.

Anf. 16 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Det skulle vara mig främmande att kränka människor som är i en utsatt situation. Ylva Johansson väljer att vara raljant i stället för att svara på min fråga vad hon säger till arbetsförmedlare ute i landet som inte ser något alternativ i dag till fas 3 och till att utveckla denna.

Ylva Johansson säger att jag bara tror. Jag vet att sex av tio i fas 1 och fas 2 kommer ut i arbete och sju av tio kommer ut i arbete eller studier. Det är ett faktum. Jag vet också att det finns goda exempel där 10 procent av deltagarna i Trollhättans kommun kom ut i riktiga arbeten. 14 procent i sociala företag, som exempelvis Prio 1, kommer ut i riktiga arbeten. Jag förstår inte varför Ylva Johansson vägrar att se de positiva

saker som faktiskt finns och vill gå tillbaka till en politik som vi vet, inte tror, var misslyckad när den utfördes av Socialdemokraterna.

Jag har en fråga till Socialdemokraterna och Ylva Johansson till sist: Har ni något eget förslag som ni tillsammans med de andra partier som står bakom initiativet i riksdagen kan lägga fram och ge som svar till arbetsförmedlarna? Det är kompetenta och kvalificerade arbetsförmedlare som ska vidta bra och kvalificerade åtgärder för att människor ska kunna få ett jobb och inte bli kränkta av att man säger: Vi tar bort en åtgärd som kan bli bättre och som skulle kunna fungera och i vissa fall också fungerar. Vad har ni för gemensamt alternativ? Vad har ni för svar? Finns det någonting som ni tillsammans diskuterat er fram innan ni sade att ni inte vill ha fas 3, ni vill vara mot regeringen?
(Applåder)

Anf. 17 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Hans Backman ansluter sig till Tomas Tobés linje: Vi är nöjda. Det finns någon människa som har fått ett arbete. Det finns något gott exempel. Då är vi nöjda.

Det är bra att vi får det beskedet. Vi socialdemokrater har väsentligt högre ambitioner än så. Att 98,6 procent inte går vidare från fas 3 till arbete kan vi aldrig acceptera som ett godtagbart resultat. Vi kan aldrig acceptera det synsätt som Hans Backman representerar.

Vad ska jag säga till arbetsförmedlarna som inte ser något alternativ till fas 3? Jag tänker inte säga som ni säger, att alternativet är förtidspension. Det är inte det för oss. För oss är alltid alternativet att investera i människor och i människors kompetens och förmåga.

Sedan Folkpartiet tog över i Utbildningsdepartementet har problemen med den bristande matchningen på arbetsmarknaden väsentligt förvärrats. Det har skett dels genom att vi har sjunkande kvalitet i grundskola och gymnasieskola, att vi inte har kommit till rätta med att det finns elever som lämnar gymnasieskolan utan tillräckliga kunskaper, dels genom nedskärningar i vuxenutbildningen och strypning av arbetsmarknadsutbildningen.

Om du, Hans Backman, på riktigt tycker att utbildning är bra och viktig, varför inte satsa på yrkeshögskolan till exempel? De säger själva att de skulle kunna ta emot nästan dubbelt så många studerande som i dag och ge en bra utbildning med bra kvalitet. En plats i yrkeshögskolan är billigare än en plats i fas 3. Varför väljer ni ändå att hänvisa människor till en återvändsgränd?

Anf. 18 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Hade det inte varit en allvarlig debatt om ett rejält samhällsproblem hade jag passat på att tacka Ylva Johansson för att hon bjuder på en sådan buffé av självmotsägelser, felaktigheter och allmänna konstigheter som man som opponent kan racka ned på. Några exempel är att Ylva Johansson säger att fas 2 är dålig. Det är en rejäl svada. Samtidigt innebär det ni nu går fram med konkret att hålla kvar människorna i de tidigare faserna av jobb- och utvecklingsgarantin. Man ska vara kvar i fas 2, som nu är så dålig.

Ett annat exempel är att ni beskriver hela jobb- och utvecklingsgarantin som någon nivå i Dantes Inferno. Vi vet att en stor majoritet tycker att det här fungerar, de kommer ut i jobb eller utbildning.

Socialdemokraterna verkar hitta egna siffror som säger att genomsnittstiden i arbetslöshet är exakt densamma som då alliansregeringen övertog makten. Arbetsförmedlingen säger åtta år, och det är genomsnittet. Dem vi pratar om är till stor del människor som fastnade i arbetslöshet när Ylva Johansson satt med i regeringen och var ansvarig.

Jag fortsätter med en tidigare fråga som inte har fått något svar. Den är: Vad är det gemensamma beskedet? Vad kom ni fram till när ni satt på ditt rum och pratade, Ylva Johansson? När ni skrev ihop er om att ni skulle vara emot detta, vad kom ni då fram till att ni skulle vara för? Det är ett stort ansvar att bygga en majoritet i Sveriges riksdag. Du säger att ni kanske återkommer med någonting, men det är här och nu det händer. Vad är ert gemensamma alternativ?

Anf. 19 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Centerpartiet har numera en tydlig profil i arbetsmarknadspolitiken. Den går ut på att man ska ha lägre löner, sämre trygghet och avskaffad arbetsrätt, och som grädde på moset ska framtidsjobben bestå i att vi går ut med varandras hundar med skatteavdrag. Det är en arbetsmarknadspolitik som skulle vara helt förödande för Sverige om den genomfördes. Det är också en politik som uppenbarligen är helt förödande för Centerpartiet som håller på att utplåna sig självt med den här politiken. Det kanske skulle vara en Gudi behaglig gärning när man hör hur Emil Källström resonerar här. Hur kan man säga att en stor majoritet går från fas 3 till arbete och studier när det är 1,4 procent som gör det? Hur kan 1,4 procent bli en stor majoritet? Det skulle jag vilja veta. Jag vill ställa samma fråga till dig som jag har ställt till de andra. Är du nöjd med att det är 1,4 procent som går från fas 3 till arbete eller studier? Eller vilken nivå tycker du är lagom? Ligger den på 1,6 eller 1,8? Vilken ambitionsnivå ska vi ha när det gäller långtidsarbetslösheten? Ska människor hänvisas till passivitet eller gå till gratisarbete i stället för att få chansen att få ett riktigt jobb? När ska långtidsarbetslösa få ett riktigt jobb om inte nu när vi har en rekordstor tillväxt av nya jobb på arbetsmarknaden?

Anf. 20 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Det framfördes ju inte minst med saklighet och trevlighet.

Du lyssnar inte på vad jag säger, Ylva Johansson. Jag sade att det är en stor majoritet i hela jobb- och utvecklingsgarantin som både är nöjd och går vidare till arbete eller utbildning.

Det är ingen här som har sagt, även om du hävdar det om och om igen, att man är helt nöjd med den. Alla pratar om att detta ska utvecklas. Jag ägnade en stor del av mitt anförande åt hur svensk arbetsmarknad ska förbättras. Men du svarar återigen inte på frågan. Vad är ert gemensamma besked?

Du har pratat en hel del om utbildning här i kammaren och om att vi skulle vara emot någon form av utbildningslinje. Det är helt fel. Det vi har gjort under en mandatperiod, och vi fortsätter med det eftersom vi

fick förnyat förtroende, är att återupprätta en utbildningslinje som också var raserad. Vi höjer kvaliteten på högskoleutbildningarna efter att de under år har tappat kvalitet. Det är vi som har genomfört en ny och reformerad yrkeshögskola, och vi håller på att ta fram en ny gymnasieskola. Det vill du backa tillbaka också. Du förstår inte utbildningspolitiken eller också har du helt fel ingång i den.

Jag tänker bara ställa en fråga. Jag har redan ställt den, och den har ställts tidigare. Hur ser ert gemensamma alternativ ut? Ni tar ansvaret att bygga en majoritet i Sveriges riksdag, men vad vill ni? Man kan inte bara vara emot.

Anf. 21 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag noterade att Emil Källström i sitt huvudanförande sade att det är tack vare oppositionens kritik som regeringen nu är beredd att se över delar av fas 3. Det är väl så att om det inte fanns en opposition som kunde driva oppositionspolitikerna skulle regeringen fortsätta att bara vara nöjd med situationen. Nu får vi höra att fas 3 kanske inte fungerar, och kanske fungerar inte heller fas 1 och fas 2, för där får man ingenting, ingenting och ingenting, men å andra sidan behöver egentligen ingenting förändras.

Vi har talat om vad vårt alternativ är. Kortfattat är det utbildning, utbildning och utbildning. Det står i bjärt kontrast mot Folkpartiets prioriteringar. Folkpartiet på Utbildningsdepartementet har sänkt ambitionsnivån i gymnasieskolan så att ungdomar nu ratar yrkesutbildningarna. Vi har till exempel rekordfå sökande till omvårdnadsprogrammet. Det är ett område där vi med all säkerhet mycket snart kommer att få problem med att få tag i kompetent personal. Man har skurit ned kraftigt på vuxenutbildningen. Stora delar av arbetsmarknadsutbildningen har försvunnit. Man har valt bort utbildningslinjen. Det är en väldigt tydlig väg. Den här regeringen har bara valt en enda väg för att lösa arbetslösheten, och det är lägre löner och lägre skatter. Och Centerpartiet är det parti som har varit allra värst genom att säga att försämringar för den som är anställd ska leda till att man löser situationen för den som är långtidsarbetslös. Det är en politik som får förödande konsekvenser för klassklyftorna och barnfattigdomen i Sverige, och det är också en politik som skulle vara förödande för svensk tillväxt. Vi kan inte leva av att vi går ut med varandras hundar. Sverige måste konkurrera med kompetens och inte med låga löner. Det är vår linje.

(Applåder)

Anf. 22 MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! ”En av riksdagens viktigaste uppgifter är att kontrollera hur regeringen och myndigheterna sköter sitt arbete. Till sin hjälp har riksdagen en rad redskap.

I grundlagarna står det vilka speciella kontrollinstrument riksdagen kan använda sig av. — — — Riksdagens kontroll ska bidra till att regeringen och myndigheterna följer lagarna, arbetar effektivt och att medborgarna känner förtroende för den offentliga makten.

När man talar om kontroll handlar det ofta om att granska något i efterhand. Men en fungerande kontrollmakt innebär att följa och granska regeringens och myndigheternas arbete på alla olika stadier. Med hjälp

av sina olika instrument kan riksdagen granska vad som händer inför, under och efter det att ett beslut fattas.”

Detta är ett citat från riksdagens hemsida.

Vi för i dag en diskussion som handlar om hur denna granskningsmakt ska utövas. Vi har hört ett antal svar från de partier som bildar regeringsunderlag. De har också försökt ställa ett antal frågor, men det fråntar dem inte ansvaret för att vara regeringsunderlag.

Det har blivit alltmer uppenbart att regeringens modell med allt hårdare regler i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna har resulterat i att allt fler står utanför trygghetssystemen. Många sjuka och arbetslösa måste i stället söka försörjningsstöd från kommunerna, och andra står helt utan stöd. Detta är inget annat än ett stort misslyckande för politiken.

Miljöpartiet de gröna har under tiden arbetat hårt för att förhindra de värsta smällarna för de människor vars trygghet dras undan. I arbetsmarknadsutskottet, och även i socialförsäkringsutskottet, har vi under det senaste året medverkat till flera initiativ för att genom riksdagen förmå regeringen att stoppa de värsta effekterna av utförsäkringspolitiken. Under våren har vi till exempel gemensamt drivit på för att förbättra villkoren för de deltidsarbetslösa och för att återinföra den så kallade 100-dagarsregeln som innebär att man under en längre tid än i dag ges möjlighet att söka arbeten inom sitt eget område och på sin bostadsort. Vi har också gemensamt krävt att Försäkringskassans servicekontor ska behållas över hela landet.

I dag debatterar vi och ska besluta om stopp för nya anvisningar till fas 3. Vi vet också, det kom ett besked om det i går, att socialförsäkringsutskottet senare kommer att ta upp det bordlagda förslaget om att förhindra att fler människor utförsäkras ur sjukförsäkringen.

I praktiken innebär båda dessa gemensamma förslag ett slags moratorium. Om vi skulle lyckas förhindra framtida utförsäkringar och nya fas 3-placeringar har vi satt stopp för flera av de mest förnedrande uttrycken för regeringens slag mot sjuka och arbetslösa.

Det vore i sig en viktig markering om att det får vara nog med experiment med utsatta människor. Att dra i nödbromsen är dock bara ett av flera nödvändiga steg på väg mot en hållbar trygghetsförsäkring. Regeringens modell har enligt vår uppfattning nått vägs ände. Det är inte meningsfullt att laga och lappa i ett redan havererat system.

Vi har hört representanter för de partier som utgör regeringsunderlaget säga att inget system är perfekt. Vi gröna säger inte att det finns en väg tillbaka till det som rådde tidigare, med trygghetssystem som byggdes upp i en tid då människor kunde räkna med att ha fast anställning och 40 timmars arbetsvecka under största delen av sitt arbetsliv.

Herr talman! Tiden är mogen för ett modernare system som utgår från individens behov av trygghet på dagens arbetsmarknad, som är mycket volatil. Utgångspunkten måste vara att fler omfattas av de allmänna trygghetssystemen i stället för att vara en del i ett svartepettarspel där människor bOLLAS mellan olika regelverk för olika myndigheter. Vi vill att individens behov av hjälp och stöd för att kunna komma tillbaka till arbetslivet står i centrum. Vi vill ha gemensamma bedömningsgrunder, oavsett om inkomstbortfallet beror på att man drabbas av sjukdom eller av arbetslöshet. Vi har kallat det för arbetslivstrygghet. Nästa steg borde därför vara att införa en lägsta grundersättning i sjukförsäkringen, på

samma sätt som det i dag finns inom arbetslöshetsförsäkringen. Ett modernt arbetslivstrygghetssystem måste kombineras med aktiv näringspolitik. Samhället behöver göra stora investeringar för att ställa om till ett långsiktigt hållbart samhälle. Miljöpartiet de gröna är berett att vara en del av den utvecklingen.

Om vi tittar på vad regeringen åstadkommit och vad som lett fram till situationen i dag visar det sig att vi beskylls för att vara ansvarslösa, att vi drar i någon sorts nödbroms eller att vi försöker ta billiga politiska poäng. Det är inte det som är billigt. Det billiga i problematiken i dag är att vi fortfarande inte sett tillstymmelsen till verkliga åtgärder för att få till stånd en förändring av det som gått snett.

Regeringens så kallade jobb- och utvecklingsgaranti för arbetslösa infördes 2007. Sedan började fas 3, enligt tidigare talare, tillämpas 2009, alltså för två år sedan. Jag kommer inte att bolla en massa siffror fram och tillbaka även om det skulle finnas en viss nytta med det. Jag tycker att det tydligt framförts av föregående talare, Ylva Johansson, på vilket sätt det skett och vilka effekter det fått.

I grunden uppstår en fråga från vår sida, och den gäller syftet med fas 3. Enligt regeringen är syftet att långtidsarbetslösa ska erbjudas sysselsättning hos en anordnare med arbetsuppgifter som annars inte skulle utföras och som kan ses som kvalitetshöjande. Det är syftet, men vi ser att resultatet inte på något sätt är så pass mätbart att det går att säga att det haft stor verkan för att uppnå det mål man satt upp. Siffrorna visar med all önskvärd tydlighet att det vid mätperiod efter mätperiod, vid granskning efter granskning, är extremt låga värden vad gäller de människor som lämnar fas 3. Därför måste frågan uppstå, och uppenbarligen har den också gjort det eftersom företrädarna för regeringspartierna i riksdagen formulerat det i en reservation som de yrkar bifall till. Där säger man bland annat att man tillsatt en utredning och att man i den utredningen ska lägga särskild vikt vid om deltagarna i garantin erbjuds aktiviteter efter individuella behov och så vidare. Alltså är det något som är fel.

Jag satt inte i riksdagen under den period som man hänvisar till och där hänvisar till siffror gällande antalet förtidspensionerade – 140 per dag var det visst.

Alliansen har suttit vid makten sedan 2006. När den stora ekonomiska krisen slog till i början av föregående mandatperiod satt jag i riksdagen. Jag beskyllde inte regeringen för den krisen eftersom det var en internationell kris med nedgång. I dag slår man sig för bröstet på grund av uppgången, för att man hanterat uppgången väl. Samtidigt klandrar man Socialdemokraterna för gamla synder. En tidigare minister, Ylva Johansson, säger – vilket jag tycker är klädsamt – att man tittat på det, tänkt om och ska försöka se till att inte återgå till den typen av politik.

Om båda sidor kunde koncentrera sig på vad de kan presentera, vad de kan göra, vad de kan hantera skulle vi kunna få en någorlunda sansad debatt.

Avslutningsvis vill jag säga att jag tror att det i grunden handlar om människor. När vi hanterat siffror och procentenheter fram och tillbaka är det lätt hänt att vi glömmer bort att det handlar om människor. SVT har lagt upp en bloggsida där människor som drabbats av regeringens åtgärder får komma till tals. Jag säger ”drabbats”, för det är så männi-

skorna upplever det. För mig som miljöpartist handlar det i grunden om det som jag tog upp i början av anförandet, om den kontrollmakt som jag som riksdagsledamot har. Det handlar om att kunna säga till och dra i nödbromsen när det gått alldeles för långt, när reglerna är alldeles för otydliga för de människor som drabbas av dem. Då är det vår uppgift att reagera.

Sedan kan de regeringsbärande partierna i riksdagen naturligtvis säga att det inte är konstruktivt, men det är den makt vi har och det är den makt vi utövar.

(Applåder)

Anf. 23 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Mehmet Kaplan tycker att vi ska tala mindre om statistik. Jag förstår att han känner så. Vi är nu i ett läge där arbetslinjen lyfter människor från utanförskap till arbete. Prognoserna visar att vi mot slutet av mandatperioden kan komma ned till en arbetslöshet på omkring 5 procent, eller 3 procent räknat på det tidigare, socialdemokratiska, sättet.

Det första jag vill fråga är: Anser Mehmet Kaplan att det är en positiv utveckling? Kan det vara så att det är viktigt att återupprätta arbetslinjen i svensk politik?

Det andra jag vill fråga gäller det som Mehmet Kaplan lyfte upp då han sade att det vore bättre om vi hade en debatt som handlade om vad man vill göra, hur man vill hjälpa långtidsarbetslösa till jobb. Vad är ert alternativ i detta utskottsinitiativ? Ingen företrädare för oppositionen, som står bakom utskottsinitiativet, har kunnat förklara vad alternativet är.

Det tredje jag vill ta upp gäller ansvaret. Om regeringen efter en översyn återkommer med förändringar, precis på det sätt som för övrigt Miljöpartiet beskrivit i sin budgetmotion tidigare i vår, tänker Mehmet Kaplan då sitta kvar i koalitionen av nej-sägare, tillsammans med Sverigedemokraterna, och fortsätta att säga nej och vara mot regeringen? Eller är Miljöpartiet intresserat av att fortsätta att utveckla politiken för att säkerställa att långtidsarbetslösheten fortsätter att sjunka i Sverige?

(Applåder)

Anf. 24 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Tomas Tobé – som vanligt väldigt tydlig och klar!

Till de tre frågorna har jag tre svar. Det första är att visst är det positivt med lägre arbetslöshet. Den frågan tror jag ingen i denna kammare skulle svara nej på. När det går bra för Sverige är det bra för hela samhället, men det undantar inte det ansvar som regeringen har för de människor som drabbas av de åtgärder som regeringen kommer på, stadfäster och genomför. Vår roll som oppositionspolitiker är att peka på de orimligheter som finns i systemet.

När det gäller vad som är alternativet berättade Ylva Johansson om ett antal frågor som hon har sett som alternativ. Jag vet att även min kollega Josefin Brink kommer att ta upp ett antal. Vi har tidigare sagt att åtgärder som handlar om arbetspraktik, arbetsmarknadsutbildningar och validering är viktiga delar, men min roll som oppositionspolitiker handlar i detta nu om att granska dem som har att svara för den politik de har fört

sedan 2006 och vad denna har inneburit för människor av kött och blod. Det är i den rollen jag står här.

Anledningen till att vi fick tala före er, som utgör regeringsunderlaget, är att detta är ett av de unika tillfällen då det finns en majoritet mot regeringens politik.

När det gäller utredningen ska vi vänta och se. Ni har tillsatt en utredning. Vi kommer att vänta och se. Jag är väldigt nyfiken. Men tyvärr ser det inte ut som att man är beredd att göra vad som krävs.

Anf. 25 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Herr talman! Ansvar för åtgärder är givetvis viktigt. Det är just därför jag noterar att många har svårt att förstå detta. Vi är en regering som klarar av att notera att även vår arbetsmarknadspolitik måste utvecklas kontinuerligt. Vi klarar av att göra detta, samtidigt som vi inte är beredda att avvika från arbetslinjen i svensk politik.

Problemet uppstår när man som opposition går från att uppmärksamma brister och kritisera till att ta ett utskottsinitiativ, om vi nu ska ta det på allvar, som handlar om att vi ska stänga en möjlighet för människor att komma ut i sysselsättning, om att man vill sätta stopp för att 15 personer varje dag får arbete. Då måste man också ta ett större ansvar.

Det är därför vi återkommer till vad ert alternativ för dessa långtidsarbetslösa människor är. Vad är det ni gemensamt har kommit överens om på Ylva Johanssons rum? Är det fler Amsutbildningar? Är det mer praktik? Är det mer starta-eget-bidrag? Är det någon form av friår? Är det att återinföra plusjobben? Vi får inga svar. Här behöver man också ta ansvar när man bestämmer sig för att sätta sig i en båt och bilda majoritet understödd av Sverigedemokraterna. Man sätter stopp för en åtgärd som i dag för människor från utanförskap till arbete.

(Applåder)

Anf. 26 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Denna fixering vid vad de som inte har regeringsmakten ska kunna utföra har jag mött även i ett utskott som jag suttit i tidigare. Skillnaden var att regeringen föregående mandatperiod hade ett underlag i riksdagen och var i majoritet. Den majoriteten fick ni inte av väljarna vid valet 2010. Det är därför riksdagen kan utöva den kontrollmakt som är grundlagsstadgad.

Det som står i reservationen kanske kan bli en form av svar till Tomas Tobé: ”Vi tolkar det så att initiativet utgår från den ensidiga kritik av fas 3 som förekommit i medierna.” Jag trodde inte att jag skulle få läsa en sådan mening. Det är möjligt att andra har använt sig av detta tidigare, men under de år jag suttit i riksdagen har jag inte läst den här typen av mening i en reservation. Jag har verkligen försökt kolla efter.

Direkt skyller man på medierna när det gäller kritiken mot fas 3. Man tycker inte att det har någon verklighetsförankring. Man tittar bort. Man upplever att det är en orättvis och orättfärdig kritik. Man skriver till och med ned det i reservationen i betänkandet. Det tycker jag är verklighetsfrånvändhet. För att dölja det lyfter man fram att vi har en brist på samordning och gemensamma förslag.

Tomas Tobé! Vi är inte regering. Det är ni som är regering, och det är ni som är svaret skyldiga.
(Applåder)

Anf. 27 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag är lite bekymrad över Mehmet Kaplan och Miljöpartiet. Jag vill gärna använda ordspråket ”den man umgås med blir man lik”. Jag tycker att Mehmet Kaplan i dag har hamnat i lite fel sällskap.

Det finns ganska stora likheter mellan Miljöpartiets och Kristdemokraternas syn på socialförsäkringen och socialförsäkringssystemet, förändringar som behöver göras och så vidare. Det tycker jag är bra. Kanske kan vi komma överens om olika saker så småningom. Vi vet att vi har en parlamentarisk utredning som är på gång.

Men i det här läget förstår jag inte hur Mehmet Kaplan kan använda sig av nya vänner i detta sammanhang bara för att driva igenom ett initiativ att stoppa människor från att över huvud taget komma ut om dagarna. Detta är en sysselsättningsåtgärd som har sina fel och brister. Jag har påtalat det i många olika sammanhang, senast här i dag. Det finns fel och brister, och de ska åtgärdas. Men att låta människor bara vara hemma och inte komma ut om dagarna och få möta människor och bli sedda och bekräftade, är det en lösning som Mehmet Kaplan hellre ser?

Jag måste få en förklaring. Vad är ert gemensamma alternativ? Vad är Mehmet Kaplans anledning till att över huvud taget gå in i det här sällskapet?

Anf. 28 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Penilla Gunther och ska försöka svara på frågeställningen.

Anledningen till att vi ingår i detta sällskap är att vi inte fick väljarnas förtroende att bilda regering vid valet 2010. Det gjorde att vi hamnade i opposition. I opposition har vi en tydlig roll: att granska regeringen och myndigheterna i enlighet med det jag citerade tidigare från riksdagens hemsida.

I grunden handlar det också om att formulera idéer för vad vi skulle vilja göra. När jag säger ”vi” är det vi i Miljöpartiet de gröna. Där inkluderas inte Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet, inte andra partier heller för den delen. Den politiken lägger vi fram två gånger per år, och det står tydligt vilka våra alternativ är.

I detta fall pratar vi om fas 3. Det är ett utskottsinitiativ. Det står tydligt vad det är vi vill. En majoritet står bakom initiativet. Det står inte vad vi vill ha i stället. Om det var något sådant skulle det antagligen ha stått här. Men det gör det inte. Det har formulerats mycket tydligt att regeringen ”skyndsamt bör” komma tillbaka.

På det sättet finns det en majoritet. I den majoriteten har inte jag något problem så länge regeringen fortfarande inte, förutom kanske en läpparnas bekännelse om att det finns problem med fas 3, gjort så mycket mer än att skylla på oppositionen för att den råkar vara i majoritet.

Anf. 29 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Det senaste inlägget från Mehmet Kaplan talar nästan för sig självt. Detta är ett samarbete som man har valt bara för att stoppa

en åtgärd i en jobb- och utvecklingsgaranti utan att tänka på konsekvenserna i övrigt av umgänget med dessa andra partier.

Jag tycker att det är en väldigt intressant inställning till politiskt arbete. Man kan sälja sin själ och sin partipolitik för att gå fram i ett meningslöst utskottsinitiativ där man lägger bevisbördan hos regeringen.

Den främsta uppgiften för oppositionen i utskotten och totalt i riksdagen brukar vara att komma med förslag och försöka övertyga regeringen om förslagets förträfflighet. Här har man inga motförslag över huvud taget. Man säger själv att man inte har några förslag men konstaterar att regeringen nog har några, så man lämpar över det i regeringens knä igen. Jag förstår inte detta!

Har man inget förslag, varför ska man då stoppa något som faktiskt går att förbättra? Ingen av oss arbetar ju med politik för att försämra livet för människor. Vi ska arbeta för att underlätta för människor att gå från bidrag till egenförsörjning.

När det gäller detta med försörjningsstöd som Mehmet Kaplan nämnde vill jag återigen betona att från Kristdemokraternas sida anser vi att ingen som är i en arbetsmarknadsåtgärd ska behöva söka försörjningsstöd. Det ska finnas en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som täcker det behovet.

Anf. 30 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Penilla Gunther svänger sig med ord om att sälja sin själ och om att man umgås med folk och blir lik dem och så vidare. Jag tänker inte bemöta det, för då hamnar diskussionen på en helt annan nivå. Däremot måste jag ta upp frågan om alternativet, som både Penilla Gunther och Tomas Tobé lyfte och som, misstänker jag, de övriga replikanterna också kommer att lyfta. Man säger: Alternativen? Sedan ser man frågande ut.

Det fanns en tid då de borgerliga partierna satt i opposition. Då satt varken jag eller Penilla Gunther i riksdagen. Det är dock enkelt att leta fram protokoll – riksdagen är duktig på att hantera sådant – där man gång efter annan har lyft upp frågor i den roll man har som kontrollmakt, som riksdagsledamot som ska granska vad regeringen och myndigheterna har för sig.

Jag förstår att Penilla Gunther tycker att det är om inte jobbigt så åtminstone besvärligt att inte själv kunna granska eller kontrollera vad regeringen har för sig förutom på de möten man har i partiet och de gemensamma överläggningar man har i de fyra partierna. Man kan inte öppet säga: I de här frågorna håller vi kristdemokrater inte med! Så är det särskilt inom detta område, Penilla Gunther, särskilt inom fas 3.

Jag känner en hel del kristdemokrater och vet att många av er har stora problem med fas 3, inte med siffrorna men med det som människorna har råkat ut för. Att inte kunna säga det måste vara jobbigt.

(Applåder)

(forts. 9 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

8 § Frågestund

Anf. 31 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa följande statsråd välkomna, landsbygdsminister Eskil Erlandsson, statsrådet Maria Larsson, miljöminister Andreas Carlgren, statsrådet Nyamko Sabuni och statsrådet Stefan Attefall. Landsbygdsminister Eskil Erlandsson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt ansvarsområde.

Statsbidrag till tunnelbanan i Stockholm

Anf. 32 TOMMY WAIDELICH (S):

Fru talman! Det går bra för Sverige ekonomiskt och tillväxten är hög. Men vi ser samtidigt att tillväxten riskerar att hämmas. Det beror på flera flaskhalsar. Det gäller bland annat brist på kompetens på arbetsmarknaden hos dem som söker jobb sett till de lediga jobb som finns, brist på bostäder i heta områden och inte minst brist på infrastrukturinvesteringar.

Det senaste är särskilt påtagligt i Stockholm. Senast i dag kunde vi läsa i Dagens Nyheter att vi är nära en trafikinfarkt. Vi har ett stort antal bilar som ska passera de centrala delarna av Stockholm. Dessutom är i princip kapacitetstaket nått inom kollektivtrafiken. Detta sker samtidigt som Stockholmsregionen växer med 35 000 människor per år.

Vi kunde i en artikelserie förra veckan i Svenska Dagbladet se hur investeringar i tunnelbanan skulle kunna vara samhällsekonomiskt lönsamma. Jag vill därför fråga statsrådet Eskil Erlandsson om regeringen är beredd att bidra till statsbidrag för investeringar i tunnelbanan. Det skulle lösa ut flaskhalsar och ge tillväxt i Stockholmsregeringen men också i hela landet.

Anf. 33 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Låt mig påminna Tommy Waidelich om att regeringen under förra mandatperioden gjorde den största infrastruktursatsning som någonsin har skett i detta land. Vi gjorde det därtill på ett sådant sätt att vi betalade den skuld som Tommy Waidelichs parti och den tidigare regeringen lämnade efter sig vad gäller infrastruktursatsningar.

Det var satsningar som också inkluderade till exempel Förbifart Stockholm för att lösa en del av den problematik som finns i regionen. Men det löser också problematiken för verksamheter och människor som är beroende av att trafikströmmarna fungerar genom Stockholm.

Vi är dessa frågeställningar på spåret. Vi vill självklart ha tillväxt och utveckling i alla delar av landet. Jag brukar använda mig av uttrycket: Stad och land får inte stå emot varandra, utan stad och land behöver varandra. Vi måste utnyttja alla delar av vårt vackra, stora och fina land.

Frågestund

Anf. 34 TOMMY WAIDELICH (S):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag håller med om att stad och land inte ska stå emot varandra. Av det skälet vill vi socialdemokrater investera både i landet och i staden.

Vi har föreslagit ett statligt stöd för investering i tunnelbanan i Stockholmsregionen och också kollektivtrafiksatsningar i andra delar av landet. Men just nu när det är så utsatt i Stockholmsregionen föreslår vi att staten bidrar med investeringsmedel till tunnelbanan.

Stockholms läns landsting står i färd med att fatta ett principbeslut om tunnelbana eller spårvägssatsning där vi ser att tunnelbana är det som ger bäst effekt. Eskil Erlandssons partivänner på landstingsnivå har också varit positiva till tunnelbanan.

Nu återstår att också regeringen tar den utsträckta handen från oss socialdemokrater här i kammaren och bidrar till att staten hjälper till att underlätta tunnelbanesatsning. Min konkreta fråga är återigen: Är staten beredd att bidra med pengar till tunnelbanesatsning? I årets budget finns inte några sådana pengar.

Anf. 35 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag hoppas och till med förutsätter att Tommy Waidelich, som jag tror representerar ett parti som också vill stå för att vi har budgetförhandlingar vid ett tillfälle, står för säkra och sunda statsfinanser. Vi ska inte fatta ad hoc-beslut utan göra samlade bedömningar vid ett tillfälle när vi fördelar pengar till olika verksamheter. Låt oss diskutera den propå som finns från regionen nästa gång vi i budgetsammanhang diskuterar infrastruktursatsningar.

Barnfattigdomen

Anf. 36 MAGNUS EHRENCRONA (MP):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till statsrådet Maria Larsson.

Jag vet att barns och ungas uppväxtvillkor engagerar oss bägge två. Det är mycket avgörande för den fysiska och psykiska hälsan. Det finns väl dokumenterad forskning och kunskap om detta.

Föräldrarnas situation är ofta tyvärr mycket avgörande för barns och ungas livschanser. Mänskliga rättigheter är individuella, och vi har till exempel barnkonventionen. Men trots det får inte barn med fattiga föräldrar en rättvis chans i uppväxten.

Nästan var fjärde elev går ut grundskolans årskurs 9 utan fullständiga betyg. Vart tionde barn saknar gymnasiebehörighet. På kommunal nivå är dessutom skillnaderna mellan olika stadsdelar och skolor mycket stora.

Samhället måste ha ett helhetsperspektiv på problematiken och de ojämlika förutsättningarna som fortfarande påverkar barn inom och utom familjen. Min fråga till statsrådet är om det inte är dags att ompröva

inställningen till idén att ta fram en nationell handlingsplan mot barnfattigdom med tydliga mål som går att utvärdera.

Anf. 37 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Barns och ungas uppväxtvillkor engagerar både mitt eget parti Kristdemokraterna och hela regeringen. Det gäller den frågeställning som frågeställaren särskilt belyser, vikten av en väl fungerande svensk skola och att barn som kommer från utsatta områden ska få möjlighet till en skolgång som ger fullständiga betyg och helt andra livschanser. Det har varit centralt för regeringens arbete.

Vi har därför nu gjort ett omfattande arbete som handlar om att ge mer av tidiga insatser så att ingen ska komma efter från början. Det handlar om att se till att möjligheten till ett fullständigt betyg blir en sanning för Sveriges elever. Skolsatsningarna har varit en högt prioriterad fråga. Det är en mycket viktig del för att bryta ett utanförskap, att ge livschanser och kunna förverkliga drömmar. Det är en angelägen fråga.

När det gäller frågan om handlingsplan har vi haft en sådan för att komma till rätta med den skola som tidigare var mycket av flumskola som bland annat Miljöpartiet medverkade till under sin tid som regeringssupport.

Anf. 38 MAGNUS EHRENCRONA (MP):

Fru talman! Jag får tacka för svaret, men jag är inte riktigt nöjd. Du uppehöll dig mest kring skolan. Det var mer ett exempel. Det är en helhetsproblematik med alltifrån skola till omständigheterna hemma. Det finns en mängd konsekvenser av omständigheterna hemma som ytrar sig i dåliga skolresultat. Jag har inte sett någon markant förbättring under den tid ni har styrt hittills.

Barnfattigdom är ett väldigt komplext problem. Rädda Barnen har gett ut rapporter under snart tio års tid. Tyvärr har det politiska samtalet ofta varit präglat av pajkastning. Jag beklagar verkligen det. Som ny i riksdagen har jag tänkt försöka att förändra detta.

Vårt lands framtida ekonomiska utveckling är mycket beroende av att vi löser problematiken. Oavsett vilken regerings fel det är att vi har barnfattigdom måste vi få ned förekomsten av det. Det är inte värdigt ett välfärdsland som Sverige, eller vad tycker ministern?

Anf. 39 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Det håller jag fullständigt med om. Den allra främsta åtgärden för att komma till rätta med att barn lever i ekonomisk utsatthet är att deras föräldrar får jobb. Därför har arbetslinjen varit central. Det är glädjande att vi i dag har den snabbast fallande arbetslösheten i hela Europa.

Jag har fått alldeles färsk rapport om det ekonomiska biståndet. Det har nu minskat med 2 procent jämfört med det första kvartalet förra året. Det är glädjande siffror. Det handlar om att fler människor i vårt land får jobb just nu. Det är det allra mest centrala att komma till rätta med. Men det här är en komplex fråga.

Det handlar också om att barn lever i familjer som har en utsatthet av annat slag, där det kan finnas missbruk. Därför måste vi ha en väl fungerande missbrukarvård.

Vi behöver en bra skola som kan ge de här barnen framtidsmöjligheter. Det är många olika delar som måste inkluderas när vi ska arbeta med den här frågeställningen.

Det här är en fråga som regeringen verkligen har tagit på allvar, inte minst när det gäller skolsatsningar men framför allt när det gäller jobbpolitiken.

Vattenfall och produktion av egen el

Anf. 40 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag har en fråga till miljöminister Andreas Carlgren.

Ett av de främsta sätten att ställa om Sverige till ett hållbart samhälle borde vara att ta vara på medborgarnas engagemang. Och engagemang finns ju, exempelvis i fråga om att producera sin egen el och sedan kunna tanka ut den elen på elnätet. Där finns tusentals hushåll, småföretagare och föreningar som vill engagera sig.

Vi rödgröna lade fram ett konkret förslag för det här. Tyvärr röstades det ned förra veckan av de borgerliga partierna med stöd av Sverigedemokraterna.

I brist på handling från regeringen är det några energibolag, till exempel El i norr, Fortum, Öresundskraft och Din El i Göteborg som nu ser till att deras kunder kan tanka ut el på nätet. Det är utmärkt.

Statligt ägda Vattenfall erbjuder ingenting sådant. Därför vill jag veta om ministern tänker ta något initiativ för att säkerställa att också statliga Vattenfall underlättar för produktionen av förnybar el genom nettodebitering och att man ska stämna av till exempel månadsvis eller kvartalsvis.

Anf. 41 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Tack för frågan! Det är sant att det är enormt viktigt att åstadkomma stora satsningar på förnybar energi. Det är därför det är glädjande att vi nu åstadkommer en rekordutbyggnad, större än någonsin i Sverige. Vindkraft ökar som aldrig förr. Där är också människors engagemang viktigt att ta till vara. Därför har vi redan ökat möjligheterna för mindre producenter att ansluta sig till nätet.

Nästa fråga har gällt just frågan om nettodebitering. Där finns ett utredningsförslag som också är under beredning. Det är så bra beslut ska gå till. De ska ha beretts och inte bara ha yrkats igenom med olika snabba beslut i riksdagen. Den beredningsprocessen pågår.

När det sedan gäller styrningen av Vattenfall är det sant att regeringen redan har gett ett mycket tydligt ägardirektiv till Vattenfall som innebär att man gör rekordstora satsningar på förnybar energi. De satsningarna ska fortsätta.

Anf. 42 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vet inte om alla är helt överens om miljöministerns beskrivning av regeringens styrning av Vattenfall och utslaget i den förnybara energin. Man kan bara titta på satsningarna på brunkol i Tyskland exempelvis.

Den här frågan har utretts flera gånger. Regeringen tillsatte en utredning 2007 som bland annat innefattade produktion av egen el. Ett konkret

förslag kom från en forskare på KTH här i Stockholm 2008. Sedan har regeringen i praktiken inte gjort någonting alls.

Nu har man chansen. Vi äger ju Vattenfall tillsammans. Vi sitter i Vattenfalls styrelse. Det är bara att lägga fram ett konkret förslag och se till att Vattenfall erbjuder sina abonnenter precis samma service som Fortum, El i norr och andra företag nu gör.

Varför agerar inte regeringen just i det här avseendet?

Anf. 43 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Jag vet att hur många gånger jag än upprepar, i riksdagen och på andra håll, de siffror som till exempel Energimyndigheten ger oss, som visar de enorma ökningarna som sker av förnybar energi, kommer det ändå inte att övertyga Jens Holm. Du vandrar ju runt med föreställningen att här inte händer någonting och att regeringen inte gör något. Det är som tur är rätt få som tror på din bild därför att de ser att det sker en rekordutbyggnad, större satsningar än någonsin.

Dessutom har vi en ny lagstiftning som innebär enklare möjligheter att koppla upp sig på nätet just för små producenter, beredning av utredningsförslaget om nettodebitering och det nya ägardirektivet till Vattenfall som har ökat den förnybara energin. Om det vore så enkelt som att bara knäppa med fingrarna för att Vattenfall ska springa, varför var det då så svårt under den tid ni stödde den förra regeringen att hindra Vattenfalls inköp av både kärnkraft och tyvärr också brunkol i Tyskland?

Bostadsbyggandet

Anf. 44 MAGDALENA ANDERSSON (M):

Fru talman! Det är roligt att konstatera att bostadsbyggandet i landet just nu ökar. Statistiska centralbyrån har statistik för första kvartalet i år som säger att det påbörjades 5 650 lägenheter i flerbostadshus, den högsta nivån på nästan 20 år. Det är väldigt roligt. Samtidigt är bostadsbristen stor runt om i landet, framför allt i storstäderna.

Då är min fråga till statsrådet Attefall: Vad planerar statsrådet att göra för att bostadsbyggandet ska öka? Då menar jag inte bara temporärt utan att vi har en etablering som fortsätter att vara på en hög nivå i framtiden.

Anf. 45 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag kan förstärka den bild som Magdalena Andersson ger genom att också hänvisa till siffror som kom i dag från Sveriges Byggindustrier som visar på att den här kraftiga ökningstakten verkar fortsätta. Exempelvis är antalet beviljade bygglov i Sverige i mars månad hundra procent fler än vid motsvarande tid för ett år sedan.

Nu gäller det, som Magdalena Andersson säger, att få byggandet att ligga kvar på en hög nivå och under en längre tid för att kompensera att vi under 18 års tid har byggt ungefär hälften så mycket i Sverige som våra nordiska grannländer har gjort. Då tror jag att det är viktigt att vi har stabila spelregler. Det ska vara förutsägbart. Investerar man i bostadsproduktion måste man veta att spelreglerna gäller för lång tid framöver.

Det handlar självfallet om makroekonomiska faktorer som räntor och liknande saker samt offentliga finanser, men också om att spelreglerna på

bostadsmarknaden är stabil. Det handlar om att fortsätta arbetet med enklare regler, att försöka korta tiden från idé till spaden i jorden. Med en ny planprocess, en ny plan- och bygglag, tror jag att vi kan ta viktiga steg i den här riktningen, liksom med en rad andra åtgärder. Också kommunernas ansvar på det här området är viktigt att betona.

Anf. 46 MAGDALENA ANDERSSON (M):

Fru talman! Det är särskilt en grupp som har ganska svårt att hitta bostäder och etablera sig på bostadsmarknaden. Det är ungdomar. Samtidigt blir ungdomskullarna större och ungdomar flyttar från mindre orter, där det faktiskt finns lägenheter, till storstäder och städer med universitet och högskolor. Det är klart att just att bygga studentbostäder och mindre lägenheter för unga är viktigt.

Jag delar statsrådets uppfattning att stabila regler är oerhört viktigt för att detta ska kunna fungera, men det finns krafter som talar om att man ska återinföra subventioner för att på så vis öka byggandet. Det kan ju låta lockande, men jag menar att det kan vara förödande för hela byggmarknaden.

Jag skulle gärna vilja höra statsrådets uppfattning i frågan.

Anf. 47 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Erfarenheterna som vi har i Sverige av att ha haft olika subventioner är snarare att det har bidragit till att vi har haft en sämre bostadsproduktion i Sverige än vad exempelvis våra nordiska grannländer har haft. Jag tror som sagt att vi ska ha stabila spelregler och därmed inte hålla på med olika subventioner som gör att bostadsföretagen mer tänker på hur de ska anpassa sig till bidragen än att bygga för det behov som finns.

När det är fråga om just ungdomar gäller det att vi bygger mer av allt, därför att det skapar flyttkedjor. Det underlättar för att det ska bli lediga lägenheter. Efter dem som flyttar till exempel till en större lägenhet eller till en villa öppnas det möjligheter för unga människor att ta över lägenheter som blir lediga i andra änden.

Det handlar också om att vi måste jobba på att skapa bättre förutsättningar för att kunna hyra ut en del av privatbostaden. Vi har vidtagit viktiga åtgärder för att höja den skattefria gränsen. Det är ett sätt att hjälpa inte minst ungdomar som studerar på annan ort.

Vi ska också jobba vidare med det vi har börjat med, att skapa enklare regler för att exempelvis bygga studentrum och liknande. Det arbetet vill vi också fortsätta med.

Avgifterna i kollektivtrafiken i Stockholm

Anf. 48 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Just nu skiner solen över huvudstaden och den är full av turister. Det är bra för Sverige och det är bra för Stockholm. Som stockholmare är jag så klart jättestolt över att kunna visa upp den vackra staden och alla sevärdheter som finns här.

Jag skäms samtidigt när turisterna förvirrat tittar upp när de tar upp plånboken och ska betala 40 kronor för att åka en busshållplats bort eller

en tunnelbanestation samtidigt som högermajoriteten i Stockholms läns landsting föreslår ännu högre avgifter.

Jag skäms varje morgon som jag för att ta mig till Riksdagshuset och alla andra stockholmare för att ta sig till jobbet tränger ihop oss som packade sillar på tunnelbanan samtidigt som den politiska majoriteten i Stockholms läns landsting inte klarar av annat än att med kosmetik få ordning på den trängsel som råder. Jag skäms eftersom man efter folkomröstningen sade att pengarna från trängselavgiftsförsöket skulle gå tillbaka till stockholmarna.

Vad tänker regeringen göra för att återbörda sin skuld till stockholmarna? Vad tänker regeringen göra för att de investeringar som behövs ska bli verklighet?

Anf. 49 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag upprepar vad jag sade i mitt tidigare anförande så att ingen missuppfattning ska råda, nämligen att för mig går stad och land hand i hand. Tillväxt och utveckling måste vi se i alla delar av landet. För att få det förutsatts att det finns en fungerande och vettig infrastruktur i alla delar av landet.

När det gäller tilldelning av pengar till olika verksamheter är det min bestämda uppfattning, efter många år i politiken på lokal, regional och nu nationell nivå, att för att behålla sunda och säkra statsfinanser, som vi talar om i det här sammanhanget, måste pengar fördelas vid ett och samma tillfälle. Propåer som framförs om att lägga saker och ting på det ena eller det andra ska bedömas vid ett och samma tillfälle. Det går inte att spåda ut pengar hur som helst när som helst. Då får vi situationer som finns i en del andra länder runt omkring oss, och jag är övertygad om att kammaren inte vill det.

Anf. 50 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Det är kanske vad som är problemet, nämligen att det inte handlar om att sprida pengar hur som helst utan det handlar om att få ordning på de problem som finns med kollektivtrafiken i huvudstaden. Problemen hämmar tillväxten.

Vi socialdemokrater är beredda att satsa för att få ordning på kollektivtrafiken, satsa på att bygga ut tunnelbanan, satsa för att få ordning på miljöproblemen, som också stockholmarna var beredda att gå med på när de röstade ja i den folkomröstning som ledde till ett införande av trängselskatter. Villkoret var att pengarna skulle komma stockholmarna till del. Där har inte en enda krona kommit dem till del. Vi har inte sett några förbättringar i kollektivtrafiken. Vi har sett en spårvägssatsning som i och för sig är fin men som inte ger någon utökad kapacitet. Stockholmarna behöver ta sig till jobbet, och det behövs för att tillväxtmotorn huvudstaden Stockholm ska fungera. Det är bra för Sverige.

Anf. 51 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Det finns två kommentarer till frågan. Lokal och regional trafik ska skötas av lokal och regional huvudman. Den ordningen har vi i det här landet.

När det gäller allmänna infrastruktursatsningar kan jag konstatera att vi under den förra mandatperioden lade fram den största infrastruktur-

proposition i pengar räknat som någonsin har lagts fram i landet. Den innebar satsningar på att bygga ihop landet och att få trafikflödena att fungera nationellt. Därtill betalade vi den skuld som regeringen före oss hade åsamkat oss. Den var på rejält många miljarder kronor.

Prot. 2010/11:112
9 juni

Frågestund

Våld i nära relationer

Anf. 52 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP):

Fru talman! Jag ska be att få ställa en fråga till statsrådet Nyamko Sabuni.

Varje år dör ett antal personer, oftast kvinnor, på grund av våld i en nära relation. Ett förslag som har drivits är att det ska tillsättas en så kallad haverikommission varje gång en kvinna misshandlas till döds av sin man eller exman.

Nu har en lagrådsremiss lagts fram där en lagändring föreslås träda i kraft vid årsskiftet. Kan du kort berätta om vad detta innebär i praktiken när det gäller de olika instanser man kommer i kontakt med som våldsut-satt kvinna?

Anf. 53 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! Precis som Anna SteeleKarlström beskriver är våld i nära relationer ett allvarligt samhällsproblem. Vi kan se att den typen av våld leder till i genomsnitt 30 dödsfall per år. Vi vet att dessa mord föranleds av långvarig misshandel där offret många gånger har varit i kontakt med myndigheter men där myndigheter inte alltid har gjort rätt riskbedömning. Därför har vi inte heller lyckats förhindra dödsfallen.

Dessa dödsfallsutredningar som det föreslås i lagstiftningen om have-rikommission handlar om att gå tillbaka och se när bristerna uppstod och vad som kunde ha gjorts annorlunda, helt enkelt för att lära oss mer för att förebygga. Det ser jag som ett viktigt förebyggande arbete i vår kamp mot våld i nära relationer.

Anf. 54 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP):

Fru talman! Kommer det att innebära att det förebyggande arbetet innan det går så långt att en kvinna måste sätta livet till stärks? Kommer lagändringen att vara tillräcklig i detta första skede, eller kan man redan nu se att fler lagändringar kommer att behövas?

Anf. 55 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP):

Fru talman! En hel del lagändringar har gjorts i fråga om straffskärpningar och nu lagförslag om en haverikommission. Vi har också ändrat lagstiftningen när det gäller socialtjänstlagen och rätten till stöd och skydd för våldsoffer.

För tillfället finns inget konkret i pipeline när det gäller lagstiftning. Med hjälp av dödsfallsutredningar kan jag tänka mig att vi får så pass mycket bra kunskaper att vi kan avgöra om lagstiftningen behöver ändras, förbättras eller kompletteras så att det förebyggande arbetet blir ännu bättre i fråga om våld och dödsfall.

Frågestund

Anf. 56 WILLIAM PETZÄLL (SD):

Fru talman! I en tidigare interpellationsdebatt jag hade med landsbygdsministern angående märkning av importerat ritualslachtat kött uppgav Eskil Erlandsson enligt riksdagens protokoll att han vet att livsmedelsproducenterna är angelägna om att anpassa sig till konsumenternas önskemål. Han är därför övertygad om att om konsumenterna efterfrågar information om slaktmetod kommer sådan information att ges på frivillig väg genom märkning eller på annat sätt.

När EU-kommissionens rapport uppmärksammar att över 70 procent av all slakt i Europa utförs utan bedövning i enlighet med regler för ritualslacht står det att läsa följande i en tidningsartikel publicerad i Svenska Dagbladet den 17 maj: Eskil Erlandsson förklarar att han vill se en radikal minskning av slaktmetoden och kommer därför att kräva märkning i samtliga EU-länder.

Hur har landsbygdsministern på några veckor kunnat ändra sin uppfattning så oerhört radikalt och numera sluter upp bakom Sverigedemokraternas linje i frågan?

Anf. 57 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Vissa saker är mer angelägna än andra. Att djur inte i det yttersta av ögonblick som företräder död ska plågas är min fasta övertygelse. Det är skälet till att regeringen har ställt sig försiktigt positiv till att införa en obligatorisk märkning i de diskussioner som nu pågår i Europeiska unionen om märkningsfrågor – huruvida djur slaktas med föregående bedövning eller ej.

Anf. 58 WILLIAM PETZÄLL (SD):

Fru talman! I vår interpellationsdebatt tryckte statsrådet mycket på att obligatorisk märkning inte behövs eftersom producenterna kan tillgodose kravet på frivillig väg.

Jag tycker att det är lite fejt att hänvisa till några byråkrater i ett helt främmande land och invänta vad de kommer fram till. Vi är politiker. Vi sitter i Sveriges riksdag. Vi har mandat att stifta våra egna lagar. Vi behöver inte ta hänsyn till några byråkrater i Bryssel.

Handen på hjärtat; om landsbygdsministern vill undvika att djur utsätts för onödigt lidande, hur kan man över huvud taget vara för halal-slakt där halsen skärs av ett djur och det får förblöda i upp till elva minuter? Djuret är vid fullt medvetande. Kanske nästa steg för landsbygdsministern och regeringen är att haka på Sverigedemokraternas linje med totalförbud mot slakten och totalförbud mot import.

Hur kan man säga att man värnar djurs rättigheter när man samtidigt ställer upp på den hänsynslösa slaktmetoden?

Anf. 59 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Det förbud som efterfrågas fanns före Sverigedemokraternas intåg i Sveriges riksdag. Det är icke tillåtet att använda den typen av slaktmetod i Sverige. Det har vi ett nationellt bestämmande över. Det

har vi tillvaratagit och infört. Det är ej tillåtet att slakta utan föregående bedövning i vårt land. Punkt! Så ska det vara även fortsättningsvis.

Den interpellationsdebatt som frågeställaren och jag hade för någon vecka sedan handlade enligt min uppfattning om många andra saker än just den här saken, till exempel var en produkt är producerad någonstans, om den är producerad i mina hemtrakter eller i den här delen av landet. Där menar jag att vi bör ha en frivillighet. Om det anses vara en fördel att produkten är producerad i den här delen av landet, i närområdet, kan det vara en fördel att på frivillig väg märka produkten eftersom det möjligen finns en konsumentefterfrågan på produkter producerade i närområdet.

Konsekvenser av det tyska kärnkraftsstoppet

Anf. 60 MARIE WICKBERG (C):

Fru talman! Min fråga vänder sig till miljöminister Andreas Carlgren.

Den tyska regeringen meddelade nyligen att samtliga 17 tyska kärnkraftsreaktorer ska tas ur bruk fram till år 2021. Med tanke på den tyska energimixen, där drygt 40 procent av elen utgörs av kol från stenkol eller brunkol, är det troligt att detta beslut kommer att leda till att Tyskland blir än mer beroende av kol och gas till sin energiförsörjning.

Man må tycka att beslutet är visionärt, men samtidigt innebär det ett större beroende av den typ av energislag som vi inte vill se. Det betyder naturligtvis också en signal om nya tyska satsningar på förnybar energi.

Jag tycker att det skulle vara väldigt intressant att få veta hur miljöministern tror att det tyska agerandet och den kommande tyska utvecklingen kommer att påverka Sverige.

Anf. 61 Miljöminister ANDREAS CARLGRÉN (C):

Fru talman! Det är en mycket viktig fråga som Marie Wickberg tar upp. Den handlar om att världen, Europa och Sverige står inför den stora utmaningen att klara både att bli av med klimatutsläppen och att minska och på sikt bli av med beroendet av alla de säkerhetsrisker som kärnkraften innebär. Det lär oss att så länge man väljer antingen bara fossil energi eller kärnkraft blir den vägen omöjlig. Det blir omöjligt att lösa den dubbla utmaningen. Den stora uppgiften handlar om att bygga ut den förnybara energin.

Jag ser nu, trots de risker jag ser med det tyska beslutet, stora möjligheter att åstadkomma ett samarbete mellan det land, Sverige, som är allra mest ledande när det gäller den förnybara energin och det land som naturligtvis kommer att storsatsa när det gäller förnybar energi. Det är också spännande i det perspektivet att vi i Sverige i dag gör rekordutbyggnader av både vindkraft och bioenergi och därmed skapar möjligheter för ett mer brett samarbete i Europa.

Anf. 62 MARIE WICKBERG (C):

Fru talman! Tack så mycket, ministern!

Då undrar jag om du kan förtydliga om du tror att den svenska industrin och den svenska näringen kommer att gynnas av detta beslut eller om man kanske kommer att missgynnas och i så fall på vilket sätt.

Anf. 63 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! Det vi nu ser i den utveckling som pågår är det som redovisas till exempel av Energimyndigheten i den prognos man gjorde för ett par månader sedan. Det visar att fram till och med 2012 kommer vindkraften att ha nära nog fördubblats jämfört med det som bara gällde 2009, och vi når upp till 6 terawattimmar elektricitet från vindkraft. Vi kommer också att se när det gäller biokraftvärme att vi får elleveranser från bioenergi på uppemot 12 terawattimmar 2012.

Det är enorma ökningarna under de år som alliansregeringen har funnits, och vi ser uppemot en femdubbling av till exempel vindkraften. Nu har vi möjlighet att använda den erfarenheten i samarbete med Tyskland.

Det kommer också att finnas ett ökat behov av energi som är ren både från fossilberoende och från kärnkraft. Tyskarna ställs inför valet att inte bara satsa på fossil utan också importera kärnkraftsel från Frankrike. Jag ser att det kommer att finnas ett ökat behov av svensk elexport till Europa på grund av det beslut som tyskarna tar.

Kastrering av smågrisar

Anf. 64 KEW NORDQVIST (MP):

Fru talman! Jag har en fråga till landsbygdsminister Eskil Erlandsson.

Vi har i ett antal tidningar runt om i landet kunnat läsa hur två moderata riksdagsledamöter argumenterar mot det beslut som vi här i riksdagen fattade för knappt två månader sedan, den 27 april, om förbud mot kastrering av smågrisar utan bedövning. Jag tycker att det känns lite oroande att läsa den argumentationen.

Mot bakgrund av detta undrar jag: När kommer förbudet mot obe-dövad kastrering att bli verklighet?

Anf. 65 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Det pågår just nu en utvärdering av de metoder som finns vad beträffar att antingen vaccinera eller smärtstilla för kastrering av hangrisar. Den utvärderingen vill jag ha innan jag lägger fram bestämmelser kring hur den här saken ska hanteras. Jag kan i dag inte svara på vare sig vilken dag eller vilken månad detta blir.

Anf. 66 KEW NORDQVIST (MP):

Fru talman! Jag tycks få nöja mig med det svaret.

Socialt utsatta barn

Anf. 67 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Min fråga är riktad till barn- och äldreminister Maria Larsson.

I veckan nåddes vi av ännu en utredning om barn som växer upp i ekonomisk fattigdom. Även om slutsatserna i utredningen inte var direkt oväntade var de inte desto mindre viktiga.

Jag vill verkligen inte förringa den jobbiga situation, stress och ut-satthet man känner när man inte kan köpa en glass till sina barn eller ge dem den efterlängtrade nya tröjan till skolavslutningen. Samtidigt är jag

rädd att vi missar perspektivet där det handlar om något annat än bara ekonomisk fattigdom, och jag tänker då på de glömda barnen. Det är barn som växer upp i familjer där en förälders eller båda föräldrarnas missbruk präglar vardagen eller barn vilkas föräldrar brister i omsorgskapacitet på grund av en psykisk sjukdom.

Min fråga till statsrådet är: Vad avser regeringen att göra för de här barnen för att deras situation ska förbättras både materiellt och när det gäller de sociala behov som de har?

Anf. 68 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Tack för frågan!

När vi talar om barns utsatthet är det viktigt att beakta de ekonomiska möjligheterna, men vi kan inte stanna vid det. Barn kan uppleva en utsatthet av olika slag. Det viktigaste för barn är deras familj, deras föräldrar. Att se till att föräldrarna har resurser att ge den trygga uppväxt som alla barn behöver är en angelägen uppgift. Många familjer löser det här på egen hand, men ibland kan det behövas insatser från samhället.

Att föräldrar ska ha ett jobb har vi redan talat om. Det är naturligtvis vad barnen önskar för att den ekonomiska utsattheten inte ska uppstå.

När det gäller barn som växer upp i familjer som har missbruk eller riskbruk kan det behövas andra insatser. Här har regeringen prioriterat insatser för de glömda barnen under den föregående mandatperioden genom att ge ett stöd till verksamhet som riktar sig just till de här barnen.

Anf. 69 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! För att återkomma till barnen i familjer där det är den ekonomiska situationen som brister var statsrådet både i sitt svar nu och i svar på tidigare frågor inne på att jobben är väldigt viktiga. Det är självklart. Men det finns också, som utredningen pekar på, situationer där det ännu inte har funnits någon möjlighet till jobb. Jag tänker på de väldigt unga föräldrarna eller föräldrar som är nya på svensk arbetsmarknad och inte har haft någon chans att etablera sig och det därför är bara jobbinsatser som görs.

Vilka förutsättningar ser statsrådet att regeringen har att hjälpa de utsatta föräldrarna, där jobben är viktiga men det kanske behöver komma något annat innan?

Anf. 70 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Jobbet är det allra viktigaste, men i den situation som barnen befinner sig är barndomen här och nu och går inte i repris. Då måste det finnas insatser som det är möjligt att ta del av omedelbart.

En sak som jag tror blir väldigt viktig är den höjning av bostadsbidraget som regeringen planerar för. Det är mycket träffsäkert för dessa familjer, både ensamstående och föräldrar som är nyanlända och kanske ännu inte har hunnit med sitt inträde på arbetsmarknaden. Det kommer att handla om 425 kronor i månaden för en tvåbarnsfamilj och 600 kronor i månaden för en trebarnsfamilj. Det är ett väsentligt tillskott till familjeekonomin.

Det är också viktigt att titta på de här frågorna i ett bredare perspektiv. För de nyanlända barnen handlar det om att vi ska kunna ge dem en bra skolgång, som ökar deras livsförutsättningar, som ger dem möjlighet

att förverkliga drömmar som de har om sin framtid. Att ha ett brett perspektiv när man tittar på frågorna om barn som lever i ekonomisk utsatthet är viktigt, och vi har en rad åtgärder på en rad olika områden.

Bostadsbrist bland unga

Anf. 71 VERONICA PALM (S):

Fru talman! Utanför detta hus är det studentyra. Vi som är inne varje dag ser det när vi går ut. Men nu är vi här inne i den lagstiftande församlingen. Vägen till att bli vuxen är svår och kan ta lång tid. I dag är 248 000 20–27-åringar bostadslösa, saknar och efterfrågar en bostad. Jag oroas över detta. Jag vill göra fler sociala investeringar. Jag tycker att vi vuxna har ett ansvar.

Jag blir förvånad och orolig när jag läser i budgetpropositionen på s. 27 att regeringen säger att ungdomsbostadslösheten är ett övergående problem. Min fråga till bostadsministern blir: Vad menar du med detta?

Anf. 72 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Det är korrekt att vi har allt fler ungdomar som är i den ålder då man efterfrågar sin första bostad. Fram till 2013 växer ungdomskullarna, och sedan planar utvecklingen ut lite grann. Det är kanske det som göms bakom den formulering du hänvisar till, Veronica Palm.

Det är dock ett stort problem som delvis beror på att vi har byggt för lite under en lång följd av år och delvis på att vi nu har stora ungdomskullar. Därför måste vi hjälpas åt allihop – byggherrar, kommuner och vi på riksdags- och regeringsnivå – för att skapa goda förutsättningar för att få i gång flyttkedjor. Det handlar om att bygga nya bostäder så att vi frigör de mindre, billiga lägenheterna och också om att skapa utrymme för att försöka använda befintligt bostadsbestånd på ett bättre sätt.

Där kan *en* lösning vara att man får i gång mycket mer av andrahandsuthyrning och uthyrning av en del av privatbostaden. Vi måste jobba på alla områden. Vi har från den 1 januari i år en del nya regel-förenklingar för att bygga studentrum som vi också hoppas ska ge effekt, och här fortsätter regeringen ett ambitiöst arbete för att skapa goda och långsiktigt bra förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande.

Anf. 73 VERONICA PALM (S):

Fru talman! En kvarts miljon ungdomar är bostadslösa. Det är en kvarts miljon, och bostadsministern säger: Vi funderar, och vi tittar på spelreglerna. Det enda konkreta är att hyra ut i andra hand – hyra in varandras ungdomar i varandras källare. Det är inte en lösning på bostadskrisen. Det går att bygga fler, bättre och billigare lägenheter, också små lägenheter, om man har den politiska viljan.

Jag måste ställa frågan till bostadsministern: Varför vill du driva utvecklingen bakåt? Varför vill du föra en inneboendelinje i bostadspolitiken i stället för att ta ungdomars rättmätiga krav på en egen bostad på allvar och bygga fler bostäder? Varför väljer du bakåt i stället för framåt?

Anf. 74 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Det är mycket möjligt att jag uttrycker mig oklart, för Veronica Palm har säkert en god hörsel. Jag tycker inte att jag sade att det bara finns en enda lösning. Jag berättade också, både i detta svar och i tidigare svar, att vi har en rad olika åtgärder som har genomförts för att skapa bättre planprocesser och enklare regler. Detta arbete fortsätter vi med.

En del av lösningen måste också vara att vi använder befintliga bostäder på ett effektivare sätt än tidigare. Här har gjorts en del saker redan. Det trädde i kraft en del reformer den 1 januari 2011, och regeringen vill fortsätta att arbeta i den riktningen. Det handlar om att jobba på många olika sätt. Det är dock inte lätt – det ska erkännas – att ta igen 18 år av försummelse. Har vi byggt hälften så mycket som våra nordiska grannländer har gjort i 18 års tid, när befolkningsutvecklingen dessutom är som den är och inflyttningen ökar till storstäderna, är det klart att det blir problem. Det ska vi erkänna.

Min ambition är att se till att vi inte rusar i väg och gör kortsiktigt dumma saker utan långsiktigt skapar goda spelregler för att den situation vi upplever i dag ska mildras och inte återkomma.

Telias stängning av hemsidor i Vitryssland

Anf. 75 ULRIK NILSSON (M):

Fru talman! Regeringen har i många sammanhang ganska tydligt kritiserat valet i Vitryssland och det sätt på vilket Lukashenko stal valet. Därför blev man lite bekymrad när man i veckan kunde läsa i medierna att Telia genom ett delägarskap har medverkat till att stänga ned hemsidor i Vitryssland, bland annat tillhörande oppositionspolitikern Andrej Sannikau, som nyligen dömdes till fem års fängelse för sin politiska verksamhet i valet.

Min fråga blir väl närmast till Eskil Erlandsson. Ser regeringen något problem med att Telias agerande i detta fall så uppenbart står i motsats till den utrikespolitiska hållningen i övrigt?

Anf. 76 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Telia är vad vi kan kalla ett vanligt, svenskt, publikt bolag. Det innebär att vi som statsapparat – riksdag och regering – inte till fullo kontrollerar bolaget i fråga. Därför är det något svårare än i andra sammanhang, där staten genom riksdag och regering har majoritetsägt eller helägt bolag, att styra genom ägardirektiv och annat. Därför ser jag en betydande svårighet att som en minoritetsaktieägare gå in och styra en verksamhet som bedrivs av ett publikt bolag i vårt land.

Anf. 77 ULRIK NILSSON (M):

Fru talman! Det är naturligtvis så att Telia inte äger en majoritet, men jag vet också att Telia har styrelsrepresentation i det bolag som sedan äger det bolag som har hanterat detta i Vitryssland. Man borde från regeringens sida i alla fall – och det är min fråga till Eskil Erlandsson, om han har ambition att göra det – överväga på vilka sätt man kan begränsa

möjligheten för statligt delägda bolag att agera på ett sätt som uppenbart motverkar Sveriges utrikespolitiska syften.

Anf. 78 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Det är en angelägen frågeställning som tas upp i frågan, och jag tackar för den. Jag ska ta upp frågeställningen med det statsråd som har ansvar för statligt ägande, det vill säga Peter Norman.

Matavgifter i särskilt boende

Anf. 79 LAILA OLSEN (S):

Fru talman! Det finns i dag behov av att förstärka lagstiftningen så att kommuner inte kan ta ut orimliga matavgifter i äldreomsorgen. Multi-sjuka pensionärer med låg pension som vårdas på särskilt boende har i dag så höga matavgifter i en del svenska kommuner att de måste leva under existensminimum. Jag har en fråga till statsrådet Maria Larsson. Tänker Maria Larsson ta något initiativ för att säkra att avgifter för vård och mat i särskilt boende blir lika i hela landet?

Socialstyrelsen har konstaterat att maten är en del i den medicinska behandlingen och kostbehandlingen och därmed faller under hälso- och sjukvårdslagen. Som ministern påpekade i debatten i tisdags var det den socialdemokratiska regeringen som införde maxtaxan, då som ett skydd för pensionärerna så att kommunerna inte skulle ta ut orimligt höga avgifter. Det är dock endast den nuvarande regeringen som har möjlighet att täppa till bristerna i hälso- och sjukvårdslagen.

Anf. 80 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Jag säger tack till frågeställaren. Vi hade en interpellationsdebatt på detta tema häromdagen, och då konstaterade vi också att det finns både en maxtaxa i äldreomsorgen och ett förbehållsbelopp. Dessa tjänar till att hålla uppe möjligheterna för de äldre att betala sina nödvändiga utgifter utan att de för den skull behöver söka försörjningsstöd.

Kostnaderna varierar mycket mellan kommunerna, och det vi har gjort är bland annat att tillföra kommunerna mycket medel för stimulanståtgärder för att utveckla maten och kvaliteten. Vi har också öppna jämförelser, där man får uttala sig om vad man tycker ur ett brukarperspektiv kring den mat som finns både på äldreboenden och inom ramen för hemtjänsten. Det är viktigt att veta vad människor tycker.

Det finns en icke försumbar kostnadsskillnad mellan den dyraste och den billigaste kommunen. I den billigaste är det 1 500 kronor och i den dyraste 4 000 kronor, och det synes mig vara en alltför stor skillnad.

Anf. 81 LAILA OLSEN (S):

Fru talman! Det är alldeles rätt. Det går dock inte att överklaga matavgifterna i särskilt boende i dag, och det krävs en ändring i lagen om maxtaxa för att komma till rätta med dessa orättvisor.

I ett fall i Karlshamns kommun där de höga matavgifterna överklagades fick man rätt i länsrätten. Maten ska ses på två sätt, sades det: dels som livsmedel, vilket man ska betala för i enlighet med normen, dels

som hjälp med tillagning och servering, vilket ska ingå i den vanliga äldreomsorgen. Karlshamns kommun överklagade till kammarrätten, som ansåg att denna typ av mål inte skulle drivas i sådan domstol och avskrev hela ärendet. Regeringsrätten fastställde 2006, fyra år efter överklagandet, kammarrättens slutsats.

Lagstiftningen är i dag sådan att om man bor i ordinärt boende och endast blir beviljad matlåda är det som ministern säger att man kan få hjälp med maten – men inte i särskilt boende.

Anf. 82 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Ja, vi har ett kommunalt självstyre i det här landet. Det är anledningen till att avgifter sätts på den kommunala nivån på en rad olika områden.

Vi har inte för avsikt att här göra någon förändring när det gäller de kommunala avgifterna för mat. Men det som är viktigt för kommunmedborgare är att få se kostnadsberäkningar i fråga om hur det kan variera så mycket mellan olika kommuner i landet. Jag tror att vi behöver mycket mer fantasi när det gäller både matleveranser och att inbjuda en mångfald av aktörer på den här marknaden.

Det finns exempel på kommuner som erbjuder mat från olika restauranger. Det ger ett större utbud. Det ger också en möjlighet för den enskilde att välja ett alternativ som prismässigt och kvalitetsmässigt är det som man önskar.

De stimulanspengar som vi har gett till kommunerna har bland annat gått till att utveckla maten och måltiden. Mat handlar nämligen inte bara om näringsintag. Det är också en social samvaro som är nog så viktig. Maten utgör en höjdpunkt på dagen både för våra äldre och för oss andra som inte har hunnit dit.

Hungerstrejkande iranier i Göteborg

Anf. 83 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Jag har en fråga till Eskil Erlandsson. Det handlar om iranska flyktingar som har hungerstrejkat i Göteborg, på Gustaf Adolfs torg, sedan den 1 maj i år.

Bland de hungerstrejkande finns det personer som har varit i Sverige sedan 1998. De har hunnit bilda familj. De har fått barn som har vuxit upp i landet. Några har fått jobb och etablerat sig på olika sätt i samhället.

De anser att de är berättigade till asyl, men de har av Migrationsverket fått besked om att de ska återvända till Iran. Många av dem har agerat både i hemlandet och i Sverige mot den iranska regimen, och de fruktar i och med det för sitt liv. Exempel finns också på att några har lämnat islam. Det anses som ett brott i Iran. En kvinna blev anklagad för otrohet, och hon riskerar att bli stenad om hon återvänder till Iran.

De har hungerstrejkat med budskapet: Misstro oss inte!

Vi har i dag en väldigt liten insyn i Iran och vad som händer där. Jag vädjar till ministern att agera i frågan på regeringsnivå och se över det här ärendet. Är ministern beredd att göra det?

Anf. 84 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):
Fru talman! Vi har en ordning i vårt land kring prövning av asylärenden. Jag förutsätter att den ordningen är rättssäker för den som söker.

Anf. 85 MATTIAS JONSSON (S):
Fru talman! Det var ett kort svar. Vi har en ordning, men det finns också en ordning som säger att regeringen kan öppna ett ärende om man anser och ser att det här kan riskera människors liv.

De här personerna känner en stor utsatthet. De har känt sig förföljda, där mänskliga rättigheter inte respekteras och där religionsfrihet inte finns. Vi får ständigt rapporter om att kanske tio personer om dagen avrättas i Iran. Medierna har svårt att ta sig in och komma med tydliga rapporter om vad som egentligen händer inne i landet.

Det är klart att det finns en stark oro. Jag begär inte att ministern på stående fot ska säga: Självklart låter vi de här personerna stanna. Det är i stället en vädjan om att ministern tar med sig frågan, behandlar den i regeringen och ser om det finns skäl att öppna detta och besluta att de får stanna. För vi kan väl inte ta ansvar för att personer skickas tillbaka till sitt hemland där de riskerar avrättning och tortyr?

Anf. 86 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):
Fru talman! Frågeställningen är tvådelad, som jag ser det.
Den ena frågeställningen är väckt i och med att den här frågestunden protokolleras, och jag vet att mina kolleger nogra läser vad som står i riksdagens protokoll och i protokollen från frågestunderna.

I den andra delen vill jag igen påpeka att vi har en rättssäker process. Det innebär att ett eventuellt negativt beslut i ett personärende går att få överprövat.

Utanförskapsområden

Anf. 87 CARINA HERRSTEDT (SD):
Fru talman! Min fråga går till statsrådet Stefan Attefall.
I valrörelsen talade Alliansen sig varm om att utanförskapet skulle brytas. Jag och Sverigedemokraterna delar uppfattningen att det är viktigt att få bort och bryta segregationen samt annat negativt som följt av den förda invandrings- och integrationspolitiken. Men efter valet har det varit väldigt tyst vad gäller just problematiken kring utanförskapsområden, detta trots att Alliansens företrädare redan 2004 beskrev problematiken på följande sätt:

Ett nytt socialt landskap har vuxit fram i Sverige, ett landskap präglad av utestängning från arbetsmarknaden, bostadssegregation, bidragsberoende och maktlöshet. Läget på många orter i Sverige är alarmerande, och regeringen visar en förvånande passivitet och handlingsförlamning inför detta.

Detta sade man alltså 2004. Ingen kan väl med bästa välvilja påstå att Alliansen tagit tag i frågan och vänt utvecklingen, utan snarare ser vi dagligen hur det accelererar.

Jag skulle vilja veta vad bostadsministern avser att göra och höra om det finns några konkreta planer och samordning med integrationsministern.

Prot. 2010/11:112
9 juni

Frågestund

Anf. 88 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Att bryta utanförskap och att se till att alla människor får en ärlig chans att komma in i det svenska samhället och på arbetsmarknaden är en prioriterad fråga för regeringen. Det handlar om arbete. Där har vi en hel del nya reformer som har beslutats och införts, exempelvis etableringsreformen, som kom strax före nyåret.

Det handlar självklart om språket, vikten av att man lär sig svenska språket. Men det handlar också om boendemiljön, som jag jobbar mycket med. Vi har själva tagit på oss ett uppdrag att analysera den boendesociala miljön i miljonprogramsområdena.

Jag har själv rest runt till en hel del av miljonprogramsområdena för att analysera och se vad det är som sker. Jag ser många goda och lovande initiativ ute i Sverige där man jobbar med att förnya bostadsområdena och med att se över den boendesociala miljön, som skapar en bättre boendemiljö bland annat för människor som har en utländsk bakgrund.

Jag vill gärna lyfta fram ett annat ansvarsområde som jag har. Det gäller relationerna till trossamfundet, som också kan spela en viktig roll för att bidra till integrationen av de nya svenskarna. Det tror jag är en kraft som vi kanske många gånger har underskattat i Sverige.

På de här olika områdena jobbar vi tillsammans i regeringen, mellan statsråden, men också var och en för sig.

Anf. 89 CARINA HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Tack för svaret! År 1990 fanns det 3 bostadsområden i Sverige som kunde betecknas som utanförskapsområden. Tolv år senare var det 128 stycken. Folkpartiets rapporter visar att antalet har fortsatt att öka fram till regeringsskiftet 2006, då det var uppe i 156 utanförskapsområden.

Vi kan inte acceptera sådana här parallellområden i samhället. I Danmark har den borgerliga regeringen beslutat att utanförskapsområden ska minskas genom att riva både hus och kvarter till förmån för något bättre och en bättre miljö för dem som bor där.

Men insatserna från regeringen här verkar inte vara handlingskraftiga, utan det verkar vara fortsatt handlingsförlamning som gäller. Jag får inga konkreta exempel.

Detta är en fråga som kräver stora och breda politiska lösningar. Jag undrar om Stefan Attefall är beredd att knyta kontakter med oppositionspartierna för att hitta lösningar på ett så stort problem.

Anf. 90 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Det görs ett omfattande arbete. Hela satsningen på den så kallade arbetslinjen handlar om att skapa vägar in på arbetsmarknaden. Här ser vi en kraftig förbättring. Vi fick tyvärr ett bakslag i samband med finanskrisen, men det går framåt i den meningen att allt fler människor kommer i arbete, och det är fler människor i dag i arbete än vad det var 2006, när vi tog över regeringsmakten.

Det handlar om särskilda insatser för människor som har längre väg in på arbetsmarknaden. Det handlar om etableringsreformen, som ska ge mer riktade insatser mot de nya svenskarna för att de ska komma in på arbetsmarknaden. Det handlar om att rusta upp skolan. Det är en oerhört viktig uppgift för att skapa vägar in på arbetsmarknaden men också möjligheter att delta fullt ut i det svenska samhället. Det handlar om boendemiljön, som är ett område som jag jobbar särskilt mycket med. Jag ser många intressanta och positiva exempel ute i Sverige på hur man jobbar med att förnya bostadsmiljön. Här gäller, som i övrig bostadspolitik, att skapa rätt förutsättningar och rätt utgångspunkter, så att de kommunala bostadsbolagen och de privata byggherrarna kan ta sitt ansvar för att förnya bostadsområden och klara av de renoveringar som det ofta också handlar om.

Avvecklingen av kärnkraft i Tyskland

Anf. 91 LARS JOHANSSON (S):

Fru talman! Den tyska regeringen fattade helt nyligen beslut om att avveckla kärnkraften i Tyskland. Man fullföljde därigenom det beslut som den tidigare rödgröna regeringen, under Schröders tid, förhandlade fram om att successivt avveckla kärnkraften i Tyskland i nära samverkan med industrin, som också fick bestämma i vilken takt de olika reaktorerna skulle fasas ut.

Omedelbart efter att detta beslut blev känt gick miljöminister Andreas Carlgren ut och kritiserade beslutet. Han påstod att man i Tyskland nu kommer att få satsa på kolkraft och gaskraft och importera kärnkraftsel från Frankrike.

Det visar sig nu att dessa påståenden är helt felaktiga. Det tyska beslutet omfattar en investering på ungefär 200 miljarder euro i förnybar energi och energieffektivisering i stor omfattning.

Är det inte dags för Andreas Carlgren att be den tyska regeringen om ursäkt?

Anf. 92 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Fru talman! På den punkten får jag göra Lars Johansson besviken. Jag konstaterar, som jag redan har sagt här i kammaren nyss, att det bara är att välkomna stora investeringar. Om det däremot blir stora utsläpp är det mycket beklagligt, och det är den utvecklingen vi nu får följa.

Våra två partier gjorde redan 1997 upp om att inte ha ett årtal för kärnkraftsavveckling. Sedan dess, och inte minst med de nya spelregler som infördes 2003 och som har ökat i användning under alliansregeringen, har utbyggnaden av den förnybara energin varit större än någonsin.

Själva tanken att just ett årtal för avvecklingen skulle skynda på utbyggnaden av förnybar energi stämmer därför inte alls, och det är också därför vi redan för 15 år sedan gick in för en annan linje.

Ska ni nu svänga ännu en gång på ännu ett område? Hur många gånger ska ni snurra runt?

Med detta är dagens frågestund avslutad. Jag ber att få tacka närvarande statsråd och ministrar för medverkan i dagens frågestund.

9 § (forts. från 7 §) **Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin** (forts. AU11)

Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin

Anf. 94 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Mehmet Kaplan tog i sitt anförande upp ett par saker som jag tänkte kommentera och fråga lite om. Mehmet Kaplan anförde att det har tagits fram en del siffror under debatten, och det var värdefullt att få siffror, tyckte han, även om han själv inte ville fokusera på siffrorna i sitt anförande.

Det är en väldigt ensidig bild som företrädare för bland annat Socialdemokraterna har fört fram om att allt är så väldigt problematiskt med fas 3. Det finns problem; det har vi erkänt. Vi vill gärna se förbättringar, men det finns positiva delar som att exempelvis sex av tio lämnar fas 1 och fas 2 för jobb. Det finns också positiva exempel som företaget Prio 1 som jag pratade om och som har olika åtgärder, till exempel att man får jobba med second hand-butiker och andra saker som har lett till att 14 procent av deltagarna under 2010 har gått vidare till anställning.

Tycker inte Mehmet Kaplan att det är en väl ensidig bild som målas upp av fas 3 om man inte tar hänsyn till även de positiva effekter som faktiskt har framkommit när man tittar på hela bilden av jobb- och utvecklingsgarantins faser 1, 2 och 3?

Anf. 95 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Hans Backman, för frågorna! Det finns positiva saker här, och en del av det handlar naturligtvis om en ansats, att man faktiskt vill göra någonting åt ett problem som inte går att fixa. Det är också en del i frågan som en alliansföreträdare har ställt: Vad har ni för alternativ?

Där har jag försökt reda ut en del av det som vi tror skulle kunna vara viktigt, utan att stigmatisera och placera människor i det Hans Backmans parti men också andra allianspartier har identifierat som utanförskapet.

Men det är inte det som är mitt huvudsakliga syfte med att vara med och ge tillkännagivandet att regeringen ska återkomma med ytterligare åtgärder, där man redovisar vad man har gjort för att hantera människor som hamnar i den här situationen.

För mig är inte den viktigaste delen vad som har gjorts bra, för det som har gjorts bra är lite *no news is good news*. Det är väldigt bra att en del människor – ni talar om olika siffror – kommer till jobb och utbildning.

Det vi har pekat på och som också Arbetsförmedlingens egna granskningar pekar på är att det inte är tillräckligt mycket. Med mera av det som är bra skulle vi också vara nöjdare.

Anf. 96 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Tack, Mehmet Kaplan, för det svaret! Jag tycker att det är glädjande att vi i så måtto kan ha en samsyn i att allt som vi kan göra bättre förstås är värdefullt.

Mehmet Kaplan tog i sitt anförande också upp att det är viktigt att vi inte fokuserar på att belasta gamla regeringar och skäller på varandra för gamla försyndelser utan att vi redovisar vad vi själva i dag vill.

Vi från Folkpartiet och allianspartierna har redovisat vad vi vill med jobb- och utvecklingsgarantin i dagsläget. Därför vill jag ändå fråga: Finns det något svar på vad ni fyra partier som står bakom detta tillkännagivande gemensamt vill? Mehmet Kaplan anförde ju själv att det var viktigt att man redovisar vad man själv vill och inte bara belastar andra för vad de har gjort eller vad de eventuellt vill göra.

Anf. 97 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Jag har försökt svara på det så gott jag kan. Det jag med säkerhet vet, och det är väl utom allt rimligt tvivel ställt, är att det inte står någonting i betänkandet om vad majoriteten vill. Jag tror att det är väldigt tydligt för dem som tittar på det här och för dem som är i kammaren nu att det inte finns något gemensamt förslag.

Vi har inga krav på oss att skapa ett gemensamt förslag för att kunna lyfta upp denna fråga. Det bottnar i grunden i kontrollmaktsutövändet: Riksdagen kontrollerar vad regeringen och myndigheterna gör, och dit sträcker sig vårt mandat.

Man skulle kunna tänka sig att i en annan situation under mandatperioden kommer det kanske att formeras gemensamma förslag från ett eller flera av oppositionspartierna. I vissa fall har Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet gemensamma förslag. Det har utskottet sett exempel på i betänkanden. I andra gör det inte det.

Vår inställning här, och det är det jag har försökt vara tydlig med, är att regeringen som har ansvaret att verkställa har verkställt. Nu står man inför ett dilemma att inte bara ”den ensidiga kritik av fas 3 som förekommit i medierna” är problemet.

Jag tror att många människor, däribland många av era väljare, Hans Backman, tycker att man bör göra något åt detta. Vi har blivit en form av språkrör för de människorna.

Anf. 98 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Det är svårt att komma ihåg vilken sinnesstämning jag var i och vilka argument jag hade på lut för en dryg timme sedan, men jag ska försöka.

Det verkar som om Mehmet Kaplan försöker lyfta debatten till en mer allmän debatt om arbetsmarknadspolitik. Jag håller med om att det behövs. Jag tror verkligen att det behöver tänkas nytt. Det gäller nog de flesta av oss. Det vi talar om nu är ändå det här utskottsinitiativet. Det handlar om att regeringen genom en förordningsändring ska stoppa anvisningar av ytterligare personer till fas 3. Det är formuleringen, och det är det som gäller.

Du försöker gömma dig bakom att du är oppositionspolitiker och har en kontrollfunktion. Jag tycker att du måste ta det här på större allvar. I just den här frågan är du majoritetsföreträdare. Nu är det du som bestämmer tillsammans med dina kompisar. Tycker du inte att man borde ställa högre krav på att en som företräder majoriteten har en egen linje? Det är ni som äger texten. Ni kan skriva in vad ni vill i det som ni sedan ska rösta igenom. Det kanske hade varit på sin plats att ha några tips till regeringen och tala om vad ni tycker att man ska göra. Ni vet vad ni är emot, men vad föreslår ni?

Anf. 99 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Emil Källström, för frågan. Jag vill verkligen inte upprepa mig, så jag ska försöka ta det ur en ny synvinkel.

Jag förstår att ni tycker att det är viktigt att betona och lyfta fram att det inte finns ett gemensamt förslag från de fyra oppositionspartierna. Jag förstår det. Det är möjligt att jag skulle ha agerat på samma sätt om jag varit i er situation. Men faktum kvarstår: Regeringens utförande och verkställande av en mycket viktig del av arbetsmarknadspolitiken – man skulle kunna kalla det för arbetsmarknadspolitikens blindtarm – har fallerat. Det är ett problem där. Ett tag var det kanske mediernas blinda punkt. Man såg inte vad som hade hänt. Det var för få rapporter. Enligt er var det ganska nyligen, 2009, som folk började hamna i fas 3. Nu har det blommat ut. Ni kritiserar medierna, vilket jag tycker är märkligt. Vi pratar om att äga text. Ni äger faktiskt reservationsdelen. Jag lovar att vi inte har skrivit till eller tagit bort något ur reservationstexten.

Det står så här: Vi tolkar det så att initiativet utgår från den ensidiga kritik av fas 3 som förekommit i medierna.

Vi har åtminstone inte tagit till den typen av formuleringar i den del som vi äger. För oss är det viktigt att lyfta fram orimligheterna. Det är regeringens sak att rätta till dem.

Anf. 100 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Tack för svaret. Du utövar någon form av kontroll och lyfter fram det som är fel. Det är just det oppositionen ska göra. Problemet är att ni inte stannar där. Ni tar över rodret utan att veta åt vilket håll ni ska styra. Det är där problemet uppstår.

Jag kanske läser in för mycket, men det känns som om du inte är helt bekväm i din roll. Jag vet inte på vilka bevekelsegrunder Miljöpartiet står bakom detta. Det kan till och med finnas en gemensam grund för att Miljöpartiet kan ha en konstruktiv roll när det gäller att förbättra. Vi vill ju alla förbättra, även om vissa talare hävdar att några av oss inte alls vill förbättra situationen.

Det görs ändå en hel del förändringar. Jag skulle uppskatta om Miljöpartiets representant använder sin sista replik till att reflektera över de förändringar som görs. De kanske är åt rätt håll till och med.

Anf. 101 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Fru talman! När mina kolleger i utskottet har sagt att det görs för lite har jag inte tolkat det som att de menar att det beror på frånvaron av vilja. Jag tror att det finns idéer för att göra det bättre. Jag upprepar att

det inte finns några quick fix. Man kan inte hantera den här frågan med en magisk trollformel. Det är vad det bottnar i.

Vi har idéer om hur det skulle kunna hanteras. Jag är säker på att Socialdemokraterna har det; Ylva Johansson har framfört det. Vi kommer att få höra Josefin Brink från Vänsterpartiet berätta. Men vi är inte regering. Vi är i opposition. Det blir allt svårare att hantera en fråga som ständigt återkommer. Hur skulle vi kunna redovisa ett alternativ när vi inte har makten?

I medierna i går stod det att en slumpalsgenerator kanske skulle slumpa fram bättre siffror än vad som hänt under mandatperioden, nämligen att det i olika utskott vid vissa få tillfällen har bildats majoriteter mot den förda politiken.

Vi har vid ett antal tillfällen sett att det finns möjliga vägar att gå fram i andra konstellationer. Miljöpartiet har varit tydligt med det. Det är inte några konstigheter. När fas 3 så grundligt har misslyckats tycker vi att det här tillkännagivandet är viktigt.

Anf. 102 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Jag står bakom förslaget i utskottets betänkande. I utskottets betänkande uppmanas regeringen att stoppa anvisningarna av långtidsarbetslösa till jobb- och utvecklingsgarantins fas 3 samt att skyndsamt redovisa för riksdagen vilka åtgärder man har vidtagit med anledning av tillkännagivandet.

Regeringen är satt av väljarna att på bästa sätt förvalta Sverige till gagn för medborgarna. En av de viktigaste delarna att förvalta är den svenska välfärden – en utbyggd, gemensamt finansierad välfärd för trygghet och rättvisa. Man skulle kunna likna välfärden vid förvaltningen av en fastighet, ett hem. Varje sund fastighetsägare ser om sitt hus – tatar läckor, lägger nytt tak, målar om, renoverar och underhåller, allt för att behålla hemmet säkert och tryggt och i beboeligt skick. Man betalar sina räkningar och försäkras sig mot skador.

Den svenska regeringen kunde på ett tidigt stadium konstatera att fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin inte fungerade. Taket läckte, vattnet fick fäste i väggar och tak. Varje morgon gick fastighetsägaren regeringen förbi läckan och konstaterade att vattenskadorna var lite större, men gjorde ingenting åt problemen. Tiden gick och mögel började sprida sig i fastigheten.

På samma sätt som man struntade i problemen med fas 3 negligerade man från regeringens sida problemen med a-kassan, situationen för utländsk arbetskraft i Sverige och den omänskliga behandlingen av sjuka i regeringens sjukförsäkringsreform.

De boende i fastigheten började protestera. Medborgarna krävde att världens högsta skatter också skulle resultera i en väl utbyggd och fungerande välfärd, men regeringen klarade inte av sitt uppdrag.

Fastighetsägaren regeringen är nu satt under tvångsförvaltning.

Den samlade oppositionen tar nu sitt ansvar, var och en med sin utgångspunkt, för att tvinga regeringen till åtgärder. A-kassan, arbetsrätten, arbetsmarknadspolitikerna med fas 3 och nu sjukförsäkringen har stora skador i både väggar, golv och tak. Det är problem som oppositionen, i brist på handlingskraft från regeringen, tar makten över. Den blunda-och-hoppas-regering som vi nu har och som inte förankrar sin politik och sina

förslag i riksdagen har inte stöd i Sveriges riksdag för delar av sin politik. Regeringen står handlingsförlamad.

Fru talman! Problemen med fas 3 är väl kända. Jag blev uppringd av en norrlänning för ett par veckor sedan. Han är 55 år och har jobbat som hantverkare i hela sitt liv. Han har nu efter en lång tid av arbetslöshet hamnat i fas 3 och ska leva på 7 000 kronor i månaden. Han har under många år hävdad att han kan starta ett företag om han får starta-eget-bidrag och hjälp med en grundplåt för att komma i gång med ett företag eftersom det finns ett behov på marknaden av hans tjänster. Han har inte fått någon hjälp i vare sig fas 1, fas 2 eller fas 3 där han nu befinner sig. Vad gör han nu då? Jo, han är hantverkare och är anställd av ett företag som får betalt för att anställa honom. Det som han gör för 7 000 kronor i månaden är att utföra sitt hantverksyrke. Hans arbetsgivare fakturerar sina kunder med 280 kronor i timmen. Han får leva på 7 000 kronor i månaden. Det är så fas 3 ser ut för många människor.

Hur är detta möjligt? Hur har det kunnat bli så här? Svenskt Näringsliv skrev den 18 maj på sin hemsida: Tillåt riktiga arbetsuppgifter i fas 3.

Svenskt Näringsliv menar att man ska kunna utföra riktiga arbetsuppgifter på den ordinarie arbetsmarknaden med den ersättning som man har i fas 3 för att komma närmare arbetsmarknaden och ha lättare att få jobb. Tanken kan vara god.

Jag delar uppfattningen att ett riktigt jobb är att komma närmare arbetsmarknaden. Men då ska man också ha en riktig lön. Subventionerade anställningar där man får en avtalsenlig och riktig lön och där staten går in och betalar en del av lönekostnaden är ett bra sätt att komma ut på arbetsmarknaden. Men man ska inte göra det för 7 000 kronor i månaden.

Jag talade om subventionerade anställningar. Nu vill jag att alla i kammaren men kanske framför allt de som ser detta på nätet och hemma vid tv:n lyssnar. Vi har redan subventionerade anställningar i Sverige, det vill säga att staten går in och betalar en del av lönekostnaden.

Regeringen har i sin budget avsatt en stor mängd pengar för att människor som inte ens befinner sig i Sverige än, som inte har kommit hit än, ska få subventionerade anställningar när de väl kommer hit, så kallade instegsjobb, där staten betalar 80 procent av lönekostnaden.

Ni som nu är hemma och ingår i fas 3 eller är arbetslösa ska känna till detta, alltså att staten betalar 80 procent av lönekostnaden. Får ni det stödet? Får ni den hjälpen?

Reglerna i sjukförsäkringen, en misslyckad utbildningspolitik, en oansvarig asyl- och anhöriginvandring samt en okontrollerad arbetskraftsinvandring har skapat en situation där de långtidsarbetslösa tvingas konkurrera på en arbetsmarknad med massarbetslöshet. Regeringen för en överutbudspolitik med syfte att hålla nere lönerna och öka löneklyftorna.

Socialdemokraten Ylva Johansson sade i sitt anförande att Socialdemokraterna är beredda att återkomma med skarpa förslag och lagstiftning om regeringen inte tar till sig detta tillkännagivande och kommer med riktiga förslag till förändringar. Det välkomnar jag.

Jag kan också konstatera att Socialdemokraternas förslag som i dag redovisades på DN Debatt i mycket överensstämmer, men inte i allt, med den politik som Sverigedemokraterna vill föra på området. Där finns det helt klart en öppning för samtal och samarbete kring en lösning om det nu skulle behövas och om det finns en vilja.

Vi sverigedemokrater vill satsa på utbildning, arbetsmarknadsutbildning, yrkeshögskolan, komvux, utökat starta-eget-bidrag, anställningsstöd och liknande. Det verkar som om Socialdemokraterna har samma viljeinriktning.

Samtidigt verkar det ändå på Moderaternas Tomas Tobé som om regeringen sträcker ut en hand till oppositionen och är beredd att förhandla för att få stöd från oppositionen för att få igenom sin politik. Vi stänger inga dörrar. Sverigedemokraterna är också beredda att tala med regeringen för att förändra fas 3 och få till en bättre lösning för de arbetslösa och framför allt för de långtidsarbetslösa. Vi stänger inga dörrar vare sig till de rödgröna eller till regeringen. Sverigedemokraterna är beredda att ta ansvar.

Anf. 103 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det var obehagligt att lyssna till Sven-Olof Sällströms anförande där han ställer svenska arbetare mot arbetare från andra länder som kommer till vårt land. Det finns inte en motsättning mellan olika människor som blir utsatta på arbetsmarknaden, som behandlas illa av regeringens politik och som hamnar i arbetslöshet. Motsättningen finns mellan dem som drar nytta av människors utsatthet och dem som blir utsatta.

Jag vill bara vara tydlig och tala om att det inte finns något utrymme för något som helst samarbete mellan oss socialdemokrater och Sverigedemokraterna utifrån den syn som Sverigedemokraterna har på invandrare. Den synen delar vi inte, och vi kommer aldrig att medverka till att utforma en gemensam politik på den grunden.

Anf. 104 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Då skulle jag återigen vilja uppmana alla som sitter framför datorn och hemma vid tv:n att lyssna på vad Ylva Johansson säger. Ni som är arbetslösa och inte får 80 procent av lönen i subventionerade anställningar, fundera på vad det innebär. Vad är det hon säger? Hon säger att människor som inte ens befinner sig i Sverige i dag är värda den subventioneringen för att komma in på svensk arbetsmarknad men att inte ni är det. Fundera på det. Fundera på det i september 2014 också.

Anf. 105 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Det som Sven-Olof Sällström säger är inte sant. Med den politik som i dag bedrivs hänvisas människor med arbetsförmåga och med vilja att försörja sig själva till arbetslöshet. Det har inget som helst samband med att vi också kommer att behöva många fler nya människor, nya svenskar, som kommer till vårt land från andra länder, annars kommer vi inte att klara att finansiera vår välfärd.

Att människor i dag lämnas i arbetslöshet och utan stöd handlar om att regeringen för en politik där man medvetet vill pressa ned lönerna och där man medvetet har valt att öka klyftorna i samhället. Dessa klyftor drabbar alla som har en svag ställning på arbetsmarknaden.

Vi socialdemokrater kommer alltid att hålla fast vid var huvudlinjen i fråga om konflikterna på arbetsmarknaden går. Den går inte mellan den som är etnisk svensk och den som har sitt ursprung i ett annat land. Den går mellan höger och vänster.

Anf. 106 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Nu är Ylva Johansson verkligen ute och cyklar. Det är nämligen så att många av dem som befinner sig i jobb- och utvecklingsgarantins fas 1, 2 och 3 kommer från andra länder och har ett annat ursprung än svenskt. Vi särskiljer inte de arbetslösa som finns i Sverige. De ska ha samma rättigheter och samma skyldigheter. Men vi säger att det finns en skillnad mellan dem som befinner sig i Sverige och har uppehållstillstånd eller medborgarskap och dem som befinner sig någon annanstans i dag. Vi anser att de som redan befinner sig på svensk arbetsmarknad i första hand ska ha beskydd och de subventioner som staten ger för att de ska komma in på arbetsmarknaden. Det är vad vi säger.

Ni där hemma, lyssna nu noga på vad Ylva Johansson säger.

Vi särskiljer inte människor med olika etnicitet, hudfärg eller annat. Många av dem som befinner sig i långtidsarbetslöshet har kommit till Sverige efter födseln. Ylva Johansson, vi särskiljer inte dem från dem som är födda i Sverige.

Anf. 107 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Inledningsvis välkomnar jag att Ylva Johansson och Socialdemokraterna tydligt markerar att det är stor skillnad i syn mellan den socialdemokratiska politiken och den sverigedemokratiska politiken. Det tycker jag är ett steg framåt.

Vi i Alliansen har varit tydliga om att vi är beredda att fortsätta att utveckla vår arbetsmarknadspolitik. Vi menar allvar med att sträcka ut en hand till dem som vill ta ansvar för Sverige.

Vi menar att Sverigedemokraterna inte vill ta ansvar för Sverige. Hade man velat ta ansvar för Sverige hade man också sett behoven, sett att en demografisk utmaning väntar Sverige. Då vet man att det är oerhört viktigt att vi får fler människor att vilja arbetskraftsinvandra till Sverige och att vi ser till att fler av de nyanlända kommer in på arbetsmarknaden.

Jag menar att det är viktigt för alla dem som röstat på Sverigedemokraterna att veta vilken arbetsmarknadspolitik Sverigedemokraterna egentligen driver. Man tycker inte att det är viktigt att nyanlända snabbare kommer in på arbetsmarknaden. Man blir så upprörd över instegsjobben just därför att man inte tycker att det är viktigt att människor snabbt kommer ut i praktik och får ett arbete.

Om Sven-Olof Sällström är orolig för att det inte finns subventionerade anställningar kan jag berätta att vi har arbetsträning. Vi har också lönebidrag och andra subventioner i form av nystartsarbete. Det intressanta är att Sven-Olof Sällström, precis som när det gäller fas 3, vill

rycka undan alla möjligheter även för de nyanlända och skicka långtidsarbetslösa ännu längre bort från arbetsmarknaden.

Det är inte en ansvarsfull politik. Därför är Alliansen inte intresserad av att ha samtal med ett parti som inte tar ansvar för att Sverige långsiktigt ska ha tillräckligt många som arbetar.

Anf. 108 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Ja, Sverigedemokraterna prioriterar dem som redan finns i Sverige och som är arbetslösa i Sverige. Nej, vi prioriterar inte människor som inte befinner sig i Sverige och människor som eventuellt är på väg hit. Det är ett klart och tydligt svar.

Lyssna på det, ni där hemma! Vad Tomas Tobé säger är ungefär det som Ylva Johansson säger. De prioriterar många av de nyanlända och många som ännu inte ens kommit till Sverige framför er som i dag är arbetslösa och som inte får det stödet.

Tomas Tobé far lite grann med osanning. Konjunkturinstitutet visar klart och tydligt att man till år 2015 eventuellt kan komma ned till 5 procents arbetslöshet om man lyckas med sin lönedumpningspolitik. Om den genomsnittliga löneökningstakten blir fyra tiondelar högre än det regeringen hoppas på, blir det 6 procent. Sedan stiger det rätt snabbt.

Inte ens år 2020 kommer det att finnas en generell arbetskraftsbrist. Däremot kommer det att finnas arbetskraftsbrist inom vissa sektorer på arbetsmarknaden om man inte nu, år 2011, kommer till rätta med de problem som ni skapat i utbildningssystemet och utbildar för framtiden och dels ger de människor som i dag befinner sig i utanförskap och arbetslöshet en vettig utbildning för att komma in på arbetsmarknaden, dels ger dem som i dag finns på högstadiet, i gymnasieskolan och på universitetet och högskolorna en chans till en vettig utbildning så att de får ett riktigt jobb. Där har ni misslyckats!

Det innebär att vi redan i dag har en partiell brist inom vissa sektorer på arbetsmarknaden – detta samtidigt som vi har nästan 8 procents arbetslöshet. Det får ni nu ta ansvar för! Ni har ändå haft makten i snart fem år.

Anf. 109 TOMAS TOBÉ (M) replik:

Fru talman! Vi tar gärna ansvar för den av oss förda politiken. Vi är nu på väg ned mot en arbetslöshet på 5 procent – 3 procent enligt det gamla sättet att räkna. Så låga arbetslöshetsnivåer har vi inte sett sedan 1980-talet. Det här tycker vi är bra, och det här är någonting som vi vill förstärka och utveckla.

När det gäller den så kallade lönedumpningen – det är nog verkligen ”den så kallade” – vore det intressant att höra Sven-Olof Sällström berättas för oss vilka de är som har fått sänkta löner. Från tid till annan hör vi om att löner sänks i Sverige. Vilket fackförbund har gått med på lönesänkningar? Är det krisavtalet med IF Metall då parterna gick in och tog ansvar i en väldigt speciell situation som upprördheten gäller? För övrigt finns det ingenting i sammanhanget.

I Sverige erbjuder vi stora möjligheter till utbildning. Det ska vi fortsätta att göra. Men jag tror att de allra flesta som läser på och som ser att det också kommer att finnas en brist på arbetskraft med viss kompetens

kan förstå att Sverige kommer att behöva arbetskraftsinvandring. Det är en oerhört viktig del i att fortsätta att bygga Sverige starkare.

Fru talman! Jag måste säga att jag tycker att det är obehagligt att vi nu inom arbetsmarknadspolitiken har fått in ett spår där det handlar om att ställa grupper mot varandra utifrån någon form av etnicitet. Vad är det som gör att Sven-Olof Sällström är så upprörd över att vi vill korta tiden för en nyanländ att komma i arbete? I dag tar det ju i genomsnitt sju år att komma in på arbetsmarknaden. Är det då inte bra att man snabbare kan komma i arbete? Är inte det någonting som är viktigt för Sverige?

Anf. 110 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Jag börjar med det som sades på slutet här.

Ja, ställer grupper mot varandra är vad vi hela tiden gör i politiken. Vad politik handlar om är prioriteringar. Det finns inget gyllene träd på vilket det växer en massa pengar som kan användas till allt som är gott och som är riktigt.

Ni prioriterar nyanlända till en 80-procentig lönekostnad. Alla ni där hemma som är arbetslösa och som eventuellt befinner er i fas 3 ska känna till detta. Har ni fått det här stödet?

Ni ställer grupper mot varandra: Nej, vi är inte där än. Vi har inte 5 procents arbetslöshet – 3 procent enligt det gamla sättet att räkna. I dag ligger arbetslösheten på nästan 8 procent.

Konjunkturinstitutet visar att ni för att till år 2015 ska komma ned till de 5 procenten måste lyckas med er lönedumpningspolitik. Ja, det är en lönedumpningspolitik. Väldigt många människor i Sverige jobbar ju i dag till löner som ligger betydligt under de kollektivavtalade lönerna.

Det är väl ändå så, Tomas Tobé, att människor i dag jobbar i Sverige via utländska bemanningsföretag. Människor kommer hit via utstationeringsdirektivet och jobbar till löner som ligger betydligt lägre än löner enligt svenska kollektivavtal. Det är en lönedumpningspolitik som skapar arbetslöshet därför att den svenska arbetaren ska ha lön enligt kollektivavtal och får inte jobbet. Men företagen får betala ut en lägre ersättning, en lägre lön. Det är en lönedumpningspolitik!

Anf. 111 JOSEFIN BRINK (V):

Fru talman! Det kan inte vara så lätt att stå här i riksdagen och tvingas försvara fas 3. Ibland vet man inte om man ska skratta eller gråta när man hör hur Alliansens företrädare försöker vrida och vända på fakta och argument för att skyla över det haveri som man väl ändå måste säga att fas 3 är.

Vi får höra att det visst finns människor som är nöjda med sin fas 3-plats. Det är klart att man kan hitta en och annan som haft turen att hamna på ett ställe med trevliga arbetskamrater och bra arbetsuppgifter. Men väldigt lite talar för att samma personer skulle vara mer missnöjda om de fick en kollektivavtalsenlig lön för det arbete som de utför, om man säger så.

Oavsett var man letar – i medierna, i olika forum på Internet, på plats i verkliga livet eller i den egna mejlboxen; jag antar att även Alliansens ledamöter får en del e-post – är sanningen att de kritiska rösterna bland fas 3-deltagarna utgör en förkrossande majoritet. Jag tycker inte att det är så svårt att förstå det. Det är ganska mänskligt att vara missnöjd med att

bli tvångskommenderad till en sysselsättning på heltid utan att få lön och under hot om att man annars blir av med aktivitetsstödet.

Helt ärligt kan jag säga att jag verkligen inte skulle trivas med att ha det på det sättet. Jag kan nästan lova att ingen av Alliansens ledamöter skulle vara intresserad av att jobba under nämnda omständigheter, alltså utan lön, utan de rättigheter man som anställd har och utan möjligheter att tjäna ihop till a-kasseersättning, sjukförsäkring eller pension.

Vi får höra att de som lämnar fas 3 minsann får jobb. Javisst, vi har här hört att ungefär 1,4 procent av dem som lämnar fas 3 får ett jobb utan subventioner. Även om man räknar lite mer generöst och räknar in dem som lämnar fas 3 för ett subventionerat jobb eller som påbörjat en utbildning exempelvis är de färre än de personer som fas 3 hela tiden fylls på med.

Fas 3 växer oavbrutet därför att de långtidsarbetslösa blir fler och fler. Fas 3 har sedan länge passerat plusjobben i antalet deltagare, och fas 3 väntas fortsätta att öka med hela 35 procent i år. Även nu när vi har – Alliansens företrädare slår sig för bröstet här – en oerhört stark tillväxt när det gäller nya jobb kommer långtidsarbetslösheten och antalet personer i fas 3 fortsätta att accelerera.

Ett större underkännande av hela den borgerliga arbetsmarknadspolitiken är det svårt att tänka sig. Samtidigt som arbetsgivare i allt fler branscher säger att de lider brist på kvalificerad arbetskraft, slösar regeringen med samhällets pengar och med de arbetslösas tid, på meningslös coaching och cv-skrivande eller ”ingenting, ingenting och ingenting”, som Penilla Gunther sade, i stället för att erbjuda yrkesutbildningar för att matcha behoven på arbetsmarknaden.

Vi får höra det gamla vanliga tjetet om att Alliansen minsann har en arbetslinje och att oppositionen har en bidragslinje. Det är rent löjväckande! Är det någonting som den borgerliga regeringen har gjort så är det att öka bidragsberoendet, först och främst bland det växande antal sjuka och arbetslösa som inte längre har rätt till ersättning från sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen utan som i stället är beroende av socialbidrag.

Men vad regeringen framför allt har gjort är att man har skapat en helt ny industri som är helt och hållet beroende av bidrag. Varje år rullar miljardbelopp in i företag som har som affärsidé att sko sig på arbetslösheten för skattebetalarnas pengar. Regeringen har subventionerat fram en arbetslöshetsindustri, där jobbcoacher, lotsar och fas 3-anordnare kan tjäna stora pengar.

Ta till exempel Jobbfabriken, som är ett företag som har som enda affärsidé att sysselsätta fas 3-deltagare! För de 650 långtidsarbetslösa som de har tagit in får de 39 miljoner kronor varje år av den borgerliga regeringen och kan göra en god förtjänst.

För deltagarna i deras fas 3-program är det däremot väldigt svårt att se några som helst vinster. Häromdagen var det en kvinna som var placerad där som uttalade sig i programmet *PI morgon*. Hon berättade så här:

Det har mer och mer urartat till ren förvaring. Det har hänt att folk har suttit här i två år och inte gjort ett skvatt.

I inslaget kallades personen ”Anna”, men hon heter egentligen något annat. Hon vågade inte ens framträda med sitt namn, eftersom hon var rädd för repressalier.

Och det är inte utan fog. Tidigare i år stängdes två deltagare i Jobbfabrikens fas 3-program av efter att de i medierna hade kritiserat just Jobbfabriken för precis detta, att man inte fick någon meningsfull sysselsättning och en del annat. Chockerande nog gick Arbetsförmedlingen med på att stänga av de två kvinnorna, och när de gjorde en JK-anmälan fick de beskedet att inget brott hade begåtts.

Så här får man alltså behandla arbetslösa människor i Alliansens Sverige. Man fråntar dem deras värdighet, möjligheten till en försörjning på sitt arbete och dessutom deras yttrandefrihet. Så får man behandla arbetslösa, och så får man tjäna grova pengar på att behandla arbetslösa i Alliansens Sverige.

Fru talman! Fas 3 är en ovärdig åtgärd som kränker de arbetslösa, som göder oseriösa arbetsgivare och som har noll och intet stöd i forskningen om vad som faktiskt leder till jobb. Fas 3 tränger undan jobb i en omfattning som saknar motstycke bland arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Enligt Arbetsförmedlingens egen revisionsrapport misstänks 47 procent av deltagarna i fas 3 utföra ordinarie arbetsuppgifter. Bara blotta misstanken om att det ligger till på det sättet – det är inget vi i oppositionen har hittat på – blotta misstanken att närmare hälften av de över 26 000 personer som finns i fas 3 faktiskt utnyttjas för att utföra ordinarie arbetsuppgifter, samtidigt som statens pengar används för att betala arbetsgivarna för detta, borde vara skäl nog för regeringen att själv ta initiativet och säga: Nej, vi skickar inga fler människor till den här åtgärden förrän vi har koll på att den här typen av missförhållanden inte sker.

Det är inte den enda typ av missförhållanden som har avslöjats. Arbetsförmedlingens egna granskningar, medier och fas 3-deltagare själva har berättat om en mängd olika typer av missförhållanden. Sammantaget tycker jag att det vore rimligt att regeringen och allianspartierna själva – som erkänner att det finns många problem – sade: Okej, ser det ut på det här sättet kan vi inte fortsätta att anvisa folk till den här åtgärden.

Det är det som utskottsinitiativet handlar om. Vi vill säga till regeringen: Ni måste ta kontrollen över de här åtgärderna! Sluta anvisa folk till en åtgärd när ni vet att det finns så mycket missförhållanden!

Ännu bättre vore det naturligtvis om regeringen helt och hållet avvecklade fas 3 och resten av arbetslöshetsindustrin och i stället satsade pengar och resurser på meningsfulla och värdiga insatser som faktiskt motsvarar de behov som arbetslösa och arbetsmarknaden har. Det finns ju alternativ! Det finns också gott om forskning till stöd för vad som faktiskt fungerar, liksom vad som inte fungerar.

Låt mig citera ur den rapport som Arbetsförmedlingen släppte i går om utsikterna på den svenska arbetsmarknaden framöver:

”Ett primärt problem är att Arbetsförmedlingen inte har verktyg att ensamt, eller i samverkan med andra, höja utbildningsnivån för korttidsutbildade. Följden blir att alla dessa grupper med kort utbildning blir kvar inom arbetsförmedlingssystemet utan att det finns möjligheter för Arbetsförmedlingen att radikalt förändra deras möjligheter att få de utbildningsmässiga förutsättningar som krävs för att på allvar kunna konkurrera om jobben.”

Så beskriver alltså Arbetsförmedlingen det stora problem som snart alla utom allianspartierna ser, nämligen att avvecklingen av utbildningsinsatserna för arbetslösa och andra aktiva åtgärder är ett fatalt misslyckande som driver upp långtidsarbetslösheten och orsakar mismatchning på arbetsmarknaden.

Fru talman! Vänsterpartiet säger inte bara nej till fas 3. Vi har presenterat alternativ. Vi har presenterat alternativ till en helt annan arbetsmarknadspolitik, och vi har presenterat ett fullständigt alternativ för alla de personer som i dag befinner sig i fas 3, om regeringen skulle fatta det kloka beslutet att avveckla den insatsen och ersätta den med något annat. Tonvikten ligger på just det som Arbetsförmedlingen, IFAU och alla andra som jobbar med de här frågorna efterfrågar: satsningar på utbildning, i grundvux och komvux, i yrkeshögskolan och i arbetsmarknadsutbildningar för dem som behöver det, med möjlighet att lära sig ett nytt yrke genom en lärlingsanställning för dem som behöver det och med övergångsjobb med kollektivavtalsenlig lön för dem som behöver arbetslivserfarenhet.

Det är flera vägar vidare från långtidsarbetslöshet, eftersom långtidsarbetslösa inte är någon grå massa av hopplösa fall, vilket Alliansen verkar tro, utan är individer med olika färdigheter, olika behov och olika kvaliteter.

Till skillnad från Alliansen har vi i Vänsterpartiet lyssnat på vad forskningen säger, på vad arbetsgivarna efterfrågar och – inte minst – på vad de människor som Alliansen har låst in i fas 3 faktiskt vill och kan, om de bara får chansen.

Så visst finns det alternativ till att fortsätta kränka arbetslösa med tvångsarbete och att göda den växande arbetslöshetsindustrin. Det som saknas är den politiska viljan.

Det är därför som vi i de rödgröna partierna har tagit det här utskottsinitiativet. När regeringen inte vill ta ansvar, då måste riksdagen förmå den till det.

Jag yrkar, fru talman, bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Lena Olsson (V).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.49 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

KrU10 Unidroit-konventionen och vissa andra kulturarvsfrågor

Punkt 15 (Visning av museiföremål)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

167 för utskottet

132 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 15 KD

För res. 1: 93 S, 21 MP, 18 V

Frånvarande: 19 S, 14 M, 4 MP, 4 FP, 4 C, 1 V, 4 KD

Punkt 21 (Den transatlantiska slavhandeln)

1. utskottet

2. res. 4 (MP)

Votering:

262 för utskottet

21 för res. 4

18 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 94 M, 20 FP, 19 C, 20 SD, 16 KD

För res. 4: 21 MP

Avstod: 18 V

Frånvarande: 19 S, 13 M, 4 MP, 4 FP, 4 C, 1 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU28 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU11 Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin

1. utskottet

2. res. (M, FP, C, KD)

Votering:

152 för utskottet

149 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § Aktuell debatt: Ojämlig sjukvård

Anf. 112 LARS OHLY (V):

Herr talman! Vänsterpartiet har begärt den här debatten därför att alltmer uppmärksamhet nu riktas på den ojämlika vården.

Flera rapporter och flera artikelserier i tidningar visar hur människor inte längre har tillgång till en vård efter behov utan att vården i större utsträckning fördelas efter plånbokstjocklek, att en större del av vårdens resurser går till rika områden och att fattigare människor får sämre vård. Dessutom är den ojämlika vården ojämsställd. Kvinnor får sämre vård än män. Män får snabbare och bättre vård och dyrare mediciner än kvinnor.

Den här ojämlikheten är inte ny, men den har accelererat. Den är större nu än vad den var för fyra år sedan, och den fortsätter att accelerera i och med att vinstintresset kommer in i vården i dag.

Det är inte personalkooperativ eller några kvinnliga företagare som i dag bedriver vårdverksamheter, utan det är stora riskkapitalbolag som har som enda och överordnat intresse att ge vinst åt sina ägare. Det leder till att man gör andra bedömningar av vad som är viktigt i vården än att ge vård efter behov. I stället blir frågan vad som är mest lönsam vård, hur man ska kunna tjäna mest pengar på att ge vård.

Kombinerat med de vårdvalssystem som vi ser och som regeringen understöder leder det till att man fördelar mer resurser till rika områden och mindre till fattiga områden. Man fördelar resurser så att de som efterfrågar vård får mer medan de som behöver vård får mindre.

Det som upprör oss mest är till exempel att Gunnel, 53 år, som är mult sjuk med stort vårdbehov, nu nedprioriteras i den vård som ges i dag och faller mellan stolarna. I stället går resurserna till rika män med snuva på Östermalm.

Det här vill vi diskutera, och det här vill vi förändra. Därför har Vänsterpartiet begärt den här debatten.

Anf. 113 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag vill tacka Lars Ohly och Vänsterpartiet som har initierat den här diskussionen som jag tycker är väldigt viktig.

För mig och för regeringen är det en självklarhet att den vård som erbjuds ska vara jämlik i ordets djupaste bemärkelse. Det är grunden, och till den grunden hör att vi finansierar vården gemensamt och att vård ges efter behov. Det är grunderna för den svenska hälso- och sjukvården.

Bemötande, vård och behandling ska erbjudas på lika villkor oavsett inkomst, oavsett bostadsort, oavsett ålder, kön eller funktionshinder. Utbildning, social ställning, etnisk och religiös tillhörighet eller sexuell läggning ska inte påverka kvaliteten på den vård och det bemötande som du eller jag får på något negativt sätt. Alla ska behandlas likvärdigt.

Sedan decennier tillbaka har det funnits olika rapporter och analyser som tyder på att vården inte var så jämlik som tidigare regeringar kanske trodde. Ojämlighet i vården är inget nytt fenomen, men tidigare har man många gånger likt strutsen stoppat huvudet i sanden. Ingen tidigare regering har tagit frågan på allvar, kanske för att den berör en viktig maktfråga.

Herr talman! En jämlik vård hänger nämligen samman med patientens ställning. Vi får aldrig en jämlik vård om vi inte ger patienten verklig makt och beslutanderätt i vården. Vi får aldrig en verkligt jämlik vård om inte patienten får öppen information om vårdens resultat.

Alliansregeringen har tagit avgörande steg framåt för att stärka patientens möjligheter att välja vård, att få vård i tid och att hitta öppna jämförelser av vårdens kvalitet. Kömiljarden, vårdvalet och öppna jämförelser är delar av ett sådant framgångsrecept.

I många decennier har ingen kunnat veta särskilt mycket om skillnader i vård- och behandlingsresultat. De data som har funnits har varit anekdotiska och svårtillgängliga. Den politiska viljan hos tidigare regeringar har saknats för att skapa en nödvändig öppenhet och använda kunskapen i det förbättringsarbete som ständigt måste pågå.

Under den förra mandatperioden skedde dock ett genombrott. Tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, genomförde vi en nationell strategi för kvalitetsutveckling genom öppna jämförelser. Ute i sjukvården har det skett ett idogt arbete med datakvalitet och rapportering, och vi har nu publikationen *Öppna jämförelser av vårdens kvalitet och effektivitet*.

Här kan man jämföra alla landsting utifrån en rad indikatorer – alltifrån bemötande vid besök i primärvården till överlevnad vid tjocktarmscancer. Sammanlagt mäts och jämförs 134 olika indikatorer.

Det är först när vi systematiskt mäter och jämför som vi ser de skillnader som kan beskrivas som ojämlikhet i vården. Och det är först när vi beskriver skillnaderna som vi får instrumenten att ta itu med den ojämlikhet som råder.

I motsats till Lars Ohly tror jag inte att skillnaderna i vården har ökat; jag tror att de har minskat. Det nya som inträffar när vi tar denna väg, som inte är den enkla, och mäter för att få fram fakta är att skillnader kommer i dagen. När skillnader kommer i dagen kan vi också ta itu med dem. Det är här vägen till förbättringar går.

Rapporten visar att de flesta landsting förbättrar sina resultat successivt i öppna jämförelser. Det är alltså ett bra verktyg för att skapa en mer jämlik vård. Majoriteten av patienterna känner sig respektfullt bemötta i vården, men vi vet också att delaktighet, information och helhetssyn behöver bli bättre. Det visar också den nationella patientenkäten som regeringen fick på plats under förra mandatperioden.

I den somatiska öppenvården upplevde 30 procent av patienterna att de inte hade varit delaktiga i beslut om behandling i den utsträckning som de själva önskade. Här måste vi bli bättre, för att ta ett exempel.

Socioekonomiska faktorer spelar roll för bemötande och behandling, och det är förstås inte acceptabelt.

Vi behöver också göra en djupare analys av de regionala skillnader som finns.

På det hela taget ser vi en positiv utveckling för hjärtinfarkts- och strokevården, men här finns fortfarande stora skillnader mellan olika landsting och också inom landsting.

Vi kommer självklart att jobba vidare med de skillnader som finns. Vi satsar särskilda pengar på att utjämna skillnader. Vi lyfter lägstanivån genom tillsyn och genom att erbjuda valmöjligheter utifrån ett bra faktaunderlag som följer av de jämförelser vi gör.

Det är alltid bra att jämlikheten diskuteras. Nu har vi ett underlag för det och för åtgärder.

Jag påminner om att det pågår en utredning om patientens ställning där utredaren ska titta på den viktiga frågan om ojämlig vård.

Vi kommer inte att ge oss förrän vi ser att vi har en värdig vård för alla personer i hela landet.

Anf. 114 LARS OHLY (V):

Herr talman! Socialministern ifrågasätter att ojämlikheten inom vården ökar. Det finns dock mycket som visar att så är fallet, att ojämlikheten ökar. Det beror bland annat på att den borgerliga regeringen i lag understöder olika system som gynnar dem som är relativt friska. När vinstintresset kommer in inom vården är stora företag där, riskkapitalbolag som äger vårdföretag i Sverige, och de får ofta betalt efter antal patientbesök. Då är givetvis snuviga rika män på Östermalm bättre att behandla än multisyjuka i Botkyrka.

Ni styr resurserna till de relativt friska i stället för till de sjuka. Ni gör det kanske för att era väljare i större utsträckning finns där, vad vet jag, men ni gör det i alla fall fullt medvetna om att effekten blir att ojämlikheten inom vården ökar.

Detta är inga påhitt från oss. Ett av de första beslut som den borgerliga riksdagsmajoriteten fattade efter valet 2006 var att införa gräddfiler i vården. Ni beslutade att patienter med sjukvårdsförsäkringar ska kunna gå före i den offentligt finansierade sjukvården. Ni beslutade att när det finns så kallad överkapacitet ska människor som inte har sjukvårdsförsäkring stå tillbaka och fortsätta köa för att få sin vård efter behov medan de som har råd att köpa sig privata försäkringar får gå före.

Låt mig ta ett exempel från Stockholms län, som är ett moderat skyltfönster vad gäller vården. Östermalm i Stockholm har 65 000 invånare. Här finns det tolv vårdcentraler. Dessutom finns det 194 privata specialister. År 2010 registrerades på Östermalm 26 276 besök inom primärvården.

Låt oss jämföra med Botkyrka som är en kommun i Stockholms län med 83 000 invånare. Här har man 6 vårdcentraler, till skillnad från Östermalms 12. Man har 5 privata specialister, till skillnad från Östermalms 194. År 2010 var antalet besök i primärvården i Botkyrka 7 485, till skillnad från Östermalms dryga 26 000.

Man får gratulera Botkyrkaborna till att de är så friska. Eller kan det vara tvärtom? Ni har styrt över resurser från de sjuka till de friska. Ni har sett till att det lönar sig att behandla dem som inte är särskilt sjuka. De relativt friska får ett läkarbesök och kanske medicin. De kanske får antibiotika utskrivna, även om de inte behöver det. Och de är säkert nöjda. Patientnöjdheten på Östermalm är säkert hög.

Samtidigt innebär detta att man har fört över resurser från den grupp som behöver dem bäst. Alla undersökningar visar – och det vet Göran Hägglund – att människor i Botkyrka inte är friskare än människor på Östermalm. Tvärtom har människor med lägre inkomster, lägre utbildning och tyngre jobb sämre hälsa än människor som är rika, välavlönade och högt utbildade.

Om man tror på Göran Hägglund är siffran omöjlig att förstå. Om man tror att det inte finns någon ökad ojämlikhet inom vården, varför har då primärvården på Östermalm haft 26 276 besök medan primärvården i Botkyrka haft drygt 7 000?

Att det ser ut så här beror på marknadsanpassningen av vården. Vård är en dålig verksamhet att driva med marknadsprinciper. Det är inte som en marknad där man kan köpa olika sorters potatis, tandkräm eller något annat. Vård ska fördelas efter behov, och om detta har vi en gång varit överens.

Det ni har fört in är att vinstintresset spelar en allt större roll i vårdproduktionen. Privata företag bedriver i dag en stor del av vården i Sverige, framför allt primärvård men även sjukhus, till exempel S:t Görans Sjukhus i Stockholm.

När vinstintresset kommer in börjar man fråga sig hur man ska tjäna mest pengar på den vård man bedriver i stället för att fråga hur man ska se till att de med störst behov får hjälp först.

Göran Hägglund säger att han givetvis är för en behovsstyrd vård. Ja, det vore märkligt om vi hade en minister som sade att han var motståndare till den lagstiftning vi har. Men hans politiska beslut går i en annan riktning. De ökar ojämlikheten. De går bort från en behovsstyrd vård. De går mot en marknadsdriven vård i stället.

När riskkapitalbolagen bestämmer sig för att producera vård gör de det för att tjäna pengar. Det är inga altruistiska solidariska institutioner som har till uppgift att tjäna människor. De har till uppgift att tjäna pengar, vilket de också gör. Förra året tjänade de 4 miljarder kronor.

Och där sitter Göran Hägglund på läktaren och ser på när 4 miljarder av våra skattepengar går till skatteparadis utomlands! De går till riskkapitalbolag som i sin tur inte betalar en enda krona i skatt i Sverige. De bidrar inte med en enda krona till den sjukvård som de tjänar pengar på. Tvärtom lever de på skattepengar och skjutsar vinsterna utomlands i stället för att investera dem i vården. Dessa 4 miljarder hade i stället kunnat användas till att anställa 10 000 sjuksköterskor.

Genom att anställa fler, genom att höja kvaliteten och genom att behovsstyra vården skulle vi kunna ha världens bästa vård. Men vi är på väg i en annan riktning, och det är ditt ansvar, Göran Hägglund.

Anf. 115 CARINA MOBERG (S):

Herr talman! Jag besökte för en tid sedan en onkologisk behandlingsklinik på ett av våra sjukhus här i Stockholm. Där fick kvinnor och män med cancerdiagnoser av olika slag sin behandling. Ingen frågade efter att få se deras försäkringsbevis. Ingen frågade efter hur deras ekonomiska situation såg ut innan droppräknaren med cellgifter sattes i gång. De låg där sida vid sida, med mer eller mindre hår på huvudet, med mer eller mindre besvärliga symtom och diagnoser och med skiftande framtidsutsikter. De behandlas utifrån de kriterier som är de enda som är anständiga

i ett välfärdsland som Sverige. Det är en sjukvård som ges efter behov och inte efter förmåga att tala för sig eller betala för sig.

I det Sverige som vi socialdemokrater vill se har alla rätt till sjukvården på lika villkor. Där kan ingen köpa sig före i kön med privata sjukvårdsförsäkringar på ett offentligt finansierat sjukhus. Detta är i grunden en moralisk fråga. Det är bara hälsotillståndet som ska avgöra när och hur du får vård på ett offentligt finansierat sjukhus – aldrig plånbokens tjocklek eller olika privata försäkringar. Det känns viktigt att få säga detta.

Utvecklingen med utförsäljningar av offentlig vård, privatiseringar, sjukvårdsförsäkringar och försäkringssjukvård inne på offentliga sjukhus hotar förtroendet för den gemensamt finansierade sjukvården och tilltron till att sjukvården är till för alla på lika villkor. Vårdvalsmodeller måste självfallet ta hänsyn till vårdtyngd och vårdbehov. Men så är det inte i dag.

Därför räcker inte dagens lagstiftning. Vi menar att det är nödvändigt med tydligare regler. Vi vill lagstifta särskilt om att den offentligt finansierade sjukvården måste ges efter behov och på lika villkor – oavsett inkomst, var man bor eller vilket kön man har.

Den som märker hur klyftorna ökar vet att samhället glider isär. Den som känner att välfärden krackelerar rustar sig för ojämlikhet. Det är det som har hänt i vårt land under de senaste åren. Den utvecklingen kan aldrig vara ett framgångsrecept. Det är bara tillsammans vi kan utveckla ett modernt, jämlikt och konkurrenskraftigt Sverige. En stark gemensam grund ökar både vår gemensamma och vår individuella frihet och ger oss möjlighet att växa och utvecklas och i detta sammanhang hålla oss friska eller bli friskare.

Friskvård och sjukvård hänger intimt samman. Förebyggande folkhälsoarbete är centralt. Rehabilitering utifrån individuella behov och där människan får vara med och styra är av största vikt. Tyvärr är bristen på information en klassfråga. Undersökningar av exempelvis kunskap om att man i dag inte behöver remiss för att kontakta en sjukgymnast visar att i områden med hög ohälsa och därmed stora behov saknas denna kunskap. Och det här är bara *ett* exempel.

Det finns många duktiga professioner inom både hälso- och sjukvårdsvärlden som inte får den uppmärksamhet och det utrymme de förtjänar och som därigenom inte utnyttjas fullt ut. En sådan grupp är definitivt våra sjukgymnaster.

Forskning och utveckling är oerhört viktigt och ett spännande område på många sätt. Jag läste en intressant amerikansk studie om vilken betydelse motion har för en redan befintlig och kanske svårbehandlad cancer. Just denna studie handlar om prostatacancer, vilket i sammanhanget kanske är typiskt. Jag tänker på det som föregående talare redan har varit inne på: Män är i fokus när positiva resultat presenteras. Rapporten kunde lika väl ha baserats på livmoderhalscancerdrabbade eller bröstcancerdrabbade. Dock är det temat som är viktigt för alla. Studien visar att man genom hyfsat rejäl motion kan minska risken att förvärra sjukdomen med så mycket som uppåt 60 procent om man promenerar ordentligt i tre timmar i veckan.

I dag kom fler positiva nyheter. Det var återigen studier gjorda på samma patientgrupp angående nya effektiva mediciner som jag är över-

tygad ger många nytt hopp inför framtiden. Hopp och politik hänger ihop, eller hur?

Herr talman! Detta är inte en ren jämställdhetsdebatt, men håll med om att det är svårt att undvika att slås av det faktum att det fortfarande förekommer systematiska skillnader i hur kvinnor och män tar plats i sjukvårdsrelaterade sammanhang! Det handlar om såväl forskning och resurstilldelning som bemötande och omhändertagande.

Visst är det positivt att Socialstyrelsen pekar på att framsteg görs och att erfarenheterna visar att förändringar är möjliga att åstadkomma genom att synliggöra rådande förhållanden, men det är inte tillräckligt.

För att nå ökad jämställdhet i vården krävs ett brett och långsiktigt arbete med sikte på forskning, behandlingsmetoder och attityder. Därför föreslår vi socialdemokrater att det utarbetas en nationell genomförandeplan för implementering av jämställd sjukvård.

Herr talman! Eftersom tiden så tillåter kan jag inte låta bli att konstatera att den borgerliga regeringen nu snart har avverkat sitt femte år i regeringsställning.

(Applåder)

I detta anförande instämde Monica Green och Carina Ohlsson (båda S).

Anf. 116 MATS GERDAU (M):

Herr talman! Det finns två bilder av svensk vård. I den ena, som jag möter rätt ofta vid mina besök i vården, gör vårdpersonalen stordåd, botar svåra sjukdomar, lindrar smärta och tröstar. Nya revolutionerande läkemedel tas fram som minskar biverkningar och påskyndar tillfrisknandet. Där finns patienter som överlever det som tidigare har varit dödsdomar. Där finns engagerade sjuksköterskor och läkare som förverkligar idéer om en öppen och modern vård för alla.

Och så finns den andra bilden – av köer, väntetider, maktlöshet hos både sjuka och medarbetare, gamla människor som ligger i korridorer rädda och osedda, stress, diskriminering och olika tillgång till vård och mediciner beroende på var i landet man bor eller på vem man är. Där finns till och med vanvård där människor dör.

Den första bilden är naturligtvis den som dominerar helt och hållet, kanske i det tysta. Men det är den andra som vi diskuterar i dag.

När vi tog över regeringsansvaret från Socialdemokraterna 2006 fanns stora orättvisor och långa köer. Det var vårt uppdrag att försöka lösa det. På den tiden lades sjukhus ned. Tusentals vårdplatser försvann. Patienter var missnöjda. 250 000 människor tecknade privata vårdförsäkringar år 2006 därför att de inte riktigt litade på den offentliga vården. Det var tecken på en misslyckad politik.

Vår ambition från Moderaternas sida är tydlig: Vården ska vara rättvis, likvärdig i hela landet och skattefinansierad. Orättvisorna är helt oacceptabla oavsett vad de beror på – etnicitet, kön, ålder, inkomst, bostadsort eller något annat. Det är vårdbehoven som ska avgöra, och inte vem man är.

Vår strategi för att skapa en bättre vård är att patienterna och medarbetarna måste få mer att säga till om. Vår socialminister har berättat en hel del om det som genomförs. Jag vill fokusera på en sak som jag tror är

helt avgörande, nämligen valfriheten. Det är där det skiljer väldigt mycket mellan Alliansen och de röda partierna.

Vårdvalet, som infördes i primärvården för något år sedan, är en formidabel succé. Sedan dess har 240 nya vårdcentraler skapats i Sverige. Varje vecka startar nya vårdcentraler. I dag startar en i invandratäta Husby här i Stockholm. Jag var i Angered för någon vecka sedan. Där hade sju nya vårdcentraler startat. Det hade aldrig skett utan vår vårdvalsreform. Det här bidrar till ökad tillgänglighet. Det är lättare att komma i kontakt med sin doktor.

Antalet besök i primärvården ökade med 1 ½ miljon från 2006 till 2010, från 13 till 14 ½ miljoner. Det är verklig ökad tillgänglighet och ökad rättvisa.

Fler patienter än någonsin tidigare anser sig numera ha tillgång till den vård de behöver, och färre tecknar nu privata vårdförsäkringar därför att man tror på den offentligt finansierade vården.

Valfrihet gör vården mer rättvis. Det är instrumentet som skapar rättvisa och patientmakt. Det handlar om makt åt alla och inte bara åt den som har kontakter eller pengar. Det leder till att man som patient kan ställa högre krav och få större inflytande och till att fler får en vårdgivare som man trivs med. Det är en maktförskjutning när varje vårdgivare måste förtjäna sina patienter.

Vi förutser nu att en liknande utveckling kommer att ske hos medarbetarna i vården. När det finns fler arbetsgivare kommer medarbetarna att ställa högre krav på arbetsvillkor och inflytande. Detta är i grunden positivt.

Vi moderater vill gå vidare och flytta ännu mer makt till patienterna och medarbetarna. Vi vill ha en ny patienträttslag som gärna får innebära att man kan utkräva sina rättigheter. Vi vill ha ett vårdval Europa där man ska få den bästa vården var den än finns. Vi vill ha valfrihet inom flera områden inom sjukvården. Det gäller den specialiserade öppenvården, barnläkare, reumatologer och gynekologer. Här ser det olika ut i landstingen i dag. I vissa, till exempel borgerligt styrda Stockholm, Skåne och Halland, bygger man vidare med nya vårdval. I röda landsting, till exempel Blekinge, Dalarna och Jämtland, gör man allt vad man kan för att behålla makten i landstingets regi och inte släppa någonting till patienterna själva.

Jag hade hoppats att få höra förslag om vad vi ska göra från Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet. Det är egentligen bara ett enda förslag: Om vi tar bort valfriheten blir vården bättre och mer rättvis.

Kan inte Carina Moberg eller någon annan förklara hur det blir bättre av att vi tar bort makt från patienterna? Hur har vårdvalet med 1 ½ miljon fler läkarbesök och 240 nya vårdcentraler gjort vården sämre? Jag kan inte förstå det.

(Applåder)

Anf. 117 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Hälso- och sjukvård ska ges efter behov till alla på lika villkor. Det innebär att alla medborgare ska ges samma vård. Jag är medveten om att regeringen har lagt ett uppdrag till Socialstyrelsen att utreda frågan om jämlik vård, och det är bra. Vi har ju kunskap om att det inte fungerar jämlikt i dag. Utredningen är välkommen.

Sedan år 2005 är diskriminering förbjuden inom hälso- och sjukvården och annan medicinsk verksamhet. Därför borde den här debatten egentligen vara överflödigt, men det är den tyvärr inte.

Jag roade mig med att titta på alla de olika områden som under många år har varit på tapeten när det gäller diskriminering. Som många tidigare har sagt handlar det om barn, kvinnor, var man bor och så vidare. Jag tänkte prata lite om det jag såg och om det som forskningen har sett.

När det gäller barn och vuxna är jag väldigt mycket miljöpartist och konstaterar att vuxna har ett eget Fass, men det finns inget barn-Fass. Det gör att det är svårare att medicinera barn.

Det finns väldigt mycket skrivet om olikheterna mellan kvinnor och män. I Socialstyrelsens rapport från 2008, *Mot en bättre välfärd*, konstateras det att det finns systematiska skillnader i väntetider till behandlingar. Kvinnor får till exempel vänta längre än män på planerade hjärtoperationer. Där fanns också en del särskilda yttranden från experter och sakkunniga som tyckte att den här maktfördelningen inte alls togs upp i tillräcklig utsträckning. Man sade att det var en brist att man inte hade med ett maktperspektiv i den här skrivningen.

Vi vet alla att det gäller att bo på rätt ställe för att få en bra vård. Det finns till exempel skillnader när det gäller glasögon till barn. Det handlar om subventioner från 250 till 1 250 kronor.

Handikappförbundet har konstaterat att förskrivning av nya biologiska läkemedel för till exempel reumatiker och andra grupper ser otroligt olika ut beroende på var man bor.

Sedan kommer vi till det stora området, nämligen utbildning och socioekonomisk bakgrund. Där finns det väldigt många texter om stora skillnader.

Vid den medicinska riksstämman i november förra året presenterades ett symposium under namnet Ska hög utbildning verkligen ge bättre vård? Symposiet kom fram till att det var så; högre utbildning ger bättre vård. Socialstyrelsen skriver så sent som i år att skillnaden i överlevnad mellan olika socioekonomiska grupper är tydlig. I äldrevården får högt utbildade bättre mediciner än lågutbildade. Kvinnor i svaga socioekonomiska grupper har högre överlevnad än man har i andra socioekonomiska grupper.

Det är inte heller bra att ha utländsk bakgrund när man ska komma in i vården. Det är högre dödlighet bland lågutbildade och utlandsfödda i sjukdomar som skulle kunna behandlas och förebyggas. Det var ett av de mindre goda exemplen jag såg. Och skillnaden har ökat sedan början av 2000.

I en doktorsavhandling från KI om barncancer i familjer med utländsk bakgrund skriver forskaren att föräldrar ofta känner maktlöshet i vården. Enligt forskningen är hindren språkliga, sociala, kulturella, religiösa och organisatoriska.

När det gäller ålder har vi fel- och övermedicinering.

I en skrift som heter *Särbehandlad och kränkt* säger Folkhälsoinstitutet att det är betydligt vanligare att de som inte är heterosexuella har varit utsatta för kränkande bemötande.

DO har gjort en sammanfattning av problem med diskriminering inom hälso- och sjukvård. Bristande tillgänglighet utestänger personer med funktionsnedsättning. Hbt-personer undviker att söka vård. Ojäm-

ställdhet ger könsrelaterade brister i såväl bemötande som vård och behandling. Etnisk tillhörighet påverkar tillgång till vård. Det finns 200 anmälningar om diskriminering inom sjukvården. DO driver fyra ärenden vidare. De handlar om etnisk tillhörighet, sexuell läggning och funktionsnedsättning.

Den här listan skulle säkert kunna göras ännu längre. Eftersom de här olikheterna är välkända av landstingspolitiker, SKL och Socialstyrelsen borde något hända. Något måste göras. Det kan inte vara meningen att en äldre kvinna med låg utbildning och utländsk bakgrund ska vara förlorare i vårdloppet jämfört med en infödd svensk yngre man med universitetsutbildning. Det borde inte vara så, men alltför mycket tyder tyvärr på att det är så. I Sverige är vi lika inför lagen men tydligen inte lika inför vården.

Anf. 118 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Herr talman! Hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf är vård på lika villkor av hög kvalitet. I den lagen finns också prioriteringsprinciper inbyggda. Jag kan inte se att det finns någon anledning att ändra på den. I detta ligger även den solidariska finansiering som vi har i Sverige och som vi ska vara stolta över.

Det som hänt på hälso- och sjukvårdsområdet under de senaste fem åren är att vården blivit mer tillgänglig. Resultatet av det är att intresset för privata försäkringar minskat. Det är inte någon stor andel som i dag är intresserad av sådana försäkringar. Det tycker jag är viktigt att lyfta fram i den här debatten.

När Lars Ohly tittar på vårdcentraler i relation till befolkningen är han kvar i ett gammalt tänkande. I dag kan vi välja vårdcentral. Nu råkar det vara så att i den stadsdel som nämndes, Östermalm, och i centrala Stockholm finns många arbetsplatser. Därför kan stockholmarna välja en vårdcentral som ligger nära arbetsplatsen och det blir lätt att på lunchen eller vid någon annan tidpunkt på dagen gå till den vårdcentralen i stället för att ta ledigt en halv eller en hel arbetsdag för att åka ut till närområdet där man bor.

Jämlig vård är ett mycket vitt begrepp, och jag försöker systematisera det hela lite grann. Det handlar till exempel om väntetider. Här har det i och med vårdgarantin skett en dramatisk förändring i hälso- och sjukvården. Genom alla de nya vårdcentraler som tillkommit har vi fått en väldig förbättring. Intressant är att läkare nu söker sig till dessa vårdcentraler från sjukhusen eftersom de får en arbetsmiljö där de kan styra sin dag på ett helt annat sätt än när det var schemalagt med sammanträden och annat. Nu kan de träffa fler patienter under dagen och vara "riktiga doktorer".

Tillgängligheten är en annan gruppering. Vi ser att det är olika mellan landstingen beträffande hur man erbjuder assisterad befruktning, hur man ser på åldersgräns för mammografi, på vaccinationer för säsongsinfluenza, på subvention av p-piller och så vidare. Egentligen skulle den här debatten föras med företrädare för landsting och kommuner närvarande, för vi har ju det kommunala självbestämmandet. Vi ser i statistiken, i öppna jämförelser, att man genom det kommunala självbestämmandet gör olika i olika delar av landet.

Det är intressant att titta på hur man ser på behandling av parkinsonpatienter med moderna läkemedel. I det alliansstyrda Halland får 96 procent av parkinsonpatienterna de moderna läkemedlen. De är svårstyrda, men de har en dramatiskt positiv effekt på just den sjukdomen, som är mycket bekymmersam för dem som drabbas av den. Går vi över till oppositionsstyrda landsting landar vi på att hälften av parkinsonpatienterna får den vården. Det tycker jag att vi i en sådan här debatt ska tänka på när vi talar om jämställd vård och försöker pådyvla varandra saker som inte är riktigt sanna. Detta är verkligheten.

Vad gör då regeringen? Ja, det är Göran Hägglund som ska svara på det. Låt mig dock säga att Socialstyrelsen fått mycket vassare instrument i sin tillsyn. Vi har fått patientsäkerhetslagen, och vi har fått dessa öppna jämförelser som uppenbarar sanningar som funnits i många, många år. Jag har genom läkemedelsstatistiken som vi fick 1975 bevittnat hur ojämlikt det var över landet, och vi har knegat med att försöka göra någonting åt och tolka dessa siffror. I dag har vi dessutom patientenkäter och en rad andra register och kan föra ihop data för att bättre kunna se orsakerna till att det ser ut som det gör.

När det gäller läkemedelsbehandlingen har vi både över- och underbehandling. I nästa inlägg tänkte jag lite grann ta upp vad vi ska göra för att hjälpa patienterna så att de får den bästa och mest effektiva vården.
(Applåder)

Anf. 119 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag vill tacka Vänsterpartiet för att de tagit initiativ till den här mycket klagörande debatten som visar att det finns två alternativ i den svenska sjukvårdspolitiken. Även om vi i Sverige har en sjukvård i världsklass finns det stora problem som måste åtgärdas, varav ojämlikheten i sjukvården är ett.

Varför ska den som bor i Laholm ha tillgång till välfungerande primärvård med fasta läkare medan den som går till Ludvika norra hälsocentral sedan flera år tillbaka helt är hänvisad till stafettläkare?

Varför ska den som är född i Irak få sämre vård än den som är född i Östersund, trots att de betalar skatt i samma landsting?

Varför ska den välbeställda akademikerns barn lättare få tillgång till specialistsjukvård än den arbetslösa barnskötarens barn?

Varför ska insjuknande och överlevnad i de tolv vanligaste cancerformerna i Sverige vara så nära sammanknippad med hur man har det socialt och ekonomiskt?

Varför ska Sverige, som ett av de absolut rikaste länderna i världen, ha en så ojämlik sjukvård?

Under tidigt 2000-tal kom OECD-rapporten *Income Related Inequality in the Use of Medical Care in 21 OECD Countries*. Den visade att Sverige, Finland och Portugal var undantag i Europa. I de flesta andra länder fick medborgarna sina sjukvårdsbehov täckta, oavsett inkomst, medan låginkomsttagare i Sverige, Finland och Portugal fick väsentligt mindre sjukvård i förhållande till sina behov än de bättre beställda.

Lyssnar man på dem på vänstersidan är hela förklaringen till den ojämlika vården att 30 procent av sjukvården i Sverige produceras av privata utförare. Tänk, vad enkel världen ändå kan vara! Ginge vi bara tillbaka till 70–80-talet skulle alla problem med ojämlikheten vara borta.

Som jag ser det är orsaken rätt tydlig. Det hänger samman med att svensk sjukvård genom årtionden skilt sig från sjukvård i andra länder i form av dålig tillgänglighet och därmed långa köer.

Jag gjorde för flera år sedan ett besök på mottagningen Medicin Direkt i Östersund. Det är en mottagning som är helt privat finansierad, det vill säga att patienten betalar vad mottagningsbesöket kostar, 900 kronor. När jag fick höra priset var min omedelbara kommentar att det väl bara kan vara överklassen från gräddhyllan på Frösön som har råd att komma dit med sitt sjuka barn, till det priset.

Det svar jag fick var rätt talande. Nej, sade man, överklassen kommer inte hit. De kan alltid få en tid i den landstingsfinansierade sjukvården. Hit kommer i stället den ensamstående mamman från Brunflo, som under hela dagen har försökt komma fram till sin hälsocentral. När hon till slut kommer fram möts hon av beskedet att alla akuttider är slut.

Sådan har verkligheten varit i Sjukvårdssverige under många år. Köer och bristande tillgänglighet drabbar alltid den svage. Oavsett om det var brödköer i det kommunistiska Leningrad eller är vårdköer i det socialistiskt styrda Jämtlands läns landsting är det kontakter eller kontanter som behövs för att ta sig fram.

Tidigare var väntetiden för höftledsoperation i Sverige 36 månader. Väntetiden för att träffa en specialist i reumatologi var 45 månader. Inte undra på, herr talman, att vi fick en ojämlig vård i det här landet! De senaste åren har situationen blivit mycket bättre även om det finns mycket kvar att göra.

Det är vårdvalet inom primärvården och kömiljarden som ritat om kartan. Vi måste gå vidare och utveckla vårdvalet, se till att det fungerar bättre, inte minst i glesbygden. Vi måste gå vidare så att det inte bara ska handla om primärvård utan även om specialistvård. Makten till patienten är receptet för att minska ojämlikheten i den svenska sjukvården. Köfri sjukvård är den viktigaste vägen att vandra mot en ökad jämlikhet i sjukvården.

Men det kommer inte att räcka med att bara förbättra tillgängligheten och minska köerna. Det går inte att träna längdhoppning utan att ha ett måttband. På samma sätt går det inte att göra något åt ojämlikheten i vården om det inte finns noggranna mätningar. I mitten av 90-talet gjorde enstaka forskare mätningar av hur sjukvården såg ut för män jämfört med kvinnor. Resultatet förvånade många. Skillnaderna var helt oacceptabla, oftast till kvinnornas nackdel. I dag följer vi upp många av de medicinska insatserna utifrån kön. Resultatet har, vilket Socialstyrelsen också konstaterat, blivit minskade skillnader, till gagn både för män och för kvinnor.

På samma sätt är öppna jämförelser och kvalitetsregister oerhört viktiga instrument för att minska skillnaderna. Men det räcker inte att bara samla in statistik. Den måste kvalitetssäkras och publiceras på ett tillgängligt sätt. Den måste analyseras och resultera i ett systematiskt förbättringsarbete i hela den svenska sjukvården.

Dessutom måste styrningen av svensk sjukvård bli mycket tydligare. Nationella riktlinjer, regionala riktlinjer och en skarp tillsyn är viktiga medel för att nå en jämlikare sjukvård.

Herr talman! Sverige har världens bästa sjukvård. Nu ska vi också se till att Sverige får världens jämlikaste sjukvård.
(Applåder)

Anf. 120 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Vänsterpartiet har begärt en debatt om den ojämlika vården, och det är bra. Det ger oss möjlighet att diskutera en av vårdens verkliga utmaningar.

Vi har en lagstiftning som ger alla rätt till lika vård, men vi ser ändå skillnader, orättvisor och ojämlikheter. Skillnaderna handlar om att olika landsting erbjuder olika vård. Orättvisan handlar om olika kvalitet och tillgänglighet och om att vissa landsting erbjuder vissa behandlingar och läkemedel medan andra inte gör det. Ojämlikheten visar sig i att lågutbildade har väsentligt högre dödstal än högutbildade. Dödligheten för nyfödda är nästan dubbelt så hög i Blekinge som i Västerbotten.

Detta är inte acceptabelt. Hälso- och sjukvården är en central del av den svenska välfärdens kärna. På många sätt håller den mycket hög internationell klass. Personalen är välutbildad och kvalificerad. Standarden på behandlingen är oftast mycket hög, och tekniken är bra.

Samtidigt är det fortfarande väldigt mycket som måste förbättras, inte minst beträffande dålig tillgänglighet och en ojämlik vård. Hälso- och sjukvårdslagen anger att vården ska ges med respekt för alla människors lika värde. Den som har störst behov av hälso- och sjukvård ska också ges företräde till vården. Lagen ställer dessa grundläggande och självklara krav på sjukvården. Det är nu dags att se till att sjukvården kan leva upp till dessa krav. En rättvis och jämlik sjukvård är en av de viktigaste utmaningarna i välfärden.

Herr talman! När jag fick höra att den här debatten skulle bli av kom jag att tänka på en rundringning som *Ekot*-redaktionen på Sveriges Radio gjorde våren 2009 till samtliga universitetssjukhus. Den visade att sjukhusen hade olika inställning till barn som var födda i vecka 22. På Norrlands universitetssjukhus i Umeå och Akademiska sjukhuset i Uppsala sattes livsuppehållande intensivvård alltid in. På övriga universitetssjukhus gjordes alltid individuella bedömningar.

Flera av läkarna som *Ekot* intervjuade ville ha nationella riktlinjer för hur sjukhusen bör agera i dessa fall. Även företrädare för regeringen och oppositionen tyckte att skillnaderna var oacceptabla. Men nu två år senare finns fortfarande inga nationella riktlinjer för hur sjukhusen ska agera i dessa fall. Därför kommer vi i höstbudgeten att föreslå att nationella riktlinjer införs. Det är framför allt viktigt för de barn som föds att det är samma förutsättningar oavsett var i Sverige de föds. Föräldrarna ska också veta att oavsett var man befinner sig ska man få samma hjälp och vård.

Ett annat område där skillnaderna är oacceptabelt stora är barn- och ungdomspsykiatrin. Psykisk ohälsa bland unga ökar, särskilt bland flickor och unga kvinnor. Antalet självmordsförsök har ökat kraftigt inom denna grupp. Allt fler unga behöver vård på sjukhus för depressioner och ångest.

En kartläggning som Socialstyrelsen gjorde visar att det är ett hårt tryck på de vårdplatser som finns, men också att platsbehoven har ökat. Ändå finns bara 157 psykiatriska vårdplatser i hela landet för barn och

ungdomar att tillgå. Landstingen i Västernorrland, Jämtland, Gävleborg, Sörmland och Gotland har inga vårdplatser alls.

I dessa landsting hänvisar man i stället bland annat till vuxenpsykiatri, fastän det står i lagen om psykiatrisk tvångsvård att barn och vuxna inte ska vårdas tillsammans. Den som någon gång har besökt både en barn- och en vuxenavdelning vet att det råder stor skillnad på dessa avdelningar. Personalen är långt mer närvarande på en ungdomsavdelning än på en vuxenavdelning. Barnen får fortfarande vara barn på dessa avdelningar.

I andra fall försöker landstingen köpa platser på annat håll i landet, om det nu finns platser att köpa. Det resulterar i att barn och unga flyttas många mil bort från föräldrar och syskon. Detta är inte acceptabelt och bryter till och med mot FN:s barnkonvention. Det behövs en uppbyggnad av slutenvårdsplatserna inom barnpsykiatri. Man måste också se till att de fördelas jämnt över landet, så att vi kan få en jämlik vård för barn och ungdomar.

Herr talman! Det kommer att behövas ett batteri av åtgärder för att komma till rätta med den ojämlika sjukvården här i landet. Vi kommer i höstbudgeten att presentera en rad åtgärder som kommer att korta köerna och förbättra tillgängligheten. I förlängningen resulterar det i nöjdare patienter.

Anf. 121 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Lars Ohly tycks mer intresserad av snärtiga one-liners än av det tålmodiga och idoga arbete som krävs för att åstadkomma den förbättring som gör att vi inte längre kan tala om en ojämlik sjukvård. När man debatterar viktiga frågor blir det ofta så att vänsterpartister tenderar att föra över det till en fråga om vilka som är aktörerna. Man diskuterar vem som är ägare och vem som driver verksamheterna, när den intressanta frågan är hur vi åstadkommer bästa möjliga tillgänglighet och bästa möjliga kvalitet.

Alla företrädare från Alliansen har sagt samma sak: Vi tror att det är viktigt med fler utförare. När Lars Ohly försöker beskriva den situation som råder efter Vårdval Stockholm och som nu är en verklighet över hela landet finns det – tyvärr för Lars Ohly – en del fakta på bordet som den som har läst på kan luta sig mot. De visar att det har gett fler vårdcentraler i förorterna, inte på Östermalm. De största mätbara effekterna är att besöken i primärvården i förorterna ökar. De visar att vi har en likafördelning av de förbättrade prestationerna oavsett ålder och kön och att vårdtunga grupper har fått en större ökning av vårdutnyttjandet än andra grupper. Patienter i grupper med lägre inkomster har den största ökningen av antalet läkarbesök.

Det här tycker jag är bra. Vi har haft en undervård jämförelsevis för en del grupper som haft svårt att ”komma till”. Genom att vi får fler vårdcentraler behöver vårdcentralerna anstränga sig mer när det gäller bemötandet och att ge tider snabbt till patienten. Det spelar naturligtvis roll, inte minst för den som inte kan tala för sig på samma sätt för att den har en annan etnisk bakgrund eller är sjuk och orkeslös. Detta är viktigt och betydelsefullt – mer makt hos patienter, mindre makt hos politiker.

Vi är överens i den här debatten, tycks det, om att alla oavsett allt har rätt till likvärdig vård. Det är glädjande och bra. Sedan är frågan hur man

åstadkommer det. Vi från vårt håll säger att vem som äger är ett överspelat kapitel. Det spelar mindre roll. Det viktiga är vad man presterar, vad man erbjuder för den enskilde patienten, hur snabbt patienten kan få vård och vilken kvalitet det finns på vården. Det är det som är avgörande. Lars Ohly sätter sig på läktaren och resonerar om vem som äger. Men det ger ingen vård, Lars Ohly. Det som ger vård är när vi öppnar för fler möjligheter att erbjuda vård och stärker patientens ställning.

Varför gjorde inte ni mätningar, Lars Ohly, under er tid, när ni samarbetade? Samma fråga kan för övrigt ställas till Carina Moberg. Varför mätte man inte då? Varför hade vi inte det underlag som kunde visa hur det såg ut för att kunna ta itu med det tidigare? Varför var man inte så intresserad av att korta enormt långa vårdköer? Varför jobbade man inte metodiskt med de ständiga förbättringar som gör att Sverige fortsatt kanske kan ha världens bästa sjukvårdssystem?

Vi klarar av att leverera vård av hög kvalitet till en relativt låg kostnad, och det som är det fantastiska är att vården i Sverige omfattar alla, inte bara några få. Vi ska arbeta målmedvetet. Därför har vi skaffat oss verktyg för att utjämna de skillnader som finns för att säkerställa att alla kan få den vård som de behöver.

Anf. 122 LARS OHLY (V):

Herr talman! Det är uppmuntrande att den borgerliga alliansens företrädare tvingas erkänna att jämlik vård är ett mål som har stor uppslutning bland befolkningen och man därför tvingas gömma beslut och förslag i termer som handlar om något helt annat. När man talar om valfrihet handlar det egentligen om marknadsanpassning. När man talar om kundernas eller patienternas rättigheter handlar det egentligen om de kommersiella vårdföretagens möjligheter, till exempel lagen om etableringsfrihet. De stora tillskyndarna till den är ju de stora försäkringsbolagen och de privata vårdföretagen.

Det här är en privatisering av vården som man inte riktigt vågar stå för men som man ändå genomför. Det får mig att citera läkaren Julian Tudor Hart, som 1971 i en artikel skrev: Marknadsanpassning av medicinsk vård är en primitiv och historiskt föråldrad form. Den insikten har inte Göran Hägglund.

Göran Hägglund tror att när vinstintresset kommer in kommer jämlikheten och behovsprövningen att kvarstå, men så är det inte. Dessutom blir vården dyrare. Alla internationella exempel visar att när vinstintresset kommer in kostar också vården mer. De länder som har en relativt hyggligt solidariskt finansierad vård – och dit räknar vi ännu Sverige – har en ganska låg kostnad för sjukvården jämfört med bruttonationalprodukten, medan länder med större inslag av privata vårdintressen får dyrare vårdssystem. Den utvecklingen ser vi också i Sverige.

Man kan naturligtvis säga att ni i de partier som driver krav på stora skattesänkningar och samtidigt står för en kostnadskrävande kommersialisering där pengarna ska gå till vinster i riskkapitalbolag i stället för till vård kommer att få stora problem med finansieringen av vården. Det har man insett i Stockholms läns landsting, som ju är ert borgerliga skyltfönster. Här har man sagt att man långsiktigt inte kan höja skatten, men vårdkostnaderna kommer att öka, och därför förespråkar man en ganska massiv höjning av patientavgifterna.

Vad innebär en höjning av patientavgifterna? Det innebär att de 220 000 fattiga barn som Rädda Barnen har visat finns i Sverige kommer att få sämre möjligheter eller kanske helt uteslutas från att få den vård de behöver. När patientavgifterna ökar minskar möjligheterna för dem som har lite att få vård över huvud taget.

Det är ett regressivt system. Det innebär att man överför resurser från dem som är sjuka till dem som är friska. Det innebär att man överför resurser från kvinnor till män. Det innebär att man överför resurser från äldre till yrkesarbetande. Det är den politik som vi nu ser resultaten av.

För att säkerställa en god vård på lika villkor borde vi återinföra i hälso- och sjukvårdslagen att driften av offentligt finansierade sjukhus inte ska överlämnas till företag vars syfte är att göra vinst åt ägare eller motsvarande intressen utan vars intresse är att ge en så god vård som möjligt.

Den här debatten har inte kretsat så mycket kring mina siffror om Östermalm och Botkyrka. Barbro Westerholm hade artigheten att åtminstone nämna dem, men det är klart att det är svårt för Mats Gerdau att inse hur det ligger till och försöka bemöta de här siffrorna. Det handlar inte om att Botkyrkaborna jobbar på Östermalm – det är ett argument som Barbro Westerholm nog får ta tillbaka – däremot handlar det om att det är mer lönsamt att behandla friska män på Östermalm än att behandla multisjuka i Botkyrka. Det är inte så att Botkyrkaborna är friskare, trots att bara 7 500 besök gjordes där jämfört med över 26 000 på Östermalm. Ert system ökar ojämlikheten, och det ökar ojämställdheten inom vården!

I mitt sista inlägg ska jag komma fram till vad som bör göras i stället.

Anf. 123 CARINA MOBERG (S):

Herr talman! Det reformutrymme som växer fram i Sverige när konjunkturen förbättras bör naturligtvis användas klokt och strategiskt. Vi socialdemokrater vill investera i vårdens personal och arbetsmiljö. En vård i världsklass för alla kräver fortsatt satsning där sjukvården prioriteras och där skattesänkningar inte blir ett överordnat mål för politiken.

Vi ska i vårt land ha världens bästa sjukvård. Så högt måste våra mål ställas. Blir man sjuk ska man veta att personal med den bästa utbildningen, tillräckligt med tid och de senaste medicinska teknikerna och den bästa rehabiliteringen finns tillgängliga. Det kräver resurser och en sjukvård där alla ges vård på lika villkor.

I höstens budget kommer vi socialdemokrater därför att ge ett ordentligt resurstillskott till sjukvården. Vi återkommer naturligtvis till de konkreta detaljerna, men redan nu har vi tagit fram ett antal viktiga punkter.

Vi vill förbättra tillgängligheten i vården. Jourbilar med vårdpersonal som gör hembesök hos barn, gamla och multisjuka som har det svårt att ta sig hemifrån är en del i detta arbete.

Alla som arbetar inom vården har rätt att arbeta heltid. Vi ska göra välfärdsjobben attraktiva att söka.

Vi ska satsa på kompetensutveckling i sjukvården. Vi gör det genom ett program för generationsväxling och utbildningsvikariat med mera.

Vi vill i lag förbjuda gräddfiler på offentligt finansierade sjukhus. Vi vill att universitets- och regionsjukhusen ska ägas gemensamt. Vi vill införa gratis tandvård upp till 25 års ålder och – Mats Gerdau, lyssna nu! – vi vill stärka patienternas rättigheter.

Vi står för en hälsovalsmodell som på allvar bejakar medborgarnas vilja att påverka och göra egna val. Medborgarna har rätt att välja bland en mångfald av vårdgivare, men vårdföretagen ska inte kunna välja bort patienter. Där har du skillnaden, Mats Gerdau, mellan våra olika så kallade modeller.

Den moderatledda majoriteten i Stockholms läns landsting, som vi redan har hört talas en del om här, har infört ett ersättningssystem som gör att områden där ohälsan är stor får mindre resurser än områden där många är friska. Jag tar ett annat exempel än Lars Ohly, för det finns tyvärr väldigt många att välja mellan. Detta har nämligen bland annat resulterat i att vårdresurserna i Husby i Stockholms kommun – ett område med lägst folkhälsa i hela länet – togs bort helt genom att man lade ned vårdcentralen i denna stadsdel. Anledningen var att man inte fick lönsamhet i verksamheten.

Man lade alltså ned, och nu verkar det som om en privat ersättare kommer att starta en vårdcentral i det här området, alltså i ett olönsamt område. Mats Gerdau, hur går det egentligen ihop? Kommer invånarna i Husby att erbjudas likvärdig, bred hälso- och sjukvård, tror du, och kommer man till exempel att kunna erbjuda rehabiliteringsmöjligheter i Husby när denna privata aktör har gjort sitt inträde här?

Fakta kvarstår. Jag talar om resursfördelningen. Mellan 2007 och 2009 har resurserna till Husby minskat med nästan en femtedel! Det kan jämföras med Täby vårdcentral – Täby är ett område med bra folkhälsa – som under samma period har fått ökade resurser med nästan 500 kronor per patient. Detta är fakta – det är inget som jag hittar på.

Jag skulle vilja ha svar på om regeringen anser att detta är att ge rimliga förutsättningar för att jobba med förebyggande vård. Är detta vad regeringen menar med lika möjligheter till god vård för alla invånare?

Anf. 124 MATS GERDAU (M):

Herr talman! Detta är på sina sätt en klagande debatt. Det verkar som att vi alla härinne är väldigt emot de orättvisor och ojämlikheter som finns i vården och som vi alla ser, men vi har lite olika ingångar när det gäller vad vi ska göra åt dem.

Vänsterpartiet har en lösning: Förbjud vinst! För Socialdemokraterna handlar det om att bli av med valfriheten, och det instämmer så klart Vänstern i. Nu säger man här att man också vill stärka patienternas ställning. Men det är ganska oklart hur det ska gå till, för ni ju vill ta ifrån dem makten att välja.

Det är makten att välja som är avgörande för att kunna ha inflytande och stärka patientens ställning. Då blir det lite märkligt när Carina Moberg ondgör sig över det kommer en ny vårdcentral i Husby. Det är väl alldeles utmärkt.

Det har startats 240 nya vårdcentraler i Sverige sedan vi infört valfrihet. Varför tycker Socialdemokraterna att det är ett problem? Varför är det ett problem att det har varit en och en halv miljon fler läkarbesök i hela landet, i Husby, i Botkyrka och på Östermalm? Alla har i dag bättre tillgång till detta. Vad Miljöpartiet vill vet vi över huvud taget inte. Vi fick inga som helst besked på den punkten.

Vi moderater står tydligt fast vid att alla orättvisor i vården ska motarbetas. Det är viktigt att stärka medarbetarnas villkor. Vi vet alla att det

är i mötet mellan medarbetarna och patienten som värdet skapas. Det är där vi får värde i välfärden.

Det handlar om ledarskap och organisation för att man ska trivas som anställd. Det handlar om att få vardagsmakt och inflytande över det som händer i vardagen och om att kunna påverka och få ta initiativ och få gehör för det snabbt. Det handlar också om att det ska vara fler arbetsgivare att kunna ställa tydligare krav på sin arbetsgivare.

Vi har haft kömiljarden. Vi bygger ut läkarutbildningen för att få fler läkare och för att öka tillgängligheten. Vi skärper tillsynen. Vi har omreglerat apoteken för att läkemedlen ska bli tillgängligare. Det kommer en läkemedelsstrategi där en del är att vi ska ha tillgång till moderna läkemedel i hela landet för alla patienter. Det handlar om en patientlag. Vi behöver få bättre information om våra rättigheter som patient så att vi kan utkräva de rättigheterna.

Vi kommer också precis som vi har gjort hittills att prioritera välfärden. Under den förra mandatperioden, mitt under den värsta finanskrisen, ökade resurserna till sjukvården med 18 miljarder kronor. Vi kommer att fortsätta prioriteringen. Det bygger på att vi har en framgångsrik jobbpolitik som leder till att fler jobbar och betalar skatt. Det är vad ni vill riva upp på vänsterkanten.

Miljöpartiets representant kommer efter mig. Det jag undrar är: Hur kan ni miljöpartister ställa upp på Vänsterns och Socialdemokraternas linje att ta bort valfriheten? På andra områden, till exempel när det gäller skolan, är ni varma anhängare av valfrihet och alternativ? Varför är ni så fastklistrade vid Vänsterpartiets rabiata motstånd mot valfrihet?

När Carina Moberg säger att man numera är för valfrihet blir det väldigt konstigt när man samtidigt gör allt man kan för att motarbeta det. I vartenda landsting där Carina Mobergs partikompisar styr motarbetar man valfriheten på punkt efter punkt.

Det finns inte ett enda exempel i landet på att man självständigt har infört valfrihet inom något annat område för att kunna välja en reumatolog, en barnläkare eller någonting sådant. Det visar i praktiken att man inte gillar valfrihet. Det gör vi moderater.

Anf. 125 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att klargöra att Miljöpartiet på inget sätt är emot valfrihet. Men vi vill samtidigt att valfrihet i vården ska underlätta jämlikhet i vården.

En kvinna med invandrarbakgrund sökte vård för knäproblem. Läkaren började med att fråga varför hon inte lärt sig svenska trots 15 år i Sverige och kommenterade sedan hennes ansiktstatueringar. Kvinnan mådde så dåligt efter besöket att hon inte sökt vård igen trots att besvären fortsätter.

En kvinna som lider av både elöverkänslighet och fibromyalgi sökte vård för allvarliga stickningar i armen. Läkaren slog fast att hon var superneurotisk, att hennes problem var psykiska och att hon behövde psykoterapi. Hon lämnade vårdcentralen utan att ha blivit undersökt.

En annan kvinna med invandrarbakgrund sökte vård för långvariga och allvarliga psykiska besvär. Läkaren vägrade att skriva ut ett sjukintyg och sade: Du behöver inte bo i det här landet om du inte trivs här.

Detta är några av de diskrimineringar som patienter kan möta i vården. Vad ska man göra åt det? Det finns naturligtvis många förklaringar, och således finns det också många metoder.

En av de saker som man absolut måste göra är att ta in värderingar, attityder och kunskap om att människor är olika i de olika utbildningarna. Jag talar inte bara om läkarutbildningen utan om utbildningen för personal på sjukhus oavsett vilket uppdrag människor har.

Det finns en del sjukhus som har blivit hbt-certifierade. De har skaffat sig en utbildning och en kunskap om detta. Av den varan behövs det mycket mer för att åtminstone minska att det i väldigt stor utsträckning handlar om diskriminering.

Det är vad vi har med oss. Vad har vi för attityder till de patienter som kommer? Har man den attityd som de här tre fallen visar på – jag tror att det var läkare i alla fall – är det någonting som gör att man egentligen inte borde arbeta med människor över huvud taget.

Kanske hade dessa läkare fungerat på ett annat sätt om de hade fått med sig det i sin utbildning. Vi har en övertygelse om att det handlar om att väldigt tidigt komma åt problemen. Det handlar då om hela sjukvårdspersonalen. Detta är också någonting som DO föreskriver. I det fallet kan jag väldigt starkt hålla med.

Anf. 126 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Herr talman! Först ska jag vända mig till Lars Ohly. Skälet till att de allra flesta väljer yrken inom hälso- och sjukvården kommer bort i Lars Ohlys resonemang. De vill arbeta för människor för att hjälpa dem och för att tillgodose deras behov. Det är vad det handlar om.

Liksom i alla yrkesgrupper, Agneta Luttröpp, och inte bara inom hälso- och sjukvården, finns det en och annan som är olämplig. Genom den nya lagstiftning vi har om patientsäkerhet och bemötande har vi bättre möjlighet att ta hand om dem.

Nu söker sig människor till öppenvården och till privata alternativ där de kan styra sitt arbete på ett bättre sätt, som jag sade i förra inlägget. Vi har problem kvar med överbeläggningar och problem på akutmottagningarna.

Där har vi nu givit Socialstyrelsen och Arbetsmiljöverket mycket bättre instrument för att ta sig an de problemen och med ansvariga i landstingen ta fram lösningar så att man slipper att se de problemen i framtiden. Också här är vi verkligen på G med våra myndigheters insatser.

Jag går tillbaka till de öppna jämförelserna. Vi ser nu att det sker förbättringar successivt i läkemedelsbehandlingen av äldre. Det är färre olämpliga kombinationer som ges och färre läkemedel. Vi är inte i mål än.

Hur ska vi komma i mål? Det är genom att de öppna jämförelserna används på alla nivåer och också bland dem som är de direkta förskrivarna. Där arbetar vi genom läkemedelsstrategin för att man på alla dessa nivåer ska ha tid avsatt för analys av jämförelserna. Det är då man får i gång en diskussion om: Vad kan vi göra bättre? Hur jobbar vi hos oss?

Det har efterlysts nationella riktlinjer. Det tar vi fram genom Socialstyrelsen på områden där det är rätt att komma fram med nationella riktlinjer. Men vi ska komma ihåg att de olikheter vi ser i de olika register vi

*Aktuell debatt:
Ojämlig sjukvård*

har är olika terapitraditioner där vi i dag inte säkert vet vilken som är den bästa. Vi behöver utvärderingar och också hälsoekonomiska värderingar av vad som är riktigt och rätt. Jag känner en viss oro. Om vi får en total likriktning överallt, får vi då någon utveckling eller stagnerar vi på den nivå som de här riktlinjerna anger? Jag tror att vi får se upp lite där.

Diskriminering har varit på tapeten. Jag tror att det mesta som sker i sjukvården när det gäller kvinnor, när det gäller äldre och så vidare är omedvetet. När man uppmärksammas på åldersdiskrimineringen och när man uppmärksammas på att män och kvinnor behandlas olika börjar man tänka efter. Det är min erfarenhet från de studier som jag har gjort på båda de här områdena.

Anf. 127 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Det framträder två väldigt tydliga spår i den här debatten. Vi är alla överens om att ojämlikheten i sjukvården är ett stort problem. Sedan är frågan: Vad ska man göra åt det?

Från allianssidan säger vi för det första att det viktigaste vi måste göra nu är att fortsätta mäta, öppna jämförelse- och kvalitetsregister, synliggöra ojämlikheten, skapa nationella och regionala vårdprogram samt ha skärpt tillsyn.

För det andra säger vi att om vi ökar tillgängligheten genom vårdval, konkurrens och stimulanser som kömiljarden gör också det att ojämlikheten i vården minskar. Makten till patienten är det som är det centrala.

Vad får vi höra från vänstersidan? Jo, att valfrihet och konkurrens är av ondo, när vi från Alliansen och från Centerpartiet ser det som det kanske allra viktigaste för att öka jämlikheten. Som jag sade i mitt förra inlägg: Oavsett om det handlar om brödköer i Leningrad eller sjukvårdsköer i Jämtland drabbar det den svaga. Det drabbar den sämst ställda, den som inte har kontakter eller kontanter.

Vårdvalet i Stockholm har nämnts flera gånger i talarstolen. Lars Ohly har hävdat att det har lett till ökad antibiotikaförskrivning, vilket är helt fel. Vårdvalet i Stockholm är en av de reformer som har genomgått absolut flest utvärderingar. Den mest omfattande, från Karolinska Institutet, visar tydligt att antibiotikaförskrivningen har minskat. Den visar också att medan det 2006 var så att invånare i områden med hög medelinkomst gjorde de flesta besöken, alltså under den tid vänstern styrde, var det 2009 så att det var invånare i områden med låg medelinkomst som gjorde de flesta läkarbesöken.

Det är för mig, herr talman, en gåta varför vänsterpartister och socialdemokrater så hett åtrår att få gå tillbaka till hur det var förr, målandes ut 80- och 90-talen som paradiset, när fakta visar att ojämlikheten i sjukvården då var mycket stor.

Vänsteroppositionen har varit emot vårdvalet i primärvården, trots att det har ökat tillgängligheten och minskat köerna. I de landsting ni styr, Dalarna, Jämtland och Västerbotten, motarbetar ni aktivt alla nyetablettingar som skapar tillgänglighet och konkurrens. I stället bygger ni primärvård på stafettläkare. Ni borde vara mer oroliga över att Ludvika norra hälsocentral helt bemannas av stafettläkare än att ondgöra er över att en hälsocentral i Hoting råkar gå med vinst.

Ni talar er här i riksdagens talarstol varma för att minska ojämlikheten i sjukvården. Samtidigt förde ni när ni hade makten en politik som

gjorde att Sverige tillsammans med Finland och Portugal hade Europas ojämligaste sjukvård. Det är den tiden som ni drömmer er tillbaka till, då inga offentligt finansierade vårdföretagare fanns, då alla var hänvisade till landstingets köer och då ingen ställde några som helst krav på sjukvårdshuvudmännen. Ni bemödade er över huvud taget inte om att se till att det fanns vare sig mätningar av ojämlikhet i sjukvården eller mätningar av hur kösituationen såg ut.

Hur Miljöpartiet ställer sig är också en gåta efter den här debatten. Vi har förstått att Miljöpartiet tycker att det är ett problem med ojämlikhet i vården. Miljöpartiets Agneta Luttröpp har i sitt första anförande läst högt ur statistik från Socialstyrelsen och i sitt andra inlägg påpekat att det finns tre olämpliga läkare som arbetar i den svenska sjukvården. Jag tycker att det vore bra om Miljöpartiet också kom med förslag om vad vi kan göra för att minska ojämlikheten i den svenska sjukvården.

För oss är det tydligt. Det handlar om att öka konkurrensen, öka valfriheten, ge mer makt till patienten och framför allt se till att vi förbättrar mätningarna så att vi kan göra någonting åt problemen.

Anf. 128 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Det minsta krav som vi medborgare i en demokrati kan ställa på staten är att den ska behandla oss rättvist, på lika villkor. Det är själva grunden för en stat, för att vi ska vilja vara medborgare i den.

Lika villkor mellan medborgare är också grundbulten i vår svenska hälso- och sjukvårdslag. Där fastslås att målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen.

Internationellt sett har vi som bor i Sverige en god hälsa. Medellivslängden är bland de högsta i världen. Spädbarnsdödligheten är internationellt sett mycket låg. Jämfört med många andra länder finns det en mängd sjukdomar som vi inte behöver oroa oss för här i Sverige.

Sverige är ett av de länder som tidigt, redan på 1950-talet, erbjöd sina medborgare en i princip heltäckande sjukvårdsförsäkring. Oavsett sjukvårdens goda resultat och framstående placering internationellt finns det ett förbättringsutrymme inom flera områden.

Ett exempel är cancervården. Där skulle man kunna uppnå ännu bättre resultat om cancerscreeningen nådde ut till fler grupper i befolkningen. Det är inte rimligt att samhället accepterar att stora grupper som är välinformerade får tillgång till cancerscreening och därmed får bättre möjligheter till tidig behandling, medan de som inte är lika upplysta går miste om denna möjlighet.

Det är inte acceptabelt med de stora skillnader som finns i dag när det gäller möjligheten att tidigt upptäcka risken för att bli allvarligt sjuk i cancer. Men också antalet nationella screeningprogram bör utökas framöver.

Ett annat område är behandlingen av hjärt- och kärlsjukdomar. Hjärt- och kärlsjukdomar är ett stort folkhälsoproblem i dag. Med tanke på att Socialstyrelsen rekommenderar en speciell metod för behandling av kranskärlssjukdomar, bland annat med hänvisning till den goda överlevnaden, är det högst anmärkningsvärt att arbetare genomgår den här behandlingen i mindre omfattning än tjänstemän, inte minst mot bakgrund av den stora skillnaden i dödlighet mellan de som genomgår behandling-

en och de som inte gör det. Detta är oacceptabelt och måste leda till en förändring.

Herr talman! Vården står inför stora utmaningar men också mycket stora möjligheter. Livet förlängs i båda ändar. Barn med svåra sjukdomar blir nya överlevare. Äldre blir äldre. Fler sjukdomar kan botas eller lindras.

Dessa nya förutsättningar ställer också krav på vården att följa efter. Vården ska vara gemensamt finansierad via skatten men skattepengarna ska användas så effektivt som möjligt.

Sjukvårdens resurser måste tas till vara på allra bästa sätt. Operationsrum, röntgenapparater och ultraljudsmaskiner ska användas fullt ut. Målet är en jämlik sjukvård där ingen får stå utanför.

Det som gör mig hoppfull är att jag är helt övertygad om att samtliga här inne vill ha en jämställd hälso- och sjukvård. Vägen dit ser lite olika ut beroende på vilket parti vi tillhör, men på sikt hoppas jag att vi uppnår det.

Anf. 129 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Lars Ohly hade ett citat som jag inte kan återge exakt men som handlade om att marknadsanpassad vård är en paradox. Så är det förstås. Därför har vi inte en marknadsanpassad vård i Sverige, utan vi har en vård som vi finansierar gemensamt och en vård som inte ges efter plånbokens storlek utan efter de behov som vi som patienter har.

Det finns brister, och dem jobbar vi metodiskt med. Här har nämnts många åtgärder, där jag tror att öppna jämförelser, som är ett fenomenalt verktyg, kanske är det mest verksamma av alla.

Cancerstrategin kommer att spela en jättestor roll för att få en likabehandling över hela landet. Förbättringar av psykiatrin har vi tagit itu med under förra mandatperioden, efter ett par decennier av överksamhet. Arbetet med att korta köer är otroligt viktigt för att göra vården mer jämlik.

Här har diskuterats Vårdval Stockholm. Här finns, precis som Anders W Jonsson sade, tydligt belagt genom de studier som har gjorts av Karolinska Institutet att ökningen av antalet läkarbesök har varit störst i de områden som har lägst medelinkomst. Det var tvärtom tidigare. Det var några fakta. Det finns mycket mer att säga.

Jag noterar också att Lars Ohly hittills har använt tolv minuter för att vara arg på att all vård inte utförs i offentlig regi. Han har nu aviserat att han ska presentera förslag på de två minuter som återstår. Jag tror att den tiden kommer att räcka gott och väl, herr talman.

(Applåder)

Anf. 130 LARS OHLY (V):

Herr talman! Det citat som socialministern efterfrågade lyder: Marknadsanpassning av medicinsk vård är en primitiv och historiskt föråldrad form. Julian Hart.

Det ni gör är att marknadsanpassa ytterligare. När ni talar om valfrihet handlar det om att de kommersiella vårdföretagen ska ha friheten att etablera sig var de vill. De ska se var de kan göra vinster och utifrån det etablera sig på geografiskt vinstgivande områden. Samtidigt lider patienter med små resurser av nedskärningar.

I Rinkeby, Anders W. Jonsson, förlorade man med Vårdval Stockholm 11 miljoner kronor i intäkter. Man minskade antalet anställda från 36 till 19, och antalet patienter var oförändrat. Hur förbättrade det vården för Rinkebyborna? Svara på den frågan i ditt sista inlägg, tack.

Vad behöver vi göra? Folkhälsoarbete är inte företagsekonomiskt lönsamt, men för samhället är det oerhört viktigt. Vi måste prioritera det. Vårt förslag är att vi tillsätter en nationell kommission för folkhälsan och att vi avsätter en miljard för att anställa fler arbetsterapeuter, dietister, sjukgymnaster, kuratorer, psykologer – sådana som kan arbeta förebyggande. Vi måste ha en avgiftsfri primärvård, precis motsatsen till det era system leder till, nämligen ökad avgiftsfinansiering. Vi måste riva upp tvångslagen om etableringsfrihet, som innebär att vi fördelar resurserna fel. Vi måste se till att demokratisera i stället för att privatisera vården, lyssna mer på de anställda, brukarna och anhörigföreningar. Vi borde förbjuda riskkapitalbolagen att plocka ut vinster från vården.

Vi behöver se över skattelagstiftningen så att inte skattesmitarna tar våra pengar och skrattar hela vägen till banken i stället för att använda dem till vård.

De med störst behov ska gå först. Ingenting annat ska gälla.

Vi behöver ett kompetenslyft för personalen, framför allt för sjuksköterskor som behöver utbildning till specialistsjuksköterskor och gör det i allt mindre utsträckning i dag. Vi behöver höja lönerna och förbättra villkoren inom vården så att fler söker sig dit. Det finns en politik för världens bästa vård utan privata vinster, men den står inte regeringen för.

Anf. 131 CARINA MOBERG (S):

Herr talman! Det spelar roll vilka värderingar som styr sjukvården. Vi vet att många människor för flera år sedan fick upp ögonen för hur regeringens välfärdspolitik utformas i praktiken genom den omänskliga sjukförsäkringen. Välkänt är att omkring 75 000 personer riskerar att utförsäkras under åren 2010 till 2014, inte för att de är friska utan för att de har nått en tidsgräns. Sjukförsäkringen har havererat. Något måste göras nu.

Vi är oroliga för vad som händer om denna människosyn får prägla också sjukvården. Det spelar roll om man som i moderatledda Stockholm utformar ett primärvårdssystem som missgynnar utsatta områden eller om man, som i Västra Götaland som styrs av bland annat Socialdemokraterna och som ingen av de borgerliga debattörerna hittills har nämnt, satsar på ett rättvist system som bygger på vårdbehov. Det spelar roll om man vill låta vinstintressen ta över sjukhusen. Det spelar roll om det är behovet eller plånoken som avgör när och hur du får vård.

Vår politik strävar efter en kunskapsbaserad ekonomi där vi forskar fram de bästa behandlingsmetoderna för svåra sjukdomstillstånd för både män och kvinnor, en värdeburen tillväxt där vi aldrig tillåter att någon som är i behov av rehabilitering för att kunna återgå i arbete blir utan på grund av kunskapsbrist och klasstillhörighet och sociala investeringar som syftar till att skapa ett inkluderande samhälle där alla får plats. I det samhället ges alla människor möjlighet att utvecklas och välja men slippa väljas bort. Det är din förmåga, dina ambitioner och dina behov kombinerat med gemensamma satsningar och starka rättigheter som ska ge dig möjligheter att växa, inte din bakgrund eller hur mycket pengar du har.

Detta, herr talman, gäller naturligtvis i allra högsta grad också den svenska sjukvården.

Anf. 132 MATS GERDAU (M):

Herr talman! Carina Moberg från Socialdemokraterna tog upp Stockholm och Västra Götaland som två exempel på att det spelar roll. Det spelar verkligen roll. Carina Moberg menar att det är ett misslyckat orättvist vårdvalssystem i Stockholm. Jag vill hävda raka motsatsen.

Antalet läkarbesök på vårdcentralerna i Stockholms län har ökat med 700 000 den senaste mandatperioden. I Västra Götaland har de ökat med 285 000, knappt hälften, fast regionerna är ungefär lika stora. Jag tycker att det är mer framgångsrikt i Stockholm än i Västra Götaland.

I Västra Götaland lade Socialdemokraterna ned 180 vårdplatser förra året, det vill säga 2010. I borgerliga Stockholm ökade vi antalet vårdplatser med 123. Ja, Carina Moberg, det spelar stor roll om Socialdemokraterna ska få fortsätta sin vana trogen att lägga ned vårdplatser och sjukhus.

Det var intressant att vi verkar ha helt olika definition av begreppet valfrihet. För Socialdemokraterna är valfrihet att landstinget eller politiker ska bestämma och välja. För oss moderater är det att patienten ska få välja. Det är den avgörande skillnaden mellan oss. Om Socialdemokraterna hade fått styra hade vi aldrig fått de 240 nya vårdcentralerna i Sverige. Det är sanningen. Det finns en obesvarad fråga här: Vilka vårdcentraler vill Socialdemokraterna bli av med? Det är sådana stora och avgörande brister med vårdvalssystemet i primärvården, som ni säger och som ni skriver i er partimotion. Vilka är det som ska bort? Vilka är det som inte fungerar?

Vi tycker att det är bra. Vi vill fortsätta på vägen med mer patientmakt och mer valfrihet. Då får vi också en mycket rättvisare och mer likvärdig vård i hela Sverige.

Anf. 133 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Nu vet jag inte om Anders W Jonsson räknade Miljöpartiet till vänstersidan. I så fall känner jag inte alls igen mig i beskrivningen att jag skulle ha uttryckt att valfrihet är av ondo. Det är något som jag inte alls känner igen.

Jag vill fortsätta med frågan om valfrihet. Jag är övertygad om att Socialdemokraterna också menar att patienterna ska ha valfrihet. Annars är det som att säga att motsvarande i skolan skulle vara att lärarna har valfrihet. Det är klart att det är eleverna. Det är ingen som menar något annat.

Jag blev också tillfrågad om hur Miljöpartiet ser på lösningar. En av lösningarna är utbildning i värderingsfrågor för sjukhuspersonal. Diskriminering handlar om värderingar.

Mer makt till patienten skriver jag också under på. Men det ska vara en reell makt, en makt där man kan överklaga när man blir illa bemött som patient, precis som man ska kunna överklaga felbehandling, felmedicinering eller något annat.

Låt mig ta upp något jag var inne på tidigare, nämligen dem med icke-svensk bakgrund. En av de stora bristerna är tillgång till tolkar. Det behövs sjukhus tolkar i olika språk. Det behövs också sjukhusinformation och patientinformation på olika språk.

Anf. 134 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Herr talman! De som har lyssnat till debatten och läser protokollet efteråt kommer klart och tydligt att se hur Alliansen under de fem år vi har varit vid makten metodiskt och träget har arbetat för en jämlik vård. Vi har hunnit ganska långt. Det finns en del saker kvar att göra. Nu måste vi också ta tag i den utmaning som den demografiska förändring som sker i befolkningen framöver ger oss. Vi måste ha resurser för att möta en åldrande befolknings behov.

Då är det en rad saker vi behöver göra. En är att äldre som vill och kan fortsätta i arbetslivet ska få möjlighet att göra det. En annan är folkhälsoarbetet, att förebygga ohälsa. Folkhälsoinstitutet har gett ett underlag och har nya uppdrag som kommer att ge oss verktyg för att arbeta vidare här. Vi satsar på utbildning. Vi satsar på forskning, klinisk forskning. Det är väsentligt att vi nu får en forskning där vi både följer effekterna av behandling, alltså om vi kan bota och lindra, och gör hälsoekonomiska bedömningar av våra åtgärder.

Som en röd tråd i detta ska gå: Det handlar om individer som söker vård, och de är individer med olika behov och olika önskemål. Vi måste hela tiden lyssna på vad det är den enskilde verkligen vill ha så att det blir en samsyn mellan vårdtagare och vårdgivare.

Anf. 135 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag ska börja med att svara på den fråga som Lars Ohly ställde då han var orolig över att Rinkeby i dag hade färre hälsocentraler, färre besök och därmed mindre pengar till de hälsocentralerna.

Ja, Lars Ohly, det var nog på 90-talet man övergav det här med upptagningsområden. Det är inte geografiska områden som behöver sjukvård. Det är människor som bor i de geografiska områdena. Tittar man på den mycket noggranna vetenskapliga utvärdering som Karolinska Institutet har gjort ser man att 2006, när Vänstern och Socialdemokraterna styrde i Stockholms läns landsting, var det invånare i områden med hög medelinkomst som gjorde de flesta besöken. Men 2009 var det invånare i områden med låg medelinkomst som gjorde flest besök.

Agneta Luttröpp är olycklig över att hon blir sammanknippad med vänsterpartierna här. Men gång på gång väljer Miljöpartiet att i sjukvårdsfrågor reservera sig gemensamt med de andra vänsterpartierna.

Jag tycker också att debatten har varit klagörande om det stora problemet med ojämlikhet i sjukvården som vi har i Sverige. Miljöpartiets svar på frågorna är att vi klarar det här om vi dels utbildar sjukvårdspersonalen – det är alltså utbildad sjukvårdspersonal som är orsaken – dels anställer fler tolkar. Jag tror att man något underskattar problematiken i den svenska sjukvården vad gäller ojämlikheten om man ser det på det viset.

Jag tycker att den här debatten har visat en annan, mycket intressant sak, och det är att sju av åtta partier i Sveriges riksdag ser det som ett problem att vi har en ojämlikhet i sjukvården, att det är ojämlikt oavsett om man är född i Irak eller i Östersund. Men det finns ett åttonde parti här i riksdagen som inte har någonting emot att sjukvården fördelas orättvist beroende på vilket land man är född i, som inte tycker att alla människor är lika mycket värda och att alla ska ha samma tillgång till sjukvården. Det tycker jag är intressant.

Anf. 136 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Jag kommer inte att förlänga debatten särskilt mycket. Vi kommer att återkomma till de här frågorna många gånger under mandatperioden. Det finns en hel del förslag som jag tycker är intressanta och som jag kommer att ta med mig till mitt utskott men även ut till kommunen där jag är verksam.

Jag vill bara tacka för en intressant och givande debatt och önskar alla en glad helg.

Anf. 137 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag tycker att den här debatten har visat tydligt att skillnaden i svensk politik går mellan dem som förefaller ägna mest tid att slåss mot väderkvarnar och hellre diskuterar vem som ger vård än tillgängligheten och kvaliteten på vården och dem som arbetar metodiskt med att höja kvalitet och tillgänglighet.

Från regeringens sida handlar väldigt mycket om att åstadkomma en situation där vi stärker patientens ställning, där vi genom vårdval lägger makt hos den enskilde i stället för hos landstingspolitiker, där vi metodiskt kortar köer för att göra vården mer tillgänglig, där vi genom kvalitetsregister, forskning och spridande av kunskap höjer kvaliteten, där vi genom särskilda satsningar på äldre multisjuka får en bättre situation för deras del, där vi arbetar med patientsäkerhetsfrågorna mer aktivt än som har gjorts någon gång tidigare, förstärker psykiatrin, arbetar för en mer sammanhållen och högkvalitativ cancervård i vårt land, alltifrån prevention till palliativ vård, där vi jobbar med bemötande, kvalitet och tillgänglighet.

Den enskilde patienten ska alltid vara i centrum. Det handlar inte i första hand om ägarförhållanden, inte i första hand om paroller, utan det handlar om ett idogt arbete som i någon liten utsträckning utförs på den politiska nivån men som i allt väsentligt utförs genom det arbete som tiotusentals medarbetare gör varje dag i den svenska hälso- och sjukvården och som gör att vi med stolthet kan säga att vi kanske har världens bästa hälso- och sjukvård. Det finns utrymme för förbättringar, och fler förslag kommer. Vi kommer inte att ge oss förrän vi kan säga att vi har en jämlik vård.

Tack till Vänsterpartiet som har tagit initiativ till denna debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2010/11:UU15
Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 138 CARIN RUNESON (S):

Herr talman! Årets betänkande om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik behandlar ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2010. I år ligger fokus bland annat på folkrätten samt mål och inriktning för den svenska politiken för MR-frågorna.

Betänkandet behandlar också frågor om dödsstraff och tortyr, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, det vi förkortar SRHR, samt kvinnors rättigheter, barnets rättigheter och vidare diskriminering och förföljelse på grund av sexuell läggning och könsidentitet.

I mitt anförande, herr talman, kommer jag att ta upp mål och inriktning för MR-politiken, fokusera på SRHR-frågor och kvinnors rättigheter samt även beröra hbt-frågorna.

Mina partikamrater Olle Thorell och Désirée Liljevall kommer senare under debatten att ta upp frågor rörande dödsstraff och tortyr samt barnets rättigheter.

Herr talman! Jag vill redan nu inledningsvis påpeka att vi socialdemokrater givetvis står bakom samtliga våra reservationer, som vi för övrigt har lämnat tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Jag vill yrka bifall till reservationerna 1 och 3.

Herr talman! Varje år blir ca 210 miljoner kvinnor och flickor runt om i världen gravida. En mycket stor del är tyvärr oönskade graviditeter och dessutom en följd av våldtäkter och incest. I runda tal 8 miljoner kvinnor drabbas av komplikationer som ofta ger både fysisk och psykisk ohälsa och till och med invaliditet.

Mer än 500 000 kvinnor – och det, herr talman, innebär en kvinna i minuten – dör till följd av komplikationer i samband med graviditeten och barnafödandet. Dessutom dör fem sex spädbarn i minuten.

99 procent av dödsfallen, som tämligen enkelt skulle kunna förhindras om kvinnorna fick rätt vård i tid, sker i utvecklingsländerna, alltmedan merparten av världens makthavare väljer att prioritera andra frågor än just mödradödligheten.

Några av orsakerna till den helt oacceptabla mödradödligheten är att unga flickor – jag skulle vilja säga barn – tvingas in i tidiga och olagliga äktenskap där familjeplanering och preventivmedel inte är någonting man pratar om, än mindre använder. Utbildning och information saknas, och komplikationer uppstår efter otaliga osäkra aborter.

Allt det jag nu har räknat upp, herr talman, såg jag själv och fick grundlig information om i samband med ett studiebesök på Fistulasjukhuset i Addis Abeba i Etiopien tidigare i år. Det är ett exempel på ett land där mödradödligheten är mycket hög och kvinnors och barns situation synnerligen utsatt. Våld och våldtäkter hör till vardagen. Det är visserligen i lag förbjudet, men vem bryr sig. Dessutom är könsstympning å det grövsta fortfarande allmänt förekommande i flera länder.

Fistulasjukhuset, som jag besökte tillsammans med ytterligare några riksdagskolleger, har under de dryga 50 år man verkat i Etiopien gjort

fantastiska och berömvärda insatser för tusentals förlossningsskadade kvinnor och flickor, men verksamheten är ändå något av en droppe i havet med tanke på alla de kvinnor enbart i det här landet som får omfattande förlossningsskador. I Etiopien har endast 6 procent av alla kvinnor tillgång till en barnmorska i samband med graviditet och förlossning. De flesta kvinnor föder hemma ensamma eller på grund av tradition utomhus – i bushen helt enkelt. De är undernärda, och många är alldeles för unga och outvecklade för att över huvud taget kunna föda fram ett levande barn. Eller så kan det vara en kvinna som redan är mor till fem, sex, sju barn, trött, sliten och misshandlad.

Detta handlar bara om *ett* land med problem, även om de är stora och ofattbara. Många, bland annat Amnesty och RFSU, har kallat mödradödligheten en av vår tids största skandaler, och jag håller med. Alldeles tydligt är det, herr talman, att oändligt många kvinnor och barn dör – inte på grund av att vi inte kan behandla, bota eller rädda utan för att världen inte har bestämt sig för att deras liv ska räddas.

Som vi alla vet beslutade världssamfundet år 2000 att mödradödligheten skulle minskas med 75 procent före år 2015, med 1990 års siffror som utgångspunkt. Jag pratar alltså om FN:s femte millenniemål. Tyvärr kan vi konstatera att detta millenniemål är det mål där framgången mest tydligt lyser med sin frånvaro. Det är med andra ord ett klart misslyckande.

I Sverige, däremot, är vi allra bäst när det gäller mödrars och nyfödda barns överlevnad. Enligt statistiken dör en kvinna på 4 000 om vi ser till den industrialiserade världen som helhet, medan var åttonde kvinna dör i samband med graviditet eller förlossning i Afghanistan, var tolfte i Angola, var trettonde i Guinea Bissau och så vidare. Att bara konstatera att vi har det bra och välordnat i Sverige räcker inte. Vi måste, herr talman, i alla tänkbara sammanhang och på alla internationella nivåer inom bland annat EU och i FN:s olika organ lyfta fram frågan om mödradödligheten och kvinnors rättigheter över huvud taget.

Ett parti i opposition kan uträtta mycket, men ett parti eller partier i majoritet sätter i olika sammanhang dagordningen. Det är därför oerhört viktigt och centralt, herr talman, att SRHR-frågorna och kvinnors rättigheter över huvud taget, i Sverige och i andra länder tas på största allvar av den borgerliga regeringen, av regeringspartiernas representanter i departement och riksdag och inte minst av vår utrikesminister, som ofta i internationella sammanhang skulle kunna göra mer för att uppmärksamma SRHR-frågorna och kvinnors rättigheter.

Herr talman! När det gäller just kvinnors rättigheter är det ofrånkomligt att ta upp abortfrågan. I Sverige har vi fri abort. Kvinnan kan själv bestämma intill den 18:e veckan om hon vill föda barnet eller ej. Det tycker jag är bra. Kvinnan har rätt att bestämma över sin egen kropp. Den diametrala motsatsen till fri abort hittar vi bland annat i Latinamerika. Det kanske mest avskräckande exemplet är Nicaragua, där man 2006 efter starka påtryckningar från inte minst den katolska kyrkan införde ett totalförbud mot abort.

Den nu gällande lagen innebär att till och med straffriheten i samband med terapeutisk abort, det vill säga då en graviditet innebär fara för kvinnans eller flickans liv, har tagits bort. Inte ens då unga flickor – barn – blivit gravida efter våldtäkt eller incest är en abort tillåten. Det innebär

att otaliga illegala aborter genomförs, ofta med stora skador och även dödsfall som följd. Dessutom stadgar lagen att såväl kvinnan som den läkare eller annan person som utför aborten ska dömas till fängelsestraff.

Här kan man verkligen fråga sig, herr talman, vem som bestämmer över kvinnans kropp. Svaret torde bli att kvinnokroppen i allra högsta grad är en politisk fråga, och en fråga präglad och styrd av machokulturen. Men den hårda abortlagstiftningen finns inte enbart i Latinamerika utan även i Europa och inom EU-kretsen. På Irland och Malta och i Polen förvägras kvinnan också rätten att bestämma över sin egen kropp. Det är helt oacceptabelt enligt mitt och Socialdemokraternas sätt att se på denna fråga – denna mänskliga rättighet.

I alltför många länder hör våld mot kvinnor och barn liksom diskriminering av hbt-personer till vardagen, vilket vi som försvarar och står upp för de mänskliga rättigheterna aldrig kan och får acceptera. Vi måste klart och tydligt ta avstånd från traditioner och lagstiftning som förbjuder två kvinnor eller två män att leva tillsammans. Det är inget brott att älska en annan person, oavsett om det handlar om en enkönad eller tvåkönad relation.

En förutsättning för demokrati och ett fundamentalt uttryck för socialdemokratiens grundläggande värderingar är respekten för de mänskliga rättigheterna. De mänskliga rättigheterna så som de kommer till uttryck i FN:s allmänna förklaring och en rad andra konventioner utgör en okränkbar helhet. Vi socialdemokrater ser med oro på hur den borgerliga regeringen vid ett flertal tillfällen har marginaliserat frågan om mänskliga rättigheter. Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna utgör en central del av vår socialdemokratiska utrikespolitik. Engagemanget för de mänskliga rättigheterna speglar våra förhoppningar om en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd.

Det är viktigt att vi står upp för de mänskliga rättigheterna varhelst i världen de kränks. Vår röst ska vara lika skarp mot oförrätter oavsett om de begås av en stormakt eller i en diktatur. Kampen mot diskriminering på grund av kön, etnicitet, sexuell läggning, funktionshinder och religion måste föras både nationellt och internationellt. De fackliga rättigheterna behöver också stärkas, inte minst i Asien.

Herr talman! Kvinnor utgör en majoritet av jordens befolkning, men kvinnors rättigheter kränks ständigt. Det gäller också barnen. Varför får inte flickor samma möjligheter som pojkar att gå i skolan? Varför bestämmer fäder, män, bröder eller andra manliga släktingar över kvinnors och flickors liv? Varför utser fäder äkta män till sina döttrar? Och varför är fortfarande, år 2011, månggifte accepterat och till och med tillåtet i vissa länder? Varför får inte kvinnor den sjukvård de har rätt till? Varför får inte kvinnor ha en egen ekonomi?

Ja, listan kan göras lång, herr talman, och visar att vi fortfarande har lång väg att vandra innan vi kan prata om jämställdhet och jämlika förhållanden mellan män och kvinnor. Till detta ska läggas alla andra områden i samhället och i världen där mänskliga rättigheter är mer eller mindre obefintliga.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att det inte räcker med att bara prata eller tycka. Vi måste fortsätta agera, och vi måste agera på många olika sätt: som opinionsbildare, som kravställare och som en stark och klok röst i världen – i EU, i FN, via bistånd och i andra former av

samarbete. Vi har alla ett ansvar, och ansvaret ligger alltid tyngst på sittande regering. Där finns dock också de största möjligheterna. Det vill vi socialdemokrater att den borgerliga regeringen och den borgerliga majoriteten ska tänka på och ta på största allvar.

I detta anförande instämde Désirée Liljevall och Olle Thorell (båda S) samt Hans Linde (V).

Anf. 139 BODIL CEBALLOS (MP):

Herr talman! Det är oroväckande att regeringen gör skillnad på folk och folk, eller snarare land och land, när det handlar om mänskliga rättigheter. Med vissa talar vi klarspråk, men när det gäller andra håller vi tyst för att inte störa relationerna, utgår jag ifrån.

De mänskliga rättigheterna gäller alla. De är odelbara, och de är universella. De politiska, medborgerliga och ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är delar i ett större sammanhang, det vill säga förutsättningar för att man ska kunna leva i ett demokratiskt samhälle.

Det räcker inte med att ha två partier att rösta på om man inte har mat för dagen till sina barn, och näringslivssatsningar kan inte fixa kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i diktaturer runt om i världen, inte heller i Burma.

Det är annars mycket i utrikespolitiken som vi är överens om, eller nästan överens om, här i kammaren. Utrikespolitik handlar om sådant som händer någon annanstans, långt bort, och som inte påverkar vår vardag i samma utsträckning som frågor om skolan, sjukvården, kollektivtrafiken och annat som vi brukar träta om här.

Mänskliga rättigheter är för oss en självklarhet, särskilt om det handlar om någon annans mänskliga rättigheter i något annat land. Då är vi i ord väldigt eniga men inte alltid i handling.

Regeringen talar mycket om mänskliga rättigheter i utrikespolitiken, men när det kommer till praktisk handling går ofta politiska eller handelsmässiga överväganden före. Det är uppenbart att de rödgröna och regeringen har olika syn på vad mänskliga rättigheter innebär. Vi använder samma ord, men tolkningen är inte densamma. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Fru talman! I dag hade riksdagens Västsaharanätverk möte. Vi fick bland annat höra om den senaste utvecklingen i förhandlingarna om Västsaharas framtida status. Jag å min sida berättade om den resa jag och min kollega Peter Rådberg gjorde i februari till El-Aaiún, där vi fick möjlighet att träffa både regimtrogna och de som drabbats av regimen. Bland annat träffade vi människor som ingående berättade om den tortyr de utsatts för i marockanska fångelser efter det att de gripits när de försökt hjälpa gamla tanter och barn att ta sig ur lägret Gdeim Izik då den marockanska militären på några få timmar jämnade lägret med marken. De släpptes sedan, eftersom de inte hade begått några brott.

Men Marocko är just ett sådant land som EU och Sverige särbehandlar, precis som man särbehandlat andra länder i Medelhavsområdet trots att de flagrant brutit mot de mänskliga rättigheterna. Libyen är ett exempel, Syrien likaså. Det är bra med morötter för att få fart på demokratiutveckling i länder, men man får inte vara blind för vad som faktiskt pågår.

Fru talman! Under hösten lämnade Miljöpartiet in en kommittémotion där vi påtalade vikten av att regeringen inte ska göra skillnad i dialogen om dödsstraff med länder beroende på om det handlar om diktaturer eller demokratier. Anledningen är naturligtvis uppenbar. Det görs skillnad. Med vissa länder tas frågan om dödsstraff och brott mot mänskliga rättigheter upp som en självklarhet, medan regeringen i andra fall är mer tystlåten. I riksdagen är vi dock överens. Jag har därför valt att inte reservera mig till förmån för vår egen motion. Det är viktigt att vi i riksdagen kan stå enade i denna viktiga fråga.

I riksdagen talar vi ofta med en gemensam röst gentemot omvärlden, medan regeringen i stället hänvisar till Catherine Ashton. Kampen mot dödsstraffet är en sådan fråga där vi i riksdagen är eniga över partigränserna. Det tar sig uttryck på olika sätt, i utrikesutskottets betänkanden, i olika tvärpolitiska nätverk som engagerar sig i olika regioner eller länder i världen och inte minst i riksdagens grupp för mänskliga rättigheter som träffas en gång i månaden för att skriva brev till olika länders regeringar och myndigheter och protestera mot bland annat utdömda dödsstraff. Mottagarna av de brev som vi skickar finns både i demokratiska stater och i diktaturer. I MR-gruppen tar vi inte politiska hänsyn beroende på var i världen brottet begås, utan vi ser till dödsstraffet eller brottet mot mänskliga rättigheter i sig.

Det är viktigt att den åtskillnaden inte görs. Dödsstraffet är lika vidrigt om det verkställs i USA, Vitryssland eller Kina. Att dödsstraff år 2010 fortfarande utdöms och att avrättningar faktiskt genomförs är något som vi i riksdagen med kraft tar avstånd från, så också i utskottets betänkande.

Fru talman! Trenden när det gäller dödsstraff är till övervägande delen positiv, enligt Amnesty. På ett år har antalet av organisationen bekräftade avrättningar minskat från 714 till 527. Då räknas naturligtvis inte Kina in, eftersom ingen vet hur många som avrättas där. Det vi vet är att antalet brukar vara större än i resten av världens länder tillsammans.

Positivt är att antalet länder som avskaffat dödsstraffet fortsätter att öka. Däremot är det inte positivt att antalet länder som genomförde avrättningar ökade till 23 år 2010, i jämförelse med 2009, då det var 19, och att antalet länder som avkunnade dödsdomar ökade till minst 67 år 2010, i jämförelse med 56 år 2009.

År 2010 var det som vanligt fem länder som stod för de flesta avrättningarna. Och det var inte bara diktaturer.

I Kina avrättades tusentals, i Iran minst 252, i Nordkorea minst 60, i Jemen minst 53 och i USA 46. När det gäller Iran är siffrorna väldigt osäkra, eftersom det finns indikationer på att det kan vara omkring 300 till.

År 2010 benådade 20 länder dödsdömda fångar eller omvandlade dödsdomar. Bland annat fick de tre sista dödsdömda i Kuba sina straff omvandlade i december 2010. Men det fanns fortfarande, enligt Amnestys siffror, vid 2010 års slut minst 17 833 dödsdömda runt om i världen.

Fru talman! Hösten 2007 besökte jag FN:s generalförsamling. En av de frågor som diskuterades flitigt av den svenska representationen var resolutionen om dödsstraff, eftersom vissa länder ville mjuka upp den i stället för att skärpa den, medan våra utsända diplomater arbetade för en

skärpning. Det såg då ut som om uppfattningarna i världen om dödsstraffet var på väg åt helt fel håll.

Det är därför glädjande att FN:s generalförsamlings årliga dödsstraffsresolution – den verkar ju komma varje år – som nu uppmanar stater med dödsstraff att införa ett moratorium mot avrättningar fick starkare stöd 2010 än tidigare år.

När det gäller antalet länder som avskaffat respektive hade kvar dödsstraffet i mars 2011 ser det ut så här:

Det är 96 länder som har avskaffat dödsstraffet för alla brott. Det är 9 länder som har avskaffat dödsstraffet i fredstid. Det är 34 länder som har avskaffat dödsstraffet i praktiken.

Sammanlagt är det nu 139 länder som har avskaffat dödsstraffet i sin lagstiftning eller i praktiken. 58 länder har det kvar i lagstiftningen, och de har också verkställt dödsdomar under senare år.

Om man tittar på frågan om genomförda avrättningar 2010 regionalt ser det ut så här:

I Afrika genomförde fyra länder avrättningar under 2010. Det var Botswana, Ekvatorialguinea, Somalia och Sudan.

I Asien var det Bangladesh, Japan, Kina, Malaysia, Nordkorea, Singapore, Taiwan och Vietnam.

I Europa och Centralasien var det bara Vitryssland som gjorde det.

I Mellanöstern och Nordafrika var det Bahrain, Egypten, Jemen, Irak, Iran, Libyen, palestinska myndigheten, Saudiarabien och Syrien. Och i alla pågår, som vi vet, den arabiska våren med större eller mindre intensitet.

I Nord- och Sydamerika var USA det enda land som genomförde avrättningar, men antalet dödsdomar i USA minskar stadigt. Det är väl också vad vi förväntar oss av ett land som utåt sett står för demokrati och mänskliga rättigheter. Det är ett land som vi också förväntar oss att vår regering diskuterar frågan om dödsstraffet med, likaväl som vi förväntar oss att frågan diskuteras med Kina.

Fru talman! På regeringens hemsida kan vi läsa:

Ingen får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Förbudet mot tortyr kan i dag sägas vara en folkrättslig regel som staterna inte kan avtala bort. Sverige arbetar aktivt mot alla former av tortyr och kroppsstraff.

Att förbudet inte kan avtalas bort, eller outsourcas, verkar vissa länder ta lätt på, likaså att konventionen förbjuder överlämning av fångar till andra staters myndigheter om det finns risk för tortyr. Jag har många gånger påtalat hur lättvindigt Sverige brukar ta på risken att återvändande asylsökande utsätts för tortyr vid hemkomsten, men just det är inte föremål för det här betänkandet. Däremot hanteras en motion om vikten av att lyfta frågan om att leva upp till tortyrkonventionen i dialogen med USA och med Irak efter Wikileaks tidigare avslöjanden om att USA lämnat över fångar som sedan torterats av irakiska myndigheter.

Överlämningarna av tusentals fångar pågick under en period från början av 2009 till juli 2010 enligt just ett avtal mellan USA och Irak. Det är inte särskilt troligt att USA var ovetande om att tortyr användes. Det torde vara ett uppenbart brott mot folkrätten, så som den beskrivs på regeringens hemsida, att USA i det här fallet överlämnar fångar enligt ett

avtal som inte ens innehöll några villkor för att garantera en korrekt behandling av fångarna eller skydd av deras mänskliga rättigheter.

Om Sverige arbetar aktivt mot alla former av tortyr och dödsstraff kan vi inte backa från uppgiften att ta den diskussionen också med USA. Är det någon man kan tala med borde det väl ändå vara med ”vänländer”, andra demokratier. Sverige borde absolut också tala med Irak om att tortyr inte är acceptabelt under några omständigheter.

Det är inte utan att man ännu en gång måste ifrågasätta avtalet om Camp Ashraf, som USA slöt med Irak, med tanke på hur Irak nu har agerat i lägret. Mänskliga rättigheter gäller alla, oavsett vad man tidigare har ägnat sig åt. Mänskliga rättigheter brukar vara honnörsord i regeringens utrikesdeklarationer. Det är dags att visa det i praktisk handling och utan att göra åtskillnad beroende på vilket land det är som bryter mot dem.

Därmed yrkar jag också bifall till reservation 2.

Anf. 140 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4.

Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik är ett stort och omfattande och mycket viktigt arbete. FN:s deklaration om mänskliga rättigheter är ett grundläggande rättesnöre i detta arbete. Det finns många viktiga områden att prata om, men jag väljer i dag att uppehålla mig vid dödsstraff, rättigheter för kvinnor och barn, samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Fru talman! I FN:s deklaration om mänskliga rättigheter utgör rätten till liv själva grunden för samtliga mänskliga rättigheter. Sverigedemokraterna instämmer med utskottet att dödsstraff strider mot de mest grundläggande humanitära principerna, eftersom man ger någon rätten att ta livet av en annan människa.

Att verka för att fler länder avskaffar dödsstraffet och för att miniminormer och rättssäkerhet följs i de länder som ännu inte avskaffat dödsstraffet är ett viktigt arbete i försvaret av allas grundläggande rätt till liv. Att avrättningar fortfarande sker av barn, mentalt sjuka och funktionsnedsatta och att avrättningar kan ske med grymma och barbariska metoder är särskilt oacceptabelt och något som måste motverkas.

Fru talman! I många länder saknar barn möjligheter till god hälsovård, omvårdnad och utbildning. Jag har själv under tiden jag arbetade i Papua Nya Guinea bevittnat det fruktansvärda i att barn dör därför att det saknas tillräcklig sjukvård. Många barn är offer för de värsta formerna av barnarbete, sexuell utnyttjande, olika former av våld och diskriminering, barnäktenskap och könsstympning. Att barn ska behöva utsättas för sådan behandling är ofattbart och något som måste motverkas.

Sverigedemokraterna instämmer med utskottet att de grundläggande principerna i FN:s barnkonvention om barnets rätt till liv och utveckling och att barnets bästa ska vara vägledande i alla beslut som rör barn ska vara centrala i arbetet för mänskliga rättigheter i andra länder.

Fru talman! Kvinnors situation är i många länder svår med verklig diskriminering av kvinnor på många områden. Viktiga steg för att stärka kvinnors ställning är att verka för kvinnors demokratiska rättigheter så att de kan få rätten att tala fritt och delta i politiskt och offentligt liv.

Andra viktiga områden är att kvinnor ska ha rätt att säga nej till sex, inte bli utsatta för sexuella övergrepp, könsrelaterat eller hedersrelaterat våld samt att kvinnor ska ha samma rättsäkerhet som män och likhet inför lagen. Det borde vara en självklarhet.

Sverigedemokraterna instämmer i att det inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter finns många viktiga frågor såsom insatser för att minska mödradödligheten genom god sjukvård och ökad säkerhet under graviditet och förlossning, arbete mot könsstympning samt information och upplysning om preventivmedel för god familjeplanering och för att minska spridning av hiv/aids.

Vi ställer oss dock kritiska till regeringens framställning av hur dialoger med andra länder ska föras i frågor som rör sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, främst när det gäller abortfrågan. Sverigedemokraterna anser att i frågor som inte faller inom ramen för vad som är grundläggande mänskliga rättigheter måste Sverige ha en mer ödmjuk inställning och inte ställa orimliga krav på att andra länder måste acceptera svenska värderingar, exempelvis i utbyte mot bistånd.

Sverigedemokraterna anser att materialet *Dialog för förändring* som används för att utbilda ambassadörer i att föra dialog om sexuell och reproduktiv hälsa har en för enkelriktad och onyanserad bild av abort. I en sann och öppen dialog med andra länder måste det finnas rum för utbyte av erfarenheter och kunskap och en förståelse för att alla länder inte har samma synsätt som Sverige.

Sverigedemokraterna instämmer i vikten av att verka för mänskliga rättigheter i andra länder, men abort är inte en mänsklig rättighet enligt internationella konventioner. Detta är därför ett tydligt exempel på när Sverige går över gränsen och inte respekterar andra länders synsätt.

Sverigedemokraternas allmänna hållning är en grundläggande respekt för varje lands suveränitet och för den kultur och värdegrund som finns. Däremot fördömer vi enskilda handlingar, lagar, kulturer och regimer som strider mot grundläggande mänskliga rättigheter.

Fru talman! I reservation 3 av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet framhålls det att abort borde räknas som en mänsklig rättighet internationellt. I utskottets förslag stöder man regeringens arbete med SRHR-frågor – sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter – där det också uttalats att abort ryms inom ramen för mänskliga rättigheter.

Abort är en komplex och svår fråga. Sverigedemokraterna menar att det finns många aspekter som måste lyftas fram och problematiseras. Om man menar att abort ska räknas som en mänsklig rättighet glömmer man helt bort att det finns flera parter involverade i abortfrågan, framför allt kvinnan och fostret.

Inom EU, i Sverige och i andra länder i världen finns skilda åsikter och inga självklara svar i den mycket svåra frågan om när det ofödda fostret eller barnet ska räknas som ett liv värt att skyddas. Har Sveriges riksdag rätt att avgöra när mänskligt liv ska skyddas eller inte skyddas i andra länder?

En grundläggande mänsklig rättighet är rätten till liv, och om Sverige samtidigt ska verka för att det blir en mänsklig rättighet att släcka liv kommer de mänskliga rättigheterna i så fall att bli mycket motsägelsefulla. Rätten till liv bör fortsätta att vara själva grunden för alla mänskliga rättigheter.

Sverigedemokraterna instämmer i att situationen är problematisk i länder där aborter är helt förbjudet och man inte ens tillåter abort om kvinnans liv är i fara eller om kvinnan blivit gravid efter ett sexuellt övergrepp. Det verkar dock som om övriga partiers syfte med att påverka andra länders abortpolitik inte bara handlar om att föra dialog med länder där aborter är förbjudet, utan det verkar också handla om att ställa krav på länder att göra aborter fria och överföra den svenska synen i abortfrågan som bland annat innebär att det endast handlar om kvinnans kropp. Man vill inte prata om fostret. Man förringar och fördömer dem som menar att även fostret har rätt till liv. Om man vill göra aborter fria förringar man också helt problematiken med flickaborter som vi kan se är stor i till exempel Kina och Indien.

När man i utskottets förslag talar om att verka för fri abort för alla kvinnor kan man också fråga sig om man menar att abort ska kunna ske fritt fram till födelseögonblicket, eller ska det finnas någon övre gräns? Ska länderna införa samma lagstiftning som i Sverige, eller ska tidsgränsen för fri abort sättas till 12 veckor som i de flesta länder i EU för att det ska vara godkänt? Innebär det då att vi ska sätta press på länder i Europa som har behovsprövad abort, till exempel Finland, Island och Storbritannien?

Om abort ska vara en mänsklig rättighet, som oppositionen framför i reservation 3, kan man också fråga sig var gränsen ska gå. Eller menar man att abort i alla lägen ska kunna hävdas som en mänsklig rättighet? Jag vill framföra att vi måste se att frågan inte är så enkel.

Om vi ska föra dialog med andra länder i abortfrågan måste vi problematisera frågan och även lyfta de etiska dilemman som finns. I Sverige, där aborter kan beviljas efter vecka 18, har det framkommit att foster ibland överlever en abort och kan leva upp till en timma innan de får ligga och självdö. Detta måste innebära ett djupt obehag för både fostret, kvinnan och vårdpersonalen. Det finns samtidigt fall i Sverige och i andra länder där foster som fötts i vecka 21–22 har överlevt. Ändå utförs aborter i vecka 22 i Sverige. Borde vi inte fundera på om dessa överlevande, aborterade foster ska räknas som barn? Och kan vi verkligen onyanserat verka för abort som en mänsklig rättighet när barnkonventionen samtidigt säger att barnet har rätt till liv och utveckling till det yttersta av samhällets resurser? En mänsklig rättighet borde rimligen vara att få leva.

Sverigedemokraterna ser att det finns en problematik med illegala aborter i länder där abort är förbjudet. Att kvinnor dör i illegala aborter är djupt tragiskt. Vi måste dock ha en bredare syn och problematisera frågan mer i stället för att enbart lösa problemet genom att pressa andra länders abortlagstiftning. Det är inte rimligt att kvinnor ska behöva ställas inför en sådan situation att de utifrån olika omständigheter känner en så stark press att de utsätter sig för risken med osäkra och illegala aborter.

Det är viktigt att varje land får göra en problemanalys över till exempel kvinnors ekonomiska utsatthet, kvinnors rättsliga status, att ensamstående mammor blir stigmatiserade, att kvinnor får dålig information om och dålig tillgång till preventivmedel, att kvinnor blir utsatta för sexuella övergrepp, och att kvinnor riskerar att utsättas för hedersmord, lynchning eller publik avrättning på grund av sex utanför äktenskapet.

Därefter bör varje land hitta komplexa lösningar på ett komplext problem.

Fru talman! Vi måste se till riskerna med att införa fri abort i ett land med patriarkala system, där kvinnor knappt har någon egen talan i rätts-systemet eller i familjen och se till risken att hänsynslösa män än mer kan utnyttja kvinnor och sedan pressa dem till abort mot deras vilja.

Om mottagarlandet inte har utrustning för att utföra säkra och normala förlossningar måste vi se att det finns en stor risk att även lagliga aborter inom landets sjukvård skulle bli förenade med stora risker. Vi måste rimligtvis informera om att även säkra lagliga aborter innebär risker och kan innebära komplikationer både fysiskt och psykiskt till och med i länder med välutvecklad sjukvård. Jag tycker att jag har saknat detta i dag.

Fru talman! Det har kommit uttalanden från Socialdemokraterna om att vi inte har något att lära av andra länder när det gäller sexuell och reproduktiv hälsa. Hur kan politiker i Sverige, som har de högsta abort-talen i Norden, som är det enda land i Europa som har fri abort upp till vecka 18 och som har stora problem med könssjukdomar, säga att vi inte har något att lära av andra länder inom detta område? Om vi inte kan lyssna på andra länder med en annan syn än vi har i abortfrågan, hur ska vi då kunna förvänta oss att de ska lyssna på Sverige?

Fru talman! Jag vill avsluta med att säga att i våra relationer till andra länder vill Sverigedemokraterna betona vikten av en fri och öppen dialog och respekt för andra länders kultur och värdegrund. Saker som i decennier har setts som självklara i Sverige i abortfrågan har på senare tid börjat debatteras och lyftas fram, vilket visar på att abortfrågan inte är så enkel och självklar.

Samtidigt som vi verkar för mänskliga rättigheter i andra länder måste vi värna viktiga demokratiska värden. Sverige som i flera avseenden är förebild när det gäller demokrati, öppenhet och åsiktsfrihet måste börja visa att detta gäller även i relation till andra länder.

Avslutningsvis yrkar jag avslag på reservation 3 och bifall till vår reservation nr 4.

Anf. 141 CARIN RUNESON (S) replik:

Fru talman! Det var med ganska stor förvåning jag läste texten i Julia Kronlids och Sverigedemokraternas reservation, och jag blir inte mindre förvånad av att höra Julia Kronlids anförande här. Till viss del tycker jag, fru talman, att Julia Kronlid pratar emot sig själv.

När det gäller abortfrågan, som är en stor och ofta diskuterad fråga när vi pratar om SRHR och kvinnors rättigheter, tycker jag och vi socialdemokrater att det viktigaste i sammanhanget är att kvinnan har rätt till sin egen kropp.

Jag läser i reservationen att vi ska ha större ödmjukhet och visa mer respekt för de kulturella skillnader som finns i synen på frågor inom SRHR-området och att vi är enkelriktade.

Jag skulle vilja, fru talman, att Julia Kronlid lite mer utförligt förklarar vad denna ödmjukhet och respekt som saknas innebär. Visserligen står det att det gäller regeringens arbete, och jag ska väl inte företräda regeringen. Men det går inte att komma ifrån att vi i övriga partier i stort

sett och i allt väsentligt har samma uppfattning i dessa frågor. Jag vill att Julia Kronlid utvecklar det hela lite mer.

Prot. 2010/11:112
9 juni

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 142 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag kommentera att kvinnan har rätt till sin egen kropp. Ja, det är klart att kvinnan har rätt till sin egen kropp. Men jag vill framföra att vi också måste våga lyfta fram att det finns två parter involverade vid en abort – kvinnan och fostret.

Tidigare i Sverige har det varit en naturlig diskussion att det finns ett etiskt dilemma mellan kvinnans intresse och fostrets intresse. Det ser man till exempel i ett betänkande från 1994, där det gjordes vissa förändringar av abortlagstiftningen. I betänkandet fanns en utredning med som hette *Utredningen om det ofödda barnet*. I betänkandet står att utredningen ser kvinnan och fostret som två individer som är skyddsvärda och att fostret inte enbart kan ses som en del av kvinnans kropp, även om det långt fram i graviditeten är beroende av kvinnans kropp för sin utveckling. Vidare står det i betänkandet att enligt utredningen måste man ibland låta den enas intressen gå före den andras, och att fostrets intresse ska börja väga tyngre allteftersom fosterutvecklingen fortskrider.

Det jag vill lyfta fram är att vi måste våga prata om abort utifrån flera intressen. När det gäller att respektera kultur i andra länder kan det vara så att man i deras kultur betonar just detta etiska dilemma med att se både till fostret och till kvinnan.

Vi måste se att om vi ska vara pådrivande och påverka andra i frågan kan det också komma tillbaka på så vis att andra länder som har en mer restriktiv abortpolitik ska börja sätta press på oss. I Europa har de flesta länder fri abort upp till vecka 12, och vi har kanske inte alls chans att få igenom vår politik. Vi måste se till risken att vi får anpassa oss till de andra. Tycker vi att det är okej att andra ska lägga sig i vår abortlagstiftning i Sverige?

Anf. 143 CARIN RUNESON (S) replik:

Fru talman! Julia Kronlid sade i sitt anförande att många barn runt om i världen saknar möjlighet till god omvårdnad. Det håller jag med om. Om man sätter det i relation till kvinnor som tvingas föda många barn mot sin vilja, kvinnor som inte klarar av att ta hand om sina barn och kvinnor som kanske avlider på grund av alltför många graviditeter förbättrar man inte tillvaron för de barn som föds till världen.

Dessutom, fru talman, lever vi i skilda världar. Om vi tittar på exempelvis Latinamerika är det inte ovanligt att det är barn som blir gravida. Det är unga flickor, ned till nio års ålder – för övrigt precis som i Etiopien, som jag nämnde i mitt anförande – som tvingas föda barn. Då tycker jag att det är horribelt att prata om någonting annat än att det är abort som gäller. Barn ska inte föda barn. Kvinnor som redan har fött många barn och inte orkar mer måste ha rätt att bestämma att de vill göra abort. Det är samma sak när det gäller de många våldsövergrepp som begås runt om i världen.

Jag vill ställa en fråga, fru talman. Tycker Julia Kronlid att det är rimligt att så unga kvinnor – flickor som fortfarande är tonåringar och ibland inte ens har hunnit bli det – ska tvingas föda barn?

Anf. 144 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Det jag vill lyfta fram är vad vi ska tänka på om vi ska föra en dialog om aborter med länder som har en extremt restriktiv abortpolitik där man förbjuder aborter helt och hållet, även när det är risk för kvinnans liv eller när någon har blivit utsatt för ett sexuellt övergrepp. Vi kan se att det handlar om ett övergrepp om någon som är ett barn blir gravid.

Visst kan det finnas en problematik i sådana situationer, men det jag vill framföra är att vi måste problematisera. Vi måste lyfta fram etiska dilemman, och vi måste ha respekt för andras syn i abortfrågan.

Nu handlar det inte bara om det som Carin Runeson talar om – att vi ska se till extremt tragiska fall. Vi ska tydligen också tala för fri abort i alla länder. Vi ska påverka Storbritannien, Finland och Island som har behovsprövat abort att ändra sin abortlagstiftning. Vi ska försöka överföra svensk abortlagstiftning, som har brister. Det har kommit fram att foster överlever.

Jag menar att vi måste nyansera hur vi för över frågan om abort till andra länder och hur vi påverkar andra länder. Det vill jag lyfta fram.

Jag vill också påpeka något när det gäller detta att barn föds till svåra förhållanden. Ska kvinnor behöva pressas att göra abort för att de är fattiga? Vi måste hjälpa kvinnorna att behålla sina barn. Vi måste hjälpa de kvinnor som vill behålla sina barn så att de kan göra det. Vi ska inte säga: Det här landet är så fattigt så där får de abortera sina barn! Vi måste sätta in insatserna så att de har råd att behålla sina barn. Det kan inte vara en ursäkt för att vi ska införa en liberal abortlagstiftning att mammorna är fattiga.

Anf. 145 HANS LINDE (V):

Fru talman! Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara ett land som står upp för alla mänskliga rättigheter oavsett var, när och med vilka motiv de kränks och inskränks.

De mänskliga rättigheterna är, som det beskrivs som i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, odelbara och inbördes beroende och har universell giltighet. De här orden upprepas ofta, men får inte förminska till ett mantra. Menar man allvar med de högstämda talen måste de också få konsekvenser.

Det går inte att tala om mänskliga rättigheter samtidigt som man exporterar vapen till diktaturer. Det går inte att vara en förkämpe för mänskliga rättigheter i världen samtidigt som man, som Sveriges handelsminister gjorde nyligen, äter älg med Syriens vice premiärminister i Arvfurstens palats. Det går inte att slå vakt om alla människors lika värde så länge som man sätter likhetstecken mellan mänskliga rättigheter och mäns rättigheter. Man kan inte heller plocka ut delar ur FN-konventioner och betrakta de mänskliga rättigheterna som ett smörgåsbord och ändå tro att man ska kunna hitta helhetslösningar.

För oss vänsterpartister är de medborgerliga och politiska rättigheterna, som mötesfrihet, yttrandefrihet och rätten att organisera sig, förutsättningar för att världens fattiga och maktlösa ska kunna kräva sin rätt till arbete, bostad och sjukvård. På samma sätt är de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna förutsättningar för att världens fattiga och

maktlösa ska kunna delta i samhällets beslutsfattande, organisera sig och utnyttja sin yttrandefrihet.

Inskränkningar i de politiska rättigheterna kan därför aldrig ursäktas med sociala framsteg. På samma sätt kan vi inte heller blunda för fattigdom eller brist på utbildning eller för att människor är hemlösa bara med hänvisning till att de har de formella medborgerliga och politiska rättigheterna. Om man inte har som utgångspunkt att de politiska och medborgerliga rättigheterna såväl som de ekonomiska, social och kulturella rättigheterna verkligen är odelbara kommer de politiska rättigheterna, som yttrandefrihet, mötesfrihet och organisationsrätt, i realiteten att förminskas till en lyx för världens välbeställda och mäktiga.

Fru talman! I Swaziland deltog fackföreningsaktivisten Siphon Jele i förstamajfirandet förra året när polisen i landet med våld och brutalitet slog till mot demonstrationen. Siphon Jele misshandlades svårt. Han greps och dog sedan i häktet på grund av sina skador.

Den 3 februari förra året hittades Vanessa Zepeda Alonzo mördad i Honduras huvudstad Tegucigalpa. Hon var aktiv i motsvarigheten till Försäkringsanställdas förbund. Vittnen uppgav att kroppen bar tecken på att hon hade dödats genom att hon hade blivit överkörd av en bil.

I Turkiet fängslades Seher Tümer den 17 april 2009 efter att hon hade uppmärksammat spädbarnsdödligheten på det sjukhus där hon var fackligt aktiv. Hon åtalades vid fem tillfällen för att slutligen i mars förra året dömdas till sju år och fyra månaders fängelse.

Siphon Jele, Vanessa Zepeda Alonzo och Seher Tümer är tyvärr inte isolerade fall. I går presenterade LO, TCO och Amnesty här i Sverige en rapport om de fackliga rättigheterna i världen under 2010. Det var en dyster läsning.

I Sverige förknippar vi fackliga rättigheter med rätten att teckna kollektivavtal och bättre arbetsvillkor. Men i alldeles för många delar av vår värld är fackliga rättigheter en fråga om liv och död. Under 2010 dödades 90 personer bara för att de utnyttjade den grundläggande mänskliga rättigheten att organisera sig fackligt. Colombia toppar statistiken, och Guatemala kommer på andra plats. Det understryker att kampen för verklig demokrati och mänskliga rättigheter i Latinamerika långt ifrån är vunnen.

2 500 fängslades förra året på grund av sitt fackliga engagemang. 5 000 löntagare förlorade sitt arbete bara på grund av att de hade krävt sina grundläggande rättigheter. Lägg därtill de 73 miljoner barn under tio år som arbetar runt om på jorden och de 12 miljoner människor som arbetar under tvång. Det är ett modernt slaveri. I jordens drygt 5 200 exportfrizoner, där våra väskor, våra skor och våra T-shirtar tillverkas, arbetar i dag 42 miljoner människor under vidriga arbetsförhållanden med låga löner och ofta med obefintliga möjligheter att organisera sig fackligt. Behöver jag tillägga att 80 procent av dem som jobbar i dessa exportfrizoner är kvinnor?

Fackliga rättigheter är mänskliga rättigheter, och vi kan också se i land efter land hur just fackföreningsrörelsen är bland de tydligaste försvaren av demokrati och mänskliga rättigheter i stort. Det har inte minst understrukits den här våren i både Egypten och Tunisien.

Ska Sverige vara en kraft för mänskliga rättigheterna kan därför inte de fackliga rättigheterna ignoreras i Sveriges handelspolitik, när vi agerar

i Internationella valutafonden och Världsbanken eller när vi utformar vår biståndspolitik. Därför, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 7.

Fru talman! Vi lever i ojämställd värld där mannen är norm och kvinnan ständigt är undantaget. Generella beskrivningar av världen utgår därför nästan alltid från mäns erfarenheter och mäns behov. Kvinnornas erfarenheter, å andra sidan, osynliggörs eller beskrivs som särintressen. En utrikespolitik utan ett tydligt feministiskt perspektiv som synliggör diskriminering och förtryck av kvinnor kommer att vara en politik av män och för män.

Carin Runeson har förtjänstfullt pratat om mödradödlighet här tidigare, och jag vill fortsätta med den frågan. Mödradödlighet är inte bara en jämställdhetsfråga, utan det är en grundläggande rättighetsfråga. Att ha makten över sin egen kropp och att kunna uttrycka sin egen sexualitet på sina egna villkor är grundläggande och universella mänskliga rättigheter, men det är rättigheter som alltför ofta kränks.

Varje dag dör 1 000 kvinnor för att de har blivit gravida. 350 000 kvinnor går förlorade varje år. Enligt Staffan Bergström, professor vid Karolinska Institutet, dör varje år fler kvinnor och spädbarn i samband med graviditeter än i aids, malaria och tuberkulos tillsammans. Och då är graviditet inte ens en sjukdom. Orsaken är uppenbar. Kvinnor har fråntagits makten över sina egna kroppar, och världens makthavare väljer gång på gång att prioritera helt andra saker än att bekämpa mödradödligheten.

I dag saknar 200 miljoner kvinnor tillgång till preventivmedel, och i 68 länder är abort förbjudet. Bland flickor mellan 15 och 19 år är mödradödlighet den vanligaste dödsorsaken. Hur ska vi kunna bekämpa fattigdom, hur ska vi kunna bygga demokrati och hur ska vi kunna öka respekten för de mänskliga rättigheterna utan alla dessa unga kvinnor som går förlorade varje år?

Men det går att bekämpa mödradödligheten. Vårt eget land är ett utmärkt exempel på detta. I dag är risken att dö i samband med en graviditet här i Sverige 1 på 17 400 födselar. Samma siffra för det afrikanska landet Niger är 1 på 7 födselar. Vi vet att 99 procent av de kvinnor som dör i samband med graviditet dör i ett fattigt land. Nyckeln till förändring har varit att erkänna att kvinnors rättigheter är mänskliga rättigheter, att erkänna att rätten till sin kropp, rätten till sin reproduktion och rätten till sin sexualitet är grundläggande mänskliga rättigheter oavsett vilket kön man har, oavsett vilken sexualitet man har och oavsett var på jorden man är född. Därför vill jag yrka bifall till reservation 3.

Fru talman! Till sist vill jag lyfta upp frågan om de mänskliga rättigheternas universella giltighet. Det är en central del i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna att alla människor på vår jord har samma mänskliga rättigheter. Oavsett om man är manlig riksdagsledamot i Sverige, hbt-person i Uganda eller kvinna i Nicaragua har man exakt samma rättigheter.

Inget land på det här jordklotet kan hänvisa till kultur, religion eller historia för att hävda att någon enda av deras medborgare ska förvägras en enda av de mänskliga rättigheterna. Vi brukar vara eniga om detta, i alla fall i retoriken. Men jag noterar att Sverigedemokraterna i sin reservation frångår denna viktiga princip om att de mänskliga rättigheterna är universella och omfattar varenda människa som lever på detta jordklot.

När det kommer till frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och kvinnors och hbt-personers rättigheter anser Sverigedemokraterna att Sverige måste visa större ödmjukhet och respekt för kulturella skillnader. Man hävdar vidare att man inte får gå över gränsen när det handlar om kvinnors och hbt-personers grundläggande internationella mänskliga rättigheter.

Vad är det för kulturella skillnader man syftar på? Ska vi vara ödmjuka inför det lagförslag som nu diskuteras i Uganda där man vill införa dödsstraff för samkönade relationer? Ska vi visa respekt för de diskussioner som nu pågår i Litauen om att man ska kunna fängsla människor därför att de har spridit positiv information om homosexualitet? Inom vilka gränser ska Sverige hålla sig när det gäller Nicaragua, där vi ser ett land som har infört ett totalt abortförbud? Där förvägras kvinnor rätten till sin egen kropp även om graviditeten riskerar deras liv, även om de har blivit utsatta för våldtäkt och till och med om de har blivit utsatta för incest.

Låt mig därför avslutningsvis vara tydlig på denna punkt: För mig som vänsterpartist är det en självklarhet att alla, oavsett kön eller sexuell läggning, ska åtnjuta lika rättigheter. Sverige ska stå upp och bekämpa alla brott mot de mänskliga rättigheterna, oavsett var, när och med vilka motiv de kränks eller inskränks. I den kampen hoppas jag att Sveriges regering inte ska känna några som helst gränser.

I detta anförande instämde Désirée Liljevall, Carin Runeson och Olle Thorell (alla S) samt Bodil Ceballos (MP).

Anf. 146 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag tror inte att Hans Linde lyssnade på ett enda ord i mitt anförande. Jag var tydlig med att Sverigedemokraterna står upp för mänskliga rättigheter och att vi fördömer lagar, kulturer och regimer som strider mot grundläggande mänskliga rättigheter. Alla de saker som Hans Linde räknar upp, såsom incest och diskriminering av hbt-personer, innebär brott mot grundläggande mänskliga rättigheter. Jag förstår inte anklagelserna i Hans Lindes påhopp. Jag har varit mycket tydlig med att vi står upp för mänskliga rättigheter.

Det jag vill framföra är att när man ska ställa krav på länder att ha svenska värderingar som inte har med grundläggande mänskliga rättigheter att göra, när vi ska försöka överföra svensk abortlagstiftning till andra länder och över huvud taget inte respektera deras syn på frågan, då blir det problematiskt.

Hans Linde vill göra abort till en mänsklig rättighet. Att göra abort är en sista utväg i en svår situation, och abort är en svår etisk fråga. Om abort ska vara en mänsklig rättighet som alla länder i Europa ska respektera, hur ska det då tillämpas, vill jag fråga Hans Linde. Ska abort kunna hävdas som en mänsklig rättighet i alla lägen? I Indien och Kina är flickaborter ett stort problem. Ska det verkligen vara en mänsklig rättighet att förhindra flickor att födas av den enda anledningen att de anses ha fel kön?

Ser inte Hans Linde att om abort görs till en mänsklig rättighet strider det mot den grundläggande mänskliga rättigheten rätten till liv?

Anf. 147 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Jag kan rekommendera Julia Kronlid att läsa FN:s deklARATION om mänskliga rättigheter. Där står tydligt och klart att rätten till hälsa är en grundläggande mänsklig rättighet. Rätten till liv är en grundläggande mänsklig rättighet.

Julia Kronlid sade tidigare att det är en mänsklig rättighet att få leva. Vad händer då med de 70 000 kvinnor på vårt jordklot som varje år dör i samband med en illegal abort? Det blir nämligen konsekvensen när man inskränker kvinnors rätt till deras egen kropp. Det innebär inte att man stoppar aborterna. Det innebär att man flyttar dem från sjukhusen och läkarmottagningarna ut till gränderna, byarna, sovrummen. Där genomför kvinnor i stället sina aborter, med den typen av lagstiftning. Kvinnor betalar med sin hälsa och sitt liv för den typen av politik.

Julia Kronlid sade att vi ska vara mer ödmjuka och respektfulla. Inför den typen av politik som resulterar i att kvinnors liv avslutas känner jag ingen ödmjukhet. Jag är inte beredd att visa någon som helst respekt för den typen av lagstiftning.

Vidare sade Julia Kronlid att jag hade missförstått Sverigedemokraterna. Jag har läst den reservation de har skrivit. Låt oss då få höra i vilka fall vi ska visa större ödmjukhet. När ska vi visa ökad respekt? I vilka fall ska vi sätta gränser för vårt engagemang för de mänskliga rättigheterna? Kan Julia Kronlid ge något konkret exempel?

Låt oss ta Polen som exempel, ett land inte särskilt långt härifrån. Just nu har vi ett fall i Europarådet som gäller Polen. Man har dragit Polen inför rätta för att en kvinna med en tarmsjukdom förvägrades rätt till sjukvård eftersom läkaren genom att hänvisa till sitt samvete inte ville ge henne den behandling och sjukvård hon behövde för att det kunde skada fostret. Den kvinnan dog senare i missfall. Är det någonting som vi ska vara ödmjuka inför och visa respekt för?

(Applåder)

Anf. 148 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! När det gäller illegala aborter lyfter Sverigedemokraterna fram att vi måste diskutera frågan utifrån flera infallsvinklar. Vi behöver se till bakgrunden, till varför kvinnor utsätter sig för risken med illegal abort. Vi behöver påverka länder att bekämpa sexuella övergrepp, fattigdom, kvinnors ekonomiska utsatthet och skadliga patriarkala samhällsstrukturer liksom att ensamma mammor blir stigmatiserade, att kvinnor får dålig information om och dålig tillgång till preventivmedel. Vi måste bekämpa hedersmord, lynchning och publik avrättning på grund av sex utanför äktenskapet. Det finns många frågor.

Om vi ska föra dialog med länder i abortfrågan, för att minska problemet med illegala aborter i länder där abort är förbjudet, menar jag att vi måste kunna ha respekt för andra synsätt än det svenska. I Sverige finns en fördömande attityd mot dem som vill problematisera abortfrågan och lyfta fram frågan om livets uppkomst. Dessutom finns det flera parter i abortfrågan – kvinnan, pappan och fostret.

Om jag som politiker ska representera ett land med synen att även fostret ska ha vissa mänskliga rättigheter skulle jag inte vilja mötas av den attityd som jag ser hos Hans Linde i dag, att inte ha någon förståelse för en annan syn i abortfrågan. Sverigedemokraterna verkar vara det enda

parti som har en mer balanserad hållning när det gäller andra länders rätt till egen åsikt.

Fru talman! Hans Linde ville ha exempel på när vi ska visa andra länder respekt. Jag tyckte att jag var mycket tydlig med att vi måste problematisera det etiska dilemmat med abort. Vi måste kunna se att det finns olika åsikter. Lagstiftningen ser väldigt olika ut i olika länder. Man har behovsprövat abort i länder som Finland, Storbritannien och Island. Ska vi tvinga dem att ändra sin lagstiftning också?

Anf. 149 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Nu säger Julia Kronlid att vi ska bekämpa fattigdomen, stärka kvinnors rättigheter, öka tillgången till preventivmedel. Hur då, Julia Kronlid? Du kanske inte bara ska läsa FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter utan också din egen budgetmotion. Sverigedemokraterna har i år föreslagit en minskning av det svenska biståndet med 10 miljarder kronor. Var tredje biståndskrona vill Sverigedemokraterna ta bort. Hur ska vi då kunna bekämpa fattigdomen? Hur ska vi kunna öka tillgången till preventivmedel när Sverigedemokraterna vill skära ned biståndet så kraftigt?

Jag var nyligen i Afghanistan och besökte en skola för unga barnmorskor i Samanganprovinsen. Ska det svenska stödet till dem också dras tillbaka? Ska Sverige avveckla biståndet till de kvinnoorganisationer i Nicaragua som fått svenskt stöd för att kämpa för kvinnors rättigheter? Jag tycker att Julia Kronlid egentligen borde få förklara sig. Nu har hon ingen ytterligare replik, men jag hoppas att hon får möjlighet att senare i debatten förklara hur Sverigedemokraterna ska bekämpa fattigdomen samtidigt som de skär ned biståndet kraftigt.

Låt mig vara tydlig med att rätten att bestämma över sin egen kropp för mig som vänsterpartist är en grundläggande mänsklig rättighet. Det är en grundläggande mänsklig rättighet att få uttrycka sin sexualitet på sina egna villkor. Jag blir lite frågande när Julia Kronlid säger att det inte är en mänsklig rättighet. Vad är rätten att bestämma över sin egen kropp då?

Julia Kronlid säger också att det här är en komplex och svår fråga för det handlar om att släcka liv. Kom då ihåg, Julia Kronlid, att den politik du förespråkar innebär att liv släcks, att mammors liv släcks. Vi har runt om i världen 70 000 kvinnor som varje år dör för att de har regeringar som fråntagit dem makten över deras egen kropp.

Anf. 150 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Mänskliga rättigheter är en självklarhet för de flesta av oss som bor och lever i Sverige, men för miljontals människor är det något som över huvud taget inte existerar.

Vi har under våren sett människor i Mellanöstern och Nordafrika kämpa för demokrati och mänskliga rättigheter. Vi vet att i Vitryssland fångas människor som uttrycker sina åsikter, i Kongo fortsätter inbördeskriget med våld och systematiska våldtäkter mot civilbefolkningen och i Europa utsätts tusentals barn, kvinnor och män för människohandel. Varje dag, hela tiden, kränks de mänskliga rättigheterna både i vår absoluta närhet och i resten av världen.

Mänskliga rättigheter kan tyckas ha en självklar innebörd men är ett stort och komplext ämne. Orden mänskliga rättigheter och deras betydelse kan få olika innebörd beroende på vem man frågar. För mig är mänskliga rättigheter att jag oavsett kön och sexuell läggning får uttrycka mina åsikter i ord och text, att jag får vara med och påverka genom exempelvis allmänna val och att jag utan risk för repressalier kan delta i demonstrationer.

Mänskliga rättigheter innebär för mig också att den som har ett handikapp eller är funktionshindrad ska kunna gå och handla, kunna gå till hårfrisörskan och kunna förstå information så att han eller hon kan nyttja sina demokratiska rättigheter. Det betyder också att jag har rätt till lön och skäliga avtal i det arbete jag utför och att jag kan bestämma över min egen kropp. Vidare betyder det att jag, om jag begår ett brott, har rätt till en försvarare och en rättvis rättegång utan att riskera dödsstraff och tortyr. Så är det för mig, men det är långt ifrån den verklighet många människor i dag lever i.

Jag kommer i mitt anförande i dag att koncentrera mig på de mänskliga rättigheterna, eller snarare avsaknaden av dem, när det gäller kvinnors situation.

Under de åtta minuter jag har kvar av mitt anförande kommer tio kvinnor att bli våldtagna i Kongo. Det sker just nu. Under ett dygn är det ungefär 1 100 kvinnor som utsätts för systematiska våldtäkter i Kongo.

I krig är systematiska våldtäkter inget nytt. Det har i alla tider varit ett av alla vapen för att bryta ned människor och samhällen. Bara i vår tid kan jag nämna Bosnien, Rwanda och Kongo, länder där våldtäkter blivit och är en del av krigföringen. Vi kan i dagens tidning läsa om hur Libyens ledare Gaddafi ger sina soldater Viagra för att de på ett systematiskt sätt ska våldta landets kvinnor.

Därför är det positivt att mellanstatliga överenskommelser har slutits och att den internationella krigsdomstolen i Haag har fastslagit att våldtäkt i krig är ett krigsbrott.

Det kanske viktigaste genombrottet för att våldtäkt i krig ska betraktas som ett internationellt krigsbrott är resolution 1820 från 2008 som erkänner våldtäkt som ett krigsbrott. Vidare fördömer den våldtäkt och andra former av sexualiserat våld i konfliktsituationer och fastställer att våldtäkt även kan utgöra brott mot mänskligheten och folkmord. Även resolution 1888 från 2009 är viktig. Den innebär bland annat att generalsekreteraren utsett ett särskilt sändebud för att leda och koordinera arbetet för att motverka det sexuella våldet under och efter konflikter. År 2010 utsågs EU-kommissionären Margot Wallström till FN:s särskilda representant för att bevaka sexuellt våld i krigsdrabbade situationer.

Fru talman! FN-organet WHO uppskattar att det finns mellan 100 och 140 miljoner kvinnor i världen som lever med sviterna av könsstympning och att tre miljoner flickor könsstympas årligen.

Könsstympning utförs oftast på flickor i åldrarna fyra till åtta år, men ibland även på veckogamla spädbarn, på flickor i tonåren eller på unga kvinnor sedan de fött sitt första barn. Kvinnlig könsstympning är ett allvarligt hälsoproblem för flickor och kvinnor på grund av de medicinska riskerna med ingreppet. På många håll i Afrika och Mellanöstern utförs ingreppet av utbildade traditionella barnmorskor, äldre kvinnor i byn eller barberare. Ofta används smutsiga instrument som knivar, glas-

skärvor eller rakblad. Ingreppet genomförs vanligtvis utan bedövning. Könstympling medför långsiktiga fysiska och känslomässiga komplikationer. Smärta, stress, infektioner och psykiska problem kan uppstå efter ingreppet. Dessutom blir det riskfyllt vid barnafödelse, och kvinnans sexualliv blir ofta mycket smärtsamt och svårt.

Kvinnlig könstympling handlar i många fall om kontroll av kvinnors sexualitet. Krav på att kvinnor ska vara oskuld när äktenskap ingås är ett skäl till att ingreppet utförs. Kvinnlig omskärelse är nära knuten till identitet och en traditionell syn på kvinnlighet.

Traditionen att könstympla kvinnor har troligen existerat i 3 000 år. Det finns olika teorier om var och varför sedvänjan uppstod, men ingen kan med säkerhet fastställa det. Människor som är angelägna om att bevara traditionen med kvinnlig könstympling betraktar den ofta som ett religiöst påbud, men det finns inte något stöd i religionen för könstympling.

Med stöd av bland annat FN:s barnkonvention har arbetet mot de skadliga ingreppen kunnat resultera i att många länder infört lagar som förbjuder könstympling. Men endast ett fåtal länder har en specifik lag. Dessa länder är Benin, Togo, Uganda, Norge, Sverige, Storbritannien, Australien, USA och nu senast Kenya, som i april införde en lag om förbud mot könstympling. I Kenya röstades lagen igenom enhälligt efter att parlamentsledamoten Sophia Abdi Noor i ett unikt och känslofyllt inlägg berättat om när hon själv blev könstymptad som flicka. I Sverige riskerar den som utför omskärelse av en flickas eller kvinnas könsorgan tio års fängelse.

Regeringen fortsätter sitt arbete för att stärka kvinnors säkerhet med att fokusera på bistånd till kvinnor och jämställdhet. Våld mot kvinnor och flickor utgör i sig ett hinder för jämställdhet och en rättvis och hållbar global utveckling.

Fru talman! Människohandel beskrivs ofta som vår tids slaveri. Människohandel, eller trafficking, anses utgöra en av de mest vinstbringande formerna av organiserad brottslighet. Enligt FN är människohandeln den snabbast växande formen av organiserad brottslighet. Människohandel kan ha som syfte att tvinga människor till arbetskraftsexploatering och organtransplantationer. Men människohandel för sexuella ändamål är den vanligaste formen, där framför allt unga kvinnor och flickor är brottsut-satta. Syftet med människohandel för sexuella ändamål är våldtäkt, sexuellt tvång och utnyttjande i prostitution och pornografi.

Handel med människor är ett stort problem. Kvinnor och barn är särskilt utsatta, i synnerhet i de länder och regioner som präglas av fattigdom och socialt utanförskap. Den gränsöverskridande människohandeln transporterar kvinnor från ett ursprungsland till ett destinationsland genom ett eller flera genomfartsländer. Därmed är det omöjligt för ett land att på egen hand motarbeta människohandeln. Inom ramen för EU, Europarådet och FN har flera konventioner och rättsakter antagits.

Regeringen har som mål att minska den organiserade brottsligheten och människohandeln genom förebyggande och brottsbekämpande insatser i ursprungs-, transit- och destinationsländer.

Sveriges engagemang för de mänskliga rättigheterna, vår utrikespolitik och vårt utvecklingsarbete ska även fortsättningsvis präglas av en strävan och en förhoppning om en värld där människor kan leva utan

fruktan och rädsla, där individens frihet är förutsättningslös och där var och en har rätt och möjlighet att skapa sig ett dragligt liv.

Mänskliga rättigheter rymmer stora och komplexa frågor som påverkar människors liv runt om i hela världen. Sverige har bra samarbeten med EU och FN. Jag tycker det är positivt att vi fortsätter arbetet med att få Sverige att ingå i FN:s råd för mänskliga rättigheter.

UN Women skapades av FN i juli 2010. Det är en sammanhållen enhet inom FN för jämställdhet mellan könen och kvinnors medbestämmande. Erfarenheter har visat att när kvinnoorganisationer deltar i fredsförhandlingar och beslutsprocesser på alla nivåer, ökar chanserna för hållbar fred och säkerhet för hela samhället. Jag är även stolt över att vår representant i FN, Magnus Lennartsson, är vice ordförande för UN Women.

Våldtäkter som vapen i krig, kvinnlig könsstympning och människohandel med sexuell exploatering är allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vi måste samarbeta och ställa krav på att andra länder ska kunna åstadkomma en varaktig förändring. Allt som sker påverkar även oss i Sverige. Kvinnor som fallit offer för människohandel säljs eller färdas genom vårt land. Kvinnor som utsatts för våldtäkter i krig söker asyl här. Flickor som växer upp i Sverige blir trots den svenska lagstiftningen utsatta för könsstympning.

Vi måste och ska fortsätta att vara i framkant när det gäller att arbeta för att stärka de mänskliga rättigheterna, både globalt och på hemmaplan.

I detta anförande instämde Christian Holm (M).

Anf. 151 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag tänker på flera saker av det Elisabeth Björnsdotter Rahm sade, bland annat hur viktigt det är att vi visar att Sverige har ett engagemang för mänskliga rättigheter i världen. Häromdagen deltog vi i ett panelsamtal om mänskliga rättigheter, eller snarare bristen på mänskliga rättigheter, i norra Irak – eller södra Kurdistan; man kan kalla det vad man vill. Jag upplever att vi är överens. Alla vi som satt i panelen var väldigt överens om vad som egentligen behövs. Vi var också överens om att det behövs en gemensam röst. Det betyder så oerhört mycket för mottagarna, för dem som är i det andra landet, att vi talar med en gemensam röst.

Men många gånger är det väldigt svårt att hitta den svenska rösten i djungeln. Det gäller till exempel beträffande Syrien. Syriska medborgare har kommit hit och frågat mig: Vad tycker Sverige? Vad säger Sverige? Jo, Carl Bildt säger att vi säger samma sak som Catherine Ashton har sagt när hon har uttalat sig; det gäller också för oss. Men då hittar man det inte. De hittade det inte.

Vi här i riksdagen är ju, vilket jag också tog upp i mitt anförande tidigare, väldigt ofta överens om de här frågorna. Hur kan vi då vara tydligare utåt för att det svenska engagemanget också ska synas, så att mottagarna av det ser det?

Jag undrar också över en annan sak. Jag förstod inte riktigt detta med mänskliga rättigheter. Vi har ju haft mycket diskussioner om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Under förra mandatperioden hade vi rätt mycket diskussioner om det. Alliansen värderar ju inte de

ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna lika högt som de andra, har vi fått intryck av. Där skulle jag vilja höra om det är någon ändring i politiken nu för tiden.

Prot. 2010/11:112
9 juni

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

Anf. 152 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag håller med dig, Bodil Ceballos: Det är jätteviktigt att vi är tydliga och att vi är enade i vad vi tycker om mänskliga rättigheter. Det är ju inte förhandlingsbart över huvud taget. Här gäller det att vi talar högt och tydligt, och det upplever jag att vi gör.

Jag upplever att Carl Bildt, som jag citerade i vårt samtal med den kurdiska församlingen, gör det. Jag upplever att vi har en väldigt klar och tydlig röst varenda gång vi tar upp de här diskussionerna i alla sammanhang.

Sverige är ett litet land. Tillsammans använder vi oss av EU som en resurs för att vara ännu tydligare i våra åsikter om de mänskliga rättigheterna, för där är vi helt överens.

Jag tycker inte att vår politik när det gäller sociala, kulturella eller ekonomiska rättigheter har förändrats. Jag tycker att vi har samma åsikter som vi alltid har haft.

Som jag sade i mitt anförande är grunden för att bygga mänskliga rättigheter att man har en demokrati, och det är det som saknas i många länder. Utan riktig demokrati i ett land kan vi inte bygga mänskliga rättigheter heller.

Anf. 153 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Då tolkar jag det som att politiken inte har förändrats och att det fortfarande är de medborgerliga och politiska rättigheterna som står över de ekonomiska, sociala och kulturella, även om man alltid säger att de är odelbara och universella. När man då inte kan utkräva de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna i alla länder blir det svårt. Där har vi alltid haft olika uppfattning.

Min uppfattning är att det är svårt att kräva sina rättigheter när man inte har mat i magen. De ekonomiska och sociala rättigheterna är alltså precis lika viktiga som de andra – inte viktigare men precis lika viktiga.

Låt mig återgå till detta med Sveriges engagemang. Du säger att Sverige är ett litet land och att vi genom EU kan vara en starkare röst. Sverige har alltid haft ett gott rykte när det gäller att stå upp för de mänskliga rättigheterna, och det är ju inte ett problem i sig, men problemet uppstår när människor i andra länder väntar sig att få höra just Sveriges röst eftersom vi har detta goda rykte. Vi har alltid varit de som först har sagt ifrån, men nu väntar vi in att Catherine Ashton och alla utrikesministrarna ska komma överens, och sedan kommer det, långt om länge, ett ganska urvattnat uttalande. Sedan finns det på någon hemsida i Bryssel som folk inte tittar på särskilt ofta. Jag brukar inte gå in och titta där särskilt ofta. Jag går in på regeringens hemsida för att se om det finns något, eller så får man titta på Carl Bildts blogg eller på hans twitter. Det är de vägar vi har för att se vad regeringen egentligen tycker.

Jag menar att vi här i riksdagen, som ju till stor del är överens i de här frågorna, borde vara ett föredöme också. Vi kan faktiskt också uttrycka vår åsikt så att människor i andra länder – de som är mottagarna – också uppfattar att den är en svensk position.

Anf. 154 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Sverige har ett gott rykte när det gäller mänskliga rättigheter. Vi har egentligen det bästa ryktet i hela världen, fick jag höra häromdagen när vi besökte Svenska institutet. Givetvis ska vi vara väldigt stolta över det och använda det för att göra vår röst hörd.

Jag håller inte riktigt med om att vi har en otydlig röst gentemot resten av världen. Jag tycker att vi är duktiga på att ta upp problemen, föra fram våra åsikter och ställa krav på andra länder när det gäller bland annat brott mot de mänskliga rättigheterna.

Jag håller med om att om man ska kunna bygga demokrati är det naturligtvis en förutsättning att man har mat i magen för att man ska kunna utnyttja sina mänskliga rättigheter. Där är vi i princip överens.

Anf. 155 ISMAIL KAMIL (FP):

Fru talman! Sveriges utrikespolitik präglas av engagemang och försvaret av mänskliga rättigheter, både bilateralt och multilateralt.

Det gäller att agera både regionalt och globalt för att dels främja respekten för de mänskliga rättigheterna, dels att vara den tydliga rösten när det gäller att påtala kränkningar av dessa rättigheter. Sverige ska därför alltid vara en central aktör till försvar av mänskliga rättigheter men också ett stöd för fred och säkerhet i världen.

Fru talman! Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna antogs av FN:s generalförsamling redan 1948. Det är 63 år sedan. Den slog fast grundläggande normer för mänskliga rättigheter som är överordnade politiska, ekonomiska, kulturella och religiösa skillnader. Normerna är bindande för alla världens stater. Det är en skyldighet för alla stater att värna alla människors lika värde och rättigheter. De mänskliga rättigheterna ska gälla för alla oavsett land, kultur eller specifik situation. Ingen regering får hävda särskilda eller specifika förhållanden, exempelvis religion, kultur eller tradition, som skäl för att kränka de mänskliga rättigheterna.

Fru talman! Sverige ska därför ställa upp när FN efterfrågar hjälp, såväl när det gäller fredsframtvingande som fredsbevarande insatser. Om sorgen om och engagemanget för mänskliga rättigheter ligger i Sveriges intresse, liksom en förhoppning om en värld där människor ska kunna leva i fred och frihet utan fruktan och nöd.

Med glädje kan vi i dag notera att regeringen återigen publicerar rapporter om mänskliga rättigheter i världens länder efter ett visst uppehåll.

Folkrätten och respekt för mänskliga rättigheter har alltid spelat en central och framträdande roll i Sveriges utrikespolitik. Regeringen konstaterade också i 2011 års utrikesdeklaration prioriteringen med arbetet med att stärka sambandet mellan demokrati, mänskliga rättigheter och en utveckling byggd på rättsstatens principer. Denna inriktning i regeringens politik är välkommen och utgör en viktig roll i arbetet för fred och säkerhet.

Fru talman! Genom Lissabonfördraget har EU fått nya möjligheter att globalt främja demokrati och mänskliga rättigheter. En rad instrument och initiativ är i dag knutna till EU:s främjande av mänskliga rättigheter. Brott mot mänskliga rättigheter får aldrig passera ostraffat.

Det är också glädjande att se hur Sveriges regering verkar så att en stark avdelning för mänskliga rättigheter och demokrati byggs upp inom

den europeiska utrikestjänsten för att kunna på ett effektivare sätt bidra till genomförande av EU:s gemensamma normverk och utarbeta lokala MR-strategier.

Fru talman! Sverige har i januari 2011 deklarerat sin kandidatur till att bli medlem i FN:s råd för mänskliga rättigheter för perioden 2012–2015. Sverige har varit observatör i rådet sedan det bildades 2006. Medlemskap i detta råd skulle ge Sverige en aktiv roll och en viktig arena för att driva angelägna och aktuella människorättsfrågor, och Sverige kan bidra konstruktivt till översyn av rådets arbete.

Ett starkt och väl fungerande FN är en förutsättning för försvar av mänskliga rättigheter samt underlättar att finna vägar och politiska lösningar för olika globala problem. Ett starkt och fungerande FN är garanten för fred och stabilitet i världen. Det blir i så fall lättare att skydda människor mot folkmord, brott mot krigets lagar och brott mot mänskligheten.

Fru talman! Demokrati och respekt för mänskliga rättigheter utgör en grund för en bättre värld där barnets rättigheter skyddas, där kvinnans rättigheter garanteras, där diskriminering på arbetsplatsen och förföljelsen på grund av sexuell läggning och könsidentitet förebyggs.

För att lättare skydda och försvara mänskliga rättigheter gäller att stärka rollen för den internationella brottmålsdomstolen som den enda internationella domstolen för att granska brott mot mänskligheten, folkmord och krigsförbrytelser.

Den mest aktuella fråga vi möter i dag är frågan om demokrati i Mellanöstern och Nordafrika. Det gäller att diktaturregimerna i Libyen, Jemen och Syrien ersätts med demokrater som tar över makten i dessa länder. På så sätt kommer stabiliteten och freden att stärkas i Mellanöstern och Nordafrika.

Vi behöver i dag ha en mer aktiv roll i frågan. Det har varit en viss passivitet. Det är dags att vi alla tillsammans funderar på det och stärker Sveriges roll i den frågan.

Anf. 156 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Jag har nu förmånen att för Centerpartiet få göra ett inlägg om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Mänskliga rättigheter är en av de största frågor som finns att slåss för och att diskutera.

Det finns några nyanskillnader mellan partierna vilket återspeglar sig i reservationerna. Så som det ska vara i en demokrati. Men det som är helt dominerande och tillfredsställande i betänkandet är den massiva samstämmighet som finns i dessa frågor i vårt land och mellan de politiska partierna.

Det som också genomsyrar betänkandet är hur Europeiska unionen på samma vis som Sverige står upp i arbetet för frihet, demokrati och mänskliga rättigheter världen över. Styrkan för Sverige i att kunna driva dessa frågor på egen hand men också inom EU och som delaktig i allt det EU gör på dessa områden är mycket glädjande.

Det är svårt att riktigt inse, tror jag, den betydelse det har att Europeiska unionen entydigt är en pådrivande kraft på vår kontinent och i världen för allt det som dagens betänkande handlar om, frihet, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.

Människor är människor på gott och på ont. Det finns så mycket värme, gemenskap och sammanhållning mellan människor i världen, i går och i dag. Samtidigt finns fruktansvärda brott, övergrepp och förtryck mot människor i helt ofattbara proportioner genom hela mänsklighetens historia och så än i dag.

Totalitära förtryckarregimer som nazismen och kommunismen har under det gångna seklet begått omätbara grymheter och brott mot de mänskliga rättigheterna som drabbat hundratal miljoner människor genom tortyr, mord, svält, fängelse, deportation, fångläger och så vidare. Självfallet har dessa drabbade människor inte heller fått någon chans att verka demokratiskt mot de brott som vederfarits dem.

Låt mig med avsky utöver Hitlernazismens och Stalinkommunismens omätbara förbrytelser nämna även Kommunistkina, de kommunistiska Röda Khmererna i Kambodja och Nordkoreas hemska regim, som fortfarande består. I varje utpekad regim som jag nämnde döljer sig så mycket mänskligt lidande, tragedier och brott mot mänskliga rättigheter att det är helt omöjligt att greppa och förstå.

Sveriges folk har haft den stora lyckan att undslippa både nazismens och sovjetkommunismens omätbara förtryck och brott mot mänskliga rättigheter, som skedde helt nära oss på andra sidan Östersjön. Det är utmärkt att Sverige samstämmigt och sedan länge så hårt driver på för en bättre värld där mänskliga rättigheter respekteras.

I betänkandet redovisas även andra regimer och länder i dag som förtrycker människor och som motarbetar frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Låt mig nämna bara några exempel: Iran och Libyen. Låt oss hoppas att utvecklingen i många arabländer kommer att ge beständiga resultat i form av frihet och demokrati och inte landa i nya förtryckarregimer med andra förtecken.

Ett enigt utskott står bakom att Sverige starkt driver på för dödsstraffets avskaffande. Utvecklingen går ändå åt rätt håll, vilket redovisas i betänkandet. I Europa är det endast ett land som genomför avrättningar, Vitryssland, nog sagt.

Jag vill ändå redovisa Amnestys uppgifter om de förfärande mängder dödsstraff som fortfarande verkställs. Jag vet att Bodil Ceballos var inne på det, men det skadar inte att nämnas dubbelt upp.

I Kina handlar det sannolikt om tusentals människor. Man redovisar inte detta, vilket är fruktansvärt i sig. I Iran avrättades minst 252 förra året, i Nordkorea minst 60, i Jemen minst 53, i USA 46, i Saudiarabien minst 27, i Libyen minst 18 och i Syrien minst 17. Ordet ”minst” säger väldigt mycket om de länder som kategoriseras så, med uppenbar brist på insyn, öppenhet och demokrati.

Avslutningsvis vill jag för kammaren läsa upp delar ur den välskrivna och oerhört tänkvärda inledningen i detta utskottsbetänkande. Varje mening har en tyngd och utrymme för eftertanke: ”Arbetet med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar den svenska utrikespolitiken. Sverige ska vara en tydlig röst i världen för de mänskliga rättigheterna och ska agera bilateralt, genom Europeiska unionen (EU) och multilateralt för att de mänskliga rättigheterna ska genomföras och efterlevas fullt ut i alla världens länder. — — —

Sveriges stora engagemang för de mänskliga rättigheterna, vår utrikespolitik och vårt utvecklingssamarbete speglar våra förhoppningar om

en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd. De mänskliga rättigheterna värnar individens grundläggande behov och syftar till att garantera friheter och ge förutsättningar för ett dragligt liv för alla. Det är legitimt att reagera och påtala kränkningar av dessa rättigheter då förtryckta människor – just därför att de är förtryckta – sällan har möjlighet att själva hävda sina intressen.

Genom Lissabonfördraget har EU fått nya möjligheter att på ett mer sammanhållet sätt vara en utrikespolitisk aktör till stöd för fred, säkerhet och mänskliga rättigheter.

Förenta nationernas (FN) generalförsamling antog 1948 den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. --- Alla stater har en skyldighet att värna alla människors lika värde och rättigheter. --- Dessa folkrättsliga åtaganden måste nu omsättas i praktisk handling över hela världen.”

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 157 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag måste redan inledningsvis säga att jag har en känsla av att jag tyvärr kommer att dra över min anmälda talartid. Jag blev så engagerad av det här betänkandet. Det är så många olika områden som är oerhört viktiga.

Det vi debatterar i dag är mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Det betyder väldigt mycket för många människor att vi i Sverige har en stark röst i den frågan. Det är ett motionsbetänkande som behandlar ett stort antal viktiga motioner från allmänna motionstiden. Det är alltså ingen proposition eller förslag från regeringen. Frågorna spänner över områden som exempelvis folkrätten, barns rättigheter, kvinnors rättigheter, skydd mot tortyr och dödsstraff samt diskriminering på grund av sexuell läggning.

Vi kristdemokrater menar att om människovärdet ska stå i fokus, måste arbetet för att skydda och värna mänskliga fri- och rättigheter vara ett huvudmål för utrikespolitiken. Därför är det bra att regeringen har satt upp just demokrati och mänskliga rättigheter som ett av de tre prioriterade områdena i sin utrikes- och biståndspolitik. Det handlar inte om att påtvinga andra länder en västerländsk syn på mänskliga rättigheter utan om att främja sådana allmänmänskliga värderingar som gäller för mänskliga relationer i hela världen.

För att ytterligare visa på vikten av dessa frågor har vi från Kristdemokraterna tidigare lagt fram ett förslag om att ha en speciell minister för mänskliga rättigheter, någonting som vi har motionerat om. Det kanske är någonting som vi bör ta upp framöver.

Om de mänskliga rättigheterna ska stärkas måste efterlevnaden av internationella förpliktelser också garanteras. Därför måste vi värna FN:s ställning. Den måste skyddas och stärkas, liksom internationella domstolar och rättssystem inom FN-systemet.

Fru talman! Vi ska främja mänskliga rättigheter genom dialog men också via stöd och samarbete, som exempelvis genom biståndet. Internationella organisationer som handelsorganisationen WTO, valutafonden IMF och Världsbanken bör också bidra i arbetet med att ställa höga krav på respekt för mänskliga rättigheter i sina kontakter.

I dag hade vi i utrikesutskottet besök av representanter från Världsbanken som just betonade vikten av att se hur faktorer kring konflikter, säkerhet och utveckling hänger ihop. De hade i sin forskning sett att länder och stater som inte respekterar mänskliga rättigheter, som kvinnors rättigheter och jämställdhet i samhället, förlorar viktig ekonomisk och social utveckling.

Genom globaliseringen kommer förhållandet näringsliv och mänskliga rättigheter alltmer i fokus. Vi kristdemokrater anser att man bör stärka de globala etiska koderna för näringslivet. Globala aktörer som multinationella företag har ett stort ansvar för sina medarbetares situation. De fackliga rättigheterna är här viktiga att understryka liksom människors rätt att organisera sig fackligt.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet menar i en reservation att regeringen inte lägger "någon större vikt vid mänskliga rättigheter i arbetslivet". Men som vi säger i betänkandet stöder Sverige till exempel ILO:s arbete för universell ratifikation och uppfyllande av organisationens åtta kärnkonventioner om mänskliga rättigheter. Det sker inom områdena föreningsfrihet och förhandlingsrätt, icke-diskriminering i arbetslivet, förbud mot tvångsarbete och förbud mot barnarbete.

Sveriges bidrag via Sida till ILO:s utvecklingssamarbete via ett partnerskapsavtal uppgår under perioden 2009–2013 till 125 miljoner kronor. Det här samarbetsavtalet fokuserar på tre tematiska områden. Det handlar om sysselsättningsintensiv ekonomisk tillväxt, föreningsfrihet och kollektivavtal samt arbetsmiljö. Jämställdhet prioriteras som ett horisontellt tema.

EU verkar också för att främja arbetstagares rättigheter i världen. Kommissionen har i ett dokument från 2006 med namnet *Anständigt arbete för alla EU:s bidrag till agendan för anständigt arbete i världen* konkretiserat frågor om arbetstagares rättigheter i världen.

Dessutom har vi nu i Lissabonfördraget fått skrivningar som stärker de fackliga rättigheterna inom EU, vilket vi kristdemokrater har välkomnat.

Fru talman! När FN:s generalförsamling antog den allmänna förklaringen 1948 om mänskliga rättigheter fick det internationella samfundet en gemensam värdegrund i synen på människan och förhållandet mellan individ och stat. Man slog fast grundläggande normer som är överordnade de politiska, ekonomiska, kulturella och religiösa skillnaderna. De är alltså, som har sagts tidigare här, universella och bindande för alla stater. Alla stater har en skyldighet att värna alla människors lika värde och rättigheter.

Det finns också en hel del folkrättsligt bindande konventioner som vi ofta hänvisar till, som barnkonventionen och kvinnokonventionen.

På FN:s världstoppmöte år 2005 fastslogs att det finns ett direkt samband mellan säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter. Regeringen har tagit fasta på detta, och i utrikesdeklarationen, som lades fram i våras, betonades just behovet av att stärka sambandet mellan mänskliga rättigheter, demokrati och utveckling. Tanken är att ge MR-arbetet en mer framträdande roll i arbetet för fred och säkerhet. Sverige ska inom FN och EU prioritera mänskliga rättigheter.

Alliansregeringen har också, som jag sa tidigare, sett att mänskliga rättigheter och demokrati är en viktig tematisk prioritering både i det

bilaterala och i det multilaterala samarbetet. För perioden 2010–2014 finns en särskild policy för hur det ska ske inom utvecklingssamarbetet.

Sedan har vi också Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete, Sadev, som av regeringen har fått i uppdrag att utvärdera resultatet av det bistånd som vi nu har lagt vår huvudinriktning på, just mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling. Det kommer att ge effekt. Det är bra. Arbetet ska vara slutfört i februari 2012. Då får vi någon typ av kvitto på om vi gör rätt saker inom MR-området.

Regeringen och vi i Alliansen jobbar faktiskt aktivt med mänskliga rättigheter på olika nivåer, på Sverigenivå samt bilateralt i både FN och EU.

Inom EU har vi som sagt genom Lissabonfördraget fått fler möjligheter att slåss för mänskliga rättigheter på olika sätt. Och EU har antagit riktlinjer mot dödsstraff, tortyr, barn i väpnade konflikter och våld mot kvinnor. I den nya europeiska utrikestjänsten förväntar vi oss att också mänskliga rättigheter ska få ett stort genomslag. Vi har sett vikten av att EU:s medlemsländer kan stå enade i kampen för mänskliga rättigheter.

Här har ibland EU tyvärr varit alldeles för långsamt, till exempel när det gäller situationen i Nordafrika, som någon nämnde, där människor slogs för sina mänskliga rättigheter och sökte omvärldens stöd, och gör så fortfarande. Då ska EU naturligtvis, och Sverige, vara först med att ge sitt starka stöd. Men här var man alldeles för avvaktande och för långsam. Därför tycker jag att det är bra att regeringen nu har sagt att man aktivt verkar för att en stark avdelning för MR och demokrati ska byggas upp inom den europeiska utrikestjänsten.

Fru talman! Inom folkrätten pågår ett ständigt arbete och utveckling. I olika konflikter runt om i världen blir detta viktigt. Den nyare FN-principen om skyldighet att skydda, Right to protect, har kommit i fokus den senaste tiden. Vi vet att det finns behov av att ibland skydda civilbefolkningen mot dess egna makthavare, som exempelvis i Libyen. När staters ledare hotar en stor del av sin egen befolkning har världssamfundet en skyldighet att ingripa. Vi kan inte stillatigande se på när folkmord begås. Alldeles för många gånger har vi svikit människor som lämnats åt sitt öde, som i Rwanda och i vårt eget närområde Srebrenica. FN kan inte stå och se på när människor slaktas. Då måste vi gemensamt få agera till skydd för livet. Vi ska också ställa ansvariga till svars i de internationella domstolarna, som ICC.

Internationella brottmålsdomstolen i Haag, ICC, invigdes i mars 2003. De ska åtala och lagföra personer som har gjort sig skyldiga till de mest allvarliga brotten som angår hela det internationella samfundet. 114 länder står nu bakom domstolen. EU och dess medlemsstater är skyldiga att bistå domstolen genom att exempelvis bistå med att vidarebefordra hemligstämplad information till domstolen. Sverige har genom Stockholmsprogrammet, som antogs under det svenska ordförandeskapet i EU 2009, stärkt ICC:s arbete.

Att bekämpa dödsstraffet är en viktig fråga för oss som vill kämpa för mänskliga rättigheter världen över. I många länder finns dödsstraffet kvar. Flera av er har redan nämnt ett stort antal länder. Det är ungefär två tredjedelar av alla länder som i dag har infört ett förbud mot dödsstraff. Vi går i rätt riktning, från 16 stater 1977 till 139 i dag. Vi är på rätt väg. Men precis som flera har sagt här har enligt Amnesty 527 avrättningar

utförts i 23 länder under 2010. Det är inte acceptabelt. Det är även, som någon sade tidigare, länder som USA som är ett utvecklat land som anser sig vara demokratiskt. Det är naturligtvis någonting som vi måste fortsätta bekämpa.

I linje med EU-fördragets artikel 6 om de grundläggande rättigheterna, som garanteras i Europakonventionen, har alla EU:s medlemsstater avskaffat dödsstraffet. Europarådet och Europakonventionen spelar här en viktig roll. I Europa är det nu bara Vitryssland som utdömer och verkställer dödsstraff. Det måste vi genom EU på olika sätt aktivt motverka.

När det gäller tortyr och annan grym och omänsklig förnedrande behandling och bestraffning är det som vi skriver i betänkandet, nämligen att det naturligtvis inte har någon plats i ett civiliserat samhälle. Kampen mot terrorism har ofta använts som ett motiv till att använda hårda metoder. Därför är det bra att frågan om tortyr kopplad till terrorism berörs i dialogen mellan EU:s och USA:s rättschefer, vilket omnämns i betänkandet. Det är viktigt att EU har en agenda för hur man på olika beskickningar ska agera mot tredjeländ på området.

Fru talman! Kvinnors rättigheter och jämställdhet är en viktig fråga i allt utvecklingsarbete. Vid FN:s millennietoppmöte år 2000 enades världens ledare om att insatser för jämställdhet mellan kvinnor och män är ett av de absolut effektivaste medlen för att bekämpa vår tids stora utmaningar i världen, till exempel fattigdom, hunger och sjukdomar.

År 1979 antog FN sin kvinnokonvention om kvinnors rättigheter, som följdes upp av Pekingplattformen 1995, där vi satte upp tydliga mål att jobba mot. Det var rätten till utbildning, hälsa, skydd mot våld, kvinnors ekonomi, inflytande, rätt till organisering och så vidare. Här måste alla länder varje år åka till FN och rapportera om de har uppfyllt målen. Det är bra.

Sverige har, som någon har sagt tidigare, bidragit till att stärka FN:s kvinnoarbete genom UN Women, där kvinnoarbetet samlas i en organisation. Där har Sveriges regering varit med och stött tillsättandet av tjänsten som FN:s generalsekreterares särskilda representant i frågor om sexualiserat våld i väpnade konflikter, som nu innehas av Margot Wallström. Senast i dag hörde vi henne på radion när det hade kommit rapporter om att Gaddafi har beordrat massvåldtäkter av kvinnor i Libyen. Det är förfärliga nyheter. Det är viktigt att vi nu står upp för kvinnors rättigheter och FN-resolutionen 1325 om kvinnor i krig och konflikter.

Regeringen har antagit en SRHR-strategi för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Bristen på dessa rättigheter runt om i världen är fortfarande en av de vanligaste orsakerna till sjukdom och död bland fattiga kvinnor. Kvinnor dör i stor omfattning i barnsäng. Därför satsar Sverige stora resurser på stöd till olika FN-program för preventivmedelsrådgivning och fria, säkra och lagliga aborter.

Regeringen har också en policy för främjande av jämställdhet och kvinnors rättigheter genom svenskt internationellt utvecklingssamarbete mellan 2010 och 2015, vilket är bra. Vi satsar alltså stort på området, vilket ifrågasatts av oppositionen.

Fru talman! Hbt-personers rättigheter är också en viktig fråga att lyfta upp i sammanhanget. Sexuell läggning upptas inte uttryckligen bland diskrimineringsgrunder i FN:s konventioner om mänskliga rättigheter, men de kommittéer som granskar efterlevnaden av FN:s två centrala

konventioner om mänskliga rättigheter har dock slagit fast att diskrimineringsförbudet i dessa även omfattar sexuell läggning, liksom Europadomstolen vad gäller diskrimineringsförbudet i Europakonventionens artikel 14.

Men vi måste ändå fortsätta att visa på den diskriminering som pågår både här i Sverige och i andra länder. Jag tror att vi var många som reagerade kraftigt häromveckan när SVT visade bilder från en demonstration i Ryssland för hbt-personers rättigheter. Personer fördes bort och slogs ned. Det visade tydligt på behovet av att vi aktivt stöder personer som hotas på grund av sin sexuella läggning.

Sverige har gjort en satsning på utbildning till personal på ambassader som kompetenshöjning. Vi arbetar också aktivt med frågorna internationellt i EU och i FN, men säkert kan mer göras.

Fru talman! En fråga som vi kristdemokrater har lyft upp i ett antal motioner och interpellationer i riksdagen handlar om skyddet av minoriteter. Just nu är många kristna hotade till livet i Mellanöstern. I dag kan vi läsa i tidningen att António Guterres, som besökte utrikesutskottet i riksdagen i går, chef för FN:s flyktingorganisation UNHCR, till vår migrationsminister just betonar vikten av att se till kristnas situation i Irak och att kristna som kommit hit som flyktingar inte bör skickas tillbaka till Irak eftersom situationen är ohållbar.

Vi måste se till att mer görs för att förbättra situationen för kristna i hela Mellanösternregionen. Det finns även grupper, till exempel romerna i Europa, som vi måste ge en värdig behandling. Minoritetsfrågor är viktiga i EU:s relationer med tredjeländer utanför grannskapspolitiken. Exempelvis sker det i dialoger med Georgien, Moldavien och Ryssland. Vi måste fortsätta att bevaka minoriteters mänskliga rättigheter. Därför slog också utrikesminister Carl Bildt fast i februari i utrikesdeklarationen för 2011 att religionsfriheten är central i ett öppet samhälle. I februari i år antogs också nya rådsslutsatser bland EU:s utrikesministrar mot intolerans, diskriminering och våld på grund av religions- och trosuppfattning. Det händer saker även inom EU.

Fru talman! Avslutningsvis får vi inte glömma barnens rättigheter. Deras rättigheter slås fast i ett antal internationella konventioner. Vi kristdemokrater driver att vi i Sverige ska införa en särskild lag som bygger på barnkonventionen. Vi tror att barns rättigheter behöver stärkas även i Sverige. Barns ställning har stärkts i Lissabonfördraget. Det finns också på EU-nivå ett bättre regelverk än tidigare. EU har ett regelverk som stöder att man ska verka för barns rättigheter i utvecklingssamarbete och att stärka barns rättsliga ställning. Framför allt vill man inrikta sig på våld mot barn, och EU har därför ett pilotprogram i tio länder i samråd med Unicef, exempelvis Armenien, Brasilien, Indien, Ghana, Iran, Marocko, Ryssland. EU har också projekt för barn i väpnade konflikter i ett antal länder, exempelvis Afghanistan, Burma, Colombia, Kongo, Sudan. Mycket pågår som stärker barns rättigheter och som drivs på via EU.

Sverige är den näst största givaren till FN:s barnfond Unicef, just för att vi ser barnens rättigheter som viktiga. Också till FN:s befolkningsfond UNFPA är Sverige den näst största givaren. De kämpar bland annat mot våld mot flickor, sexuellt våld, den hemska praktiseringen av könsstympning och agerar för en minskning av antalet barnäktenskap.

Sverige lägger i budgeten för i år en särskild satsning på 500 miljoner för att uppnå millenniemålen snabbare. Fokus ligger där på barn och ungdomar, deras rätt till hälsa, grundskoleutbildning och sysselsättning. Vi är skyldiga att skydda barn mot våld och övergrepp. Prostitution och människohandel drabbar ett stort antal barn och unga, och det måste vi med alla medel bekämpa.

Oppositionen har i sin reservation om barnets rättigheter skrivit in många viktiga punkter om barn. Det handlar om barns rätt till rent vatten, att minska antalet barnsoldater, att utrota barnäktenskap, att agera mot att barn fängslas, torteras och avrättas. Allt detta vill vi naturligtvis också bekämpa tillsammans med er. Här finns ingen motsättning. Som jag har sagt lägger vi redan i dag stora resurser via FN-systemet och via EU på att göra olika insatser för barn. Vi agerar redan. Oppositionen anser jag, fru talman, slår i sina reservationer in många öppna dörrar.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 158 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Jag vill lyfta fram en av de dörrar som Désirée Pethrus hävdar att vi i oppositionen slår in, nämligen frågor om de fackliga rättigheterna. Jag välkomnar att Désirée Pethrus över huvud taget lyfter upp frågorna. Det brukar sällan vara så när borgerliga företrädare pratar om mänskliga rättigheter eller utrikespolitik att de fackliga rättigheterna nämns. Det är ett av många tecken på vad vi i de rödgröna partierna har understrukt i vår reservation, nämligen att när det kommer till frågor om mänskliga rättigheter i arbetslivet är det inte en direkt topprioritering i den borgerliga utrikespolitiken.

Jag vill ändå ge några konkreta exempel på vad vi menar i vår reservation och vad jag menar som vänsterpartist när vi kritiserar den borgerliga regeringen och de borgerliga partierna. Frågorna är lågprioriterade just nu i den svenska breda utrikespolitiken.

Låt mig börja med de åtta kärnkonventionerna hos ILO, som Désirée Pethrus lyfte fram som något viktigt och som har stöd på den borgerliga sidan. Trots det har de borgerliga partierna och den borgerliga regeringen valt att avvisa alla krav på att koppla EU:s handelsavtal till att andra länder ska uppfylla ILO:s åtta kärnkonventioner. Man tycker att det är rimligt att ingå handelsavtal även med länder där det begås grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna.

Jag nämnde i mitt anförande landet Colombia, som toppade statistiken förra året på mord på fackföreningsaktiva. Just Colombia är ett land som den borgerliga regeringen nyligen sade ja till att teckna handelsavtal med. Hur rimmar det, Désirée Pethrus?

Ytterligare ett exempel på det bristande engagemanget för de fackliga rättigheterna i utrikespolitiken är hur man ser på fackliga frågor i biståndet. Den biståndsorganisation som i dag aktivt bidrar runt om i världen med att utbilda och stärka fackföreningsrörelsen är LO-TCO Bistånds-nämnd. Det är också en av de biståndsorganisationer som den borgerliga regeringen har skurit ned stödet till allra mest under de senaste åren. Det är en av ramorganisationerna som har drabbats hårdast av det försämrade klimatet för frivilligorganisationer. Hur rimmar detta med det engagemang som Désirée Pethrus säger att den borgerliga regeringen har för fackliga rättigheter i utrikespolitiken?

Anf. 159 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag tror säkert att det finns mer vi kan göra när det gäller att ställa krav. Jag skulle välkomna att vi ställde större krav på de länder som vi ingår avtal med. Jag tror inte att regeringen vill motverka det. Vi står bakom ILO:s konventioner, som jag nämnde och som finns med i betänkandet.

Hans Linde tar upp LO–TCO Biståndsämnd. LO har ganska mycket pengar och skickar pengar till Socialdemokraterna, så LO kanske kan satsa de pengarna på sin biståndsorganisation.

Det vi däremot har gjort är att via Sida gå via ILO:s utvecklingssamarbete, som jag sade, med ett partnerskapsavtal som under perioden 2009–2013 uppgår till 125 miljoner kronor. Visst satsar regeringen pengar! Det var det jag ville lyfta fram och säga. Ni vill få det till att ingenting görs på detta område. Det jag ville lyfta fram var att om Hans Linde läser betänkandet ser han att vi tydligt lyfter fram de här frågorna och att vi arbetar för ratifikationen av konventionerna, som jag också nämnde.

EU har ju, som sagt, startat ett ganska viktigt arbete, som kom redan 2006, för anständigt arbete i utvecklingssamarbetet.

Självklart finns det ett regelverk, både i Sverige i fråga om vilken syn vi har på dessa frågor, och i EU. ILO är en viktig aktör på detta område, och därför ska vi fortsätta att stödja ILO.

Anf. 160 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Jag blir ganska orolig när Désirée Pethrus pratar så nedlåtande om LO–TCO Biståndsämnd. Det är en av de svenska ramorganisationerna, som den svenska regeringen har lyft fram som en viktig biståndsorganisation just därför att de bedriver ett viktigt arbete runt om i världen med att utbilda och stötta aktivister i nybildade fackföreningar så att de kan bedriva sitt arbete.

Då hävdar Désirée Pethrus att LO själv kan klara av det. Ja, vi ser konsekvenserna när den borgerliga regeringen nu skär ned det ekonomiska stödet till LO–TCO Biståndsämnd. De tvingas avveckla stora delar av sitt arbete i världen. Jag vet till exempel att flera av deras projekt i Östeuropa har hotats på grund av det här, även i Ryssland och Kaukasus. Är det verkligen någonting positivt?

Man skulle kunna vända på frågan. Jag vet att Kristdemokraterna har en egen biståndsstiftelse som får biståndsmedel. Då skulle man kunna säga att Kristdemokraterna inte behöver bedriva så mycket valrörelse och lägga pengarna här i Sverige, utan ni kan väl lägga de pengarna på biståndsstiftelsen i stället. Det håller inte riktigt, Désirée Pethrus.

När det sedan gäller ILO:s kärnkonventioner är det väl bra att man i ord och retorik tycker att de är viktiga och lyfter fram dem. Men det handlar också om att sätta press bakom konventionerna och se till att de länder som i dag inte respekterar de fackliga rättigheterna gör det.

En möjlighet att sätta press på andra länder är EU:s handelsavtal. Vi har de senaste åren tecknat handelsavtal med en lång rad länder där det förekommer grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Jag nämnde Colombia som ett exempel. Det land som kommer på andra plats när det gäller mord på fackföreningsaktiva är Guatemala. Också det är ett land som den borgerliga regeringen har sagt ja till att teckna han-

delsavtal med. I mitt anförande tog jag exempel på fackför-
eningsaktiva i Honduras, där en kvinna hade dödats genom att man körde
över henne med bil. Också det är ett land som den borgerliga regeringen
har sagt ja till att teckna handelsavtal med.

I alla dessa tre fall har man tecknat handelsavtalen helt utan att ställa
krav på fackliga rättigheter, helt utan att koppla handelsavtalen till att
länderna också ratificerar, genomför och respekterar ILO:s kärnkonvent-
ioner.

Anf. 161 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! LO–TCO Biståndsnämnd är naturligtvis en organisation
som ska få fortsätta att agera på biståndsområdet. Jag tycker inte riktigt
att det stämmer med din koppling mellan att LO skickar pengar till Soci-
aldemokraterna och att KD skickar pengar till vår egen organisation.
Olof Palme Center, som tillhör Socialdemokraterna, får också olika bi-
ståndspengar. Det var snarare vad LO väljer att göra med sina pengar
som jag ifrågasatte.

När det gäller handelsavtal har Sverige en hög svansföring. Det finns
en policy, och många av våra ministrar har en skyldighet att i alla samtal
med länder där demokratiska rättigheter inte upprätthålls ta upp mänsk-
liga rättigheter i dialogen. Jag får återkomma till det, men jag förutsätter
att regeringen tar upp det när man tecknar handelsavtal med länder som
inte värnar mänskliga rättigheter. Där ingår fackliga rättigheter. Sverige
står bakom det. Vi har skrivit under Lissabonfördraget där rätten att
teckna kollektivavtal och fackliga rättigheter finns med. Inget EU-land
kan säga att man struntar i det här.

Därför förstår jag inte riktigt vart du vill komma. Jag förutsätter
självkärligt att regeringen tar upp frågor om mänskliga rättigheter med
regimerna i samband med enskilda handelsavtal.

Anf. 162 OLLE THORELL (S):

Fru talman! Det är svårt att komma sist i en lång debatt, för mycket
klokt har redan sagts. Jag vill ändå ägna mitt inlägg åt att tala om Social-
demokraternas hållning i fråga om dödsstraff. Det är ett så viktigt område
att det förtjänar att nämnas flera gånger i årets debatt om mänskliga rät-
tigheter.

Vi har inga reservationer på det här området, och det är en viktig sig-
nal att Sveriges riksdag är enig i den här frågan. Det får inte råda några
som helst tvivel om Sveriges hållning.

Rätten till liv är absolut.

Dödsstraffet är under alla omständigheter fel. Det strider mot alla
grundläggande humanitära principer att ge någon rätt att ta en annan
persons liv.

Dödsstraff utdöms fortfarande år 2011, och det måste med all kraft
fördömas. Särskilt svårt är det att förstå att demokratiska stater inte av-
skaffar dödsstraffet. De har ett ansvar att föregå med gott exempel.

Dödsstraffet är djupt omänskligt och ovärdigt. I dag, 2011, används
bland annat hängning, halshuggning, dödande injektion, skjutning och
elektriska stolen. Det finns också rapporter om stening och att människor
begravs levande.

67 länder har fortfarande kvar dödsstraffet i sin rättsordning. Värst är Kina, som har nämnts flera gånger, där antalet förmodligen handlar om flera tusental. Därefter på denna skammens lista kommer i fallande ordning Iran, Nordkorea, Jemen, USA, Saudiarabien, Libyen och Syrien.

Rätten till liv är absolut.

Dödsstraffet är förstås oåterkalleligt och har ingen plats i någon rättsordning som säger sig vara civiliserad. Om detta råder ingen oenighet i Sveriges riksdag. Det är glädjande, men jag vill ändå ta tillfället i akt och betona vikten av att kampen går vidare och att Sverige har en viktig roll att spela i den.

Som framgår i betänkandet agerar Sverige i dag för dödsstraffets avskaffande bland annat genom EU och Europarådet, genom FN och i bilaterala kontakter. Arbetet är och måste fortsätta att vara en prioriterad fråga för Sverige och EU. Sverige har i sina relationer med många länder uppmärksammat dödsstraffet och brott mot de mänskliga rättigheterna.

Men det är av största vikt att vi är lika tydliga gentemot alla länder som har dödsstraffet kvar. Oavsett vilka relationer vi har med ett land i övrigt måste ändå frågan om dödsstraff uppmärksammas, och Sveriges hållning måste alltid vara glasklar. Hållningen är förstås att dödsstraff inte kan accepteras i vare sig demokratier eller diktaturer.

Sverige och EU måste öka ansträngningarna i sina bilaterala kontakter, i EU-arbetet och i FN för att dödsstraffet ska avskaffas helt. Men i väntan på ett generellt förbud mot dödsstraffet måste arbetet rikta in sig på att förmå fler stater att ansluta sig till det internationella protokoll som reglerar ett successivt avskaffande av dödsstraffet.

Fru talman! Jag är sedan flera år tillbaka aktiv, precis som Bodil Ceballos, i riksdagens tvärpolitiska grupp för mänskliga rättigheter. Vi träffas en gång i månaden under riksdagsåret, och en av våra viktigaste uppgifter är att skriva vädjandebrev. Alla ledamöter ges chansen att skriva under breven. Breven går sedan vidare till statschefer, presidenter, premiärministrar, guvernörer, domstolar och ambassader. Vi vädjar då för enskilda personer vilkas mänskliga rättigheter har kränkts. Vi vädjar inte minst för dem som är dömda till döden.

MR-gruppen tar, som Bodil nämnde, inte politiska hänsyn till var i världen brotten begås utan fokuserar på själva brotten i sig. Våra brev går till både demokratier och diktaturer, för dödsstraffet är precis lika medeltida, brutalt och ovärdigt oavsett om det utdöms i USA eller i Bangladesh, i Japan eller i Kina.

Kampen mot dödsstraffet går ändå framåt. Som sagts tidigare var det 1977 bara 16 stater som hade avskaffat dödsstraffet för alla brott. Nu är antalet 139 – två tredjedelar av världens länder. Det är förstås bra, men mycket återstår att göra. Våra ansträngningar kan inte ta slut förrän dödsstraffet är avskaffat över hela jordklotet, i alla världens länder, och förpassat dit det hör hemma: på historiens skrånphög.

I detta anförande instämde Laila Olsen och Anna Wallén (båda S).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

14 § Ramavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Korea, å andra sidan

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2010/11:UU16
Ramavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Korea, å andra sidan (prop. 2010/11:92).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

15 § Ramavtal om partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Indonesien, å den andra

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2010/11:UU17
Ramavtal om partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Indonesien, å den andra (prop. 2010/11:88).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

Polisfrågor

16 § Polisfrågor

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU7
Polisfrågor.

Anf. 163 ELIN LUNDGREN (S):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 1, 3, 9, 11, 12 och 13.

I dag ska vi diskutera polisfrågor här i riksdagens kammare, och det ser jag fram emot. Polisen är en mycket viktig del i det svenska rättssystemet. Att svenskarna vet hur och med vad polisen arbetar skapar en trygghet hos människor som behöver polisens tjänster. Det kan vara du, och det kan vara jag – vilken dag som helst.

När SOM-institutet nyligen mätte allmänhetens förtroende för yrkesgrupper kom polisen på pallplats näst efter sjukvården. Förtroendet har också ökat de senaste åren, och det är mycket glädjande. Vi har i dag fler poliser än någonsin tidigare. Det är ett arbete som Socialdemokraterna startade och alliansregeringen har arbetat vidare med.

Dess värre ser vi att resultaten inte är så bra som vi hade kunnat hoppas på efter denna satsning. Det finns fortfarande en stor skillnad i hur bra landets 21 olika polismyndigheter har lyckats med sin verksamhet, och inte allt som är mätbart i polisens verksamhet har blivit bättre. Somligt har faktiskt blivit sämre än före satsningen. Till exempel redovisas i

polisens verksamhetsrapport för 2010 att antalet redovisade ärenden till åklagare i förhållande till arbetad tid har blivit färre.

Att polisen alltid och överallt jobbar metodiskt är mycket viktigt. Medborgarna ska garanteras samma goda bemötande. Därför väntar vi socialdemokrater på den polisorganisationsutredning som om mindre än ett år förväntas lägga fram ett förslag på hur 21 polismyndigheter kan bli 1. Vi tror att det är brister i ledning och styrning som orsakar ojämn kvalitet i polisens arbete. En sammanslagning ger fördelar både avseende resursfördelning och styrning av verksamheten samt skapar möjligheter att effektivisera den administration som behövs så att samtliga polismyndigheter inte behöver ha sin egen.

Den grova organiserade brottsligheten känner varken nationella eller regionala gränser. Organiserade mc-klubbar etablerar sig runt om i landet. Många gånger söker de sig medvetet till områden där polisens och samhällets resurser är förhållandevis svaga. Samhällets förmåga att slå tillbaka måste vara lika hög i mindre orter som i de stora städerna. Det visar sig att i de kommuner där man tagit krafttag mot organiserad brottslighet är samarbetet mellan polisen och andra myndigheter som Försäkringskassan, Skatteverket och kommunen centralt för att lyckas.

Socialdemokraterna vill ha en organisatorisk modell där vi slår ihop de enheter inom rättsväsendet som arbetar med dessa brott, alltså Rikskriminalpolisen, Säkerhetspolisen och Ekobrottsmyndigheten, till en nationell spetsorganisation. Vi har kallat den REKO, Polisens riksorganisation mot ekonomisk och organiserad brottslighet. En sådan organisation skulle ge en betydligt kraftfullare mobilisering mot den organiserade brottsligheten än vad vi ser i dag. Eftersom de brott detta handlar om nästan alltid har koppling till alla tre myndigheterna skulle de kunna hanteras mycket mer effektivt.

Vi socialdemokrater vill också se fler civilanställda inom polisen. Civilanställda behövs för att poliser ska kunna ägna sig åt polisarbete och inte sitta som arrestvakter eller i receptioner. Vi ser att civilanställda är en av förutsättningarna för att polisen ska kunna utveckla sin verksamhet. Nu har antalet civilanställda minskats, särskilt i förhållande till antalet poliser, samtidigt som verksamheten blivit större. Ju fler poliser som anställs, desto fler civilanställda behövs för att backa upp dem. Det kan vara analytiker, handläggare och vaktmästare, till exempel. Poliser ska göra polisiärt arbete. När antalet civilanställda minskar riskerar poliser att hamna på att täcka upp civila uppgifter.

Vi ska inte tro att det bara är antalet poliser som är avgörande. Poliserna måste också arbeta effektivt, och det är genom en bra utbildning vi kan göra polisen ännu bättre. Vi socialdemokrater vill ersätta dagens polisutbildning med en högskoleutbildning. Det är en åsikt som vi delar med bland andra Lena Nitz, som är ordförande i Polisförbundet. Hon skriver i en ledare i senaste Polistidningen att det är en av de viktigaste frågorna för polisen i framtiden. ”Polisen ska arbeta efter beprövade metoder och forskning och för detta krävs en utbildning knuten till högskolesystemet”, skriver Lena.

Uppgifterna för polisen är många. Man ska inte bara lösa begångna brott utan också jobba brottsförebyggande på flera plan med olika aktörer. Man ska bemöta brottsoffer och människor som befinner sig i olika utsatta situationer. Detta ställer höga krav på polisens kunskap och på

polisens utbildning. Det är otidsenligt att poliser inte får högskolepoäng i samma utsträckning som andra studenter. En närmare koppling till högskolan skulle skapa bättre förutsättningar för forskning, och mer forskning ger i sin tur bättre förutsättningar för att utvärdera polisarbetet.

Frågan har utretts i två utredningar tidigare, men ingenting hörs från justitieministern. Det är helt tyst när det gäller hur vi ska komma vidare med denna fråga. Vi önskar att det snart kommer ett förslag för oss att ta ställning till.

Vi socialdemokrater har i flera år talat om att införa så kallade kontaktpoliser. Meningen är att kontaktpoliser ska arbeta både brottsförebyggande genom att åka ut och informera, men även vara med i andra aktiviteter på skolan – sprida kunskap och bygga förtroende och relationer. Det ska också vara de som i efterhand utreder incidenter och händelser som har inträffat i och omkring skolan. Samverkan mellan myndigheter som polis, skola, kommun och hälso- och sjukvård i det brottsförebyggande arbetet är en nödvändighet, och här finns mycket vi kan utveckla.

Flera av de motioner vi diskuterar och behandlar i dag handlar om barnsexturism. Ingen kan i dag säga hur omfattande problemet är och hur många svenskar som begår brottet att köpa barn och begå sexuella övergrepp mot dem. Barnsexturisternas destinationer växlar i takt med att myndigheterna i ett land jobbar med att motverka problemet. Då väljer köparna ett annat land med en svagare rättsapparat.

En viktig faktor i sexhandeln med barn är fattigdom, men handeln förutsätter givetvis att det finns köpare. Utan deras pengar skulle barnsexhandeln inte existera. Detta är ytterligare ett exempel på hur fattigdom och klyftor utnyttjas på ett brutalt sätt.

Ett arbetssätt där alla myndigheter med ansvar för frågan, både svenska och internationella, hittar bättre sätt att arbeta mot barnsexturismen är väldigt viktigt. Vi ser till exempel att det kan finnas lättillgängliga telefonlinjer dit alla som ser misstänkt barnsexturism kan ringa och enkelt anmäla för en snabb reaktion.

Vi har också valt att ställa oss bakom en motion som handlar om skärpta straff för vapenbrott. Vi ser hur fler kriminella grupperingar har fått tillgång till vapen som används för att till exempel hota vittnen eller representanter för rättsväsendet. Skarpladdade vapen på allmän plats är helt oacceptabelt och måste räknas som grovt vapenbrott. Vi anser att straffen för olagligt innehav av vapen är för låga och vill uppdraga åt regeringen att ta tag i denna fråga för att ännu starkare motverka vapen på allmänna platser.

Det sista området jag vill säga någonting om handlar om motionen *Personskydd och analys av hotbilder*. Den tar upp den alltid aktuella problematiken att människor som innehar politiska förtroendeuppdrag hotas och ibland faktiskt väljer att lämna sina uppdrag, vilket är ett allvarligt demokratiskt problem. Vi vill därför att regeringen ska se över reglerna för personskyddet och myndigheternas förmåga att analysera hotbilder.

Med det vill jag avsluta mitt anförande.

I detta anförande instämde Laila Olsen och Anna Wallén (båda S).

Anf. 164 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Motionerna i det här betänkandet rör alltså polisfrågor. Jag vill inleda med att säga att jag självfallet står bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3 och reservation 10.

Vi lever i en tid då trygghetssystemen i samhället försämras och arbetslösa får det svårare samtidigt som de med höga inkomster får stora skattesänkningar. Barnfattigdomen ökar. Allt fler har inte råd att ge tillräckligt med mat till sina barn. Frivilligorganisationer och kyrkor vittnar om hur allt fler är i behov av hjälp för att ha råd med de mest basala saker. Denna utveckling är direkt kontraproduktiv för det brottsförebyggande arbetet. Ett samhälle med ökande klyftor och urholkade trygghetssystem är inte direkt ett mer säkert samhälle.

Det som behövs är ett solidariskt och tryggt samhälle där den som råkar bli sjuk vet att samhället backar upp och den som blir arbetslös vet att det finns ett samhälleligt stöd under omställningsprocessen. Det som behövs för att unga ska tro på framtiden är att vi satsar på vår gemensamma framtid och tar oss an vår stora ödesfråga, klimatet. Vi behöver rusta upp miljonprogrammen, bygga ut järnvägen och satsa på förnybart och energieffektivisering. Nu behövs en politik som tar oss framåt i stället för ett samhällsklimat som skapar otrygghet och splittring.

För mig som grön är det inte mer befogenheter, även kallat mer muskler, som är det mest relevanta för en effektiv brottsbekämpning. Jag anser det vara minst lika viktigt med en bra möjlighet för poliser att hantera och bearbeta sina upplevelser och att effektivisera polisens arbete.

En motion som behandlas i det här betänkandet, av en moderat riksdagsledamot, vill dock att polisen ska få ökade befogenheter att begära ut IP-adresser även för bötesbrott och inte bara för brott som kan leda till fängelse, som i dag. Jag vill beklaga regeringens agerande under det senaste året, som gör att motionen anses tillgodosedd. Regeringen föreslog nämligen i en lagrådsremiss i december 2010 att skyldigheten för operatörer att lämna ut uppgifter om abonnemang till de brottsbekämpande myndigheterna inte ska vara begränsad till brott av en viss svårighetsgrad.

Anledningen till att sådana personuppgifter endast lämnas ut för brott som i alla fall kan leda till fängelse i dag är att det är så pass integritetskränkande att det hittills inte har ansetts försvarbart. Tyvärr verkar den här regeringen inte bry sig särskilt mycket om den personliga integriteten. I stället är detta ytterligare ett steg vad gäller att utöka möjligheten att begära ut personuppgifter. Redan för några år sedan gav regeringen privata företag rätt att kräva ut IP-adresser vid misstanke om bötesbrott. Ipredlagen gav stora företag rätt att göra detta i jakt på fildelare.

Nu ska alltså även denna möjlighet utökas till polisen. Precis som när Ipredlagen infördes är det inte otänkbart att även en lagstiftning som ger polisen rätt att kräva ut dessa personuppgifter kommer att leda till fler anonymiseringstjänster och därmed försvåra för det brottsbekämpande arbetet.

Inte heller är det för mig som grön endast viktigt med kvantitet när det gäller polisfrågor. Jag tror inte att lösningen på alla problem är fler poliser. Jag tror att det är helt andra saker som behövs för att minska brotten och öka tryggheten, till exempel att arbeta mot fattigdom, utsatt-

het och missbruk och att ge unga en framtidstro och se till att polisen kan arbeta effektivt och få stöd i sina upplevelser.

Personer som har krävande arbeten där de möter svåra berättelser, livsöden och traumatiska händelser varje dag, som poliser, är i behov av handledning för att kunna hantera och bearbeta händelserna. Det är inte någon vanlig debriefing det handlar om, utan det som beskrivs i reservation 3 är personalhandledning som ska vara obligatorisk.

Redan våren 2006 gjorde riksdagen ett tillkännagivande om detta på förslag från justitieutskottet, men trots riksdagens beslut och trots att Rikspolisstyrelsen har tagit fram ett projekt är så kallad vardagshandledning ännu inte fullt genomförd i polismyndigheterna. Det är viktigt att detta snarast sker. Det är av högsta vikt att poliser genomgår obligatorisk handledning för att inte de svåra upplevelserna ska hanteras på ett olämpligt sätt. Om man inte får möjlighet att bearbeta svåra upplevelser riskerar hjärnan att hantera detta genom att man till exempel kan bli avtrubbad, cynisk eller bryta ihop. Detta är varken humant, rättssäkert eller särskilt effektivt för det brottsbekämpande arbetet.

Herr talman! Trots att Sverige var det första landet i världen att införa extraterritoriell lagstiftning som möjliggör lagföring av svenskar för bland annat sexualbrott mot barn begångna utomlands finns det fortfarande ytterst få fällande domar i Sverige.

Huvudregeln är att brott ska beivras där de har begåtts, men i förhållande till andra brottsområden är skillnaden markant. En anledning till detta är att brottsområdet som sådant inte har varit, och fortsättningsvis inte heller är, ett prioriterat brottsområde. En annan anledning är att anmälningar av detta slag har lagts ned per automatik för att de anses vara för svåra att utreda. Många gånger har inte ens den misstänkte hörts eller nåtts med information om att han eller hon har varit misstänkt, vilket bidragit ytterligare till den gängse uppfattningen, att det är riskfritt att utnyttja barn sexuellt utomlands.

Anmälningsbenägenheten är mycket liten när det gäller brott som barnsexturism. Vad avsaknaden av anmälningar från enskilda individer, till exempel medresenärer, beror på är okänt. En förklaring kan vara att de saknar kännedom om att det är olagligt och att det går att anmäla på plats. Än mindre vet de att det går att anmäla i Sverige. En annan anledning kan vara att man inte litar på den lokala polisen och inte känner till de olika anmälningskanalerna samt att det känns lönlöst att anmäla i Sverige eftersom anmälan inte kommer att leda någonstans. Det gäller i synnerhet om det rör sig om okända offer och förövare.

För att underlätta möjligheten att anmäla har man exempelvis i Thailand inrättat en telefonfunktion för att kunna ta emot tips om barnsexturister. Detta har skett i samverkan mellan den svenska polisen och den svenska ambassaden. Exemplet borde få fler efterföljare i länder där svensk barnsexturism är vanligt.

Sverige får kritik för att man gör för lite på det här området. Så sent som förra året fick Sverige kritik från FN:s barnrättskommitté för att man gör för lite i arbetet mot barnsexturism. FN:s barnrättskommitté understök att Sverige måste ”increase its efforts to prevent and combat the worrying phenomenon of child sex tourism”.

Sverige måste ta kritiken från FN på allvar och i enlighet med reservation 10 öka insatserna för att nå målet, som det uttrycks i handlings-

Anf. 165 KENT EKEROTH (SD):

Herr talman! I det här betänkandet har vi tre reservationer, 14, 15 och 16. Vi yrkar bifall till samtliga tre.

Jag ska kort beröra de här tre reservationerna.

Den första handlar om Tullverkets befogenheter att leta efter stöldgods. I dag tillåts inte Tullverket att leta efter stöldgods som lämnar landet. I den här reservationen menar jag att de borde ha den möjligheten.

I utskottets ställningstagande i betänkandet står det att ett betänkande bereds inom Regeringskansliet och att de vill avvakta det här betänkandet. Det brukar ofta vara så från regeringens håll att olika frågor ligger i olika betänkanden. Det är bra, men jag hoppas att den utredningen kommer fram till precis det här, att Tullverket behöver de här befogenheterna. Vi yrkar bifall till denna reservation, för vi anser att de bör ha dessa befogenheter.

Reservation 15 handlar om att ge Tullverket ytterligare befogenheter, bland annat att lagra information om personer som dömts för smuglings- och langningsbrott. Det handlar om att göra fysiska kontroller i skatteupplag och inleda förundersökningar när det gäller människosmuggling, till exempel.

I betänkandet skriver utskottet att de inte är beredda att föreslå att Tullverkets befogenheter ska utvidgas utöver vad som har redovisats. De lyfter fram att det finns möjligheter för Tullverket att samverka med andra. Vi menar dock att Tullverket bör ha de här befogenheterna och säkert många andra befogenheter, som vi ämnar återkomma till i höst.

Vid Öresundsbron har till exempel Öresundskonsortiet rätt att registrera registreringsnummer på bilarna, men Tullverket har inte den rättigheten när det gäller brottsbekämpande ändamål. Det finns alltså mycket inom Tullverket som behöver rättas till, och de bör ges befogenheter att bekämpa brottslighet bättre. Därför yrkar vi bifall till reservation nr 15.

Sist, men inte minst, har vi vår motion om offentliga brottsregister. Den handlar om att man ska ha ett offentligt register över dömda pedofiler som bedöms ha hög återfallsrisk alternativt våldtäktsmän som har dömts ett flertal gånger.

Vi menar att det är viktigt att ha den möjligheten för att förhindra att det blir fler offer. Barnfamiljer ska kunna kontrollera om det finns någon som har en hög återfallsrisk i bostadsområdet. Med denna vetskap kan man kanske förhindra att barnen kommer i kontakt med den här personen. Eller så väljer människor att inte flytta dit i första taget.

Detta är alltså en åtgärd som vi menar bör införas helt enkelt för att värna de blivande offren och förhindra att det blir offer i första taget.

Motargumentet mot det här är att det kränker folks integritet, men återigen måste man ställa integritetsperspektivet mot perspektivet för framtida eller befintliga brottsoffer. Vi menar att om det finns möjlighet att förhindra att någon blir offer för till exempel en pedofil är det värt att ta den integritetskränkningen. Därför har vi lagt fram denna motion och yrkar på den.

Anf. 166 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Som det har sagts är detta inte ett propositionsbetänkande utan ett motionsbetänkande. Det innebär att vi har ett smörgåsbord av olika förslag, alltifrån elpistoler och civila poliser till något som är så viktigt att jobba mot som barnsexturism och den typen av övergrepp och trafficking. Det är alltså en väldigt bred flora av förslag som behandlas i samma betänkande.

Jag tänkte hålla mig till de förväntningar som vi har på svensk polis och vad vi kan se framåt i tiden. Om man tittar lite grann i backspegeln på när vi tog över regeringsmakten 2006 hade vi då mött en debatt som mycket handlade om kommunala poliser. Det var en debatt som jag nu tycker har försvunnit och som jag tror hade sin upprinnelse i att man i många delar av landet upplevde en brist på synlig och närvarande polis, och som ett brev på posten kom ofta kraven på just kommunala poliser.

Den debatten möter vi inte längre, och det tycker jag är positivt. Men vi mötte också 2006 en poliskår som hade börjat få en hyfsat hög medelålder, inte minst på grund av att utbildningen hade legat ganska lågt under ett antal år. Den ökade sedan, men den hade inte ökat i större omfattning än att man i princip ersatte gamla poliser med nya. Poliskåren ökade inte numerärt.

Vi mötte en situation där egentligen bara 7 000 av strax under 17 000 poliser någonsin var i yttre tjänst. Därav, tror jag, fick vi diskussionen om kommunala poliser.

Vi mötte också en situation där arbetssättet – det finns anledningar att diskutera förändringar i det också – i stort sett var detsamma som det hade varit decennier tidigare. För oss är det väldigt viktigt att som ansvarsfull regering ha en ekonomisk politik som innebär att landet kan säkerställa resurser till viktiga offentliga verksamheter. Låt mig slå fast: Polisen är en mycket viktig offentlig verksamhet som behöver de resurser som finns.

Naturligtvis har hela rättsväsendet och hela rättskedjan fått betydande satsningar. Vi har utbildat långt fler poliser och är i dag uppe på en nivå på 20 000 poliser. Vi har också sett till att säkerställa ett ekonomiskt utrymme, vilket inte minst bekräftas av polisen själv.

Vi har också under de här åren sett att polisen får allt bättre siffror när man gör mätningar om människors trygghet, till exempel i Brås undersökning, Nationella trygghetsundersökningen. Fler människor, inte överallt ska dock sägas, upplever att man ser en mer synlig polis och det inte bara i kvarteren i Stockholm.

Samtidigt måste man konstatera att vi som ansvariga politiker inte nöjer oss med att bara ge ut resurser. Vi har också rätten att som medborgarnas företrädare ställa krav på de verksamheter där skattepengarna går in. Och där finns en del att nämna vad gäller polisen.

Det finns anledning att vara kritisk när det gäller den resultatuppräknings som finns, för resultaten har inte gått i takt med de resurser vi har gett. Jag tycker gott att man kan ställa krav på högre kvalitet inom polisen. Vi kan gott ställa högre krav på en ökad kostnadseffektivitet, och vi kan definitivt ställa krav på en ökad flexibilitet. Vi kräver bara ett förbättrat resultat.

Polisverksamheten tar 52 miljoner kronor varje dag. Det är en betydande del av skattebetalarnas resurser. Därför finns det anledning att

också se över det polisen jobbar med. I grunden är vår polisverksamhet organiserad nästan på samma sätt som den var när polisen förstatligades 1965, med en del gradvisa förändringar. Men arbetssättet är detsamma trots att brottsligheten har förändrats ganska ordentligt under tiden. Inte minst har vi fått en ny teknik som gör att gamla brott har hittat nya arenor och där det ibland är svårt att hitta sätt och olika motmedel att möta detta.

Med den utgångspunkten och med den debatt som har funnits, inte minst om att titta på polismyndigheterna och slå samman dem, har alliansregeringen valt att tillsätta en utredning som kallas för Polisorganisationskommittén. Utgångspunkten i den utredningen är inte att fastställa en redan påhittad lösning en måndag förmiddag utan att se över vilket ansvar och vilka befogenheter som finns i styrningen i polisen i dag, att titta på var problemen de facto finns och också därmed lägga fram förslag. Det är en ganska viktig utgångspunkt att faktiskt titta och vända på alla stenar.

Vi kan i dag dra några slutsatser, och det är att det är en svårstyrd organisation. Det vittnas mycket om att Rikspolisstyrelsen har svagt mandat. Det vittnas om en hög chefstäthet, vilket ofta leder till att det kommer olika budskap som skapar ett brus i organisationen och gör det svårt för den som är ute på fältet att direkt veta vad som gäller, också med den risk som finns att den som har lägst ambitionsnivå kanske vinner de gånger det finns en diskussion om vad man ska kraftsamla kring.

Vi ser höga administrativa kostnader och ett ganska snårigt och rörigt datasystem, men det är saker som nu äntligen börjar åtgärdas. Vi ser stora resultatsskillnader i landet utan att det går att hitta någon rimlig förklaringsgrad till det.

Allt detta är problem som det är dags att ta tag i, för vi är skyldiga att se till att medborgarna får resultat för de skattekonor som finns.

Vår utgångspunkt kommer alltid, även i en majoritetssituation, att vara att vi ska vara samhällskritiska och kunna ställa krav på våra myndigheter men också kunna stötta upp våra myndigheter med de resurser som behövs, när de behövs.

Vår utgångspunkt är kort och gott att vi vill att fler brott ska klaras upp och lagföras, och vi vill att färre brott ska begås. Det innebär att vi har säkerställt resurser och kommer att fortsätta göra det, men det innebär också att vi kommer att ställa fortsatta krav på att polisen utvecklar sitt arbete.

(Applåder)

I detta anförande instämde Pia Hallström (M).

Anf. 167 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Krister Hammarbergh från Moderaterna. Hur ser ni på polisutbildningen och en eventuell omvandling till en högskoleutbildning?

Anf. 168 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Som Elin Lundgren väl känner till har vi tillsatt en utredning, och utredaren har lagt fram ett förslag som nu bereds i Regeringskansliet.

Anf. 169 ELIN LUNDGREN (S) replik:

Herr talman! Hur lång tid kommer det här att ta? Vi är väldigt ivriga att komma i gång.

Anf. 170 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Jag har förstått det hela. Den diskussion och det arbete som ni deltar i så här långt, hoppas jag, när det gäller Polisorganisationskommittén och det ledningsarbetet är viktigt. Men jag tror inte att Elin Lundgren behöver vänta särskilt länge.

Anf. 171 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Nu när vi ska diskutera allmänna polisfrågor i detta betänkande denna underbara sommarkväll får man passa på att göra det ordentligt, så jag tänkte använda en stund till att göra några reflexioner över det vi har framför oss.

Jag vill börja med att notera Maria Ferm's inlägg som började med barnfattigdomen – den fattigdom som i absoluta tal har minskat med 30 procent de senaste tio åren. Jag tycker att det är att gå rätt väg, för det är väl klart att i fattigdom skapas elände, och i fattigdom kan skapas miljöer och destruktiva beteenden som i förlängningen kan leda till kriminalitet.

Jag tycker dock att man ska vara väldigt noga med att slå fast att det faktum att man har lite pengar i plånboken inte betyder att man blir kriminell. Det är ett väldigt konstigt synsätt i så fall. Det är inte det det handlar om. Det visar sig dessutom snarare vara tvärtom; om man tittar på brottsstatistiken är det en massa människor med en massa pengar som begår massor av brott. Men det är klart, ägnar man sig åt Miljöpartiets retorik kan man ju tänka sig att vi utrotar barnfattigdomen om alla människor blir förtidspensionärer eller lever på friår och vi hämtar pengarna någon annanstans ifrån.

Det skulle nästan utrota den relativa barnfattigdom som Miljöpartiet gärna mäter. Men nog om detta, herr talman.

Polisen i Sverige har en enormt stor utvecklingspotential. Det reformarbete som har genomförts på senare år har byggt mycket på att se till att det finns ett tillräckligt antal poliser. Innan man kan organisera poliser, innan man kan utbilda poliser och innan man kan se till att poliser har rätt arbetsmetoder och kan förbättra sitt uppträdande och allt det som är viktigt – ledarskap, resurser och så vidare – för en bra polis gäller det att det finns ett visst antal. Det har vi nu levererat på plats. Där tycker jag att det är viktigt att lyfta fram Socialdemokraternas förändrade tonläge som någonting positivt, det vill säga att man gärna ser annat än antal poliser. Jag förstår att Socialdemokraterna själva inte vill räkna antalet poliser, för det enda de svarade på varenda fråga under ett antal år i riksdagen var: 4 000 nya poliser! Vad ska vi göra åt brottsligheten? Svaret blev: 4 000 nya poliser! Och så där höll det på i varenda fråga. Problemet var att det knappt blev några nya poliser netto.

Nu har vi netto runt 20 000 poliser. De ska jobba betydligt mer effektivt. När vi nu tittar på ytterligare satsningar uppfattar jag det som att också oppositionen är öppen för att man jobbar med andra begrepp och ser vilka duktiga civila experter och civila utredare och vilken viktig administrativ stödpersonal som behöver komma till för att vi ska få en riktigt effektiv polis.

Men man kommer inte runt att det handlar rätt mycket om organisation. Det är mycket som efterlyses här från tidigare talare. När det gäller till exempel kampen mot barnsexturism är jag mer positivt inställd till Maria Ferns inlägg, vill jag understryka. Där behöver vi göra mycket mer. Det kan vi göra där, och det kan vi göra mot vapenbrott. Vi kan också göra mer mot grov organiserad brottslighet.

Det är detta som Polisorganisationskommittén arbetar med att titta på. Det är inte optimalt med de myndigheter vi har i dag. Det är för många myndigheter som inte har tillräckligt med kraft. Jag och Folkpartiet menar att det exempelvis för vissa brottstyper inte heller är tillräckligt med de stora myndigheterna. Om vi tar människosmuggling av det värsta slaget är inte ens storstadsmyndigheterna tillräckligt stora för att långsiktigt kunna jobba med att bekämpa den typen av brottslighet.

För Folkpartiets del har vi kommit ganska långt på den skiss som vi nu vill leverera till Polisorganisationskommittén. Vi ska få en nationell polis, som vi ser det, och det ska vara ett tydligt regionalt ansvar. Vissa centrala uppdrag för specialiserade och svåra brott ska kunna samlas i en central, kraftfull verksamhet. Exakt hur den ska se ut vill jag inte föregripa, men polisen står enligt min bedömning och Folkpartiets önskemål inför ganska stora och omfattande förändringar.

När det gäller några av de frågor som tas upp tycker jag att frågan om provokation är intressant. Om man på allvar vill komma åt den absolut grövsta brottsligheten – den som de facto kränker och tar livet av människor – måste man vara beredd att i vissa fall kunna ägna sig åt provokativa åtgärder. Det ska naturligtvis ske under domstolsprövning, och det får bara ske i en proportionalitetsbedömning. I dag tycker man lätt akademiskt att det är tillåtet med bevisprovokation men förbjudet med brottsprovokation. Men gränsdragningen är vid en närmare diskussion ganska knepig. Samtidigt vet vi att det finns situationer där det kan vara nödvändigt med en provokativ åtgärd för att skydda och rädda liv, om den prövas och kontrolleras noga. Det får inte gå över styr.

Utskottets majoritet pekar här på att utredningen föreligger och att vi jobbar med frågan. Men jag vill säga att den är komplicerad. Det hela måste uppfylla de krav på rättssäkerhet som vi alla ställer.

I betänkandet lyfts frågan om transporter fram. Det är något som jag tycker är angeläget. Om svensk polis ska användas effektivt är en sak som de ska få göra att just vara poliser. Det gäller inte minst om det blir så att vi snart får en ny polisutbildning, vilket jag hoppas. Jag håller med Socialdemokraterna om att detta är riktigt, men då ska polisen ägna sig åt polisarbete och inte åt att vara transporttjänst i den omfattning den är i dag. Polisen kan behöva rycka in och köra transport av personer när det är direkt nödvändigt och när personer är våldsamma eller farliga. Men någon annan måste ta en hel del av dessa stafettkörningar som görs inom landet. De är enormt tids- och kostnadskrävande för polisen. Också när det gäller detta är vi i ett arbete som vi ser slutet på, och jag hoppas att vi kan komma tillbaka med ett förslag där polisen avlastas en del.

Det råder åsiktsskillnader här i kammaren inte minst i frågan om tillgången till elektronisk kommunikation. Här är skiljelinjerna tydliga. Jag tillhör de som hävdar att det är mycket svårt att säga att Internet ska vara en frizon där man ska få göra precis vad man vill. Internet är ett fantastiskt verktyg. Det skapar enorma möjligheter. Men där sker också kränk-

ningar av människor som är nog så allvarliga som dem som sker i verkliga livet, så att säga.

Här tycker jag att det på vissa håll i oppositionen finns en lätt naiv inställning till det som sker. Jag menar till exempel att de människor som blir kränkta på nätet – ett brott som i dag omfattas av bötesstraff – i många fall kan få sina liv förstörda. Det är allvarligt, och det är också en integritetskränkning, menar jag.

Mycket handlar om den organiserade brottsligheten. Vapenfrågorna lyfts upp av en del. Jag tycker också att man bör ha en skärpt syn på vapenfrågorna. Detta är också under beredning. Jag tillhör dem som ofta hävdar att det verkligen är dags att min egen regering levererar till exempel en vapenamnesti som sedan följs upp med en skärpt syn. Det handlar om personer som springer omkring med vapen på allmän plats. Då pratar jag inte om jägarna som går in och handlar mjölk på Ica och har vapnet inlåst i bilen – om man nu ens får ha det – utan jag pratar om människor som har vapen för att skydda sig själva och sin brottsliga verksamhet eller för att hota andra. Det är ingen slump, och straffvärdet där måste skärpas. Det är det enda som hjälper. Det är tråkigt, men jag tror att det är så.

Slutligen ska jag säga en sak som hänger ihop med polisens framtid. Vi pratar om utbildning. Polisen ska göra rätt saker. Jag nämnde transporterna. Också beredskapspolisen är uppe till diskussion i betänkandet. Jag tycker att den frågan är intressant och relevant. Här har vi ett ansvar att återigen se till att polisen används på det mest effektiva sättet. Poliserna är välutbildade redan i dag, men om de dessutom formellt sett ska bli högskoleutbildade är det inte okej att de står och vaktar Vasaloppet. Jag tycker inte det. Man kan inte ha högskoleutbildade personer till detta. De ska inte heller delta i mängder av andra enklare bevakningsarrangemang. Man hör ofta från Polisförbundet och andra att det kan bli våldsamt, att polisen kan behöva ingripa, att det kan bli stökigt och så vidare. Men ursäkta mig – det kan det bli jämt! Då ska man inte ha ordningsvakter på krogen, och framför allt inte på en fotbollsmatch med tanke på utvecklingen på senare tid. Det är helt otänkbart. Men det tycker man är okej.

Jag menar att man bör hitta ett mellanting där personer som är sunda och någorlunda utbildade kan rycka in och göra en insats för enklare bevakningsuppdrag. Det frigör resurser för polisen så att de till exempel kan ägna sig åt att bekämpa barnsexturism, vapenbrott och grov brottslighet. Här är det inte riktigt klart vad som kommer att hända. Vi tittar på detta. Beredskapspolisen i sig är kanske inte optimalt lagreglerad i dag. Det kanske inte är optimalt när det gäller hur man tar ut dem och inte heller när det gäller hur organisationen ser ut. Men här har vi ett ansvar att återkomma, och det är ett ansvar som vi delar med alla partier i utskottet. Vi ska fundera på hur man ska få fram dessa.

Herr talman! Solen skiner en stund till härute i det vackra Stockholm. För Folkpartiets del yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 172 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Nu har vi debatten om polisfrågor. Det är en debatt som vi har varje år. Vi behandlar knappt 60 motionsyrkanden, och det finns 16 reservationer.

Man kan kanske tycka att det är många, men jag gick tillbaka några år och tittade, nämligen till 2006. Det var en slump, och det var det sista året med den socialdemokratiska regeringen. Det året behandlade vi 214 motionsyrkanden, och det fanns 54 reservationer. Det kan man tolka på olika sätt. Ett sätt är att tolka det som att riksdagsledamöterna nu är mer nöjda med hur polisverksamheten fungerar och att det därför finns mindre anledning att motionera.

Mycket har gjorts under de snart fem år som alliansregeringen har haft regeringsmakten. Det finns definitivt en hel del kvar att göra. Mycket ligger i organisationsfrågorna, och därför är Polisorganisationsutredningen viktig. Det blir definitivt en fråga som vi lär återkomma till senare under mandatperioden.

På det stora hela fungerar polisen allt bättre, även om det finns en hel del kvar att göra. Jag plockade fram mitt gamla anförande från 2006. Jag hade glömt bort det, men då gjorde jag en sammanfattning av mandatperioden 2002–2006 och vad som oroade mig inför framtiden. Jag tänkte att det kunde vara bra att använda det för att se hur det har gått.

De saker som jag oroade mig för då var att brottsligheten ökade och att uppkläringen inte alls såg bra ut. Det handlade om människors trygghet, förtroendet för polisen och nedläggning av polisstationer. Det var färre poliser i yttre tjänst, och vi hade inte en polis i tiden, det vill säga en modern polis.

Hur har det utvecklats sedan dess? Jag tittade lite i statistiken, och visst har det hänt en hel del. Nu blir det lite statistik. Ni får stå ut med det.

Det finns definitivt mycket mer att göra för att få ned brottsligheten. Det är inget snack om det. Under det senaste decenniet har antalet anmälda brott ökat med 14 procent, men vi hade ett trendbrott 2010 när antalet anmälda brott minskade med 3 procent. Vi får verkligen hoppas att den trenden fortsätter under det här året, och än så länge ser det bra ut. Detta bekräftas också i den nationella trygghetsundersökningen. Där får man bort lite av problemen med att alla brott inte anmäls, och olika anmälningsbenägenhet kan slå ganska mycket i statistiken. I den nationella trygghetsundersökningen var det nu, 2010, 24 procent som sade att de hade varit utsatta för brott under det gångna året. År 2005 var det 26 procent. Det är ingen revolution. Det är 2 procent, men 2 procent är faktiskt 180 000 personer.

Jag fortsatte med att gå igenom hur uppkläringen hade förändrats. År 2005 låg uppkläringen på 32 procent, varav 16 procent var personuppklärade brott. Nu, 2010, var siffrorna 39 procent, varav 18 procent var personuppklärade. Det har alltså ökat med 7 procent. Det är inte någon revolutionerade förändring det heller, men det går definitivt åt rätt håll.

Har då människor blivit tryggare? Ja, där är den nationella trygghetsundersökningen väldigt bra. Den visar att alldeles för många fortfarande känner otrygghet när de ska ut sent på kvällen, men utvecklingen går åt rätt håll. Den har gått från 26 procent som kände sig otrygga 2006 till 24 procent 2010. Det är framför allt kvinnor som numera känner sig mindre

otrygga. Samtidigt ska det sägas att i förhållande till män är det ändå alldeles för många kvinnor som känner otrygghet.

Den nationella trygghetsundersökningen frågar också om oro över brottsligheten, och här är förändringen större. År 2006 svarade 29 procent att man kände oro för brottsligheten i samhället. Det har nu minskat till 22 procent. Det är över 600 000 färre svenskar som känner oro för brottsligheten i samhället. Det är en stor förändring till det bättre.

Vad har då hänt med förtroendet för polisen sedan alliansregeringen tog över 2006? Här finns det flera olika undersökningar, och de visar egentligen samma sak. SOM-institutet vid Göteborgs universitet har de senaste åren visat på en stor förändring. År 2008 hade 53 procent av svenska folket stort förtroende för polisen. Nu är det uppe i 62 procent. Av de institutioner i samhället som medborgarna får ranka eller svara på om man har förtroende för är det bara sjukvården och universiteten som numera har större förtroende än polisen. Riksbanken ligger strax efter. Den nationella trygghetsundersökningen visar samma sak. Där har förtroendet för rättsväsendet ökat från 54 procent 2006 till 61 procent 2010.

Det som jag kanske uppehöll mig längst vid 2006 när jag sammanfattade den socialdemokratiska mandatperioden var nedläggningen av polisstationer. Då hade vi sett nedläggningar av över 100 polisstationer under den mandatperioden. Hemma i Skåne fanns det ett nedläggningshot över flera av polisstationerna eftersom det skulle sparas på lokalkostnaderna. Sedan dess har det gått i rätt riktning. Många nya polisstationer och poliskontor, inte minst här i Stockholm, har öppnats. I mitt eget Skåne finns nu minst en polisstation i samtliga av våra 33 kommuner.

Detta har också gjort att vi har fler poliser i yttre tjänst. Ökningen av antalet poliser i landet från ca 17 000 till 20 000 gör ju att fler poliser kan vara ute, men det finns också nya direktiv om att polisen ska vara mer ute i yttre tjänst. I detta ligger också en polis i tiden, och här har vi kanske sett den största förändringen nu på senare tid.

Just nu håller polisens mobila utredningsstöd, det som kallas PUST, på att förändra utredningarna av mängdbrott på ett nästan revolutionerande sätt. Nu utreds brotten mycket snabbare, även om det inte har hållit på så länge. Det började på försök i Norrköping i oktober förra året. Nu läggs det ut i hela landet. Det är bara ett antal brott som än så länge finns med i systemet, men det visar verkligen goda resultat. Ett exempel är rattfylleriärendena. Tidigare tog det i snitt en månad innan ärendet gick till åklagare. Nu tar det i snitt tre dagar, en tiondel av tiden.

Vi har också fått fler civila experter, vi har bättre mångfald i poliskåren och rättsväsendets informationsförsörjning pågår. Vi har också fått en ny polisdatlag som vi fattade beslut om under den förra mandatperioden men som ännu inte har trätt i kraft.

Visst kvarstår det problem. Det är inget snack om den saken. Det finns mycket att göra med effektiviteten hos polisen. Kvaliteten kan bli bättre, och organisationen måste förändras. Där är vi alldeles överens. Johan Pehrson tog tidigare upp polisutbildningen.

Det finns mycket kvar att göra, men jag tycker att vi ska vara stolta över svensk polis. De poliser vi har ute i samhället gör dagligen ett väldigt bra jobb, och det tycker jag sägs alldeles för sällan. Därför säger jag det nu.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Prot. 2010/11:112
9 juni

Anf. 173 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! I kväll diskuterar vi polisfrågor. När jag var liten sjöng vi i skolan: Här är polisen som mitt i gatan står, han visar hur man kör, och så vidare. Vi hade också en polis som brukade besöka oss i skolan, och ofta sågs poliser på gator och torg.

Men den verkligheten förändrades drastiskt. I början av den förra mandatperioden kände alliansregeringen att det fanns ett orosmoln på horisonten inom poliskåren med polisavgångar, bristande resurstilldelning och en växande kriminalitet.

Inför valet 2006, och även inför valet 2010, var tryggheten i vårt land en av våra stora prioriteringar. I vårt Sverige finns i dag fler poliser på gator och torg som garanterar den tryggheten. Vi prioriterar medborgarnas trygghet. Polisen ska vara närvarande och inte frånvarande.

Polisen har framför allt sedan Alliansen tillträdde fått helt andra förutsättningar än man tidigare hade. 2 500 gör skillnad. Det gäller också de stora ekonomiska satsningar som Alliansen har gjort på polisen.

Nu handlar det naturligtvis om att polisen ska utnyttja det positiva utgångsläget till att genomföra de förändringar som är nödvändiga för att hela organisationen ska fungera optimalt. Det finns mycket att göra. Det har allmänheten också rätt att förvänta sig. Mycket har redan gjorts, och ännu mer går att göra inom den polisorganisation som vi har i dag. Vi kristdemokrater tycker också att det är bra att den övergripande polisorganisationen ska utredas så att den blir mer effektiv, för det kan den bli.

En mängd saker skulle också kunna förbättras inom polisorganisationen. Ledarskapet måste förbättras, organisationen måste användas mer effektivt och fler måste frigöras från pappersuppgifter och arbeta närmare medborgaren. All brottslighet måste bekämpas. Polisen ska ges de verktyg som behövs för att på ett effektivt och rättssäkert sätt komma åt vardagsbrottsligheten, annars förlorar allmänheten förtroendet för polisen och det övriga rättsväsendet.

De stora utmaningar som polisen står inför är gränsöverskridande brottslighet, terrorism, ekonomisk brottslighet, mc-relaterad brottslighet, ungdomsbrottslighet, brott med rasistiska inslag, narkotikabrott, barnpornografi samt våld mot kvinnor och barn. Polisens uppgift är att förebygga brott, upprätthålla ordningen samt utreda och beivra brott.

Förutom att Alliansen ökar antalet poliser lyfter vi upp vikten av att det också ska finnas civilanställd personal i tillräcklig omfattning, så att polisens speciella kompetens kan tas till vara ute på fältet.

Arbetet ska vidare organiseras så att tillgången på poliser är störst vid tidpunkter och på platser då erfarenhet och statistik visar att brottsligheten kan förväntas vara som mest omfattande.

Att vi får en mer synlig polis, som genom sin närvaro skapar trygghet bland medborgarna, kan förebygga brott och ingripa snabbare när brott begås, är helt avgörande. Förtroendet skapas i mötet och det informella samtalet mellan allmänhet och polis. Därför är just synligheten avgörande för att öka människors trygghet.

Känslan av trygghet är viktig i ett samhälle. Man ska möta polisen ofta – på gatan, i skolan, på fritidsgården, i centrum och utanför restau-

Polisfrågor

rangen. Då känner man sig trygg. Så upplever många människor det i dag. I Stockholm har vi sedan några år mobila polisstationer på Stureplan och på Medborgarplatsen, platser som tidigare tidvis varit stökiga. Det har gett bra resultat.

Polisen är en viktig del i vårt rättssamhälle. Deras vardag är tuff, och de får under ett arbetspass ofta möta sådant som vi andra aldrig skulle möta eller vilja möta.

Det är viktigt att verkligheten speglar sången *Här är polisen*, och jag hoppas att vi inom en snar framtid får se fler patrullerande närpolis som ger medborgarna större tillgänglighet och bidrar till en mer personlig kontakt. Flickor och kvinnor ska inte berövas rätten att vistas utomhus av rädsla för övergrepp. Unga killar och män ska kunna vistas på gator och torg utan att bli nedslagna och få sina mobiltelefoner stulna. Barnfamiljer ska kunna lämna sitt hus under semestern utan att få huset länsat av internationella ligor. Och våra äldre ska inte behöva oroa sig för stöld och rån. Tack vare våra satsningar har steg i rätt riktning kunnat tas.

Jag vill avslutningsvis lyfta fram två motioner, en som väckts av min partikollega Annelie Enochson och centerpartisten Fredrick Federley gällande skyddet av judiska institutioner. Det är inte rimligt att religiösa samfund ska vara tvungna att bära säkerhetskostnaden till följd av hot och våld mot dem. Det finns i dag ett nära samarbete mellan flera samfund och polisen, men det är viktigt att vi politiker känner ansvar för att alla människor i Sverige, oavsett ursprung eller trosuppfattning, ska kunna känna sig trygga. Men om samfunden själva måste lägga mycket pengar på säkerhet då de inte anser att polisen ger dem trygghet – ja, då måste vi politiker visa öppenhet och se till att staten går in och stöder detta ekonomiskt.

Den andra motionen är skriven av min partikollega Penilla Gunther och handlar om att med hjälp av en stationerad sambandsman utöka och underlätta anmälningsmöjligheterna för sexbrott mot barn utomlands. Rikspolisstyrelsen har gjort satsningar som lett till fler fällande domar, och det är bra. Som framgår av betänkandet är det dock inte riksdagens bord att detaljreglera handlägningsordningen för anmälningar och tips, men regeringen följer dessa frågor på flera plan. Som nämndes tidigare i debatten har exempelvis den jourtelefon som funnits fungerat mycket väl. Mycket mer kan göras, och både EU-kommissionären Cecilia Malmström och vår kristdemokratiske Europaparlamentariker Alf Svensson jobbar mycket med dessa frågor på EU-nivå för att vi ska få en större samverkan.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I detta anförande instämde Pia Hallström (M).

Anf. 174 ANTON ABELE (M):

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt gå upp i den här debatten, men jag hörde Maria Ferm nämna att det fanns en moderatmotion om att ge polisen möjlighet att begära ut IP-adresser även för brott med böter på straffskalan. Faktum är att det inte är en moderatmotion. Av betänkandet framgår att det är en motion av Socialdemokraterna, alltså från er sida, Maria Ferm.

Låt mig så gå in på det som jag egentligen ville tala om, nämligen att bloggar, sociala medier och Internet fundamentalt förändrat sättet vi kommunicerar med varandra på. Det är fantastiskt att se vad dessa demokrativerktyg gjort för frihetssträvare världen över. De har skapat en frihetsrevolution över hela världen där alla utan inskränkningar numera har möjlighet att göra sin röst hörd. Samtidigt har denna fantastiska utveckling medfört en rad utmaningar som vi behöver hantera.

Det är inte bara de som vill förbättra samhället som fått en ny plattform där de fritt kan uttrycka sig utan även alla de som i sin vardag mobbar, förtrycker och förtalar andra människor. I dag tar sig många större friheter på Internet än de gör i verkligheten. På senare tid har allt fler vittnat om en oroväckande utveckling när det gäller just näthatet. Och det ökar. Varje dag kränks tusentals unga människor på nätet. Hot, trakasserier och förtal är vardag. Med nätet följer mobbningen ända hem, även efter det att skolan har slutat. Det är helt oacceptabelt.

Alltför ofta leder polisanmälan av just kränkning på Internet till att förundersökningen läggs ned. Ingen gärningsman kan spåras till brottet eftersom polisen saknar befogenheter att spåra förövaren. Lagen medger inte att abonnemangsuppgifter lämnas ut för brott där straffet endast är böter. Snart ges dock polisen möjlighet att begära ut abonnemangsuppgifter även för brott med endast böter på straffskalan. Det är en konkret åtgärd och precis den reform som behövs för att de brottsbekämpande myndigheterna effektivt ska kunna spåra personerna bakom kränkningarna och hoten på Internet.

Vissa, framför allt Miljöpartiet, hävdar att yttrandefriheten därmed inskränks. I realiteten är det dock ingen skillnad när det handlar om friheten att yttra sig. Det som i verkligheten alltid varit olagligt att säga eller skriva blir det nu även på Internet, i den virtuella världen. Samtidigt får kampen mot trakasserier på Internet inte göras till en fråga enbart för oss lagstiftare. Nya lagar och regler är jätteviktiga, men det allra viktigaste är nog vårt gemensamma ansvar att respektera våra medmänniskor. Det vi inte kan acceptera på vår arbetsplats eller i hemmet ska vi heller inte acceptera på nätet. Det betyder att de regler som gäller i verkligheten också måste gälla på Internet.

Jag välkomnar att flera tongivande företag, såsom Apple och Facebook, inför etiska riktlinjer just för att kunna motverka näthatet. Många företag som har bloggavdelning hävdar att de har ett fungerande system som verkar mot näthatet, men det tycks vara mer prat än verklighet. Mer måste göras. Leverantörerna av sådana tjänster måste agera och markera att deras plattformar inte ska användas för att kränka andra människor.

När polis och åklagare snart får befogenheter att utreda nätbrott på bötesnivå är det dags att också samhället som helhet tar sitt ansvar. Det är sista utvägen för att behålla friheten och tryggheten på Internet.

I detta anförande instämde Johan Pehrson (FP).

Anf. 175 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! För mig kvittar det ifall det är en socialdemokrat eller en moderat som väckt motionen. Det relevanta är att det är integritetskränkande att ge polisen allt större befogenheter att begära ut personuppgifter för brott som endast skulle leda till böter.

Jag skulle vilja ställa en fråga som egentligen inte rör huruvida det är integritetskränkande utan huruvida det är kontraproduktivt att ge polisen den möjligheten. Det man kunnat se efter att Ipredlagen infördes är att det inte lett till att fler personer blivit dömda. I stället har det lett till att anonymiteten på Internet ökat. Fler använder sig av anonymiseringstjänster, vilket gör det svårare att utreda alla möjliga brott eftersom det helt enkelt blir enklare att dölja sin identitet när sådana tjänster ökar.

Jag undrar hur Anton Abele ser på dessa farhågor. Är det inte så att förslagen egentligen är kontraproduktiva, att de bara leder till ett mer anonymt Internet?

Anf. 176 ANTON ABELE (M) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande ska samma regler gälla på Internet som i verkligheten. För att det ska vara möjligt måste vi stifta nya lagar på det här området.

I dag har vi en situation där man fritt kan kränka människor på Internet, utan att någonting händer. Eftersom polisen inte har möjligheter eller befogenheter att utreda sådana brott läggs förundersökningarna ned gång på gång. Jag har själv varit med om det.

Det är uppenbart att Maria Ferm inte känner till att människor dagligen kränks. Tusentals unga människor kränks på Internet, och ingenting kan göras åt det. När Maria Ferm säger att integriteten och yttrandefriheten kränks förstår jag inte hur hon menar. Det som alltid har varit olagligt att säga eller skriva i verkligheten kommer nu att bli det också på Internet. Jag förstår inte vad som är problemet.

Jag skulle vilja fråga Maria Ferm vad hon har att säga till de personer som dagligen kränks. Vad ska du göra för att hjälpa dem, Maria Ferm?

Anf. 177 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Jag inser att detta blir lite grann av en personlig debatt.

Det är fruktansvärt när personer kränks på nätet. Att Anton Abele varit utsatt för det tycker jag är avskryvärt. Jag tror att alla som är politiskt aktiva har varit med om sådana saker, och det ska förstås bekämpas.

Men jag tror att det kan vara kontraproduktivt när man gör så här. Det kanske bara leder till att Internet blir mer anonymt och att till och med värre brott än kränkningar på Internet blir svårare att klara upp eftersom det är enklare för brottslingar att gömma sig på nätet.

Förutom den invändningen anser jag att man när man diskuterar sådana här saker alltid måste göra en avvägning mellan den personliga integriteten och en effektiv brottsbekämpning. Man måste alltid se hur ingripande sådana här åtgärder är i förhållande till brottets svårighetsgrad. Den avvägningen gör vi alltid när vi diskuterar hur stora befogenheter polisen ska ha, och så måste det så klart också vara vad gäller de här brotten.

Anf. 178 ANTON ABELE (M) replik:

Herr talman! Maria Ferm säger att vi ska ha en god proportionalitet mellan integritetskränkning och yttrandefrihet. Jag håller helt med. Men att situationen är som den är i dag är bara att konstatera. Samma lagar och regler gäller inte på Internet som i verkligheten, och det är inte okej.

Det är tydligt att det Maria Ferm nu säger är att vi ska låta mobbarna fortsätta. Låt dem som kränker få fortsätta med detta! Det är mycket viktigare. Det är ganska intressant. Det är någonting vi inte har hört förut. Det är nytt. Frågan är då: Är Miljöpartiet det parti som nu ska låta mobbarna fortsätta på Internet?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

17 § Riksrevisionens styrelses redogörelse om polisens brottsförebyggande arbete

*Riksrevisionens
styrelses redogörelse
om polisens brotts-
förebyggande arbete*

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU19

Riksrevisionens styrelses redogörelse om polisens brottsförebyggande arbete (redog. 2010/11: RRS11).

Anf. 179 ELIN LUNDGREN (S):

Herr talman! Vi ska nu tala om Riksrevisionens styrelses redogörelse om polisens brottsförebyggande arbete – ett kort och käckt namn!

Riksrevisionens slutsats är enkel och både ledsam och hoppfull samtidigt. Det finns en stor förbättringspotential inom polisens brottsförebyggande arbete, men det återstår mycket arbete för att det ska kunna fungera väl. I rapporten kan vi läsa att polisen inte genomför mer än hälften av den brottsförebyggande verksamhet som den har planerat för. Effekterna av de åtgärder som genomförs är också oklara.

Faktum är att rapporten pekar ut många problem, men också förbättringsområden gällande det förebyggande arbetet inom polisen. Riksrevisionen säger att det inom polisen finns en otydlighet och en oenighet om det basala, nämligen vad som är brottsförebyggande arbete och vilket arbete som ska utföras samt var och av vem.

Viktiga förutsättningar som kunskaps- och kompetensstöd saknas. Vissa åtgärder har vidtagits, såsom en styrningsmodell för arbetssättet och förbättringar av utvärderingskompetensen. Det är givetvis bra.

Riksrevisionen håller regeringen ansvarig för att inte ha gett polisen tillräckligt goda förutsättningar med mål fastställda för längre perioder och mål som är specifika, mätbara, relevanta och tidsatta.

Jag har nu valt att peka på några av de brister som regeringen är ansvarig för att ta tag i och yrkar bifall till den reservation som vi har lagt fram ihop med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Där trycker vi på det viktiga arbetet med tydliga mål, på vikten av att ha kontaktpoliser ute och på samverkan mellan olika instanser. Vi pekar också på det viktiga arbetet med att snabbt reagera när ungdomar begår kriminella handlingar, för ungdomens egen skull.

Det är enkelt att förstå varför förebyggande arbete är viktigt och varför det engagerar många. Det är helt enkelt därför att kriminella handlingar som aldrig utförs blir väldigt billiga för samhället och därför att mänskliga tragedier kan undvikas. Därför, herr talman, vill jag återigen yrka bifall till vår reservation.

Anf. 180 MARIA FERM (MP):

Herr talman! När det gäller brottsförebyggande arbete generellt är det mycket som spelar in förutom det brottsförebyggande arbete som polisen direkt utför. Att organisera vårt gemensamma samhälles välfärd väl och motverka arbetslöshet, social utsatthet, stigmatisering och missbruk är till exempel synnerligen viktigt för att motverka brottslighet.

I Riksrevisionens styrelses redogörelse om polisens brottsförebyggande arbete står att läsa att polisen inte genomförde brottsförebyggande arbete som polisen planerat att genomföra och att effekten av det arbete som faktiskt görs är oklar. Det är väldigt skarp kritik från Riksrevisionen, som beskriver situationen som att det finns en stor förbättringspotential inom polisens brottsförebyggande arbete och att det återstår mycket arbete för att det ska fungera väl. I redogörelsen står också att läsa att polisen inte har planerat, genomfört och följt upp det brottsförebyggande arbetet på ett sådant sätt som avsetts. Viktiga förutsättningar som kunskaps- och kompetensstöd saknas också, vilket försvårar möjligheterna att bedriva ett väl fungerande brottsförebyggande arbete.

Sammantaget bidrar detta till att ambitionerna med polisens brottsförebyggande verksamhet inte har uppnåtts, detta trots att ca 5 miljarder kronor per år, det vill säga drygt en fjärdedel av polisens resurser, satsas på brottsförebyggande arbete.

I en reservation vi i Miljöpartiet har gemensamt med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet påpekar vi till exempel att målen måste tydliggöras och att kunskapen om vilka brottsförebyggande metoder som fungerar måste säkerställas. En viktig del i arbetet med att öka kunskaperna om det brottsförebyggande arbetet är att skapa en modern högskoleanknuten polisutbildning, där det brottsförebyggande arbetet är en del av utbildningen. Vi anser även att arbetet med kontaktpoliser bör utvecklas i hela landet. Samverkan mellan skolan, socialtjänsten, hälso- och sjukvården och polisen är också viktigt och kan förstärkas genom bindande samverkansavtal.

Av bland annat dessa skäl yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 181 PIA HALLSTRÖM (M):

Herr talman! Denna debatt behandlar Riksrevisionens styrelses redogörelse om polisens brottsförebyggande arbete. Redogörelsen grundar sig på Riksrevisionens granskningsrapport med samma namn. Dessutom behandlas en motion med sex motionsyrkanden som väckts med anledning av redogörelsen. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionens samtliga punkter.

Herr talman! Vad gäller Riksrevisionens styrelses redogörelse välkomnar vi granskningen. Vi förutsätter att de brister som framkommit hanteras inom ramen för polisens fortsatta utvecklingsarbete.

Regeringen anser att polisens brottsförebyggande arbete är mycket viktigt och ser allvarligt på de brister Riksrevisionen tar upp i sin rapport. I regeringens regleringsbrev till Rikspolisstyrelsen inför budgetåret 2011 poängteras vikten av det brottsförebyggande arbetet och att det ska utföras på eget initiativ och tillsammans med andra samhällsaktörer samt att arbetet ska vara problemorienterat. Polisens underrättelsemodell, PUM, är ett hjälpmedel i det brottsförebyggande arbetet.

Rikspolisstyrelsen och Brottsförebyggande rådet har gemensamt fått uppdraget att beskriva polisens brottsförebyggande arbete och ange hur det kan vidareutvecklas. Uppdraget ska redovisas 2012. Dessutom har Rikspolisstyrelsen lämnat ett beslutsprotokoll i mars i år om hur man ska uppfylla de rekommendationer Riksrevisionens rapport anger.

Herr talman! Alla 700 grund- och gymnasieskolor i Stockholms län har egna kontaktpoliser som hjälper skolledningen i det brottsförebyggande arbetet. Jag ser positivt på satsningen med kontaktpoliser, men det behövs mer. Därför tog vi tidigare i vår ett beslut om att inrätta sociala insatsgrupper för unga som befinner sig i riskzonen. Att polis, skola, socialtjänst, arbetsförmedling, kriminalvård och övriga berörda myndigheter samarbetar är en förutsättning för att tidigt fånga upp unga som riskerar att påbörja en kriminell bana. Jag ser fram emot att följa de tolv kommuner som finns med i pilotverksamheten.

I 73 procent av våra kommuner har samverkansavtal mellan polis och kommun undertecknats. Detta är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Även det arbete som utförs av ideella föreningar och näringsliv har stor betydelse på lokal nivå.

Det är av största vikt att ungdomsbrottsligheten bekämpas med tidiga och tydliga insatser. Rikspolisstyrelsen har därför fått i uppdrag att stödja polismyndigheterna så att tidsfristerna hålls. De ska också redovisa vilka insatser som gjorts för att förkorta handläggningstiderna.

Herr talman! I regeringens skrivelse *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i sambandade relationer* redogjorde regeringen för sin syn på hur hedersvåldet ska bekämpas.

Rikspolisstyrelsen har fått i uppdrag att intensifiera sitt arbete för att bekämpa hedersvåldet och öka polisens kompetens att förebygga, utreda och upptäcka hedersvåld. I polisutbildningens kurs om våld i nära relationer ingår även kunskap om hedersvåld. Rikspolisstyrelsen har även tagit fram ett utbildningsmaterial om hedersrelaterad brottslighet. I många län har det upprättats så kallade resursteam för heder, där specialutbildade lärare, kuratorer, socialsekreterare, sjukvårdspersonal och poliser ingår. Dessa team kan hålla utbildningar på lokal nivå men också handleda vid akuta ärenden.

Och till sist vill jag nämna att i den utredning som gjorts beträffande polisutbildningens utformning finns konkreta förslag på hur det brottsförebyggande arbetet ska ingå både i grundutbildningen samt på en högre specialnivå. Detta betänkande bereds inom Regeringskansliet.

(Applåder)

Anf. 182 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Man kan konstatera att det glesnar i salen, men talmanspresidiet och medarbetare ser pigga och fräscha ut, så vi kan hålla på en stund till. Det ser värre ut bland ledamöterna, kanske, men ni som är här är förstås pigga.

Pia Hallström nämner allt det väsentliga när det gäller hur man ska förhålla sig till Riksrevisionens viktiga rapport och polisens brottsförebyggande arbete, vilket väl kanske är kärnan i det som vi vill att polisen ska göra. Vi tror på detta med fler poliser och synliga poliser, liksom på det som delvis lyfts fram här om kontaktpoliser, vilket ska handla om

närvarande poliser som träffar människor i vardagen. Det är ett sätt att förebygga brott.

Inte desto mindre kan man konstatera att det är en ganska svidande kritik. Anledningen till att det ser ut som det gör är den bristfälliga organisation som vår polis har. Vi som jobbar med Polisorganisationsutredningen ser hur det funkar när vi är ute på polisstationer och går igenom det hela strukturerat, och man blir nästan mörkrädd. Man vill låsa in sig någonstans, och man undrar vad det är som händer i Sverige. Helt plötsligt sker det en massa ungdomsrån någonstans – i Gottsunda, Vivalla eller Malmö – men det är ingen som exakt vet vad man ska göra. Det finns ingen manual, utan man får hitta på ett eget system. Finns det något bra sätt att bygga upp en databas för att bekämpa de här brotten ur ett strukturellt perspektiv? Det finns det inte heller någon kunskap om. Den strukturerade kunskapen om bästa tillvägagångssätt är för dålig i svensk polis. Där är frågan om polisens organisation avgörande.

Jag vill dock säga att det är många som talar om vikten av forskning. Många av dem som är kritiska mot att det saknas forskning är sådana som kan forska själva. Det finns mängder av människor som jobbar med kriminologi här i landet. Vi lever tack och lov i ett fritt land. Det finns alldeles utmärkta möjligheter att sätta i gång att forska om vad som funkar brottsförebyggande och vad man ska göra. Det är ju ingen som hindrar någon, men intresset är uppenbart begränsat. De flesta vill forska om att brottsligheten inte har ökat – det är det enda man vill forska på – men det är också viktigt att forska om vad man ska göra för att möta den brottslighet som finns. Det kan man behöva påminna om ibland, tycker jag.

Man har lyft fram de sociala insatsgrupperna. Det handlar om att samla alla de myndigheter som med kraft kan göra insatser, inte minst mot unga människor. Jag hoppas vi kan se mer av detta i framtiden. Jag tillhör dem som tycker att insatserna kan börja ännu lägre ned i åldrarna. Nu är gränsen satt vid 15 år, men kriminellt beteende dyker tyvärr upp allt tidigare, och det är en tragedi i sig. Här kan vi förstärka ytterligare. Jag tror dock att detta är en bra start.

Annat ska också lyftas fram. Det gäller hur man involverar föräldrar och vad som är föräldrars ansvar. Det gäller också polisens och socialtjänstens skyldighet att agera när unga människor begår grova brott. Det om något är brottsförebyggande på temat: tidigt och tydligare. Det är helt avgörande för att man ska se konkreta resultat nästa gång Riksrevisionen granskar detta.

Det som inte heller kommer fram i betänkandet är allt det som görs med breda penslar. Polisen har en tydlig uppgift att också bekämpa brott – man kan ju inte bara förebygga. Här handlar det om hela den kamp man måste föra mot utanförskap, för jobb och för utbildning, så att unga människor har en framtid och inte bara fritid, liksom särskilda satsningar på barn- och ungdomspsykiatri och så vidare. Jag skulle kunna göra en lång uppräkningslista.

Herr talman! Med tanke på den sena timmen och på att det glesnar i bänkarna vill jag nu bara yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Anf. 183 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det är bra att det görs sådana här genomgångar av myndigheternas verksamhet. Mycket av det som står i Riksrevisionens redogörelse känner vi igen. Under de nio år som jag har suttit i justitieutskottet har jag varit ute på polisstationer i landet vid väldigt många tillfällen. Jag känner igen detta.

I sin dagliga verksamhet har poliserna brottsförebyggande verksamhet inplanerad, men sedan kommer mer akuta arbetsuppgifter som måste tas om hand, och då faller det brottsförebyggande åt sidan. Det är klart att det inte är effektivt, men det är också ganska svårt att komma ifrån. Det akuta måste trots allt få gå före.

Det är också i mycket en organisationsfråga, precis som Johan Pehrson sade. Mycket av den kritik som finns bottnar i att svensk polis har en organisation som inte fungerar längre. Organisationsutredningen pågår, och vi kommer att återkomma till den här frågan. Vi är i mycket överens mellan riksdagspartierna om den väg vi ska gå.

Det finns kritik i redogörelsen. Samtidigt har vi brottsstatistiken för 2010. Man kanske inte ska dra alltför vittgående slutsatser, men nog är det positivt att brottsligheten, de anmälda brotten, minskade under 2010. På något sätt måste det ju ha varit brottsförebyggande, för det bästa brottet är trots allt det som aldrig begås.

Jag har lyssnat på de andra debattörerna, och de har sagt så bra saker att jag tänkte fatta mig kort. Vi tar givetvis till oss av kritiken på samma sätt som Rikspolisstyrelsen har gjort. Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Anf. 184 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Fokus i rättspolitikerna är att motverka brott. Därför sätter vi alla stort fokus på just det brottsförebyggande arbetet. Med ett gediget brottsförebyggande arbete på alla plan kan vi i framtiden få färre brottsoffer. Det brottsförebyggande arbetet startar redan i familjen. Familjens roll i det brottsförebyggande arbetet är central. Men även andra signalgivare i denna process har stor kompletterande betydelse, till exempel förskolan, skolan och socialtjänsten.

Skolan har stor betydelse då det gäller att förmedla värderingar och bygga en värdegrund. Därför har Kristdemokraterna gång på gång betonat vikten av att skolan inte kan vara värdeneutral. Skolan har ett ansvar att föra etiska samtal och måste markera gränser för vad som är tillåtet och inte tillåtet, vad som är rätt och fel.

Även polisens brottsförebyggande arbete är viktigt. Med fler poliser på plats kan det lokala brottsförebyggande arbetet utvecklas. Det är viktigt att polisen har tid och möjlighet att möta och samtala med ungdomar ute på skolorna och på stan. Med ökad närhet mellan polis och medborgare ökar tryggheten i samhället.

Det finns en stor förändringspotential inom polisen, och det visar också denna rapport som Riksrevisionen tagit fram. Alliansregeringen har också i regleringsbrevet för Rikspolisstyrelsen för 2011 poängterat vikten av det brottsförebyggande arbetet såväl för polisen själva som i samverkan med andra samhällsaktörer.

Över huvud taget behöver brottsförebyggande och brottsutredande insatser bli mer lokalt anpassade, anser vi kristdemokrater. När lokala

handlingsplaner för det brottsförebyggande arbetet tas fram efterlyser polisen ofta en dialog med det övriga samhället, inte minst med lokala politiker. För att det samarbetet ska fungera är det viktigt att man har en gemensam problembild. Vilka områden är mest brottsbelastade? Var ska en ny polisstation hamna? När och var behövs särskilda punktinsatser från polisens sida? Hur kan brottsoffer och vittnen bäst stödjas? Hur kan ideella organisationer och volontärer dras in i arbetet på ett bättre sätt?

Alla dessa frågor måste det tas ett helhetsgrepp på med input från samhällets alla aktörer om vi ska komma till rätta med brottsligheten på ett bättre sätt. Det är ett arbete som pågår på vissa håll, men det behöver utvecklas betydligt mer.

Det händer saker med det brottsförebyggande samverkansarbetet mellan polisen och kommuner, och ett utvecklat samarbete finns i 73 procent av landets kommuner.

De reservationer som Socialdemokraterna har för att påtala att det behöver göras saker tycker jag är lite konstiga. Det får dem att låta som att alliansregeringen inte har gjort något eller inte vill göra något alls. Riksrevisionen ger själv bilden att regeringen har tagit vissa initiativ.

Precis som mina allianskamrater har sagt här i dag säger jag det en gång till: Det har tagits initiativ, men det finns stor förändringspotential och fler initiativ att ta. Detta arbete pågår. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Pia Hallström (M).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

18 § Slutande av avtal vid internationella köp av varor

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2010/11:CU28
Slutande av avtal vid internationella köp av varor (prop. 2010/11:97)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)

19 § Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Anmäldes och bordlades
Proposition
2010/11:127 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förkortas till fyra dagar. Motionstiden skulle utgå *måndagen den 13 juni*.

Konstitutionsutskottets betänkanden
2010/11:KU20 Granskningsbetänkande
2010/11:KU28 Vallagsfrågor
2010/11:KU32 Indelning i utgiftsområden m.m.

Trafikutskottets utlåtande
2010/11:TU22 Färdplan för ett gemensamt europeiskt transportområde

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 9 juni

2010/11:575 Patientinformation inom vård och omsorg

av *Laila Olsen* (S)
till statsrådet Maria Larsson (KD)

2010/11:576 Framtiden för Neuronprojektet

av *Allan Widman* (FP)
till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

2010/11:577 Svenska valobservatörer till Guatemala

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2010/11:578 Valobservatörer till Guatemala

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 14 juni.

21 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 9 juni

2010/11:568 Sjöfartsstöd

av *Anders Karlsson* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 14 juni.

Prot. 2010/11:112 22 § Kammaren åtskildes kl. 21.11.
9 juni

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.53,
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.49,
av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 139 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 163 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

KARI HASSELBERG

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till arbetsmarknadsutskottet.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen	3
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
6 § Ändring i offentlighets- och sekretesslagen	3
Trafikutskottets betänkande 2010/11:TU28	3
(Beslut fattades under 11 §.).....	3
7 § Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin	3
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2010/11:AU11	3
Anf. 1 TOMAS TOBÉ (M)	3
Anf. 2 HANS BACKMAN (FP).....	6
Anf. 3 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	9
Anf. 4 PENILLA GUNTHER (KD).....	10
Anf. 5 YLVA JOHANSSON (S).....	13
Anf. 6 TOMAS TOBÉ (M) replik	17
Anf. 7 YLVA JOHANSSON (S) replik	18
Anf. 8 TOMAS TOBÉ (M) replik	18
Anf. 9 YLVA JOHANSSON (S) replik	19
Anf. 10 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	19
Anf. 11 YLVA JOHANSSON (S) replik	20
Anf. 12 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	20
Anf. 13 YLVA JOHANSSON (S) replik	21
Anf. 14 HANS BACKMAN (FP) replik	21
Anf. 15 YLVA JOHANSSON (S) replik	22
Anf. 16 HANS BACKMAN (FP) replik	22
Anf. 17 YLVA JOHANSSON (S) replik	23
Anf. 18 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	23
Anf. 19 YLVA JOHANSSON (S) replik	24
Anf. 20 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	24
Anf. 21 YLVA JOHANSSON (S) replik	25
Anf. 22 MEHMET KAPLAN (MP)	25
Anf. 23 TOMAS TOBÉ (M) replik	28
Anf. 24 MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	28
Anf. 25 TOMAS TOBÉ (M) replik	29
Anf. 26 MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	29
Anf. 27 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	30
Anf. 28 MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	30
Anf. 29 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	30
Anf. 30 MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	31
(forts. 9 §).....	31
Ajournering.....	32
Återupptagna förhandlingar	32

8 § Frågestund	32
Anf. 31 TREDJE VICE TALMANNEN	32
<i>Statsbidrag till tunnelbanan i Stockholm.....</i>	<i>32</i>
Anf. 32 TOMMY WAIDELICH (S).....	32
Anf. 33 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	32
Anf. 34 TOMMY WAIDELICH (S).....	33
Anf. 35 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	33
<i>Barnfattigdomen.....</i>	<i>33</i>
Anf. 36 MAGNUS EHRENCRONA (MP).....	33
Anf. 37 Statsrådet MARIA LARSSON (KD).....	34
Anf. 38 MAGNUS EHRENCRONA (MP).....	34
Anf. 39 Statsrådet MARIA LARSSON (KD).....	34
<i>Vattenfall och produktion av egen el.....</i>	<i>35</i>
Anf. 40 JENS HOLM (V)	35
Anf. 41 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	35
Anf. 42 JENS HOLM (V)	35
Anf. 43 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	36
<i>Bostadsbyggandet.....</i>	<i>36</i>
Anf. 44 MAGDALENA ANDERSSON (M).....	36
Anf. 45 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	36
Anf. 46 MAGDALENA ANDERSSON (M).....	37
Anf. 47 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	37
<i>Avgifterna i kollektivtrafiken i Stockholm.....</i>	<i>37</i>
Anf. 48 TERES LINDBERG (S)	37
Anf. 49 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	38
Anf. 50 TERES LINDBERG (S)	38
Anf. 51 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	38
<i>Våld i nära relationer.....</i>	<i>39</i>
Anf. 52 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP)	39
Anf. 53 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	39
Anf. 54 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP)	39
Anf. 55 Statsrådet NYAMKO SABUNI (FP)	39
<i>Märkning av ritualslachtat kött.....</i>	<i>40</i>
Anf. 56 WILLIAM PETZÄLL (SD).....	40
Anf. 57 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	40
Anf. 58 WILLIAM PETZÄLL (SD).....	40
Anf. 59 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	40
<i>Konsekvenser av det tyska kärnkraftsstoppet.....</i>	<i>41</i>
Anf. 60 MARIE WICKBERG (C)	41
Anf. 61 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	41
Anf. 62 MARIE WICKBERG (C)	41
Anf. 63 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	42
<i>Kastrering av smågrisar.....</i>	<i>42</i>
Anf. 64 KEW NORDQVIST (MP)	42
Anf. 65 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	42
Anf. 66 KEW NORDQVIST (MP)	42
<i>Socialt utsatta barn</i>	<i>42</i>
Anf. 67 EMMA HENRIKSSON (KD).....	42

Anf. 68 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	43
Anf. 69 EMMA HENRIKSSON (KD)	43
Anf. 70 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	43
<i>Bostadsbrist bland unga</i>	44
Anf. 71 VERONICA PALM (S)	44
Anf. 72 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	44
Anf. 73 VERONICA PALM (S)	44
Anf. 74 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	45
<i>Telias stängning av hemsidor i Vitryssland</i>	45
Anf. 75 ULRIK NILSSON (M)	45
Anf. 76 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	45
Anf. 77 ULRIK NILSSON (M)	45
Anf. 78 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	46
<i>Matavgifter i särskilt boende</i>	46
Anf. 79 LAILA OLSEN (S)	46
Anf. 80 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	46
Anf. 81 LAILA OLSEN (S)	46
Anf. 82 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	47
<i>Hungerstrejkande iranier i Göteborg</i>	47
Anf. 83 MATTIAS JONSSON (S)	47
Anf. 84 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	48
Anf. 85 MATTIAS JONSSON (S)	48
Anf. 86 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C)	48
<i>Utanförskapsområden</i>	48
Anf. 87 CARINA HERRSTEDT (SD)	48
Anf. 88 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	49
Anf. 89 CARINA HERRSTEDT (SD)	49
Anf. 90 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	49
<i>Avvecklingen av kärnkraft i Tyskland</i>	50
Anf. 91 LARS JOHANSSON (S)	50
Anf. 92 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	50
Anf. 93 TREDJE VICE TALMANNEN	51
9 § (forts. från 7 §) Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin (forts.	
AU11)	51
Anf. 94 HANS BACKMAN (FP) replik	51
Anf. 95 MEHMET KAPLAN (MP) replik	51
Anf. 96 HANS BACKMAN (FP) replik	52
Anf. 97 MEHMET KAPLAN (MP) replik	52
Anf. 98 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	52
Anf. 99 MEHMET KAPLAN (MP) replik	53
Anf. 100 EMIL KÄLLSTRÖM (C) replik	53
Anf. 101 MEHMET KAPLAN (MP) replik	53
Anf. 102 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	54
Anf. 103 YLVA JOHANSSON (S) replik	56
Anf. 104 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	56
Anf. 105 YLVA JOHANSSON (S) replik	56
Anf. 106 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	57
Anf. 107 TOMAS TOBÉ (M) replik	57

Anf. 108 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	58
Anf. 109 TOMAS TOBÉ (M) replik.....	58
Anf. 110 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	59
Anf. 111 JOSEFIN BRINK (V).....	59
(Beslut fattades under 11 §.)	62
Ajournering.....	62
Återupptagna förhandlingar	62
10 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 8 juni	63
KrU10 Unidroit-konventionen och vissa andra kulturarvsfrågor.....	63
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	63
TU28 Ändring i offentlighets- och sekretesslagen	63
AU11 Fas 3 i jobb- och utvecklingsgarantin	63
12 § Aktuell debatt: Ojämlig sjukvård	64
Anf. 112 LARS OHLY (V).....	64
Anf. 113 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	64
Anf. 114 LARS OHLY (V).....	66
Anf. 115 CARINA MOBERG (S)	67
Anf. 116 MATS GERDAU (M).....	69
Anf. 117 AGNETA LUTTROPP (MP).....	70
Anf. 118 BARBRO WESTERHOLM (FP).....	72
Anf. 119 ANDERS W JONSSON (C)	73
Anf. 120 PER RAMHORN (SD).....	75
Anf. 121 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	76
Anf. 122 LARS OHLY (V).....	77
Anf. 123 CARINA MOBERG (S)	78
Anf. 124 MATS GERDAU (M).....	79
Anf. 125 AGNETA LUTTROPP (MP).....	80
Anf. 126 BARBRO WESTERHOLM (FP).....	81
Anf. 127 ANDERS W JONSSON (C)	82
Anf. 128 PER RAMHORN (SD).....	83
Anf. 129 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	84
Anf. 130 LARS OHLY (V).....	84
Anf. 131 CARINA MOBERG (S)	85
Anf. 132 MATS GERDAU (M).....	86
Anf. 133 AGNETA LUTTROPP (MP).....	86
Anf. 134 BARBRO WESTERHOLM (FP).....	87
Anf. 135 ANDERS W JONSSON (C)	87
Anf. 136 PER RAMHORN (SD).....	88
Anf. 137 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	88
13 § Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik	89
Utrikesutskottets betänkande 2010/11:UU15.....	89
Anf. 138 CARIN RUNESON (S).....	89
Anf. 139 BODIL CEBALLOS (MP)	92
Anf. 140 JULIA KRONLID (SD).....	95
Anf. 141 CARIN RUNESON (S) replik	98
Anf. 142 JULIA KRONLID (SD) replik.....	99

Anf. 143	CARIN RUNESON (S) replik	99
Anf. 144	JULIA KRONLID (SD) replik	100
Anf. 145	HANS LINDE (V)	100
Anf. 146	JULIA KRONLID (SD) replik	103
Anf. 147	HANS LINDE (V) replik	104
Anf. 148	JULIA KRONLID (SD) replik	104
Anf. 149	HANS LINDE (V) replik	105
Anf. 150	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	105
Anf. 151	BODIL CEBALLOS (MP) replik	108
Anf. 152	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	109
Anf. 153	BODIL CEBALLOS (MP) replik	109
Anf. 154	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	110
Anf. 155	ISMAIL KAMIL (FP)	110
Anf. 156	STAFFAN DANIELSSON (C)	111
Anf. 157	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	113
Anf. 158	HANS LINDE (V) replik	118
Anf. 159	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	119
Anf. 160	HANS LINDE (V) replik	119
Anf. 161	DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	120
Anf. 162	OLLE THORELL (S) (Beslut skulle fattas den 15 juni.)	121
14 §	Ramavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Korea, å andra sidan	122
	Utrikesutskottets betänkande 2010/11:UU16 (Beslut skulle fattas den 15 juni.)	122
15 §	Ramavtal om partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Indonesien, å den andra	122
	Utrikesutskottets betänkande 2010/11:UU17 (Beslut skulle fattas den 15 juni.)	122
16 §	Polisfrågor	122
	Justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU7	122
Anf. 163	ELIN LUNDGREN (S)	122
Anf. 164	MARIA FERM (MP)	125
Anf. 165	KENT EKEROTH (SD)	127
Anf. 166	KRISTER HAMMARBERGH (M)	128
Anf. 167	ELIN LUNDGREN (S) replik	129
Anf. 168	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	129
Anf. 169	ELIN LUNDGREN (S) replik	130
Anf. 170	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	130
Anf. 171	JOHAN PEHRSON (FP)	130
Anf. 172	JOHAN LINANDER (C)	133
Anf. 173	CAROLINE SZYBER (KD)	135
Anf. 174	ANTON ABELE (M)	136
Anf. 175	MARIA FERM (MP) replik	137

Anf. 176 ANTON ABELE (M) replik	138
Anf. 177 MARIA FERM (MP) replik	138
Anf. 178 ANTON ABELE (M) replik	138
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)	139
17 § Riksrevisionens styrelses redogörelse om polisens brottsförebyggande arbete	139
Justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU19	139
Anf. 179 ELIN LUNDGREN (S)	139
Anf. 180 MARIA FERM (MP)	140
Anf. 181 PIA HALLSTRÖM (M)	140
Anf. 182 JOHAN PEHRSON (FP)	141
Anf. 183 JOHAN LINANDER (C)	143
Anf. 184 CAROLINE SZYBER (KD)	143
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)	144
18 § Slutande av avtal vid internationella köp av varor	144
Civilutskottets betänkande 2010/11:CU28	144
(Beslut skulle fattas den 15 juni.)	144
19 § Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	144
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	145
21 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	145
22 § Kammaren åtskildes kl. 21.11.	146

Tryck: Elanders, Vällingby 2011